E. 1. de MS.

T. C.

Copiese la portada

M. S. 4.º perg.º con 137 hojas foliadas y además la portada bien tratado, completo.

R.= Logica de Salas.

AVCTORE REVERENDISSIMO BARTHOLOMÆO DE SALAS

MAGISTRO

HIVS COLLEGII HISPALENSIS

DIVO HERMENEGILDO

REGILLDO SACRI

Anno domini MDCLXIX

SCHOLASTICÆ
COMENDATIONES
IN VNIBERSAM
ARES
STACIRITÆ
PHILOSOPHIAM
IN
TEMERATÆ DEI
GENITRICIS MA
RIE SEMPER
VIRGINE D
ICATÆ
AVDITORIBVS
PRÆLVD
IVM

AVDITORIBVS PRÆ LOQVTIO

Vestro, anime, fato subita hæc rerum mutatio acciderit, viri merito possum dubitare; meo quidem [illegible] ... impavatus[?] [illegible] onus subire coeo [illegible] ... quid valeant humeri, quid ferre recusent, sed hæc [illegible] ... maestissimus dolor animum [illegible], cum amicissimi, et carissimi socii et [illegible] adversa valetudine factum animadverterent. Seu dolor, quale quantumque [illegible] carricula de ... et ornamentum amicitiæ auditores; quantum [illegible] entatores, quantum dialecticæ nostræ splendore, quantum [illegible] nostræ scholæ præceptores, [illegible] ingenii accommodata, et [illegible] rensa facile benaret, [illegible] ... et [illegible] dialectica [illegible] servarent, et vere fecundissimo [illegible] coservarent [illegible] [illegible] quorum [illegible] æternam duraturam nominis, societatique nostri coronas intexeret, ut ad rem alia nitidissimus cecinit Claudianus.

Quaque vocat sermo sequitur color, oris in herbas.

Turret humeri:

[illegible] doctrina [illegible] ... et hinc ... et magistro immensum dialecticæ pelagi [illegible] ... unde mi- [illegible] ... et [illegible] ... [illegible] ... ora ... .

Non alius ... tantum ... timorem.

Quam sua ne [illegible] armis ... magistro.

Desistet tandem nobis ...

Dialecticis quaestionibus [illegible] minime [illegible] nimis [illegible] in [illegible] recti [illegible] et verbis [illegible] videre [illegible] cum dixi [illegible] principiis [illegible] ornamentis [illegible] numen [illegible] miraculis [illegible] magnitudine [illegible] et [illegible] vestrae [illegible] examine.

DISPUTATIO 1ª

SINGULARIS

De natura et proprietatibus logicae illiusque obiecto.

Multi sunt doctores, aliqui in exponendis natura logicae, eiusque proprietatibus ad aetheras, et omnium antiquitates vestigia recurrentes, ut peregrino habitu quaesito dignitati illius maiestatique, quam exornent, quasi occultatis omnibus reginae dialecticae propria ornamenta deperent, exornata, et in obscuritate, ad diem [illegible] acie omnium animos, unico intuitu caperet, et in cuius [illegible] quicumque serrima [illegible] mancipare. Laudo equidem illorum assiduum in detegenda ... labore, et [illegible] libenter [illegible] sed [illegible] admiratione [illegible] quam imitatione [illegible]. At ne ego [illegible] logicae [illegible] placuit disputationem hanc [illegible] (ut arbitror) calamo eius naturam proprietatesque investigabimus.

QUESTIO 1ª

logicae naturam et proprietates examinans

SECSIO 1ª

QUID SIT LOGICA eiusque divisione expono.

Logica a verbo graeco logos nomen sortita est, recte definitur [illegible] habitus operationum intellectus modi sciendi directivus. Ex qua definitione [illegible] logicae munus proprium [illegible] facultas

q̄ dā, in tūm dirigens ut recte dividat, definiat, et argumentetur, p̄ q̄d

advertas, oportet, logicā ideo dici directivā operationum intellectus, n. q̄a

ipsa intellectus dirigat operationes, hoc enim impossibile est; quia operatio intellectus cum

sit actus vitalis indivisibilis, et quasi in instanti producitur, incapax est in se ipso directionis alicuius, quia in directus extitit a principio, nunquam directus erit; sed dicitur talis, quia intellectum dirigit, et instruit mentem, ut directas, recteque formet suas operationes elicitas.

Breviter exposita logicae natura, breviter etiam illius divisiones enumero. Dividitur primo logica universalissime sumpta in naturalem, et artificialem. Logica naturalis dicitur vis illa nativa, seu naturalis insita intellectui humano ad dividendas veritates, necnon cognoscendas, inferendas, que declarationes aliquot ex antiqua: ut patet rusticus deducere sine ullo artis logicae adiumento, aut praeceptis, et his antecedentibus: omnis homo currit; Petrus est homo: consequenter quod Petrus currit. Similiter et alias efficit divisiones, argumentationesque

Artificialis logica dicitur facultas illa, seu habitus acquisitus cuius regulis et praeceptis intellectus ornatur, instruitur, cuius mentis et caliginem dilucidet, errores castigat, fallacias detegat, discreta disponat, et recte dividat, tandem quae iubet veritatibus iudicare, et facilem in humanae mentis... reddit intellectum. Haec autem logica, seu habitus nihil est aliud, quam collectio illarum regularum, et praeceptorum, quibus intellectus instructus habilior, faciliorque redditur ad bene definiendum, dividendum, et arguendum in qualibet materia. Unde etiam facile percipitur logicae necessitas ad reliquas omnes facultates, et scientias comparandas.

Ulterius potest dividi logica, tum naturalis, tum artificialis in actualem, et habitualem. Logica naturalis actualis dicitur omnes naturales actus actualiter exerceri, naturalis habitualis facilitas illa, qua natura ... similiter etiam logica artificialis actualis dicitur...

actu logicæ actualibus, habitualis autem facilitas illa, quæ in acquiro uerè logica dat ad bene dividendum, definiendum, et argumentandum.

5 Dividitur 3° logica in mentalem, et vocalem. Mentalis logica, quæ actus internos dirigit, et recte disponit, ut intellectus in mente bene dividat, definiat, ac discurrat; vocalis logica nuncupatur, quæ externas voces recte disponit, ordinatque, ut externa divisio, definitio, et argumentatio evadat conformis regulis, et præceptis logicæ, ut aliis doceantur, communicenturque, propterea facta divisione 2a, ratione 2a [illegible] stauit. Rursus

4° dividitur logica in analyticam, topicam, et sophisticam, hoc est in demonstrativam, probabilem, et fallacem. Pars analytica, seu demonstrativa de demonstratione agit, hoc est de syllogismo evidenti, et ad hanc partem reducuntur omnes regulæ, quæ de divisione, et definitione tradunt[ur] a logica.

Pars topica, seu probabilis, quæ de syllogismo probabili tractat, tribuendo illi regulas ad probabiliter discurrendum (in qua ars illa, præcipua loca, communia, quæ a rhetoribus sedes dicuntur argumentorum, quorum alia intrinseca nuncupantur, alia remota, seu extrinseca, expetita. 3a demum agit de syllogismo sophistico, hoc est, tradit regulas et præcepta ad cognoscendum errorum fallacias, quas facile, qui recte præceptiones calluerit, se expediet.

SECSIO IIª

2

Præcipua logicæ divisione in docentem, et utentem explat.

Longiorem aliquantulo hæc divisio sibi particularem tractationem; quæ licet non magni momenti reipsa sit, magna tamen contentione a scriptoribus agitatur. Totaque dissidet, quæ de nomine quæstionem existimant, scilicet. Arriaga disputatione 3a logicæ, sectione 1a, Oviedo controversia 2a, puncto 2° numero 1, Mater Dom disputatione 5a, sectione 3a, et alii; [illegible] necessitate, ut inquiramus quid accipiendum tribuendum sit nomen logicæ docentis, quid etiam utentis nomen intelligendum. Quod ut facilius intelligatur, notandum est in qualibet facultate, practica, seu operativa duo distingui,

[illegible]

est in preceptis illa, et regulis quas tribuit, ut iuxta illas recte opus efficiat: 3

incumbit considerandum est illud actuale exercitium, quo iuxta tradita documen-

ta ... opus, ut regulas, et precepta actualiter applicando tali, vel talimodo,

ut opus ... recepti.

Hinc iam orit inter auctores dissensio quae actibus attentione - 2

mentribuendum est ... docente logica fere apud omnes ... consistit illas recta

et precepta quae logica tradit, ut recte diffiniat, dividat, et argumentetur.

Unde tota difficultas ad attendentes logica dividit, in quo ... opinan-

tes doctores. 1.a sententia est patris Lasquez 1.a parte D.e 6.o C.e 5 N.o 109 cui

concordat P. hurtado D. 2.a logica S 2.a paragrafo 4.o quocaliis secun-

dus est cum nomine citat ... Jesuita, qui dicit docerent logica docente

in eo dissentiunt, quod ... iudicatio ... actus et habituali-

arum scientiarum 2.m quod dividunt logica precepti.

Pater Oncera libro 2.o meta serie capite 3 questione 4.a

Pater Oncera libro 2.o meta serie capite 3 questione 4.a 3

S 5. pater baltasar tellez cum conimbricensibus questione 4.a prohemia-

li articulo 2.o existimant logica ... potest ... omnis

doctrine in mea ... aliarum facultatum. 3.a demum sententia quam veri-

ore iudicat pater arriaga D. 3.a logica S 4.a et Caeo Spinula disputatio-

ne 1.a S 5.a, quocalis recentiores sequuntur, a ... logica utentem

ipsam logica docente, ut in actu exercito, ... regulis et ... obiecti-

tas diffiniendum, dividendum et argumentandum.

Unde scit nos tradit logica est docens ... 2 partes demon- 4

strativa, quae logica est ... practica, ut tradit regulas, et precepta ad operan-

dum ... logica utens ... ut in propria ubi ... regulis

et preceptis ... iuxta quod ... dupliciter partes ... nostra ...

... 1.m enim partem ... et breviter ... facul-

tas aliqua est docere, sive docens, in quantum tradit regulas, et precepta ut

opus aliquid recte efficiat; sed logica 2.m ... partes tradit regulas, et precepta

cum

iter qualiscq e sciat: q logca inquantu tradit regulas et precepta e docens;

ma mihi indubitata videt q nemo doctor dicet et magister, et sic videtur certe-

neira f instructus fit, nisi alis quas mediis regulis, et preceptis doceat: q ideo

dicetur doctor inquantu alios instruat, et doceat: q vero propter qua logca

dicet docens e, q tradit regulas et precepta. mi similiter a nemine nega-

bit, cu evidenter deduci possit: q logca 2 oes suas partes tradit regulas, et p-

recepta; q 2 oes suas partes erit docens.

5 Secunda item ratio ex relacioni pars in qua ma potest e [illegible] sic

probat: q aliquid totu potencialiter dividit, debet eius membra dividens parti-

cipare in recto roe divisi: q cu dividit logca in docentem et utentem, q [illegible]

partem ita logca docens quam utens debet participare in recto roe logce.

Sed sic: sed nil adnuit logca participat in recto roe oes: q non a logca poterit

in recto denominari [illegible]: q alie sciencie poterunt ad summu dici uten-

tes logca; non logca utens: q con sciencia illa [illegible] logca poterit

denominari utens. Confirmat; q nec est recta divisio: [illegible] e eo, aliud

a docens aliud utens [illegible]: q similiter recte dividet logca prout [illegible]

cat logca alia docens, alia utens logca.

6 Sed statim obiicies ex [illegible] obiecto actu externi alicu-

ius virtutis, puta humilitatis aut prudencie, et eis immediate et forma-

liter educat a potencia esse [illegible]; ad hac tamen participat denomina-

tione virtutis illius, a qua [illegible] et dirigit: similiter videtur [illegible]

arcu sciencias dicentes actu [illegible] immediate educant a scientia [illegible]

[illegible] actu et, q stabilit regulas, dirigent tamen a logca: q alie

sciencie [illegible] docentem logca utens [illegible]; q [illegible]

[illegible] sciencie ipse potuerunt dici [illegible], et [illegible] logca

utens.

7 Ad 1m argumentu nil probare: q minus probat, et roe eius q [illegible]

[illegible] probaret etia; [illegible] actus externus humili-

tatis [illegible] et [illegible] actus humilitatis, ita actus [illegible] di-

[illegible]

reret actus, exercita actu bona, quod adest et [illegible] similiter, quia nemo hucusque dixit in vacuo [illegible], nec unde [illegible]. Disparitas autem in eo sita est, quod actus externus humilitatis videlicet abstractive dicitur talis [illegible], licet [illegible] executiva, solum quantum [illegible] dirigitur a habitu humilitatis, et imperatur a voluntate, quia [illegible] formaliter ejusmodi [illegible]: at actus [illegible] neque [illegible] pendet, nec in [illegible]; sed tantum [illegible] 2° [illegible], quia [illegible] et ad [illegible] 2° [illegible]; unde in recto [illegible] denominare illius actus, [illegible] quantum ab [illegible] dependet [illegible] illius actus.

Sed rogas, an et quomodo [illegible] ab habitu [illegible], quod si [illegible] demonstrativa, docentem et utentem [illegible] similiter [illegible]; quod actus [illegible] et doctrina; sed [illegible] aut generat eundem habitum [illegible]; inclinantem [illegible] ad docendum et utendum; [illegible] actus [illegible] et doctrinae [illegible]: [illegible] per universalem [illegible] in barbara [illegible] per universalem [illegible] alioqui [illegible] modo [illegible] in barbara [illegible] demonstrativum docentem et utentem.

2° Si loquamur de logica topica et sophistica, [illegible] logica, et [illegible] demonstrativam, [illegible] docet [illegible] et docere [illegible] habitum [illegible]. [illegible] in hoc silogismo: nullus silogismus qui [illegible] generat scientiam; sed [illegible] nullus [illegible] generat scientiam [illegible] dari [illegible] et doctrina, et [illegible] generare habitus [illegible] ad docendum et utendum; [illegible] qua docendo utitur, demonstrativa [illegible]; et de topica ratione, [illegible] intelligatur [illegible], [illegible] doceat, tunc utraque logica [illegible] habitus [illegible]

vera

realiter aggregatum ex habitibus ... secundum leges scienciæ: et non est manifestum, habitum resultantem ex principiis, et ex conclusionibus esse virtualiter ... habitum ..., qui resultat ex conclusione ... essencialiter opinabilibus, et formido ... individuo habitu ... opinabilibus essencialiter diuersi: quod erat ...

SECSIO IIIa

An logica sit sciencia, et ut sciencia ab arte distinguitur?

1 Non satis est in hac difficultate ... terre ... manet ... et quod sciencia sint. ubi prius supponenda aliqua sunt, ut ... ueritate ... ualeamus in quo sciencia cum arte conueniat, et in quo distant, ex inde ... ad ... sciencia ... supponendum ... ante aucthores scienciam cum arte confundi; quia ... assumunt in latissima utriusque significatione, ... habitus intellectuales abstrahendo ab eo, quod sit operatiuus ... conueniunt; quia ... scienciam ... habitus ... principales, ... confundit, ... posteriores ... rhetoricorum ad ... ibi mathematicas appellat artes, ... libro 13 metaphisice, scienciam ... ... et ... aliquas ... in agendo: aliasque ... in faciendo. ... sciencias ... operatiuas.

2 Supponendum 2o patres ... quaestione 2a ... Articulo 2o et alios recentiores, ... Ars, ... defini... arte est habitus ... ... intelligendum, ... interius ... uoluere ... artem esse principium tantum operans ad extra, seu externa respiciens ..., ita ut ... sit operatio rerum externarum; ... internarum. ... animi ...

n̄ elicitae; q. hoc, q̄d ē ēē princ. [illegible] actiōes actuū interiores n̄ extendi, & ad oēs actus tam internos q̄ externos voluntatis, sed precise ad actus voluntatis, [illegible] ut evidenter colligitur ex [illegible] Metaph. textu c. 4, ubi idē ait esse ... et [illegible] pertinere ad voluntatē; q. [illegible] ad illa etiā tantū [illegible]: g. princip. actiōes n̄ eo, q. oēs actus internos dirigit, sed tantū actus voluntatis.

Rursus, principiu effectibus n̄ pot. alicui [illegible] intelligere principiū tantū operans ad extra: [illegible] q. inter principia factiva, seu effectiva enumeratur, [illegible] aut arte, aut aliquā [illegible]; sed in [illegible] principiū effectibus suorū actuū, qui n̄ transeunt [illegible] in externā materiā, sed tantū operatur ad intra: q. p. principiū effectibus male intelligit principiū operans ad extra. Unde [illegible] ex mente Aris., nomen artis [illegible] n̄ convenire soli principio operativo ad extra.

Suppono 3.o definitiones [illegible] scientiae, & artis ab Ar.e traditas rectissimas ēē. [illegible] scientia [illegible] c. 2.o in hunc modū: scientia ē cognitio certa rei p. causā, p. quā res ē, ita ut n̄ [illegible] aliter se habere. Ar[...] ita: ars ē habitus recta cū ratiōe effectivus, seu ethicorū 6.o c. 4. Ubi notandū, nam a principio [illegible] scientiā definiri p. hoc, q. sit habitus p. demonstrationē acquisitus, a definitio hec artis etiā [illegible], ut mox [illegible], necessarium [illegible] cuius momenti, [illegible] q. ars sit singularium, seu circa singularia; n. [illegible] scientia, q. ē universalium, n. in qua aliquius momenti; [illegible] ex [illegible] Metaph. [illegible] artē ēē universaliū. Aliud n̄ ē q. actio artis terminet ad singulare; aliud longe q. ars [illegible] singulare aut res [illegible].

Ex quo sit 1.a nostra conclusio: n̄ est p.ius scientiae [illegible] distincte q. p. demonstrationē procedat. pr. q. arti etiā [illegible] p. demonstrationē procedere: ḡo n̄ ē p.ius scientiae [illegible] distincte p. demonstrationē procedere. ant. pr. 1.o ab auctoritate [illegible] docentis: artē tenentes [illegible] causā rei, ... qui [illegible] ex [illegible] me-

nbe phiari demonstrati de predit, ut pote q rei causa et quiditatem tenere, q cie demonstratio. 2° arroe; q ciarre n pedat demonstrati-tibe predit probabiliter, aut opinatiue; sed si pedat probabiliter aut opinatiue exit ex posita errori, ut ait, et n evitari q de debet procedere demonstratiuo. ma e certa, et mi quo ad 1am partem; quo ad 2m u° pr; q ars e iuibu intus, iux ta qua intuo a tando, l negando cum perueras dicit; sed si predat tantu probabiliter, aut opinatiue n cem per uera dicet, ut e euidens: q ciarre n preda demonstratiue n evitari; q ars distinguitur a sciencia in hoc q n e demonstratiue procedere.

6 Sit 2° q. arbor. sciencia ut a parte distinguitur quia n e practica, aut operatiua, ac p inde n recte diuiduntur sciencie in practicas, et speculatiuas. pr 2° conclusio: sciencia ut talis debet ee de ob° inuariabili, et eterno ut loquitur ares 6 eticorum; c 2°; q sciencia ut talis n e quit ee practica. pbo cong: ut facultas aliqua l sciencia practicarit debet hiis obltu pore fieri, et n fieri, bene l male fieri; sed obtu inuariabile, et eternu nequit fieri et n fieri, bene l male fieri: q sciencia ut talis nequit ee practica. ma dnemine, que iudicium negat. mi ex ipsis terminis pr. ptat; q a fieri et n fieri, bene l male fieri opponitur inuariabili, et eterno, q eiusmodi contingencia excludit: q ex una parte obtu sciencie excludit eiusmodi inuariabilitate, et ex alia obltu praxis eiusmodi contingencia, simul excludunt, et coen. ter sciencia et praxis opponentur.

7 Sed notanda ne hanc rem ultima sciencie diuisione in practica et speculatiua q a ere oes l oro. contrari ere uideamur, eo q oes cu sciencias ea roe diuidunt, hoc uideri ut n in rigore aristotelico; sed ita ut sciencia cu arte confunda, cuius in ta sciencie ni hi n ine hoc arduu e, q tenere oes doctores ac pbandu logica ee scienciam, eo dictum et anti, q arti etiam loce, ut q logica e cognitio certa, et euidens dedue ta ex comissionibus certis, et euidentibus; hoc autem n de-

nil sciencie tat quam non illi arti, sed pars non illi a minori, a cuius modi cognitionem: quod est, quod doctores eo utuntur principio, quo fundunt sciencias [illegible]; et quidem in hoc non distinguuntur, ut numericum manet stabilitas, et sententia [illegible] manet [illegible] auctoritas, dum illam expugnamus distinctio- nem [illegible] certa. 6

Sed dices: obiectum sciencie practice etiam est infallibile: [illegible] sciencia et practica [illegible] [illegible] obiectum sciencie [illegible] dependet a sciencia, et [illegible] ratione, [illegible] ab illa pendet non potest male fieri: quod est [illegible] ars, quam implicat quod [illegible] operetur iuxta [illegible] sciencie, [illegible] male [illegible] cognitio practica [illegible] sciencia [illegible] infallibilitas obiecti [illegible] cui libet arti quantum [illegible] mechanice: quod [illegible] rationem sciencie; et quidem convenit facultati cuius [illegible] dominicatorie; [illegible] male [illegible] hoc [illegible] dominicatoria sciencia in eo sensu quo loquimur: quod est. 8

Dices 2°: sciencia qua deus habet de creaturis possibilibus est practica, ut fert communis theologorum sensus; sed creature possent non possunt bene et male fieri, et quidem deus errare non potest: quod [illegible] talia non posse [illegible] sciencia obiectum; quod [illegible] aliter et aliter fieri. [illegible] retorquendo ar- [illegible]: quod [illegible] sciencia visionis, qua deus cognoscit creaturas existentes, [illegible] futuras non est sciencia practica; [illegible] obiectum non est indifferens ad hoc ut ponatur, [illegible] non ponatur, hoc aut illo modo fiat, quod ex [illegible] quod [illegible] existentes creaturas [illegible] [illegible] quod obiectum quod [illegible] aliter et aliter fieri, [illegible] et indirige [illegible] sciencie practice. 9

2° [illegible] creaturas possibiles [illegible] obiectum [illegible], utrum possint fieri, et [illegible] fieri, [illegible] possint bene et male fieri, ad hoc tamen possunt fieri et [illegible] fieri, hoc [illegible] illo modo ordinari, [illegible] ut possint [illegible] illa sciencia, quod practica denominatur ratione [illegible] [illegible] creature 10

quod sufficit ut possint res esse a talla sciencia, quae practica denominatur non sufficit distingencie ob(iecti): Practica ergo distinguendo materialiter creaturas possibiles non posse bene vel male fieri supposita divina sciencia concedo minorem; abstrahendo ab illa, secundum re evidentem, nego minorem. Itaque facilius dicta tota dirimi poret, si suppositum negaremus, quod illa sciencia divina esset sciencia in rigore Aristotelico de quo loquimur, ubi sciencia per demonstrationem acquisita, et deducta ex cognitionibus certis et evidentibus, quae nullo modo competit divinae sciencie ut pote quae simplicissima est, et nulla ratione illatiba

SECSIO IIII[a]

4

Absolvitur diffic(ultas), et solvuntur obiecciones.

1 Ex hac usque dictis facile nostra responsio ad titulum propositum superioris sectionis constabit, sed ante quam sententiam feram, libet utriusque sententie patronos in medium producere. Illi logicam esse scienciam defendunt cum S. Thoma Opusculo 70 quaestione 5 articulo 1 Scotus quaestione 1 universalibus, Complutenses, Tolet(us), Hurtado disputatione 2 sectione 1 Arriaga disputatione 3 logica sectione 3 Oviedo et Lincecu secuta, quos alii quamplurimi recentiores sequuntur, pertinent ad nostram opinionem. 2a sententia docet logicam non esse scienciam, sed artem, si nomen sciencia stricte sumatur. Hanc defendunt nominales ex antiquis, Complutenses quaestione 1 Gemialis A° 3. pater balle 1a parte logicae quaestione 4a articulo 10. pater Smiglecius disputatione 2a quaestione 5a pater Arrubal quaest. 2 disputatione 8 numero 6. pater Castle disputatione 1 logica sectione 2a numero 7 Spinula disputatione 1a logica sectione 1a et alii quamplurimi nominales autores.

2 Cum autoribus 2e sentencie est nostra conclusio logica demonstrativa topica et sophistica non est metaphysice sciencia, sed ars si accipiatur sciencia in rigore Aristotelico. Probatur conclusio: ars est habitus cum recta ratione effectibus factibilibus, qui possunt aliter et aliter se habere, et fieri, et cuius principium est in eo, qui operatur, et non in eo quod fit; sed logica est huiusmodi habitus: ergo est ars, et non sciencia. Maior desumitur ex Aristotele 6 ethicorum cap. 4°. minor probatur logica effectibus modis

endi, qui ob talia ter et aliter scribere et male scri, et logica habilitat inte- 7
regnalis loq. instructa q. logica est huiusmodi habitus.

2° prob. q. logica non pot. esse scientia contra arg. ans. prob.: scientia est co- 3
gnitio certa et euidens rei per causas, propter quam res ita se habet, ut non possit aliter
se habere; sed logica non est cognitio rei per causas, propter quam res non pot. aliter se
habere: q. logica non est scientia. maior est definitio scientiae ex Aristotele petita, et ab
omnibus admissa. minor: logica est cognitio obiecti, quod potest aliter, et aliter
se habere: ergo non est cognitio rei, quae non pot. aliter se habere. prob. ans.: logica res-
picit tanquam obiectum tres operationes intellectus, sive modus sciendi; sed
tres operationes intellectus, siue modus sciendi, possunt aliter se habere: ergo ueri-
tas [illegible]

Sed statim obiicitur contra argumentum aduersae factionis doctores: logica 4
certo, et euidenter probat suas conclusiones: q. logica est scientia proprie et
rigorose sumpta. ans. prob.: q. logica demonstrat definitionem ad se heredi-
tare genere et differentia; ut patet ex logica definitio sit modus sciendi ex parte eseru-
antis rei. demonstrat etiam quod propositio contradictoria non possunt esse simul uerae, neque simul fal-
sae: ergo euidenter probat suas conclusiones: ergo proprie est scientia. sed respondent negando conseq.; distinguendo conseq.: logica est scientia, prout scientia opponitur opi-
nioni, et fidei, conc., prout scientia opponitur artificio, neg. et ratio est, q. hoc quod est euide-
nter et demonstrative procedere circa suum obiectum non discriminat scientiam ab ar-
te, alioquin probaremus, q. quaelibet ars, quae tum demonstratiuae et euidenter et
demonstratiue procedit circa suum obiectum, ut in hac demonstratione ar-
bitratoriae, ut sicut scientia laborat durius corium adhibendum; sed ipsa in-
ferior pars laborat: ergo inferior pars durius corium adhibendum
est. huic instantiae nulla alia responsione adversarii adhibent ni-
si quam a patre Arriaga [illegible] § 2° mutuant, sic. artes omnes etiam mecanicas esse
scientias; sed non ita appellari, q. mecanicae sunt: quam falsior responsione,
sententiae nostrae assertoris [illegible] esse uidentur.

Obiicies 2° logica est naria, et eterna: ergo obiectum [illegible] 5

erit variis et eternis et consequenter logica erit sciencia. Probatur consequentia quia sciencia specificatur et denominatur ab suo obiecto: quia illa logica denominatur eterna, a suo obiecto hanc partiri probabit denominationem, et consequenter in cius obiectum erit eternum, quoniam [illegible] ad eas sciencie. Sed [illegible] antecedens et negando consequentiam. Et quidem est logica denominari eterna et varia, eterna non denominatur talis a suo obiecto [illegible] sed denominatur talis ex modo tendendi in eius obiectum. Et ratio est quia cuius habet actus denominationem [illegible] ex duobus capitibus, scilicet vel [illegible] modo tendendi in obiectum, aut ex ipso modo [illegible] in casu nostro logica sumit denominationem varie et eterne non ex obiecto, sed ex modo tendendi in illud, quia ut tendit demonstrative, ex quo [illegible] illius esse varium, et eternum et consequenter esse ex hoc capite scienciam.

6 Obiicies 3.º obiectum logice 2.dum quod [illegible] in variabilis [illegible] logica est sciencia. Probatur consequentia quia sicut in conclusione [illegible] cuimcumque logica est invariabilis et eterna ex modo tendendi in obiectum, et ratio obiectum est invariabile sine dubio sciencia erit. Antecedens [illegible] demonstratio 2.m ad rem [illegible] potest bene, et male fieri [illegible] obiectum invariabile 2.m ad respicit logica. [illegible] logica [illegible] recta demonstrationem; quia recta [illegible] respicit logica: quia [illegible] 2.m ad respicit logica erit invariabilis, et consequenter potest denominari logica invariabilis et eterna ex obiecto, [illegible] sciencia strictissime.

7 [illegible] negando antecedens, ad cuius probationem [illegible] negando antecedens et huius [illegible] negandae. Itaque illa, quae dicitur mala demonstratio, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] demonstrationis, et [illegible] [illegible] quo minus respicit [illegible] logica aequalis [illegible] ut in illa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] rectitudinis [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] mentalibus quae est obiectum materiale logice et potest bene, et male disponi, aut [illegible]. Unde illa quae dicitur mala demonstratio respicit quidem logica [illegible] non [illegible] male disponitur, sed in quantum recte potest disponi. Itaque [illegible] [illegible] [illegible] alteris, [illegible]

et ignoret in quantum a ita [illegible] ra cali re pon.

8

Sed instas: quod si demonstratio fiat iuxta regulas logice nunquam malo fiet: quod ut pendet a logica e invariabilis. instantia haec probat nos non logicam esse scientiam; sed etiam quamcumque artem mecanicam, quae minime tendant ad veritatem. sequitur autem [illegible]; quia quod si cuiuslibet artis fiat iuxta illius regulas, recte sane fiet, et consequenter erit invariabile. unde ratio invariabilitatis absolute est propria ad scientiam, ita ut obiti invariabilitatis inde pendeat a scientia, et ante ipsam supponat.

9

Obiicies: Actus intellectus, seu operatio eo absolute logice [illegible]; sed hic ac haec sive operatio est invariabilis absolute, ergo est invariabilis. probatur minor: quod operatio intellectus est qualitas simplicissima, quae recta producitur recta remanet: si male sit etiam est in certa rua per correctionem, sed per [illegible] de [illegible], et producit aliam [illegible]: quod est [illegible].

10

Ratio ego, eligo supra sententiam illa de invariabilitate actus bitalis, quam vera iudico, operationes intellectus, sive actus esse variabiles in principio [illegible], hoc est, esse variabiles actus, quatenus intellectus potest [illegible], et dirigi, ut [illegible] actus [illegible] efficere regulis logice: [illegible] dic esse variabiles equi valenter et virtualiter, quatenus, sit actus [illegible] ad mortale, definitione hominis, rectificatur, in quantum intellectus producit talis, [illegible] ab initio, citiis prior [illegible], et rectificari, in quantum [illegible] hic [illegible], et [illegible] ut re-clusseet.

SECSIO V^a

An logica sit practica vel speculativa.

1

Necessaria hic, [illegible] ab antiquis disputanda [illegible] inter speculationem et praxim, [illegible] brevitatis causa [illegible], [illegible] aliquando eius, quod [illegible] montes [illegible] castro tare, ut [illegible] una nobis [illegible] iudicium [illegible] haberent. Prima sententia [illegible], [illegible] esse speculativa: hanc [illegible] questione [illegible]

vecis recent. et ex modernis Rada in libro beriaal. trecu 2° ta-
ra herin plogo sententiarum d. 9. C 2° teodorus ibidem questione 4ª meri-
nero in loga d. unica seminali questione 6 § 2ª aliqui etiam sententiam
herent nominales aliqui ut capolos consinas 6° metafisice questione 2ª
tolet in loga questione 4ª 2ª sententia docet partim esse practicam partim
especulativam. ita iudicant pater Suares d. 44 metafisice § 13 numero
14 pater basques 1ª parte d. 4 numero 2° pater Rubius, pater hurta-
do, pater Ataies quorum plurimi sequuntur Iesuitae.

3 3ª sententia pugnat logam neque esse practicam, nec speculativam,
neque utramque, quia itaque 2m distinctor actus habere quod neutra illarum proprie-
tatem habeat. ita pater armiglesius d. 2 § 4 pater halle fran[cis]cus Ula-
via de monaco d. unica seminalis § 5. 4ª demum sententia, cui omnia subs-
cribo, defendit logam esse mere practicam. suffragantur nobis pater fon-
seca 2° metafisice C 3° questione 2ª § 4. Conimbricenses. Arriaga
obiedo. Stefanus spinula d. 1ª logice § 4 articulo 3°.

3 Probatur 1° nostra conclusio. loga versatur circa directionem actuum in-
tellectus; directio actuum 2m operationes intellectus praxis: ergo loga est practica. maior
probatur. finis logice est instruere intellectum, ne erret in elecuatione suorum actuum: ergo
versatur circa directionem actuum intellectus. minor probatur in logica. probatur loga dirigit intellectus
operationes quia tribuit precepta, et regulas, quibus tales operationes recte et
conformiter regulis efficiantur; sed hoc est formaliter praxim intellectus operationes:
ergo directa operationum intellectus est praxis. Probatur 2° conclusio a priori. illa cognitio est
practica, quae est de obiecto operabili, ut talia ipso cognoscente talis cognitionis diri-
gentis cui, sed omnes cognitiones logice hoc habent quod loga absolute et simpliciter est pa-
re practica, ut minus quae tota continet dictamen potestas supposito quod habere cognitiones
claras omnium praeceptorum hominis hoc est, sciat quasi uno intuitu hoc esse substanciam
viventem, animatam, rationalem: nunc esset scire hominem esse animal et differentia rationale ..
mente teneat hanc regulam logice definitio debet constare genere et differentia numeric.

4 Si quis vult hominis definitionem constare viviniis regulis ea constat,

immediate, quo cognitio haec definitionis est realiter practica. ante principium [illegible] facta de cognitione illorum praeteritorum, prius non habet de definitione hominis, ut potest esse ideat definitione, tunc [illegible] eligeret aliqualiter, [illegible] non [illegible] deferret definitionem hominis: [illegible] quod moveat voluntatem aliquam [illegible] movet [illegible] moveat quod casu esset de definitione removet, ut in navio [illegible] est: quod ad illa regula movetur, ut eiusmodi [illegible] traxit, a recta definitione [illegible], quam nullo alio principio movent [illegible]: sed mentaliter se [illegible] credendum, et [illegible] est [illegible] optime dirigibilitas regula ad [illegible] eiusmodi definitionem: quidem [illegible] cognitio logica est [illegible] practica.

Probatur 3° intus, ne erret in electione modi sciendi, debet regularis ab aliquo principio; sed [illegible] regulari, et dirigi, [illegible] cognitionibus logicae. quod eiusmodi cognitionis seu regulis [illegible] [illegible] cap. [illegible] ministri, quod [illegible] de [illegible] dirigi; ut sentitur est, [illegible] est regulari [illegible] eiusmodi cognitionibus, [illegible] [illegible], ut speciebus, aut apprehensioni [illegible] dirigi: quod ab illis regulari debet maxime certissima, [illegible] quod apprehensio aliis [illegible] dictat [illegible] esse eligenda, [illegible] de definitione hominis; sed tantum [illegible] in [illegible] quod [illegible] debet dirigere, et regulare debebat dictare esse eligendas in [illegible] quod eiusmodi [illegible] neque [illegible] dirigere, neque regulare [illegible] erret in electione definitionis hominis: quod debet regulari et dirigi a cognitionibus logicae et [illegible] erunt practicis et tota logica practica erit.

Sed obiiciunt 1° adversarii ex [illegible]: actu intus [illegible] [illegible] sed modus sciendi [illegible] actu intus: [illegible] actu intus, [illegible] est practica. [illegible] axiomate intus extensione [illegible] practicus [illegible] seu practicus, quatenus extenditur ad regulanda, et dirigenda actus aliarum potentiarum, ut fastidiose [illegible] [illegible] 4 [illegible] quaestione 6 paragrapho 1° [illegible] labore ut [illegible] modi [illegible] actu intus [illegible] dirigi

etre

et speculari, ut recte sciant, ne nos possimus liberrare a rationalibus; nam licet fatemur intus extensione esse practicam; sed haec ita intelligendum est etiam intra proximam potentiam intus, quatenus ex productione iudicii actus, qui est regula, producat alium, qui dicat rectitudinem regulae, et relative ad praxim.

7 Obiiciunt 2° principia practica vel tractabilia sunt practica; sed logica neque est activa, neque factiva; ergo non est practica. Maior est certa, et minor quoad utramque partem probatur: non est activa, quia non regulat actus voluntatis: non est factiva, quia non transit in externam materiam: ergo logica neque est activa, neque factiva. Respondeo distinguendo maiorem, negando minorem quoad 2am partem: et ratio patet ex dictis; 2a vero huiusque rationis patet in similitudine, ubi diximus non solum factivam esse circa externam materiam; sed etiam versari circa proprios actus intus, ut ibi diximus.

8 Obiiciunt 3°: in logica dantur plures cognitiones tantum speculativae: ergo logica vel partim speculativa erit, et non pure practica. Probatur antecedens; quia hae cognitiones: dici de omni: dici de nullo: syllogismus in barbara constat ex omnibus propositionibus universalibus: definitio convertitur cum suo definito, et aliae similes, haec, inquam, pure speculativae sunt: ergo in logica dantur plures cognitiones pure speculativae, et consequenter logica erit partim speculativa, et partim practica. Respondeo negando antecedens: ad cuius probationem dico, cognitiones illas esse virtualiter practicas; quia explicant in uero sensu, et formaliter practice: ut illa dici de omni est; quia hunc sensum continet: quidquid praedicatur de toto aliquo superiori debet praedicari de omnibus inferioribus in illo contentis, qui sensus est evidens, formaliter et directive et practicus. Similiter illa syllogismus in barbara etc. hunc efficit: syllogismus in barbara ut recte fiat, debet constare tribus propositionibus universalibus affirmativis et recte dispositis. Quod minime evenire potest in cognitione pure speculativa, ut in hac: anima rationalis est immortalis, quia nequit eodem modo explicari, ut illa anima rationalis debet fieri immortalis.

reo

9 — Dico 1° distinguendo 1mum: in logica dari aliquas 10

liberas cognitiones tantum speculativas, quae ex parte intenti et requi-
siti a logica, nego 1mum: intenti et requisiti, in ordine ad suum finem assequen-
dum, concedo 1mum. Etenim sint in logica plures actus speculativi; sed hi minime
ex parte [illegible] pertinent ad logicam, sed illi quasi principiis supponit ad-
iuvat, ut inde suas regulas eruat, ut inde instruat ad recte operandum.
Ad 1um ergo, dialectica quasi [illegible] operatrice, illos habet ad usum sui
ordinis, ut ex illis aliquam utilitatis extraheret, ut in eius munimi-
ne, et ornamento aliquando incumbit, armaret ad hanc talem animorum
luctam. Habet enim ea principia, seu cognitiones tamquam armamentarium,
ex quo arietes, balistas, tela, hastasque depromat, quibus hostes impetat, ictus
retundat, eminus, comminusque adversarios ferire possit.

SECSIO VIa 6

Aliqua de virtutibus intellectus exponit,

et dubitationes aliquas circa dicta resolvit.

Si qui cum in logica de virtutibus intellectus sermo recurrit, ne audi- 1
tores mei has intellectus virtutes ignorarent, libuit hic calamo eas aliquali-
ter illustrare, ne alicubi implicarent nomini huius; sint autem ea, quibus anima affir-
mando aut negando verum dicit, numero 5; haec nempe ars, scientia, prudentia,
sapientia, intellectus; ita has virtutes enumerat Aristoteles 6° moralium c. 3°. Ut autem animi
[illegible] mente teneas, notandum est animam intelligere, cum mentis iudicativa [illegible]
[illegible], quia quaecumque [illegible] de rebus iudicare, [illegible] iudicium fiat [illegible] affirma-
tione, vel negatione; haec autem affirmando aliquid dicere, aut negando aliquid [illegible], inde
est, quod anima intelligat cum iudicativa. [illegible] haec [illegible] sententia [illegible], sem-
per vera dicit, quia affirmat, affirmatione, quod verum est, et si negat, negatione id,
quod verum non est, ex quo sequitur quod [illegible] affirmatione, vel negatione semper
verum dicit.

[illegible] 2

liori, et a posteriori sumamus exordium. primus intellectus est cognitio primorum principiorum, quos statim ex sola terminorum explicatione ob summam evidentiam assentimur: ut quodlibet est vel non est: totum est maius sua parte et similia, et ipse hactenus post cognitive scientiae ipsa certior et evidentior eodem nomine quo ipsa appelatur, aliquando habitus [illegible] appelari. sapientia est cognitio rerum altissimarum omnium praestantissima, et universalissima aliarum scientiarum principia recognoscens. scientia est certa et evidens cognitio conclusionis orta ex medio intrinseco necessaria et evidenti connexione habente cum conclusione. prudentia est habitus operationes dirigens circa morales. Ars est habitus recta cum ratione effectivus, ut supra in [illegible] definivimus.

3 Praeter hos dantur etiam alii habitus intellectus, qui virtutes non appelantur, quia [illegible] non semper per animam dirigunt, ut sunt fides, opinio et facultas. fides est cognitio alicuius conclusionis, cui ex aliquo medio extrinseco assentimur, scilicet ex authoritate attestantis. opinio est cognitio conclusionis ex medio quidem intrinseco, sed tantum connexione probabili cum conclusione habente. facultas [illegible] habitus, et aptitudo intellectus ad contrarias, et oppositas actiones eliciendas. sed de his satis, ut de [illegible] quibusdam ex positis quaestionem hanc absolvamus.

4 Dubitatur 1° de qua necessitate intelligendus est philosophus, cum asserit obiectum scientiae debere esse necessarium et aeternum. pro responsione [illegible] duplicem [illegible] philosophi et theologi distinguunt libertatem, et [illegible] duplicem [illegible] oppositam necessitatem: alia dicitur libertas specificationis, seu contrarietatis, qua quis liber est ad amandum et odio habendum, usque ad actiones contrarias: alia exercitii, seu contradictionis, qua indifferens est ad amandum et non amandum, quae actiones contradictoriae sunt. unde duplex similiter resultat necessitas, quae [illegible] sit necessitas vel ad amandum, vel ad odio habendum dicitur necessitas contrarietatis: quae in necessitas ad amandum, vel non amandum dicitur necessitas contradictionis, quae [illegible] debet [illegible] unum educitur contradictoriis. ergo [illegible] mente philosophi est non solum exigere necessitatem contrarietatis; sed etiam

contradictionis, hoc est obiectum non est indiferens ad essendum vel non, sub ea ratione, sub qua respicitur a sciencia.

5 Dixi autem sub ea ratione, sub qua respicitur a sciencia; cuius ratio est: quia obiectum sciencie potest existere et non existere, secundum non potest non esse ea ratione, qua respicitur a sciencia; quia sciencia abstrahit ab existencia sui obiecti, sed tantum considerat illius predicata, et passiones, ut cognitio hec scientifica: Anima est immortalis, vel anima rationalis est immortalis, que essencialiter vera est sive existat, sive non existat, que est propter eternas veritates, que abstrahit ab existencia, solum que exigit quod in quocumque questio consideretur anima rationalis immortalis deducatur, et ideo obiectum illius cognitionis connaturalis, et eternus, quia in quolibet que instanti imaginario eternitatis consideretur, semper pro immortali reperietur.

6 Dubitatur 2º an operatio, que praxis dicitur, debeat esse aliqua ratione libera. Respondeo operationem, que praxis dicitur, debere esse liberam saltem libertate contradictionis antecedenter, tum quia notitia practica dicitur aut posterior agere per notitiam practicam, tum facere, tum esse obiectum compositum. Et ratio est: quia operatio necessaria antecedenter notitiam practicam, necessario ponetur in rerum natura; sed quod necessario ponitur non indiget cognitione aliqua dirigente, aut regulante: quia cum eiusmodi directio, et regulatio deservire possit, debet operatio habere utramque libertatem.

7 Dubitatur 3º an possint de eodem obiecto dari simul in eodem intellectu due cognitiones quarum altera sit speculativa, et altera practica. Negat Pater Hurtado disputatione 11 de anima paragrafo 26. Affirmat Arriaga disputatione 4ª logica sectione 4ª subsectione 4ª. Respondeo negative. Cuius ratio mihi est clara: quia implicat eidem obiecto sub eadem ratione formali cognoscibili, ab eadem potentia ut factibile et non factibile simul; sed si daretur eiusmodi duplex cognitio talis obiecti, proponeretur ut factibile, et non factibile: dicitur maior est certa, probo minorem: obiectum cognitionis practice debere esse factibile, et operabile: rursus obiectum cognitionis speculative debet proponi non factibile: ergo si eiusmodi duplex cognitio esset possibilis idem obiectum sub eadem ratione formali cognosceretur ut fa-

ctibi-

tibile et n̄-actibile.

8 Secc̄ bilis ex patre. Arriaga ex hac veritate quid? hanc e evidentiā tenem, magne ratiocinio y mihi. sed ad evidentiam, q̄ d in nos tormentis ex plodit. porro cognoscere, ab igne obtū supponat tactibile, abstrahendo, et prescindendo ab eius existentia, tunc revera illa cognitio practica erit, q̄a hetgon obiū operabile: rursus posita cognoscere idē obiū ut existens, q̄ cognitio erit speculativa, q̄a supponit obiū iam factū; q̄d de eodē obiecto possit dari duæ cognitiones, quarū altera sit practica, et speculativa alia. en auditores Arriagæ nec dubitas tormentis; sed ab attributo communi solū explodi. resp̄o concedendo totū, et negando ultimā cons̄. et nō. q̄ Arriaga ingenii ardore raptus male arguens, quæ optime, q̄ sped. de obiecto, q̄d sit tale tantū, nō materialiter; illud nō obiū q̄d ab illo dicitur, sit materialiter sit unū, nempe domus, e tamen formaliter duplex, q̄ aliud in sua existentiā, aliud nō, q̄d cētē, ut adē, nō sit. et hoc pt. in scientia divina, q̄ dupliciter ab illo obiecto specificat, et sub rōe simplicis intelligentiæ, qua tunc illud ut possibile cognoscit, et sub rōe visionis, qua demus existens, aut distracte futurū. ostendat nobis Arriaga aliqd obiū, q̄d sub rōe existentis, et sub rōe possibilis, possit utranque cognitionē trare, et herba libenter porrigemus.

9 Dubitas tandē 4ᵒ. an obiū cognitionis practicæ debeat eē operabile ab ipso cognoscente vi talis cognitionis. resp̄o affirmative cū Arriaga, et aliis aliis ipsos, q̄d ita p̄bo. cognitio formaliter distinguitur in rōe practicæ p̄ hoc, q̄d repræsentat obiū operabile, et modū operationis ipsius; sed si obiū nō sit operabile a b ipso cognoscente, talis cognitio, q̄ ut hic et nunc habet, nō repræsentat obiū operabile ut tale: q̄ si obiū nō sit operabile ab ipso cognoscente vi talis cognitionis, cognitio nō erit practica. mā ab omnibus admittit. p̄bo min: nō sufficit obiū 2ᵐ se eē operabile, ad hoc ut cognitio denominet practica; q̄ alioquin cognitio quā ego hēo de productione angeli,

aut

actu animus habere etiam practicam in illo, quod nemo sane mirabitur dixerit; quia ut cognitio hic et nunc denominetur practica debet ipsa poniere, aut respicere obiectum opperabile ab ipso cognoscente. sed hic et nunc ita potest aliquod per accidens impediri, aut non poni obiectum cognitionis practicae, quin ipsa rationalis dirigat, ut patet in claudo qui potest habere notitiam practicam artis ad numeros saltandi: cuius ratio est, quia claudus ea licet sit inactiva habet potentiam, ad eius modi obiectum ponendum, licet hic et nunc illud non opperetur ratione impedimenti illius.

QVESTIO IIa 2

Quaenam sit materiale logicae obiectum?

SECSIO Ia 1

Brevis obiecti notitia et divisio praemittitur.

Multipliciter nomen obiecti ab auctoribus usurpatur; sed adest certum est scientiae alicuius obiectum idem, quod scientiae ipsi obiicitur contemplandum, a quo suam specificationem, et distinctionem mutuatur, nec ab eo etiam dictum huc illucque trahitur. solet etiam ab aliquibus subiectum appellari; quia ab scientiae contemplationi subiicitur, ab illiusque proprietates inquiritur: unde vocentur subiectum et obiectum a ipsis confundunt; sed inmerito, ut ego arbitror, quia rexius, et proprie loquitur, qui subiectum dixerit id idem quod aliud enuntiatur, obiectum vero id, quod menti obiicitur contemplandum: ut in hac propositione: Petrus currit subiectum erit Petrus, de quo enuntiatur cursus; obiectum vero tota ipsa propositio, quae menti obiicitur.

Dividitur primo obiectum in totale et partiale, seu ut alii loquuntur, in adaequatum et inadaequatum. obiectum adaequatum dicunt ea omnia, quae ab aliqua scientia tractantur, inadaequatum vero pars aliqua collectionis illius, quae a scientia tractantur. Rursus obiectum dividitur in obiectum attributionis, et obiectum attributum. obiectum attributionis est illud, quod in scientia principaliter tractatur, ita ut caetera omnia, quae ab illa scientia tractantur, ad illud tanquam ad finem referuntur. sic in theologia attributionis obiectum est Deus, ad quem omnia, quae in theologia tractantur

nisi tanquam ad finem referantur ut loquitur Angelicus praeceptor 1a p. q. 1a articulo 7o Corpora quae in theologia tractantur, tractantur in ordine ad Deum. Obiectum ut attributum universitatis quae licet etiam per tractentur a scientia, tractantur tamen in ordine ad aliud magis intentum a scientia.

3 — 3o dividitur obiectum in materiale, et formale. obiectum materiale in scientia universalis, quae considerantur, non quidem propter se, sed quatenus ulterius ordinantur, et inserviunt ad aliquid per se intentum a scientia. obiectum formale est id, quod tanquam finis denominare materiale obiectum intendit a scientia. Ubi nota dupliciter accipi posse obiectum formale, aliud enim dicitur obiectum formale quod, aliud obiectum formale sub quo. exemplo rei fit illustrius in arte medica, quae in sciendo sanitatem dicit obiectum materiale quod [illegible] intendit, sed quatenus ad hominis sanitatem deserviri potest; ipsa vero sanitas dicitur obiectum formale quod, quia ipsa est quae intenditur, et propter ipsam sanitatem bene sciendo expelitur; obiectum vero formale sub quo medicinae dicitur hominis sanabilitas, quia sub ista ratione [illegible] aut [illegible] ab arte medica consideratur.

4 — Ac tandem nota solere ab aliquibus obiectum materiale distingui in obiectum ex quo, et obiectum circa quod. alii hoc ipsum appellant obiectum materiale primarium, et 2rium. alii materiale proximum, et remotum, quibus loquendi modis diversis recidunt, ubi quatenus volunt ordinare [illegible] in aliquibus facultatibus, quae in logica dantur, ex materia, scilicet illa ex qua defectus [illegible], et ipsum de [illegible] obiectum, quod materiam remotam appellant. apponunt exemplum in hac definitione: homo est animal rationale: materia proxima, sive ex qua [illegible] homo est animal rationale ex quo proxime [illegible] definitio; materia vero circa quam est ipsa res [illegible] per illam definitionem explicatur, circa quam alii de [illegible] versantur. quae tamen hic obiter dicuntur omnino ommitto, aut quia talia dicta coincidunt, aut quia omnino impertinentia videntur.

SECTIO II.

utrum inveniatur in logica materiale obiectum?

1 Voces ex obiecto fratre adaequato logicae, aut tenere Nominales aut contra tenere Contrauthores; oppinio tertia quam in dies reclamet pater hurtado ex a calumnia quam ipse uocat uindicare, sed quod denominatiue mentem sit, aliter termini ex re et quia agitat, an ulli uoces pertineant ad obiectum materiale logicae et in qua disputatione negatiua parte; sequentur pater hurtado D. 1a logicae S. 3a pater Arriaga D. 2a S. 3a pater Ilon D. 3a S. 2a pater obiedo disputatio 2a puncto 1o mara cura 6o, quod alii adherent. Opposita sententia nobis uidetur cum patre fonseca 2o metaphisicae cap. 2 q. 1a S. 5 Spinula D. 2a S. 2a quos fere omnes nostrates rei sequuntur, et sancti hic sit.

2 Nostra conclusio uoces dirigibiles intra modis sciendi pertinere ad obiectum materiale logicae. Probatur 1o quia est obiectum materiale actualitatis, quod rei si nit in se obiectum fratre a quo denominetur; sed uoces sunt ca pales rei per se, intrinsece obiectum fratre logicae: ergo uoces sunt etiam materiale obiectum materiale sit, materiali ab obicu admira... sine obiectum fratre logicae sit error, ut si mille arbitrant; siue intrinseca ordinabilitas, ut oppinatur pater Ilon, siue directio passiua, ut communiter admittit. Voces ea ...recipiunt.

3 ... uoces ... rei pendi intrinsece obiectum fra... logicae ... probatur ... ordinatio uocum intra modi sciendi ... ad logicam: quia logica habet ... uoces ordinabiles, seu dirigibiles intra modi sciendi ... pertinet ad grammaticam et rethoricam, et logicam ... ad duas priores: ad logicam ... grammaticam ... et sine errore loqui: ad rhetoricam ... dicere ... et ornate ad persuadendum ingenium, ut uidetur de dispositione intra modi sciendi agit: quod illa fratantes ad logicam pertinet.

3 Ut argui uim, quam sane ad ... praeuenerant, eluderent ... logicam ... rei ... uoces ... retinere ... dispositione; nam cum quis ... mente ... si lingua ... facile illud ... reddet; cum autem ... mente ... artificiosa sit, nequit ... reddi ...

&c. vitiosa oratione. ita pater ... pene ab Arriaga de expli verbis,

et primi liber, pater Oviedo. sed re(sp)on(sionem) eandem solutionem adhiberent,

qui dicunt solas res esse objectum materiale [...], nescio quo stomacho convin-

ce parat Arriaga. sed 1° est, quia illa dispositio, qua voces possunt habere in sua modi

sciendi est digna quae sciatur, et ut modo res se habent, non solum hominibus utilis, sed omnino

naria: quia debet dari aliqua scientia, quae praeintendat illas in diligere invenire;

sed haec est potissima logica, quae haec circa vocibus agit. 2°: quia grammatica non debet

in definitione debere exprimi tantum genus proximum, et differentiam ultimam; sed ta-

ntum modo debere exprimi mentis conceptus, sive exprimatur principiis, sive

non, dummodo recta constructa oratio. quod sane ex eo manifeste colligitur, quod si quis

definitionem hominis hoc modo proferat, homo est substantia animata rationalis, etiam si mi-

nistes ad syntaxim syntaxe cor(r)igat, etc. grammaticus expendat, sine dubio

approbabit, quia tamen respuet aliquo logico: quod est &c.

4 Sed obiiciunt 1° patres Arriaga et Oviedo. Licet tantum

possit in vocibus considerari, ut significatio, inflexio, et artificiosa dispositio;

sed horum nihil pertinere potest ad logicam: quia logica de vocibus non agit. mi-

nor quoad tertiam partem, de qua potest esse difficultas, ita probant. Artificiosa vocum

dispositio tantum dicitur ad hoc, quod sint explicativae conceptuum internorum; sed

ad grammaticam spectat ita ordinare voces, ut explicent sine errore conceptus mentis:

quod sit totum, quod in vocibus considerari potest, ad logicam non spectinet. Sed concedendo maiorem,

et negando minorem quoad 3am partem, cuius probatio satis ex dictis manet soluta;

Cum supra docuerimus, posse voces esse explicativas conceptuum mentis, quin eo ri-

gore syllogismo explent conceptus.

5 Obiicit 2° pater Oviedo. si quod aspectaret ad logicam, prin-

cipaliter vocalis maxime dispositio vocum in rigore syllogismi; sed hoc

spectat ad grammaticam: quod est &c. probatur minor: ad grammaticam spectat voces disponere

ita ut explicent conceptus eo modo et ordine quo sunt in mente dispositi: quod

si in mente ita sunt conceptus dispositi, ut perfectum syllogismum efficiant, ad gram-

maticam spectat perfectum vocibus syllogismum exprimere. nam aliud requirit ut

voces

uocē implicitū, seu Mod̃ū exprimant, in loqā exprimerent q. q̃bus eo modo dictas res inmente; sed ad q. ramma ptinet eorūta explarequa ad illa etiā spectabit arti tiōca illa dispositio in tra q. y logā et n̄ad logā.

14

Resp.to 1º retorquendo argu. qd etiā spectat uocū spectare ad rethoricā, qd nequā admitet: obiicido: haec iniquitas q. ho, q. etiā grama spectat: spectat mentis exprimere ea ordine, et dispositione, quo exprimente, ad eandē spectabit uoces rite deserere, amplas et rotundas efare periodos, ubi translationibus, uti tales elaborare, metaforas ludere, similiter cadentes iungere, et reliqua rethorices supelectile tenditare. ad q.º Ciceronis volubilitas et grandiloquentia spectat in docio. Taciti grabitas et acrimonia, caeteror. que latini sermonis authores asiduatio lubatio, si unagramma sortes aureor. parare potumae tantu, siquidē ab adversarii gramme detestus, q. ipse incumbit uoces rite q. plibus rendere restringere; sed imminente eo artificio, et ordine in qua dispositi: uerra, imatnde quae videntur a rethorica uoces eo ordine, et orna tu p. feret.

6

Resp. 2º directe negando min. in probatioīs cuius consequentiam etiā negandū ē. itaque ad gramma n. ptinet exprimentis ipsius sine errore gramma exprimere, n. ē sine errore logo, cū aute formaliter ei competit rectitudo gramaticalis, et logu error, ut euidenter seruit in ista thois descriptione: ho ē substantia animal rationalis, quā quidē obiectiuis anplec ben logo mae, et eandē rectius tangu: q.º ad gramma n. spectat uoces log. eo logo arti ficio disponere. sed infertur: q. loga considerat scripturā; q. scriptura tradunt scientiae, et q. ... suo dictis qua ... do Loene: q. loga considerat scripturā materialiter sumptā, prasternus ubi nihil hic lubit caracteribus, n. eo loq. considerat formaliter scripturā, qua tenus aliquid ea na tratū ad scientias tradendas, et q. ter bas ... dicendos, Credo loq. parit n. considerat loqā uoces, n. sumpta materialiter qua tenus ... oris ... sed qua tenus ... ad docendū

SECTIO IIIª

3

An et qua ratione operationes intus sint objectum materiale logicae?

1 Non una auctorum in hac difficultate mens est, et vix in aliqua textum invenire potis, ubi pedem figat. Alii enim dicunt tres intus operationes esse objectum formale nihil aliud distinguentes, ut res ipsa postulat. Alii asserunt easdem tres operationes intus esse objectum materiale. Alii constanter mentales ex qua operatione mentis destituit, esse materiale logicae objectum propugnant. Alii res esse objectum materiale logicae astruant, et in qualibet sententia, non idem explicandi modus est, quilibet enim pro suo genio, aut ingenio rem explicat, et non semel lucem pendentibus tenebras offundunt. quapropter nobis aliqua ratione data fundamenta, ut doctrinae totius structura firmius ad fastigium usque educatur.

2 Suppono 1°, quamlibet facultatem practicam, seu operativam debere respicere suum objectum materiale, ita ut in illud nitatur objectum formale inducere et consequenter objectum hoc non considerari a tali facultate, sed sub aliqua ratione operabilitatis, aut regulabilitatis media qua disponitur apta ad recipiendum ipse objectum formale. Sicuti materia aptitudinem, seu dispositionem dicat materiae, quo ut in suis sibi respondet. quicunque frenum ex cera, aut marmore faciendum praecipit, non potius ferrum exigat, idque, quod aliquam habet dispositionem cum forma illa, ex qua ferrum constituitur frenum ad equum maxime destinandum aptabile.

3 Suppono 2° objectum materiale cuiusque artis, aut scientiae esse illam materiam, quam exigit formalizare, ut in illa inducat formam, seu objectum, quod primario intendit. sicut et scientia sit objectum materiale erit illud quod non per se intendit scientia, sed ut melius adipiscatur notitiam objecti principalis: ut domificatoris habet pro objecto materiali lapides, calcem, et ligna, quatenus seminaria, ex quibus construitur domus, quae est objectum formale ipsius. Et hinc suppono 3°, objectum formale quod esse aggregatum resultans ex materia, sive objecto materiali, et ratione formali sub qua ad actum reducta, hoc est esse objectum materiale, ut affectum ratione illa, seu forma primario considerata a parte: ut objectum formale domificatoris esse domus, quae ex quo in-

por

verba et in recto la fidei, ca ... et ligna directa et dirigibilitas, est 3

obiectum materiale, et non formale, quod est dirigibilitas ad actum reducta.

Ex his eruitur in tertio conclusione in hac difficultate re... tenenda, esse operationes intellectus ut dirigibiles intra modi sciendi esse obiectum materiale logicae; rei vero tantum importantur in obliquo, et tanquam obiectum remotum. Ita Arriaga, Oviedo et Carleton, et etiam Spinula, disp. 2ª q. 3ª 4

a. 3. conclusione 1ª ... illud esse obiectum materiale facultatis practicae, quod est materia apta, in qua inducat suum obiectum formale, et habet proportionem ad illud incerendum recipiendum; sed actus, seu operationes intellectus sunt materia apta in qua logica inducat suum obiectum formale, et habent proportionem ad illud recipiendum: ergo operationes, sive actus intellectus sunt obiectum materiale logicae. Syllogismus recte est: maior constat ex praecedentibus fundamentis: minor probatur, quia constat etiam ex dictis supra: nulla alia est materia, qua utatur logica ad suum obiectum formale (quod est ea quae illud ...) efficiendum, nisi intellectus operationibus, in sua p... nulla ... alia ... petiuntur conditiones naturis ad esse obiecti materialis logicae; neque dirigibilitas, quam potest logica habere, et proportionem ad formam: ergo operationes, sive actus intellectus sunt materia apta, in qua logica inducat suum obiectum formale et habent proportionem ad illud incerendum recipiendum, cuius ... vim melius percipies ex dicendis de obiecto formali logicae q. 3ª sequenti.

Sed opponitur ex Spinula supra citato, qui sententiam hanc acriter impugnat: materia obiecti debet esse dirigibilis a scientia practica, cum sit directiva, et factiva sui obiecti; sed iudicium non est in se formaliter ... dirigibile: ergo iudicium non potest esse obiectum materiale. Probatur minor, quia iudicium intellectus directum, cum aliquo actu intellectus ..., cum aliquo verbo, quod emendet, et ipso quod emendet non manet amplius idem iudicium, sed aliud ... operatio, quae dirigit intellectum ... et consequenter non est ... ad directionem ... Spinula ingeniose ut alioqui auctor, in quo vehementer miror ardorem, quo argumentum hoc ... exemplis ... obiectum ... quam ipse exhibuit ... cum ... q. 1ª ... 94. 5

Respondeo in primis notando argumentum hoc ... impugnare 6

7ª

3ª est facultates quaecumque vero sunt practicae, quod evidenter patet in arithmetica, et arte ad numeros saltandi; quia in eis nil pene docimo tur extra quorum ut aiunt tractatio sit aut dicionat, peto vel docens musicus = probabit quaeras [illegible] male ille pedit, aut vocis decendum dirigi [illegible] iuxta sua principia loco supra citato, velit sapientia [illegible] male illos corrigi, quod musicus aut saltator arte praeceptis instructus, aliud ad num. erit efficiet modis, voce, seu ceteris [illegible] fieret, corrigi velle in causa, non in se ipsis ad sui finit [illegible] praxis, et operationibus talis, sive dirigibilitati requisite: et hoc in sibi responsio accipiat. Unde in hac re distinguienda est minor; si illa: ratio actus vitalis debet esse dirigibilis in se, vel in causa a scientia practica, concedo maiorem: debet esse dirigibilis in se, detracta, nego maiorem et consequentiam in exemplis coa.

7 Opponit 2º obiectum materiale per 1º distinguitur formali debet esse immediatum ad illius attinendum, [illegible] ma. ex actu [illegible], et revulsit [illegible] obiecti formale; sed iudicium et discursus nec immediate, nec ma. ad obiectum formale [illegible]: cum [illegible] esse obiectum materiale. Primo minor, quod iudicium nullo modo potest esse immediatum, secunda ad recipiendum iudicium, [illegible] formale: simpliciter [illegible] materiale. Haec ea diceramus nega- ndo minorem: ad probationem distinguo maiorem: iudicium ut dirigibile qualitas actus [illegible] esse medium, seu ma. ad recipiendum ut directa, in actu, nego maiorem; iudicium ut dirigibile [illegible] esse medium, seu ma. ad recipiendum ut dirigibile [illegible], concedo maiorem. Similiter distinguo minorem. Iudicium non [illegible] 2º directe [illegible] obiectum formale, concedo minorem; iudicium ut dirigibile [illegible] obiecti formalis, nego minorem, et consequentiam.

8 Itaque aliud est considerare in operationibus [illegible] [illegible], et proportionem, quam habent ad recipiendum in se obiectum formale, sive [illegible], ex qua et ma. resultat obiectum formale, quod supra notabamus, aliud est considerare easdem operationes [illegible] actualiter [illegible]: ex qua diversitate [illegible] inter obiectum materiale et formale: distinguitur obiectum materiale [illegible] esse operationes [illegible] sunt capaces recipiendi ipse directionem actualem, sive obiectum formale, eas deinde [illegible] obiectum formale [illegible] actuali [illegible], seu directione [illegible] esse obiectum

materiales, et ut dirigibiles habeant, sicut directas.

SECTIO IIII.a

An apprehensio sit obiectum materiale logicae?

VBI DE REBVS INDICIBILIBVS

Diximus sectione praecedenti operationes intellectus dirigibiles in tribus modis ... endi esse obiectum primum materiale logicae: et cum tres sint hae operationes apprehensio, iudicium et discursus, ... [illegible] ... obiectum materiale: de iudicio et discursu ... [illegible] ... Hurtado disp. 1 logicae sect. 2.a n.o 26, et alii ... apprehensionem non esse obiectum materiale logicae: sed ... [illegible] ... in universali supposito ex libris de anima apprehensionem stricte sumptam esse actum, quo ... simpliciter ... modo recto, instar sensationis nihil de eo affirmando vel negando. Haec autem apprehensio duplex est, incomplexa una, complexa alia: incomplexa dicitur quae simpliciter ... ut hominem, arborem, lapidem; complexa illa quae plura ... ex prioribus composita, et aliquid ... ut ... apprehendo ... seu ... [illegible]

Hoc supposito ... apprehensio tantum ... duas ... sive complexa, sive incomplexa ... obiectum materiale logicae. Ita ... Arriaga ... Oviedo ... Carleton ... et alii ... Probatur ... a priori ... quod ... obiectum materiale logicae ... dirigibile a logica, sed apprehensio sive complexa sive incomplexa dirigibilis a logica: ergo apprehensio sive complexa, sive incomplexa est obiectum materiale logicae ... [illegible] ... apprehensio ... [illegible] ... sciendi modus ... iuxta regulas logicae: ergo apprehensio ... dirigi a logica ... [illegible]

Probatur 2.o quod logica ... [illegible] ... ut ... apprehensioni ... quia illa facultas ... [illegible]

tur illud dicit tuen... sed apprehensio est pars de[illegible] ... [illegible] de apprehensioni ... quod ... [illegible] ... potest dirigi ... alioquin ... [illegible] ... potest dirigere, imo dicitur ... in simplici apprehensione: quod apprehensio ... dirigibilis ... [illegible] ... [illegible] ... rationale ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... dicit totum id, quod se tenet ex parte [illegible], ut dicit

al rationale: sed illud ad rationale est obiectum apprehensionis simplicis, sicut est apprehensio simplex: quod ... est apprehensio simplex, sed ... est dirigibilis: quod apprehensio simplex dirigibilis est.

4 Sed 2° dicit 1° apprehensio simplex non est capax artificialis ... logicae: quae logica obiectum ... ... apprehendi ... sed ... operatur, non indiget directione ut nos ipsi supra docuimus: quod apprehensio simplex non est capax artificii aut directionis logicae. Pro eo negando ans. cuius probationem ... distinguendae: ... apprehendit ... apprehensione ... apprehendit ... apprehensionem nego ... itaque potest voluntas imperare ... de ... apprehendere, apprehendat ... aut actus apprehensionis ... [illegible] ... subordinatio ... voluntati ... ut dicat apprehensio ... requisitur logica, et ... directa, et artificiosa.

5 Dices 2° in simplici apprehensione non potest [illegible] falsitas: quod simplex apprehensio nequit dirigi; sed quod nequit dirigi non potest esse obiectum logicae: quod simplex apprehensio nequit esse obiectum materiale logicae. Resp. ... [illegible] ... quod ... in apprehensione non possit dari falsitas, quia non datur nec affirmatio, nec negatio; potest tamen dari error, ut ... quis uel ... de ... eligere, si apprehenderet ... ragibile, ... error, ... potius al rationale deberet apprehendere: ad hoc autem ... rationale apprehendat, ... al ragibile datur directio ... capax est.

6 Quoad 2am titulari 5ii partem attinet, non defuere, qui assererent res esse obiectum materiale immediatum logicae, quod asserit Arriaga se vidisse semper ... de ... resolventes. hi authores ita mentem explicant, ut velint res esse obiectum materiale logicae, non quidem ... entitates, sed 2m quasdam affectiones ... provenientes ab intellectu cognoscente, ... similes ... obiectum materiale logicae, ita tamen ... hoc res ... pertinere ad logicam, ut res ipsas primario, et in recto respici-

an

ant. allegari. sic tamen, qualis, quatenus haec sententia explet, vehementer explet. contra

sic arguo.

7 Primo obiectum male sive quod practice debet esse dirigibile, et factibile a scientia; sed res nullo pacto potest dirigi, aut fieri a logica; ergo res nullo modo est obiectum

male logicae. ... ad hec ... quae non potest ... aut a sinistra dirigi a logica

fortasse tamen ... aut ... logica, ... dirigibili

... de equitate ... res cognitas

... cognitiones, inferens ... cognitiones praeeunt obiectum

male logicae; quod solum id, quod est dirigibile, et operabile est obiectum male logicae.

8 Arguo 2.° contra eandem sententiam. Obiectum male facultatis practicae

debet in recto importare id, ex qua potest componi, aut ... talis ut

... inductione facta, sed obiectum ... logicae, ... actualiter dirigi

... nequit ex rebus ... obiectum male logicae, primum quia ... in

... potest ... sed tantum ... formaliter ... quod

... in recto ... formali, ... obiectum ..., et consequenter male ...

... obiectum male logicae.

9 Sed dices ... cognita ... hominis, ...

... non ... importari ... alitatis ...

importat in recto, et consequenter res ipsa ... in recto importat ...

... sed cognitionem ... cognitionem importat in recto

..., et non cognitionem ... male logicae. ... inducendo ... alitas

hominis cognita, ut cognita ... hominis ...

alitas hominis ... et in re ... hominis ... quidem

... in ... et ...

... alitas ut cognita ...

... negamus ... alitas ... hominis.

10 Deinde negamus ... dico, quod ... realiter

... hominis, ... est ... et ...

... hominis ... importa

ria

tales, plura ee [illegible] Cu[m] ab[s]tractio in [illegible] excerno [illegible]
[illegible] plura [illegible] in recto, sed [illegible] seducta argui [illegible], et eg[illegible]
[illegible] cationes [illegible] adaequata [illegible] veritatis [illegible] ad [illegible]
ales: [illegible]
[illegible]
[illegible] exceptis [illegible]

11 Dices [illegible]: quam plurima [illegible] logica [illegible]
conuenire [illegible] formalibus, sed nasio debent reducunt [illegible] logica de
de [illegible] genere, nam cognitio [illegible] de pluribus [illegible] universalis
[illegible] partes [illegible] pluribus [illegible] formaliter [illegible] sed
[illegible] logica [illegible] cognitionibus
[illegible] logica [illegible] de
rebus, sed de veris cognitionibus [illegible]
[illegible] de [illegible] conuenire [illegible]
[illegible] de pluribus [illegible]
accidentalis, cognitionem generis tales debere [illegible] ut [illegible]
[illegible] logica, quod [illegible] logica [illegible]
[illegible] cognitiones [illegible] logica [illegible] cognitiones,
[illegible] cognitiones, et [illegible].

QVESTIO IIIa

Quodnam sit obiectum formale attributionis in logica?

SECTIO Ia

Variae authorum sententiae circa obiectum formale logicae proponuntur et vera eligitur sententia.

1. Im[illegible] ex hac [illegible] disputatio, et emergens [illegible] sententiarum varietas [illegible] multiplicior, nec animus [illegible] dicendi modo [illegible], re [illegible] tamen utrinque [illegible] tales

miremini. 1a sententia est Nominalium asserentium logicae obiectum esse voces significatiuas - 1

rationabiles. huius sententiae, et scholae author fuit Roscelinus quidam nominalium antesignanus, ut eo uersu colligitur: Vocales Roscelinus dixit nil dialectica uoces. 2a

sententia est aliorum docentium obiectum formale logicae esse res ut sunt illa docuit agricola lib.

2o de inuentione, eandemque sequitur Rodulphus [illegible], Lapharella de nat. logicae lib.

1o c. 14o. 3a est Comitiarum, et uelut illorum [illegible], ut ait noster Carleton, qui pug-

nantes 2as intentiones obiectas, 2as illas esse rationes logicae quae dirigunt, hoc 2mas

de primis rationibus sub[illegible], et 1a esse obiectum formale ad totalitatem [illegible] de

primariis d. 2a p. 3o.

Quarta sententia docebat obiectum formale logicae esse tres intellectus ope- 2

rationes, ut dirigibiles. Ita opinatur pater Arriaga d. 2a s. 4a. Aberca [illegible]

s. 2a. 5a sententia est eorum qui dicentes obiectum formale logicae esse modos sciendi, definitionem,

divisionem, et demonstrationem; sed ad hucusque inter se dissentiunt, quidam tres

sciendi modos assignant, alii plures, pauciores alii; nec defuerunt, qui

solam demonstrationem, quam instrumentalem, [illegible] syllogismum uolunt adaequatum logicae obiectum. 6a sententia, quam nouissime

et singulariter adinuenit pater [illegible], docet obiectum formale in qualibet

scientia esse habitudinem quandam intrinsecam, ut [illegible] modo [illegible]

a [illegible] qua habitudine uocat ipse determinabilitatem intrinsecam obiecti,

ut [illegible] calores, intelligibilitatem [illegible], et eo

[illegible] quis possit [illegible] modus, et sic in facultatibus, aut scien-

tiis speculatiuis [illegible] in practicis [illegible]

[illegible].

[illegible] intrinseca terminabilitas obiecti, [illegible] 3

[illegible] est formale facul-

tatis practicae. [illegible] obiectum facultatis practicae [illegible]

[illegible] a facultate practica, sed intrinsece [illegible] determi-

nabilitas [illegible] a facultate practica: [illegible] intrin-

seca illa obiecti terminabilitas [illegible] facultatis practicae

ma est certissima: probatur minor: quia de essentiali actus cui est inseparabilis a facultate practica; sed ista intrinseca determinabilitas est essentialis actui: ergo est inseparabilis a facultate practica. maior est indubitata: quia quod est essentialis in actu erit inseparabilis ab aliqua facultate. quod autem illa intrinseca determinabilitas obiectiva sit essentialis, probatur: quia quod habent colligentes sed de ratione ista intrinseca determinabilitas est aptitudo quae debet constare ex parte obiecti; sed haec aptitudo constare ex parte obiecti requirit necessitate essentialis: ergo. 2ª probatur minor: haec aptitudo ipsa nihil est nisi capacitas quae debet constare ex parte obiecti determinanda cognitione; sed haec capacitas est ipsa entitas obiecti: ergo. Secundo eadem posset sive doctrina huic authori, quia ... ...

4 Secunda sententia docet omnes tres operationes intellectus ut directas esse obiectum formale logicae. hanc tenet Spinula D. 2ª logicae S. 4ª articulo ultimo, et est communis inter nostros recentiores, et aliis libri eam explent. pro conclusione in nostra intelligentia nota 1° quod dicimus operationes intellectus ut directas esse obiectum formale logicae, id est, quod dicimus ipsam directionem esse obiectum formale, et non est quod ... reduplicatio cadit supra directionem, et ipse terminus reduplicatus, et directio debet afferri, et ex parte obliquo recto. nota 2° hanc directionem posse dupliciter considerari: alia est directio activa, et passiva alia: directio activa nihil aliud est quam ipsae regulae logicae intellectum instruentes ut ipsis regulis dirigat operationes.

5 Directio passiva est fragilitas, et rectitudo ... dispositio intra rectitudinem, quae sicut regulis comparatur, et ad illarum examen reducitur, invenitur recte confecta. hinc notabis 3° hanc directionem posse etiam considerari in concreto, et in abstracto: in concreto consideratur quando intelligitur a parte rei sive ut actus intellectus qui illa quasi sustentant ad eum modum quo consideratur albedo a ...

cabilitis, seu bene, ita ut ex illa forma, et ex actibus inturi resultet ta- lis directus ult rectae ducto, aut divisio in abstracto consideratur re- cta illa dispositio trorum 2ª abstrahendo a modo, in quo subiectatur, ex hac duplici consideratione oritur, quod directe mente caveas, faci- lè te ab aliquibus distantibus in hac quaestione molestis, expedies, ut intrò cerneto actus directus aliud a loquendum proprie aliud intendi, requirit quidem actus, qui eo modo, intendit directio, quae forma, roe cuius directus, sive modo directa.

Tandem notabis 4º, quod cit scientia practica considerare obiectum tale. tunc scientia practica dicitur considerare suum obiectum tale, quod dirigit, ut fiat; quod aliis considerare quod appellat supra obiectum tale esse idem, ac illud intendere, et expetere. Ex quo non infertur, logicam con- siderare obiectum tale etiam factum, et directum; sed solum requiritur illud ut directum ~~qui~~ intendere et ex hac intentione movetur ad regulandum, et instruendum in tum ut ex vi huius regulationis et directionis actus rite a nobis fiant, quod operatur ut recte factum dicitur obiectum tale, quo usque directum. — 6

SECTIO IIª

Nostra est verior sententia, et ab adversariis vindicatur calumniis. — 2

Diximus sectione praecedente obiectum tale logicae esse operationes intellectus ut directas, hoc est, esse illas rectas trorum dispositione in ordine modi sciendi, quod nomine directionis praecipue significat, a quo nom- ine nolui mygabitur eget sit inrahida illius auctoritas, et sine eni- cum magni ame nonderite considerabimus nomen hoc aliquibus implicari di- ttatibus, quatinus, me iudice nequidquam discussio dicendi modo; equidem consensus ignoraverit. Ceterum nimius nec permittant, eodem ipso ardore insipe- rent. — 2

Pro quo nos trae conclusio roe a priori; quod id est obiectum tale facul- tatis aut scientiae practicae, quod ipse intendit ut in illa, sed rectae dispositionis trorum

dispositio, seu potius directio est id, quod intendit Logica: quia haec directio passiva est obiectum formale Logicae. maior certa: probatur minor: quia in directione recta hominis operationes, intendit Logica, quod explet homo, ut mentis sua [illegible] propria [illegible]: sed haec directio passiva nihil est aliud nisi dicto explanans, genus et diffinitio hominis: ergo haec directio passiva est, quam intendit Logica. maior patet, quia quod intendit maxime, est, ut, quod intellectus nihil est aliud nisi recte definire, dividere et argumentare, sed nihil aliud est dicto explanans essentiam hominis, nisi dicto explanans genus, et differentia propria illius: ergo in recta hominis definitione nihil aliud intendit Logica, quam illa explanare per genus et differentia illius.

3 Pro 2° ideo obiectum formale Logicae, ex quo Logica probat suas conclusiones, sed ex tribus intellectus operationibus ut formaliter directis Logica probat suas conclusiones: ergo hae tres intellectus operationes ut formaliter directae sunt obiectum formale Logicae. Probatur per Logicam constante. minor probatur, quod Logica exemplo probat, quod Logica in barbara recte est, quod dicta tribus propositionibus universalibus est etc. sed hoc est probare suas conclusiones ex operationibus intellectus ut directis formaliter: quia ex operationibus intellectus ut formaliter directis probat Logica suas conclusiones, ergo [illegible] haec sunt obiectum formale Logicae. et confirmatur ex doctrina [illegible] exemplo Grammaticae, cuius formale obiectum est recta illa vocum dispositio, seu directio, ratione cuius oratio sine soloecismo construitur, quod dispositio nihil est aliud nisi rectitudo illa, quae ex actibus regularum directione resultat.

4 Sed contra hanc sententiam ut putamus sententiam, obiicies 1° considerationes actuum intellectus spectat ad Animasticam. sed actus intellectus ut directi sunt actus intellectus: ergo actus intellectus ut directi spectant ad Animasticam: ergo non spectant ad Logicam: ergo non sunt illius obiectum. Respondeo distinguendo maiorem: considerationes actuum intellectus, ut sunt actus vitales, qualitates spirituales etc. spectant ad Animasticam, concedo maiorem: ut sunt regulabiles, et dirigibiles in suo modo sciendi, nego

Cum

ctant ad animasticam, nec omnium [illegible] reddam ... [illegible]

actu in tantum ut directe 2m male quod important, spectant ad animasticam [illegible]

ctica reddo ... 2m totale quod afferunt, spectant ad animasticam [illegible]

... aliud itaque in actibus quod in bona qualitates ... aliud

quod directi, indirecti sunt ... quod qualitates ... agit animas-

tica, 2m quod ens agit metaphysica, 2m autem quod directivi, et ad normam

... logice ... pertinent ad logicam.

Objicies 2o ... totale logicae 5

nequit esse aliquid intentum a logica; sed haec recta dispositio, seu di-

rectio est aliquid intentum a logica; ergo haec directio nequit esse objectum totale

logicae. Probatur minor: illa directio de forma non solum dicit actus repraesentantes partes

essentialia rei; sed etiam quod partes essentialia rei talia sint, sed quod p-

... illa essentialia sint ... ad logicam pertinens ... multi [illegible]

... in solutione argumenti ... desudant, ... sed disputent

... solutiones. Ideo aliter ... negamus minorem. Cu-

... directio de forma 2m ... logica ... et in-

tendit, non solum dicit actus repraesentantes partes essentiales ..., sed etiam quod

partes illae talia sint, ... illa directio 2 quod ... intendi ... a lo-

gica, non solum dicit actus repraesentantes ... Duo igitur in actibus directis con-

siderandae sunt: 1m quod ... ex parte ... repraesentatione ... imagine

... in quo clauditur ... accepit a logica ... to-

tale ... facultate practica ... dominica ... [illegible]

non curat nec intendit ... ad ... ferre ... sed illa

... intendit ... ordinem ... [illegible]

... in logica ... [illegible]

distributione ... directione ... rectam de forma ... cona-

tur inducere.

Objicies 3o objectum totale scientiae seu facultatis practicae 6

debet esse factibile et tale respiciat ... scientia, sed logica ...

non est facultas practica: quia obiectum illius debet esse factibile ab illa: tunc respectu huius directio practicae directivae practica: quia haec directio [illegible] obiectum totale logicae [illegible] theologi [illegible] cuius directivae scientiae seu facultatis practicae debet esse [illegible] et factibile, [illegible] debere esse [illegible] tale obiectum [illegible] in qua logica [illegible] habeat [illegible] proportionem, et divisibilitatem [illegible] exhibeat, [illegible] facultas intendit, seu [illegible] et [illegible] totum illud, ad hac [illegible] operabilis [illegible] et divisibilis, [illegible] directa et operabile [illegible] facultatis operabilis, [illegible] illud de nomine [illegible] operationis [illegible] ex [illegible] tantum [illegible] compositionibus [illegible].

§. III.

Quaenam sit logica attributionis obiectum.

[illegible] hac [illegible] facultas [illegible] quidem [illegible] omnibus [illegible] ad [illegible] ordinaria [illegible] attributionis [illegible] in memoria [illegible] attributionis [illegible] obiectum attributionis esse illud, quod in scientia [illegible] tractatur, [illegible] omnia, quae in ea scientia tractantur ad illud tanquam ad finem referantur [illegible] attributionis de [illegible] ad finem [illegible] nent [illegible].

[illegible] metaphisicae [illegible] 26. [illegible] metaphisicae [illegible] complutenses. [illegible]

q. t. art. 2. existimant obiectum attributionis esse modum sciendi in com. complectentem definitionem, divisionem, et argumentationem. Solvuntque Complutenses qq. [illegible] patres Conimbricenses q. 3. proemialis art. 3. et a Thomas Scotus, et Albertus docentes obiectum adaequatum attributionis esse argumentationem in com. patres [illegible] adducit [illegible] loquendo [illegible] plurimi recentiores dicentes obiectum attributionis esse demonstrationem, ac quaecumque cetera, quae in logica tractantur, tanquam ad finem ordinantur. Pater Thomas [illegible] disp. 7. logicae sect. 4. [illegible] dicatus vult solam definitionem esse obiectum attributionis in logica.

Sit nostra

conclusio. Attributionis obiectum in logica est syllogismus perfectus, qui comprehendit demonstrationem, et probabilem syllogismum. Pro hac sententia militat pater Oviedo contro. 2. logicae punct. 1. num. 6. [illegible] Spinula tract. 2. sect. ultima, quos plurimi sequuntur recentiores magistri. Probatur conclusio ratione a priori: quia tam demonstratio, quam probabilis syllogismus [illegible] tractantur, et ordinantur a logica, et quaecumque in logica tractantur, ordinantur ad demonstrationem, et syllogismum perfectum: ergo sunt obiectum attributionis logicae. Antecedens probatur, quia [illegible] prima et 2a intellectus operatio ordinantur ad 3am, quae est demonstratio, vel probabilis syllogismus: [illegible] tractantur ad demonstrationem, vel probabilem syllogismum ordinantur. deinde demonstratio, aut probabilis syllogismus non ordinantur ad [illegible], neque unus syllogismus ordinatur ad alium: ergo demonstratio, et probabilis syllogismus sunt obiectum attributionis logicae.

Sed

respondebis ex ingenio [illegible] definitionem, [illegible] primam et 2am intellectus operationem ordinari necessario ad demonstrationem et syllogismum [illegible] alicui ordinaria [illegible] scientia. [illegible] attributionis in aliqua scientia, [illegible] ordinem. [illegible] ordinatio [illegible] scientia.

pcul cria meliercaule eragiunt, et acubacuatio; sed qq. ppo quein loqa lolez n habent; rogo m. non hanc anaculior, et radibi oreit loqa, qua na, u ordine, dauq. ista dedituil, et rba oib. bit illarinuer lat. q etenim ma arliq aut scienciq q ctior, quaq imitari nq: qui hasos, peratione ad demonstrationq; et ralogq ordinabit. nquare loqa dedignabit q illiu pmere uerbigra.

Sed dico 2o; q etiam loqa ordinabit. eros 1m et 2m membrorq perationq, de foq et diuisione q ad syllogisq hab. et demonstratibus; q ntaliq narua, sed etiam a loqa ordinant. eiusmodi operationes q herciant; q ei asserant ab bus nialeordinaria loqa ad ob hymdle, q a blq male capax recipiendi in eis bus trale, et ordinaria dilud; sed tri 1a et 2a membrorq operatio, et debet diuisio sra capax le ordinari in syllogis q habil. et demonstrationq: q ad ea ordinant. a loqa. ma mi hicer le irina e, q nulluseaut hor quez aiderim, q ur hoc fundamento non mouea li ad negandu, tr tandu, a ideel nee ob bu male loqe, ul loqa ritlin rit capax recipiendi arbi triu loqu, et ad illa ordinari. mi quoad 1m parte certae, et quoad 2m probatur dicto, et diuisio capax ordinationi ad demonstrationq, et syllogismu. dicto, et diuisio n ex se illatiuq q clusionis: q ex se n ordinabiles ad syllogisq, et demonstrationq; ad sint illatiuq q clusionis, ut ex hac diffne homo est rationale: q rationalis. similiter in diuisione: uiuens aliud animal aliud n, ex quo antistatim infert: q aliqa uiuencia n esse animalibus: q defo, et diuisio per se ima ordinant a loqa ad demonstrationq, et syllogisq habile.

§ Quod ii syllogismus habilis sit obliquz etiam pa- rtis ad ira attributionis in loqa, pr; etiam syllogismus per se est nec pred- ibilis et fiunt a rrap ruab li, et narias et si recarillez multa ad dui- nitatis hoc percepta in Logicis; sed hic ni syllogismu n ordinat ad aliud,

ad ipsam, imo ista ordinant ad logicam ipsam, ab attributionis quod ad ista demonstrationis [illegible], solum quod habet esse principaliter attributionis objectum.

Sed opponens 1.° de se est divisio [illegible] partes non [illegible] demonstrationis: ergo istae non ordinantur, quia non omnia quae traduntur [illegible] ad logicam ad demonstrationem, et in [illegible] ordinantur quia demonstratio, et probabilis [illegible] logicam non [illegible] attributionis logicae. [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] docuimus de se et divisio [illegible] non [illegible] etiam ad logicam ordinantur ad demonstrationem [illegible] habitis. esse non [illegible] partes demonstrationis [illegible], [illegible] illa [illegible] conclusionis, quae evidenter [illegible] in exemplis [illegible].

Opponens 2.° [illegible] demonstrationem esse [illegible] non [illegible] [illegible]: quod demonstratio [illegible] sed ideo ordinaretur ad demonstrationem quia non posset [illegible] ad demonstrationem debet [illegible] non [illegible] ordinari ad demonstrationem [illegible] demonstratio [illegible] circumstantiarum [illegible] [illegible] substantia [illegible] perfectissimae demonstrationis, [illegible] minime [illegible] de se [illegible] illa [illegible] [illegible] extrinsecam, et negandum [illegible]. [illegible] quod logica considerat demonstrationes omnes quae conveniunt in ratione demonstrationis, [illegible] inter has [illegible] demonstratio, quae potest includere de se, ideo logica hanc etiam considerat, ut [illegible] ordinatam etiam in qua plures possint demonstrationes reperiri, quae de se non claudant.

Opponens 3.° etiam [illegible] de se ordinentur ad demonstrationem, non considerat logica, puta [illegible] ordinatur [illegible] in logica non considerantur in ordine ad demonstrationem, [illegible] habitus [illegible] [illegible], quae logica praecepta, quae de se traduntur, [illegible] illa [illegible] [illegible] genera [illegible]; sed in hoc nulla ad demonstrationem claudit ordi-

na ricognitio non ordinatur ad logicam, sed ad illam ordinatur concipiendo eam ad clariorem perceptionem facilioremque et expeditiorem intelligibilium illustrationem; res intelligibiles manifestas, quia tenuis [illegible] est 2a operatio ordinantur ad demonstrationem, [illegible] subordinatur 2a mentis operationi, hinc [illegible] ipsa definitione [illegible] ut ordinata. in [illegible] logica docet, quomodo sit perfectissima demonstratio [illegible] illa esse, quod [illegible] tradit. denique quod logica [illegible] dividat [illegible] scientiam generantem, et opinionem; sed definitio et divisio non generant scientiam, et opinionem nisi sint [illegible] partes syllogismi [illegible].

Tandem interrogas: cur nec logica syllogismus probabilis ordinetur ad demonstrationem; [illegible] ex cognitione syllogismi probabilis [illegible] demonstratio [illegible], quod [illegible] necessarii [illegible], cum notitia [illegible] expetibilis, et utilis, est [illegible] ad demonstrationem [illegible] deservire, quod non est [illegible]; neque doctrina syllogismi probabilis [illegible] ad demonstrationem deservire, [illegible] principii demonstrationis, non video quare ad illam ordinanda sit. quod si dicas, ideo ordinari debere, quia est demonstrationi [illegible], et [illegible] eadem est disciplina ut ex cognitione unius perfectior [illegible] cognitio. Nego, non ex eo quod [illegible] infertur ad illam ordinari debere; nam alioqui [illegible] que [illegible] aliquid [illegible] partes dividentes [illegible] ordinari, quod evidenter falsum est, quia requireret [illegible] aliud [illegible], cum respectu ad [illegible] referri deberet, quod nemo dicit; [illegible] ex quo dicitur syllogismus probabilis [illegible] demonstrationis non ordinatur ad illam.

SE IV. 4.

Proemialis doctrinae absolvitur.

Ut [illegible] quae diximus [illegible] [illegible]

ma

materialiter tali, qui aperta mente se decidere ratione, verum tamen cui de logica [illegible]

utilitate est necessaria ad scientias comparandas innotescet. Et cum haec ne-

cessitas multiplex sit, alia metaphysica, physica alia, et alia moralis,

iuxta diversimode opinantium authorum iudicare ego, logicam esse simpliciter necessariam

moraliter ad reliquas scientias scienter et commode adquirendas, quidem

dicimus, probatur primo non potest conclusio esse evidens in qua consequentia, nisi sit ex

premissis evidentibus, et cognitione evidenti de bonitate illationis, sed cognitio

de bonitate illationis est actus logicae: ergo sine actu logico non potest dari conclusio eviden-

ter, et consequenter scientia cum haec sit conclusio evidens. Minor patet; nam illa

cognitio est actus, quo cognoscimus existere premissis sit a dicere connexionem in tertio opti-

ma de illatione, et cognitio est actus logicus, cum nullius alterius scientiae esse

possit.

Notandum est, primo quod ad hoc conclusio sit evidens non satis est quod premissae sint evi-

dentes, sed ulterius requiritur quod evidenter cognoscatur illatio ex premissis

evidentibus. Cuius ratio est, quia etiam si premissae sint evidentes, possum iudicare conclu-

sionem probabiliter tantum existere in tertio, et ita iudicare tantum probabili-

ter assentiar conclusioni, quia probabiliter tantum in tertio iudico, et sic habe[illegible]

tenus assentiar conclusioni, quam bene evidenter, et si iudico probabiliter in tertio,

probabiliter tantum assentiar, et ut evidenter assentiar, indigeo cogni-

tione, qua evidenter cognoscam esse relationem evidenter in tertio, sed

haec cognitio solo logicae ad acquirendas scientias necessaria est.

§ Sed dices

L, quam non occurrat logica ad reliquas scientias comparandas non esse necessarium

quilibet enim potest occurrere asserere, quia si loquantur de logica utens, non di-

stincte illius tantum, si cum de logica docens sermo sit, alter ea solis direc-

tive occurrere, quam nulli [illegible] logica in tractu habitu diriguntur, at

recte innovavit [illegible], [illegible]. Cuius ratio est, quia habitus

non potest movere actus, nisi simul cum aliis cognitivae occurrunt actualiter,

seu directivae, et [illegible] directive [illegible]

[illegible] conducit ac iuvat ad earum facultates.

Dicendum 2° unde [illegible] accidentium abeunt in tantum eo quam libet scientia eam ad numerum [illegible] habitus [illegible], ac quaelibet distinctionem accumit [illegible] habet [illegible] obiectum formale, specificatur, et propterea dialectica una, etiam [illegible] pluribus [illegible] habitibus ab intellectu [illegible], et licet [illegible] diversis habitibus, ultra praedictum [illegible] tamen [illegible] ratione [illegible] demonstrationem, et [illegible] dialectica; quam tamen actu quam habitus ad hoc [illegible] obiectum [illegible] logicae, ad directionem [illegible] dicimus, vel intrinsecam actibus, vel extrinsecam.

Ut breviter nunc distinctionem [illegible], nota directionem hanc passivam [illegible] artificialis logicae, quod in hac definitione [illegible], potest dupliciter considerari, vel ut comparatur cum regula logicae praecipiente [illegible] debere tradi per genus et differentiam, vel ut comparatur cum obiecto, quod recte enuntiatur [illegible], sive comparatur cum regula, sive cum obiecto [illegible] debere [illegible] aliquid extrinsecum; quia sive regula, sive obiectum aliquid extrinsecum est [illegible] actus directi [illegible]. Suspicatur [illegible] directionem, sive artificialis [illegible] partim extrinsecam, et intrinsecam partim, cuius [illegible] dabimus examen [illegible] logicae [illegible], ubi de veritate et falsitate actuum [illegible] sed libet iam auditores, ne vos diutius immorari in prologi vestibulo, quam [illegible] ad [illegible] interiora illius adyta, et penetralia manuducere accingor: [illegible] vos moneo ne [illegible] terreamini, ingentes plane [illegible]; sed deo [illegible], et [illegible] superandos, [illegible] dura [illegible] et vosmet [illegible] secundi.

DISPUTATIO Iª Logicae

De ente rationis

[illegible]

ne

ne vobis opus auditores, fere nusquam in hac physica quales tragedia-
as in presenti disputatione minutiores actu subtiliorum
oculis obiectabuntur; mentis aciem intenditæ, nisi enim ad ingenii
radios, velut solares, minutissimos hos ex atomos examinetis,
prorsus evanescent: adeo se rota in huius entis fabricatu illa, quæ
a si divina roiis, seu in tuo opperatur, ut totius operis architecta
iure merito nuncupetur. Quod alii sentiant, quod etiam in hac distabe.
mea sententia est, in qua potuerim ubi citate proferam; solum vos
moneo me ita hanc distab. expensuram, ut non minima utilitas
vobis capienda sit, ut pote quod ad reliquas nostræ logicæ disputa-
tiones, velut hæc fax proferam, neusquam respicietis.

Q. I.

Quid sit, et an detur ens rationis.

S. I.

Aliqua de obiecto impossibili [illegible]

Licet de ente rationis in metaphisica solet aliquid dis-
putare, nos tamen aliis [illegible] hic quasi in prologo præmisso, seu
vestibulo disputationis agere; [illegible] quam plurima in hac disputatione
attinguntur, sine quorum notitia tenera auditorum ingenia cæcis cali-
ginis, et [illegible] sequentibus distabibus per ignorantiam [illegible]
pitare; et quin incipiat [illegible], quam per manibus habemus, sepissime [illegible]
[illegible] obiecto et de re vera impossibilitate; [illegible] de obiecto impossibili men-
tio sit, [illegible] ex platione obiecti, [illegible]
ut facilioris doctrinæ filo hos sane labirintheos tractus, et anbages
superare possetis.

Præmittoque [illegible] obiectum cognitionis [illegible]
quam terminare cognitionem, [illegible] cognoscimus, [illegible] de obiecto [illegible] cog-
ni

nitionis, quae est terminalibus, et ideo prius denominatur cognitum, quam terminat illam cognitionem. Praemitto 2° hanc terminabilitatem, seu terminationem actualem, posse dupliciter considerari, vel prout se habet ex parte cognitionis potentis terminare aliquod obiectum, vel prout se habet ex parte obiecti potentis terminare cognitionem. Cognoscibilitas dicitur passiva seu extrinseca ratio obiecti, quae illi extrinsecus advenit, scilicet a cognitione potente illud attingere. Dicitur cognoscibilitas activa seu intrinseca, quae ex eo provenit, quod obiectum ex se non repugnet cognitioni, sed aliunde redderetur impossibilis cognitio illius obiecti. Cognitio autem si impossibilis redderetur, tunc illius obiecti, solum abstulisset [illegible] cognoscibilitatem extrinsecam.

Praemitto 3° obiectum intentionale posse etiam dupliciter considerari, vel ut obiectum materiale, vel ut obiectum formale, obiectum materiale dicitur res illa, quae terminat actualiter cognitionem. obiectum formale dicitur illa eadem entitas affecta cognitione: ut cognosco parietem, paries [illegible] consideratur obiectum materiale intentionis, seu cognitionis, prout vero consideratur actu cognitus, se habet [illegible] aliud esse obiectum, quod antea non habebat, quod genus [illegible] [illegible] in aliis divisionibus obiecti in materiale et formale) [illegible] gratia, obiectum formale nuncupare, [illegible] terminabilitatem ponere terminabilitatem supponeremus. 4° praemitto, hoc quidem obiectum materiale posse etiam dupliciter considerari: aut immediate considerari ut est obiectum quod terminatur actu, hoc est, quod [illegible] actu, in quo nullum habet influxum actibus, neque proximum neque remotum, sed solum ut terminatur, quod terminat [illegible] actum seu [illegible] media actu: vel potest esse tale obiectum ut non solum attingatur ab actu, sed etiam mediis [illegible] habeat aliquem influxum in actum: sicut enim se habet obiectum [illegible] actu visionis [illegible] concurrit mediis speciebus.

ta

Tandem primo 5º Rocobtus potest considerari vel in actu 1º vel in actu 2º. obiectum in actu 1º est illa entitas sive possibilis, sive impossibilis, quae ex se non repugnat cognitioni, an autem possit aliqua entitas aut obiectum fingi, quod a se excludat cognitionem, seu intelligibilitatem, hanc alteri ulterius quaestio est. Consideratur ab hic et nunc abstrahendo a cognitione actuali, sive non actualiter cognita dicitur obiectum in actu 1º, quia licet actualiter non cognoscatur, ad verbum tantum repugnancia ad hoc ut cognoscatur, dicitur obiectum in actu 2º dicta capacitas seu non repugnancia reducitur ad actum 2um hoc est quando datur cognitio actualiter repraesentans illud obiectum, et hoc sufficit.

Rogatur quid sit obiectum in tu esse impossibile, vel quare fiat impossibile obiectum in tu a rerum perceptione noto, quod quidem dicimus obiectum in tu esse impossibile, impossibilitas non apellat supra cognitionem, sed supra cognectionem praedicatorum entitatis illius, quod dicitur illa entitas quae hic et nunc dicitur obiectum in tu constituat per praedicata contradictoria, vel esse repugnantia identificari. quaeque notandum quod recentiores cum ea cum sententia, tunc definire obiectum impossibile, seu impossibilitatem rerum ex illo notissimo principio impossibile est idem simul esse et non esse hanc audit, de quo impossibilibus: aliqui est impossibile est idem simul esse et non esse; sed pace illius diximus non rectae definire impossibilia: aliud enim est ex impossibile sequi haec duo contradictoria, et longe aliud illa afferre in compluribus sit. 1um verum, 2um omnino falsum, mi falsor, ita explicabitur 2ho.

Potest concipientibus quod reperiatur impossibile, quin formaliter concipiatur simul esse et non esse: ergo impossibile non affert in suo conceptu formaliter simul esse et non esse. probatur: concipi per enim naturam aliquam ex homine et leone identificatam constituta, concipere aliquid impossibile, sed hic conceptus formaliter non explicat hoc et non hoc, aut negationem eius: ergo potest concipi aliquid impossibile, quin formaliter explicet simul esse et non esse. probatur minor: iste conceptus formaliter

exprimeret humanitatem et rugibilitatem identificatas in eo [illegible] de facto; sed exprimere humanitatem et rugibilitatem formaliter est exprimere humanitatem, et illius negationem, rugibilitatem, et negationem ipsius: quod est: maior certa; quia homini rugibilitas formaliter est principium rugiendi, et humanitas principium sentiendi, et ratiocinandi; sed nullum horum principiorum est formaliter negatio alterius: quod probo minorem; quia nulla entitas positiva est formaliter negatio alterius entitatis positivae; sed rugibilitas et humanitas sunt entitates positivae: quia nulla est formaliter negatio alterius: quod potest [illegible] quod formaliter impossibile quin [illegible] simul esse et non esse, et consequenter non recte definitur hec prata ratio impossibilitatis.

[illegible] Hinc iam assero [illegible] ad esse, [illegible] aliquid impossibile, nisi quatenus cognoscitur identificando prata ex se repugnantia, et impossibilia, sive exigendo distinctionem, aut negando identitatem inter prata, quae essentialiter identificantur. quod facile probo; quia contradictio in his [illegible] modo cognoscatur, quod sit aliquid, quod nec quidem [illegible] ratio potest existere in rerum natura; sed hoc [illegible] est aliquid impossibile quod est. maior probatur quia [illegible] producibile est a divina omnipotentia, est possibile; sed quod debet [illegible] ex se repugnantibus, non est possibile: quia quod [illegible] prata ex se repugnantibus non est producibile a divina omnipotentia Dei. maior est certa: probo minorem; quod implicat contradictionem est impossibile. sed quod debet prata ex se repugnantibus implicat contradictionem: quia quod debet prata ex se repugnantibus, non est possibile.

Confirmatur: quia si illa entitas, quae est impossibilis, esset aliquid esse potest, quae conformiter tribuitur ab intellectu sed cum [illegible] identificet prata ex se repugnantia, aut distinguat prata essentialiter identificata, entitas illa nullum aliquid esse [illegible] [illegible], quod illi tribuitur ab intellectu: quia illa entitas [illegible] impossibile. quia homini [illegible] has duas propositiones: homo est equus, homo non est animal: utraque harum propositionum [illegible], et [illegible] nec divina potentia [illegible] potest existere in

re

in rerum natura ideoque impossibile est; sed hoc tantum probari ex eo, quod dicitur identificet praeter non identificabilia, et separet praeter non separabilia: quod quidem habeat aliud esse superius, quod illi tribuit absolute infinitum, proveniret ex eo quod intus identificet praeter non identificabilia aut separet praeter non separabilia. quod iam clarius ex solutione argumentorum reddentur.

§ II

Argua impugnantia

Licet ea, quae de absoluto impossibili, et modo quo ergastitur a scientia, aut quali scientiam [illegible] in titulo diximus § praecedenti, clarissima sint, non tamen defuere complurimi nostrates authores, et ingeniosi alii, qui [illegible] quod [illegible] aut [illegible] scribentes non [illegible] impossibile, et risu chachinnisque [illegible] eos, quia asserunt se multoties [illegible] impossibilia [illegible]. Inter hos forte [illegible] cardinalis [illegible] palatinus in [illegible] theologicis libro § n. 5 et sequentibus [illegible] eiusmodi [illegible] pecamineca de [illegible] quod impossibile de facto hic et nunce [illegible] contradictoria; sed hoc manifeste implicat: dicitur. Maior probatur: nam de chimera [illegible] nunc, quae ea [illegible] parte rei darentur ex parte obiecti duo contradictoria a parte rei; sed hoc [illegible] nunc est falsum: ergo. Probatur minor: quia nunc verum est, quod [illegible] contradictoria, non daret alia [illegible]: quod verum [illegible] nunc, quod darentur et non darentur duo contradictoria: ergo impossibile est, quod [illegible] impossibile.

Hoc argumentum ut ingeniosum laudat Spinula, sed mihi [illegible] tenetur; quod ingeniosum hic author [illegible] meram [illegible] fallaciam. [illegible] manifesta [illegible] quam [illegible] possibile, sive [illegible] impossibile, sive [illegible] negando maiorem ad cuius probationem [illegible] in huius [illegible]

[illegible]

sumitur vel, quia si daretur a parte rei chimera eadem, quae accipitur in
naturali, numquam de illa verificaretur una pars contradictionis, quin
verificaretur et alia, quae est realiter ipsa, quia essentia illius chimerae
est utraque pars contradictionis identificata: ergo si negaretur illa chimera,
quin debet utraque pars contradictionis considerata abstractione uni-
us ab abstractione alterius. quod autem utraque etiam possit nega-
ri, id provenit ab ipsa essentia chimerae, utpote quae implicationibus
abundat. praecavebis ceterea argumentum, fallacia transitus a statu [illegible] a sta-
tu abstracto: in hoc statu est una pars, et in altero alia; sed in quolibet verifi-
cari necessario utraque.

Obiicies 2° ex aliis qui illa actus in [illegible], quo ratione ad-
versarii circa obiecta impossibilia facile explicari possunt de obiectis realibus
et possibilibus: ergo sine fundamento ea impossibilia obiecta a nobis adstru-
untur. obiectio haec dilatatur, tangit latius a nobis examinanda quae
sequenti disputatione arguis reamus. interim adversarius ... demus aliquid
actus quos nobis de obiectis possibilibus explicat. Argumentum igitur sic: in hac propositione
homo identificatur cum equo quicquid illa proferens audit, concipit
identitatem inter duo illa intercedere; sed huiusmodi identitas omnino chi-
merica est, et de nullo obiecto possibili potest explicari: ergo aliquis actus est qui versa-
tur circa obiecta impossibilia, qui de possibili nequit explicari.

Sed dices 1° hic tantum concipi
identitatem hominis quae realiter est et praedicari ... in una entitate
cum equo ... Sed contra 1°: in hoc casu non minus affirmatur identitas hominis cum
equo, quam identitas equi cum homine, siquidem etiam de equo affirmatur identitas
cum homine: ergo non tantum concipitur identitas hominis secum ipso, sed identitas hominis cum
equo; cum autem haec identitas sit impossibilis et chimerica, inde est quod aliquid im-
possibile affirmatur ex parte obiecti. Contra est 2°, in hac propositione homo est equus non concipiuntur homo et
equus disparate, ut evidens est; quia copula verbalis est affirmat identitatem
inter utrumque, aut affert identitatem utrique affirmative intrinsece: ergo

ib

et incipit hoc chimericum, et impossibile cum hoc evidenti et poti nequeat eiusmodi identitas convenire: item, ratio est, quia realitas aliqua fratitatis vi-
dei, qui illi repugnat: quod vel ex parte subiecti et prati, vel ex parte identitatis
aliquid incipit impossibile.

Obiicies 3°. petrus et paulus, qui essencialiter excludunt: quod recipiis impossibiliter uniuntur: quia sine fundamento unio fictitia a
nobis fingitur, cum illius effectus a bipsis entitatibus petri et pauli prohibetur.
Sed nego, argumentum equivocatione laborare, cum enim dicitur petrum et paulum recipiis
uniri impossibiliter, illa impossibilitas, quae affertur ex parte prati, cadit supra
unionem realem, non supra unionem fictam, ita ut sensus illius propositionis sit petrus et
paulus nequeunt realiter identificari per realem identitatem, in quo sensu
verissima est propositio. Unde distinguendum est primum consequens: recipiis impossibiliter
uniuntur, seu identificantur realiter, concedo consequens: recipiis impossibiliter uniun-
tur per unionem, seu identitatem fictam, per quam unum quod fictum identificant, nego consequens.

Ob-

iicies 4° petrus et equus per suas entitates se invicem distinguuntur: quia actus
quo asserto petrum et equum distingui, tantum habet pro obiecto illorum positivas enti-
tates: quia est actus quo nos eos distingui, nihil aliud pro obiecto habent, quam illo-
rum positivas entitates, probatur consequentia ultima consequentia; quia id nullum negatur per hanc 2^m
... quod ... arbitratur: quia sicut recipiis distinguuntur, ita recipiis uniuntur
seu identificantur a credente actu. sed 2 est manifeste et incipiis ad
contrarias: quia non uniuntur per actum ... per illum distinguantur. quia ... illo-
rum obiectiones ... debentur uniri, ... distinguntur ... sed sine actu dis-
tinguuntur: quia sine actu uniuntur ... directe ad argumentum omissa anti-
de quo in metaphysica, nando primum consequens et ... quia ... identitatem
inter petrum et equum, sed ... nare neque entitatem petri, neque
entitatem equi: quia aliquid ... non, hoc autem requiritur esse ... identi-
tas inter utrumque: quia actus, quo non eiusmodi identitatem aliquid ...
ud pro obiecto habet ... illorum identitatem, nempe illam identitatem

quam alia propositio affirmat et contradictoria fert illam propositionem. et cum haec sit chimerica, actus ille nequit sine aliquo obiecto impossibili dari.

Objicies 3.º si daretur objectum impossibile actu, iste hoc est aequus esset verum; sed implicat actum hunc esse verum; ergo implicat objectum impossibile. minor est contradictoria: maior probatur quia si daretur objectum impossibile esset sicut terminatur ab actu: sed sic objectum est, ut terminatur ab actu, actus esset verus: ergo si daretur objectum impossibile actu iste hoc est aequus esset verus. retorquendo maiorem, ad cuius probationem distinguo maiorem: si daretur objectum impossibile esset a parte rei sicut terminatur ab actu, nego maiorem: esset objective sicut terminatur ab actu, concedo maiorem. itaque propositio non dicitur vera aut falsa, nisi ex eo quod res est vel non est a parte rei; quia si desumenda foret ex eo quod res est in intellectu, haec propositio deus non existit posset esse vera, quod damnis absurdum reciuident. illae autem propositiones quae affirmant hoc esse aequum ideo falsae quae affirmant vere et realiter identificari extrema illa, quorum identitas est impossibilis, et licet ex parte objecti nulla eiusmodi detur identitas, fingitur tamen illam dari non chimericam, sed realem.

.SECTIO III.ª

Objecti impossibilis existentiam examinat.

Ut plenior objecti impossibilis notitia, facilior que entis rationis intelligentia exhiberetur operae pretium duxi objecti impossibilis existentiam expendere, sed prius aliqua notare oportet, scilicet aliam esse existentiam realem, aliam intentionalem. existentia realis illa est, per quam res ponitur extra causas, et per quam dicitur absolute existere; existentia intentionalis est, per quam res dicitur tantum existere intentionaliter, sive in intellectu, et haec non dicitur vere et proprie existentia, sed tantum per analogiam ad existentiam realem, quia sola dicitur existentia proprie, quod nunquam verificari potest de existentia intentionali, quia solum

e existencia 2^m est impp̄rie, q^a p illa res nullu hēt ēē absti-
nota 2°, obtu im pōle nullu eē hēre posse, q abste tale sit; q^a cu
sit im pōle oīa illius p̄rata 2^m qd illud ꝯstituunt im pōlia debe-
nt ēē; ꝑinde que nullu pōt hēre p̄ratu, qd infirat, aut exigat
illud ēē aliqd abst. hic notabis

Sit 1^a ꝯclusio. obtu im pōle nullu hēt,
nec hēre pōt existenciā, q^a p̄prietatis sit. p̄r; q^a si aliquā hēret p̄priam
existenciā, vl eē p̄prietatis eet: vl cu illo identificaret, vl ab illo eet distin-
cta; sed neque secu identificata, nec a se distincta, pōt hēre aliquā
realē existenciā: ꝯ nullā realē existenciā hēre pōt. mā ē euidens.
p̄ prōmi quoad 1^m partē. implicat obtu im pōle hēre identificatu aliqd
p̄ratu, p qd posit poni existens extra causas; sed si hēret identificatā
existenciā realē, hēre aliqd p̄ratu, p qd posset poni extra causas: ꝯ
implicat hēre secu identificatā existenciā realē, syllogus reste ꝯclu-
dit, cuius p̄missæ certissimæ sc. p̄ prōmi 1. syllogi quoad 2^m partē. si hē-
ret obtu im pōle aliquā realē existenciā a se distinctā, vl p illam
posset existere, vl n̄ posset. si 1^m, ꝯ ē: ꝯ de obto im pōli posset veri-
ficari aliqd extiturū in rerū nā. p̄ hoc coa: obtu im pōle hēre extra
potentē illi tribuere suā denominationē, sed denominatio illius
sic ē ponere rē extra causas: ꝯ si hēret existenciā, p quā posset
existere, posset verificari de obto im pōli aliqd extiturū in rerum
nā. qd sapit absurdu, ex terminis p̄t. si dicat^r n̄ pose p illā existere: ad
qd, rogo, illa existencia sine fundamento ꝑigit.

Sit 2^a ꝯclusio. ob-
tu im pōle tantu hēt existenciā metaphoricā et intencionalē, q̄ ē co-
gnitio ad illud t'ata. p̄r ꝯclusio; q^a illud ē existencia rei, qd illā facit exi-
stere ea rōe, qua existere pōt; sed cognitio tm facit existere obtu im-
pōle ea rōe, qua existere pōt: ꝯ sola cognitiō ē existencia obti im pōlis.
mā a paritate realis existenciæ p̄r; q^a illud d^r existencia rei pōlis, q

re[m] po[ssibi]le ponit extra causas: ergo id d[icitu]r existenciarei, per quod existit, ille ponit extra

causas ea[m] re[m] qua poni[tur] existere p[otes]t. Per hominem h[unc] syllogis[mum]. obiectu[m] im[possi]b[i]le solu[m]

p[otes]t intencionaliter existere; sed ista cognitio e[st] existencia intencionalis:

ergo sola cognitio facit existere obiectu[m] im[possi]b[i]le ea[m] re[m], qua existere p[otes]t. Pr[obatur] m[ino]r:

obiectu[m] im[possi]b[i]le solu[m] p[otes]t existere obiective; sed existere obiective e[st] existere inten-

cionaliter; ergo obiectu[m] im[possi]b[i]le solu[m] p[otes]t existere intencionaliter. Quod aute[m] illa

existencia sit tantu[m] metaphorica, p[ate]t; q[uia] n[on] e[st] existencia p[ro]prie sumpta,

cu[m] n[on] ponat obiectu[m] p[ro]prie extra causas, d[icitu]r aute[m] existencia, qua tenus e[ius]

illius obiectu[m], quod aliter existere n[on] p[otes]t, d[icitu]r habere illa[m] quasi existencia[m];

hec o[mn]ia exdicendic q[uaestio] 3[a] clariora fient.

Sed dices: existencia obiecti im[possi]b[i]lis e[st]

cognitio; sed cognitio e[st] aliquid reale: ergo existencia obiecti im[possi]b[i]lis e[st] aliquid reale.

R[espon]d[e]o distinguendo ma[iorem]: existencia p[ro]prie sumpta obiecti im[possi]b[i]lis cognitio, n[ego] ma[iorem]:

existencia im[pro]prie, et lato modo, c[on]cedo ma[iorem] [illegible] ut arg[umentu]m uim habeat, debe-

at cognitio e[ss]e existencia p[ro]prie, et rigorose sumpta hec cu[m] a existencia cogn-

itio minime conueniat cognitioni, n[on] l[ice]t inferre existencia[m] obiecti im[possi]b[i]lis e[ss]e

aliquid reale, q[uia] l[ice]t cognitio in e[ss]e entitatiuo et physico sit aliquid reale, hoc

n[on] obstat quo minus in e[ss]e existentie dicat[ur] q[uasi] metaphorice, q[uia] e[st] illius exi-

stencia in e[ss]e (?) pare re prastionis ut latius exdicendi dicta[m] hic.

Dices iteru[m] de facto

dant[ur] multa im[possi]b[i]lia: ergo dant[ur] q[ua]m existencia uera, et n[on] solu[m] q[uasi] intencio-

nalis. Pr[obatur] an[tecedens]: hec e[st] uera p[ro]p[ositi]o chimera de facto e[st] im[possi]b[i]lis, et sic de aliis.

C[on]fir[mat]ur: q[uia] h[aec] est c[on]tradictorie nihil datur im[possi]b[i]le, aliquid datur im[possi]b[i]le: sed u[ltim]a h-

arum p[ro]p[ositi]o[nu]m e[st] falsa; q[uia] si e[ss]et uera, o[mn]ia p[ossi]b[i]lia e[ss]ent: ergo 2[a] uera e[st]; sed hec 2[a] im[porta]t

existencia[m], p[er] qua[m] uere dicat[ur] dari aliquod obiectu[m] im[possi]b[i]le: ergo obiectu[m] im[possi]b[i]le

aliqua[m] uera[m] existencia[m] h[ab]et. Arg[umentu]m hoc mera uocu[m] equiuocatione laborat.

R[espon]d[e]o distinguendo an[tecedens]: de facto dant[ur] realiter, siue per intrinseca[m] possi-

bilitate[m] multa im[possi]b[i]lia, n[ego] an[tecedens]: de facto dant[ur] intencionaliter, siue per

extrinseca[m] possibilitate[m] multa im[possi]b[i]lia, c[on]cedo an[tecedens]. Ad c[on]firmatione[m] simi-

liter

biter respondendum e, ut p. illa aliqd dat imposibile uera, cu sine eadem sentia, hoc e dari aliqd imposibile dari, sin qua, si intencionaliter, seu per extrinseca posibilitate; nunquam intrinseca. Unde minime sequitur habere aliquam ueram existenciam.

Q. IIa

De esentia et existencia entis rationis.

SECTIO Ia

De definitione entis rationis statuitur, et illius tractatus.

Multa in praecedentibus diximus, et dicendi uiam nobis fecimus, et cum ens rationis sit aliquid imposibile, fere omnia, quae de obiecto imposibili dicta sunt, facile entia rationis ad aptabis. Igitur ens rationis ab omnibus definitur esse illud cuius tota ratio est esse obiectiue in intellectu. Ad huius explicatione, scias oportet, rem multipliciter esse posse in intellectu. 1o res dicitur esse efectiue in intellectu, ita ut sunt cognitiones omnes, aut intellectus actus, qui dicuntur esse efectiue in intellectu quatenus ab illo ut uera causa eficienti producuntur. 2o dicitur esse subiectiue in intellectu, ita sunt habitus, species, et sciencia, actus, qui in intellectu tanquam in proprio subiecto recipiuntur. 3o demum dicitur aliquid esse obiectiue in intellectu, quatenus taliter intellectui obiicitur, ut nullum aliud esse habeat praeter esse obiectiue, siue esse obiectum intellectus.

Sed inter tres istos modos existendi in intellectu magnum discrimen est; nam res illae, quae dicuntur esse efectiue, et subiectiue in intellectu habent suum esse reale, et phisicum, ita quod uere, et reales dicuntur, et sunt; quia licet sint in intellectu tamen illo, ut per ueram eficienciam, et causalitatem realem sint productae; esse uero obiectiue potest etiam dupliciter accidere, 1o ita esse obiectiue, ut praeter hoc, quod est esse obiectiue, nullum aliud esse habeat, et sic dicitur esse obiectiue in intellectu homo equus; quod obiectum illud ita est obiectiue, ut nullum aliud esse

habeat nec habere possit a parte rei; alia vero etiam possunt esse obiective in intellectu, ut aliquid ita esse, ut possit existere a parte rei, et a parte rei habeat cum-que esse reale et phisicum; sed dicitur esse obiective, quia cognoscitur, et quia cognitum dicitur obiectum intellectus, et esse in illo obiective. itaque differentia inter utrum-que modum est, quod primum obiectum ita sit, ut non possit aliter esse, secundum ita, ut possit aliter esse extra a parte rei.

Ubi supponit inter authores convenit ens rationis esse non ens, quod intellectui obiicitur, aut id omne quod est obiective in intellectu; sed id solum, quod ita est obiective in intellectu, ut nullum aliud esse habeat, nec habere possit praeter esse obiective in intellectu, ita ut verum sit, hoc obiectum ita existere in intellectu, ut ea res, quae existit, neque existat a parte rei nec existere possit. an autem detur, aut dari possit aliquod obiectum, quod ita possit existere in intellectu, ut praeter illud esse nullum aliud habeat, nec habere possit, difficultas praesentis quaestionis est. nonnulli enim fuere qui negarent eiusmodi entia rationis, inter quos refert pater [illegible] ut Herice 1a parte disputatione 8 capitulo 1o sed immerito; nam pater Herice solum asserit, ens rationis componi partibus realibus, quod quidem ut fundamentum sumit, quod etiam ipse pater [illegible], et fere omnes entis rationis propugnatores, licet asserant ens rationis posse constare partibus diversis realibus, quod et nos etiam infra probabimus. hanc negativam partem tanquam [illegible] aris, et fortius pugnavit videtur Stephanus Spinula disputatione 4a loco citato, cuius praecipua argumenta enervabimus sectione 3a.

Opposita sententia ut veriorem, immo ut certissimam tuentur uno agmine omnes fere theologi, et philosophi, quorum nominare recensere supervacaneum iudico. quare asserimus posse dari aliquid, quod ita sit obiective in intellectu ut nullum aliud esse habeat, aut habere possit praeter esse obiective in intellectu, quod ens rationis appellamus. probatur conclusio primo ex dictis sectione 1a quae procedendo [illegible] obiecto impossibili. 2o ita probatur, primo quia potest dari aliquid, quod ita sit obiective in intellectu, ut praeter hoc nullum aliud esse habeat, nec habere possit; sed hoc est ens rationis; ergo dari potest ens rationis. probatur

maior

ma: pot intui percipere albe perrere hoc equu, siue hoc idẽ-
ntificatu cu equo; sed ho identificatu cu equo nullu aliud ee
het, nec here pot p terẽe obtiue in intu: ergo pot dari alid, qd
ita sit obtiue in intu, ut p ter hoc nullu aliud ee heat, nec
here posit. mi ẽ syllogi pr: ens roñ ẽ illud, qd totu suu ee
het a roe seu cognitione; sed qd ita ẽ obtiue in intu, ut nullu ali-
ud ee heat, aut here posit, totu suu ee het a roe, seu cognitione:
ergo id qd ita dari posit ut nullu aliud ee heat aut here posit p-
ter ee obtiue in intu ẽ ens roñ.

Sed hic rogabis, an obiectu debeat cognosci
aliter ac ẽ, et ee pot, ut sit ens roñ; vel sufficiat, qd cognoscat aliter
ac, qd cognoscit, vel posit ee a roe qua cognoscit. Resp. ratio debere
re cognosci aliter ac ẽ et ee pot ut, fiat ens roñ. qd sic p̃bo: si su-
fficeret cognoscere re aliter ac ẽ in re ut fieret ens roñ, qd pu nigru
cognoscu ut albu efficere ens roñ; sed hoc implicat; ergo. mi pr,
qd cognoscere piu ut albu ẽ cognoscere piu et albedine illi unitu
p illa unione, qua re ipsa here pot, lz de facto ñ uniat; sed hoc obtu
ẽ qd pole, et adeo factibile: ergo implicat ee ens roñ: qd illud obtu
aliud ee het p terẽe obtiue in intu pr hec ultima cõa: si qd pole ẽ
het aliud ee p terẽe obtiue in intu; sed obtu illud ẽ pole, qd het aliud
ee, p ter ee obtiue in intu p bamĩ: nihil aliud ẽ illud obtu nisi
piu hens albedine; sed piu hens albedine ẽ obtu pole: ergo illud ob
tu ẽ pole: qt ut det ens roñ ñ sufficit re cognoscere aliter ac ẽ; sed ult-
terius requirit, qd cognoscat aliter ac pot ee.

·SE. IIº

Communia argua ca existentiã ens rõis enerbant.

Ea argua, qd ca existenciã

entis rōis communiter opponitur enti; ipsum tñ ēe statuimus et sequentis principalia argumenta solvemus q̄ forte maius negotium facessere poterunt quā adhuc dialectice numen nō plenius fuerit. igr̄ obiiciunt 1° ens reale ē obiectū adequatū intus: ḡ nō pōt dari ens rōis. pbt. cña; q̄ cū ens rōis nō sit ens reale nō pōt cognosci, alias ens reale nō eēt obiectū adequatū intus. ꝯ firmat 1°: q̄d nō ē cognoscibile nō pōt cognosci; sed ens rōis nō pōt cognosci: ḡ etc. mī pbt: cognoscibilitas, et intelligibilitas ē passio entis realis, ut sic: ḡ nō pōt ꝯvenire enti rōis. ꝯ firmat 2°; q̄a licet illi ꝯveniret, adhuc nō posset cognosci: ḡ etc. pbt añs; q̄a cognoscibile debet eē aliqua rōe prius intellectu, sed ens rōis nō pōt eē prius cognitione, cū ipsū tūc incipiat ēe, cū illa habeat: ḡ nō pōt cognosci.

Resp. 1° negando absolute añs; q̄a etiā ens rōis ē obiectū intus, ut sæpe in superioribus vidimus. 2° distinguendo idē añs: ens reale ē obiectū adequatū primariū intus ꝯcedo añs; ē obiectū primariū et secundariū, nō añs. fateor itaque, solū ens reale eē primariū intus obiectū; q̄a primario de illo agit, et circa illius passiones, et proprietates investigandas incumbit; ceterū hoc nō obstat quominus secundario de ente rōis investiget, ut potè illius ꝯtrario, ut optime notat eximius doctor Suarez l. 1 Metaphisicæ s. 1. a. 3. a vel distinguendo aliter idē añs: ens reale ē obiectū adequatū adequatione sufficientiæ intus, ꝯcedo añs: ē obiectū adequatū adequatione excludentis nō añs. huius distinctionis sufficientiā, cū de causa adequata nobis sermo sit ad librum 2m physicorum d. 5 q. 4, et modo solū tenus indicabo. ad 1m ꝯfirmationem resp. negando mi. cuius probationem distinguo: cognoscibilitas, et proprietas omnes ē passio entis realis, ꝯcedo añs; aliter, nō añs. ad 2m ꝯfirmationem nego absolute añs, et ad eius probationem similiter nō añs. Deus enim se, et res oēs ab æterno cognovit, quin ita

cognitione p̄cedat, nisi ad summum nam q̄d in nostro casu etiã dicendum ē.

Obiiciunt 2º nihil ē in intu q̄d prius n̄ fuerit in sensu, sed ens rõis nunquã fuit in sensu: ꝗ nequit ēē in intu. Haud ad adversariorum fronte, quia nobis hoc obiiciunt argum. Resp. 1º retorquendo argum. q̄d etiã pr̄, neque deum, neque angelos, neque animam ralem posse ab his cognosci, cum hec oīa mortalium sensus effugiant. resp. 2º distinguendo maiorem nihil ē in intu, q̄d prius n̄ fuerit in sensu, tl̄ sp̄ce, tl̄ p aliud, omitto maiorem: q̄d n̄ fuerit p se directe, nõ maiorem. Cognoscit itaque intus p notitias sensibus acquisitas quarias rerum sp̄es, hoīs, equi, leonis etc., et similiter unione diversas p̄dicatorum cognoscit. ex his q̄ rebus, de q̄q intus sp̄em hēt, ocasionem sumit, et quasi fundamentum illas, aut illis similes inter se uniendi. Unde cum hoīs cum leone identificat, verum ē, q̄d illius d iuncti, ut talis, ē nulla hēt sp̄em; sed terorum hēt sp̄em, parcium, ex q̄q coalebat.

Obiiciunt 3º actus intus sua sumant specificationem ab obiectis: ꝗ necesse ē, q̄d actui reali obiectum sit aliqd reale, sed ens rõis n̄ ē aliqd reale: ꝗ nequit ēē obiectum actus intus. resp. omisso anti. et neg̃ando conseq. cuius rõ ē, q̄ licet actus sumant suã specificationem ab obiectis, n̄ id provenit ex eo, q̄d obiectum habeat aliquem influxum in actum; q̄ ut supra notavi q̄ licet aliud ē obiectum purè terminativum, aliud motivum: obiectum purè terminativum etiã si attingatur ab actu, nullum in illum influxum exercet, secus obiectum motivum. Et cum ens rõis sit obiectum purè terminativum actus, pōt ab illo attingi, et illum specificare, etiã si nullum exerceat influxum. plura hic argumenta subiicere, coetera p ponitis illa, si momenti alicuius essent; sed ꝗ nullius robori, et ex dictis aliunde solvi p̄ossunt, omissis, ut ab-

rolt

subtenda Spinulæ argua aliquanto habitioria gradu faciant.

§. III

Spinulæ argua enervamus et ex parte retorquemus.

Supponit et merito hic author sparse descriptiones entis, alterius Dei, de qualibus, et cetera quæ fragmenta, quo supposito contendit adhuc nihil principere, identicæ non nomen contribuat. Quo assumpto sic tandem argumentatur 1o. Intellectu cognoscente chimeram est actio, quæ intus agit esse chimera cognita; sed hoc totum ens realissimum est: ergo etc. Maiorem probat; quia intellectu cognoscente chimeram, et datur actio, et datur terminus actionis; sed ultra hoc non requiritur aliud, ut fiat ens rationis iuxta nostram doctrinam: ergo. Minorem ideo totius syllogismi probat; quia actio, quæ intus cognoscit, est quid reale: insuper terminus illius actionis est aliquid reale: ergo quidquid excogitari potest, intellectu cognoscente chimeram, totum realissimum est. Aliam eiusdem minoris probationem adiungit, quam hic pono, quia etsi vera, non est ad rem. Respondeo ad argumentum distinguendo maiorem quoad 2am partem: est chimera cognita 2mo formale quod dicit chimera cognita, concedo maiorem: et est chimera cognita 2mo materiale, aut terminativum objective, nego maiorem. Ad eius probationem distinguo etiam maiorem quoad 2am partem: et datur terminus formalis actionis, concedo maiorem: et datur terminus objectivus, nego maiorem.

Similiter distinguo minorem syllogismi: sed totum hoc realissimum est tam 2mo formale, quam 2mo materiale, et terminativum, nego minorem: totum hoc realissimum est 2mo formale praecise, concedo minorem. Ad huius probationem distinguo antecedens quoad 2am partem: terminus formalis actionis est quid reale, concedo antecedens: terminus objectivus est quid reale, nego antecedens. Itaque intellectu cognoscente chimeram realiter aut reale nihil datur praeter cognitionem ipsam, quæ est illius obiective praecise at metaphysice, et sic praecise datur etiam

ob

obtus illud, cui in illa cognitio dr repugnatio, qd quod realiter dari nequit, dicimus dari tantum obtiue. qd at sali sicut intelligas re-torqueo argum Spinullæ in hoc actu pue dati. arguo sic: in intu cognoscente pus, et dat actio, et dat pus cognitus; atque eo, qd intelligat pus, intelligit pus cognitus. pbo cog; quod in intu cog-noscente pus, et dat actio, et dat terus actionis; reducta hoc, nihil am-plius iuxta Spinullam requiritur: quod ett. sed rebit hic author, dari in superioris mali, seu obtus terminatibus, neque pus. fateor; sed similiter nec ego in intu cognoscente chimeram dari actiones, tus tra-le, et in superioribus terminatibus, qd sit aliquid impossibile in dato ex parte a parte rei; sed tantum obtiue.

Vo argumentatur: ens rone illud, qd tantum het ee obtiue in intu; sed intelligibile e aliqd, qd tantum heat ee obtiue in intu: quod in intelligibile e qd dt ens rois. pbat mi, heree ee obtiue in intu e idem, formaliter ac here ee in cogni-tione intus; sed intelligibile e qd aliqd heat ee obtiue in cognitio-ne intus quin heat ee subtiue: quod in intelligibile e aliqd qd he-at tantum ee obtiue in intu, et non heat ee subtiue. huius syllogismi mi pbat; quod here ee in cognitione e formaliter here illud ee, qd het cognitio; sed cognitio het ee subtiue: quod ett.

Reo recognoscendo mi. ad huius pbationis. transeat ma, et nomi, in eius pbationis distinguo ma: here ee in cognitione tanquam terus malis, aut obtus male. et pure ter-minatibus e formaliter here illud ee, qd het cognitio, no ma: here ee in cognitione tanquam terus fralis cognitionis e formaliter here illud ee, qd het cognitio, ncdo ma. duplex in cognitione terus distinguendus e, alius fralis, malis alius: fralis terus di ipsa cognitio, seu intellectio producta aut spec, aut p actiones distinc-tas iuxta varias discurrendi modos, quibus cognitio se attemperat; ter-

obti di trus frabi, ablegonet ee subtiue, q in intus reliqui [illegible] tanquam in proprio illicito alimo trus mali nempe cubtq illud, qd dr nominat cognitq, qd in nullq alia ee heat, p ter cognoscit dicet entitatem [illegible] ee heat, aut here poterit dist. inrealecognitq.

3º argumentat; et sub ipse ait, exemplo sati neui dentis. Cesar pictus e idq ac pictura cesaris; q chimera cognitane e aliud nisi cognitio chimere; q [illegible] batane; q Cesar pictus est idq ac pictura cesaris, erit aliquid distinctq a pictura, in racio debet ee aliquid distinctq a ipso cesare realiter in ce q cidurato; q erit alia 3º entitas realiter distincta a pictura, et a Cesare. qd autq Cesar pictus distinctus realiter erit a Cesare uero et iam realiter q cidurato, sre euidence e; q Cesar uerus et realis ne aliquis pictq. in Authoris huius Aobile secui usque ad euidenciam fidit. Sed q fecto in anim machina pictibus meni hui defensa.

Pro q notando, trq hunc pictus de eidem imagine, et de exemplari; Cesarq in pictq dicimus, et imaginq eius picta apellamus, sed longe diuerso modo, nq imaginq dicimus picta effectiue, quatenus e effectus pueniens a pictore; Cesarq a pictq dicimus obtiue, quatenus e obtq illud, q dicendi a pictura, seu imagine depicta exprimi. 2º q in imagini nomen exemplaris imponimus nomen illud impropriè et p alienatione scurpamus, et ad imag propriq signationq transferimus, ideo que recte ac dic coae hō pictus; q n e hō. Hinc in forma ad ad argumento: Cesar pictus e idq ac pictura cesaris, in nomen cesaris p priè sumat, no ane: sicut mal. im propriè, et p alienatione, Dre dcane. Aliter idq distinguendo ane: Cesar pictus obtiue e idq ac picturacesaris, noane: Cesar pictus effectiue e idq ac pictura Cesaris, Dredoane. qua distinctione facile reliquas argui solutiones p dicimus

Sna

hanc equiuocationem non habere locum in causa nostra ex eo patet, quod cognitio hominis numquam dicitur homo cognitus, vel imago, et repraesentatio hominis, licet, quod aliter evenit in pictura, quae homo pictus, vel aequivoce solet nuncupari.

Q. III

Vlterius examinatur essencia entis rationis, et illius causa productiua.

SE. I

Duplicem opinandi modum circa essenciam entis rationis explodimus.

Primus in hac difficultate opinandi modus est eorum, qui asserunt ens rationis esse quamlibet denominationem extrinsecam adiacentem quae tamquam conveniens. Horum meminit pater Rubius tractatu de ente rationis quaestione 2ª P. Suarez disputatione metaphysica 54 sectione 2ª, qui hanc sentenciam attribuit Durando in 1º distinctione 19 quaestione 5ª et 6ª. Pro huius sentenciae intelligencia nota duplicem esse denominationem: aliam denominationem intrinsecam, aliam extrinsecam. Intrinseca denominatio est illa, cuius forma intrinsece afficit subiectum denominatum, ita ut illi inhaereat, et illud sicut in subiecto. Talis est denominatio albi, quia albedo sicut inhaeret subiecto, et efficit ut subiectum dicatur intrinsece habere. Extrinseca denominatio est, quae a forma conveniente extrinseca, hoc est, extrinseca denominationi, non exigit necessario inhaerere subiecto, sed tantum ad illud transire denominativo cognitione aut ...[illegible] per se, quod solum exigit habere per se. Unde eadem forma potest denominare unum extrinsece et aliud extrinsece, ut cognitio, quae forma denominationis cognitum denominat per extrinsecam, et intellectum intrinsece; quia tantum tendit ad ipsum, et in intellectu recipitur tamquam in proprio illius subiecto.

Asserunt igitur hi authores ens rationis consistere in illa denominatione extrinseca, quae ex cognitione nostra resultat. Quae sententia omnino falsitatis convincitur, contra quam sic arguor 1.º denominatio visi est realis, ergo denominatio visi non est ens rationis. Probatur antecedens: quod nullo fingente intellectu realiter videtur lapis, ergo denominatio visi est quid reale. Probatur antecedens: quia tam realiter lapis denominatur visus, quam quod ego video lapidem; sed aeque visione realiter ego video lapidem: ergo nullo fingente intellectu lapis realiter denominatur visus; sed nullo fingente intellectu ego video lapidem per visionem: ergo nullo fingente intellectu lapis denominatur visus; sed quoties nullo fingente intellectu datur denominatio, non datur ens rationis: ergo haec denominatio non est ens rationis.

Arguor 2.º a priori. Ens rationis est illud, quod habet tantum esse obiective in intellectu; sed dum video lapidem, visio lapidis non habet tantum esse obiective in intellectu: ergo haec denominatio non est ens rationis. Maior et consequentia patent. Probatur minor: illud habet tantum esse obiective in intellectu, quod cognoscitur, seu est obiectum cognitionis; sed denominatio visi nullatenus cognoscitur, neque enim dum video lapidem, necesse est reflectere supra hoc quod est lapidem esse visum: alias omnis cognitio esset supra se ipsam reflexiva, quod est absurdum, et probabile: ergo in hac denominatione nihil est quod sit obiective in intellectu, et consequenter nihil quod sit ens rationis, et confirmatur: quod esset quia cognitio supra se ipsam reflecteret ad hunc finem est ens rationis: quod est falsum. Probatur antecedens: si cognitio supra se ipsam reflecteret, cognosceret esse visionem lapidis; sed quod visio sit visio lapidis non est quid fictum, sed quid reale: ergo haec denominatio nihil habet, quod dicit formaliter esse entis rationis.

Alii eius modi entis rationis definitionem adversantes ad alium scopulum impingunt, asseruntque ens rationis consistere formaliter in entitate quadam metaphysica ab intellectu fabricata ingenere causae efficientis. Docet in sententia ista, quod ens intellectus cognoscit angelus, eo ad modum quo pulcerrima docilis entis,

Dma

communicabilitas quando entitate metaphysica, qua reparando produ-
xit, et in hac entitate, artis scriberet finaliter circumscriptionis entitativa. Di-

intus; sed hoc primum quod ... in

Asserentq. hi authores ens rōis consistere in illa denominatione extrinseca, q. ex cognitione eius resultat. q. sententiae falsitatis conuincit, et qua sic arguor 1.o denominatio uisi, ē q. realeq. denominatio uisi n ē ens rōis. ꝑbo ant, q. nullo fingente intellectu realiter uidet lapis: q. denominatio uisi, ē q. reale. pr ant: ꝑ id fa-liter lapis denominatur uisus, ꝑ qd ego uideo lapidem; sed quisconq. fa-liter ego uideo lapidem: q. nullo fingente intellectu lapis realiter denominat uisus; sed nullo fingente intellectu ego uideo lapidem quisconq: q. nullo fin-gente intellectu lapis denominat uisus; sed quo sic nullo fingente intellectu dat denominatio, n dat ens rōis: q. haec denominatio n ē ens rōis.

Arguor 2.o a priori. ens rōis ē illud, qd het tantum ee obiectiue in intellectu; sed dum uideo lapidem, uisio lapidis n het tantum ee obiectiue in intellectu: q. haec denominatio n ē ens rōis. ma. et cōa patent. ꝑbo mi. illud het tantum ee obiectiue in intellectu, qd cognoscit, seu ē obiectum cognitionis; sed denominatio uisi nullatenus cognoscit, neque m. dum uideo lapidem, necessario reflecto supra actum meum, qd ē lapidem ee amecitiq: alias oīs cognitio eet supra seipsam reflexiua, qd ē absurdum; et ꝑ totali-ter: q. in hac denominatione nihil ē qd sit obiectiue in intellectu, et consequenter nihil qd sit ens rōis. et confirmat, q. eti si ea cognitio su-pra seipsam reflecteret ad huc n fieret ens rōis: q. est. pr ant: si cognitio supra seipsam reflecteret, cognosceret reē uisione lapidis; sed q. uisio sit uisio lapidis n ē q. ficta, sed q. realis: q. haec denominatio nihil het, ꝑ qd constituat in ee entis rōis.

Alii eius mo-di entis rōis definitionem ad terram tenus ad alium recipientis impingunt, asserunt que ens rōis consistere formaliter in entitate quadam metaforica ab intellectu ꝑ actam in genere causae efficientis. Docet m. sententia istas, q. idq. intellectus cognoscit angelus eius ad modum pulcerrima adolescentis,

comunicabo tibi quando entitate metaforica, que separando producit, et in hac entitate, aut reciperet formaliter essencia existentiam. Displicet hec sentencia, quia in tu nullam vim habet producendi in obiecto illam entitatem methaphisicam. Probatur assumptum: quia intellectio habet vim productivam cognitionis; sed vis hec cognitionis productiva solum potest denominare obiectum extrinsece cognitum: ergo nullam habet vim productivam eiusmodi entitatis methaphisice. Minor probatur: quia vis hec productiva cognitionis solum habet pro termino cognitionem, sed cognitio nihil potest producere intrinsecum obiecto: ergo solum potest denominare obiectum extrinsece cognitum.

Probatur minor: si cognitio produceret aliquid intrinsecum obiecto, deberet esse per inpressionem, vel per veram productionem; sed neutro modo potest: ergo. Maior est certa, quia ut recipiat aliquid intrinsecum obiectum, debet obiectum aliter se habere intrinsece; sed non potest aliter se intrinsece habere, nisi aliquid de novo in obiecto producatur, vel aliquid illi inhereat tanquam subiecto. Probatur minor: et in primis per productionem certum est nihil produci posse a cognitione: per inpresionem etiam probatur: quia cognitio est actio vitalis inmanens; sed actio vitalis inmanens non inheret termino, sed subiecto, cuius actio est: ergo solum mutat intrinsece subiectum, vel principium, a quo procedit; non vero rem, vel obiectum, quod habet pro termino. Confirmatur: quia per id formaliter dicitur obiectum cognitum, per quod intus dicitur cognoscens; sed intus dicitur cognoscens intrinsece: ergo obiectum extrinsece dicitur cognitum. Minor [illegible] quia unica forma nequit intrinsece inherere, vel informare duplex subiectum distinctum et distans; sed essencia et intus sunt ita distincta et distancia: ergo etc.

Displicet 2° sententia hec; quia per hoc, scire, quod intus dicat homo est equus, cognitione ab intus producta, dat essencia: ergo essencia non recipit illam entitatem methaphisicam. Probatur antecedens: per hoc scire quod intelligat homo esse, intelligit aliquid, cuius totum esse est esse obiective in intus; sed hoc scire quod intelligat aliquid, cuius totum esse est esse obiective in

ir

intus intelligit ens rationis; quia hoc praecise quod intellectus dicat hominem equum sine alia entitate ab intellectu producta, intelligit ens rationis. Sic loquens recte concludit; maior probatur: hoc praecise quod intellectus dicat homo est equus, stat in intellectu aliquid absolute impossibile; sed hoc praecise quod stat ab intellectu aliquod impossibile, stat in intellectu aliquid, cuius totum suum esse est esse obiective in intellectu; ergo per hoc praecise quod intelligat homo equus, intelligit aliquod cuius totum suum esse est esse obiective in intellectu.

Confirmatur; quia quando intellectus considerat angelum unum ad modum pulcherrimi iuvenis nobilis, quod tunc intellectus communicare posset, et quidem entitas metaphorica nuncuparetur: quae entitas sic omnino abolenda est. Probatur antecedens quia in primis non est ipse angelus, ut evidens est, rursum non est iuvenis ille, ad cuius similitudinem cognoscitur, neque ista aliunde desumitur in intellectu, sed nihil aliud datur quam nihil est, in qua illa entitas consistat. Sed respondetur, dari sibi unionem inter angelum et iuvenem, et in vi cuius unionis et partium consistere entitatem metaphoricam. Sed contra est; quia tunc intellectus non considerat angelum iuveni unitum, sed considerat angelum iuvenem per modum unius quin respectum ad partes et unionem attendat, et id quod terminat cognitionem est ens rationis; sed angelus iuvenis terminat cognitionem: ergo angelus iuvenis est ens rationis, et non ratio illarum partium ad unionem.

§. II

Propria sententia circa essentiam entis rationis.

Duae aliae sententiae in hac difficultate placuerunt apud recentiores, quae pugnant, quae licet ingenti numero sectatorum utrinque comitatae, et inter utramque fateor medium animum tradere dubium; sed re tandem altius considerata, et utriusque sententiae argumentis mature pensatis, alteri, quae sequitur propriae, adhaereo; sed prius utramque proponam ut utriusque discrimen percipere valeatis. Prima igitur ait ens rationis consistere in concreto resultante ex obiecto impossibili et

cc

cognitione: hanc sententiam latius examinabimus q. sequenti, ubi de decretis praecipue expendemus. 2.a quam propugnamus, asserit ens rationis solum esse illud objectum fictum impossibile, ita ut essentia entis rationis sit illud objectum, quod dicitur impossibile, quod distinguitur a cognitione, quae nullo modo eius ingreditur constitutionem.

Ut clarius mentem nostram aperire possimus sententiam quam probatione exordiamur, varia sunt ab invicem separare. Certum igitur est aliud esse inquirere per quod constituatur denominatio entis rationis, et longe aliud per quod constituatur id, quod ens rationis dicitur. Circa per certum debet esse aliud esse ens rationis sive ens, quod dicitur esse a ratione, et aliud denominationem entis rationis, sive id, per quod constituitur actu in esse entis a ratione; sicut aliud quaerere per quod constituatur possibile produci, et aliud per quod constituatur in esse producti; possibile produci tantum constituitur per ratam suam essentialem, nempe tale aut tale: sed in esse producti non solum constituitur per talem aut talem, sed insuper additis per productionem, seu actione productiva talis aut talis. Concur-

rentibus est haec concreta esse omnino diversa ens impossibile, ens rationis, sive a ratione; quae utraque affert sua distinctiones: alterum sua realem nempe a cognitione, alterum impossibile nempe per impossibilitatem, cui ex ipsis [illegible], sua diversa sunt. Unde ens impossibile solum dicit objectum illud, quod a ratione consideratum repugnat existere; ens vero rationis, seu ens a ratione dicit objectum impossibile, quod per rationem, seu intentionaliter dicitur existere. Sic notabilis est nostra conclusio. essentia metaphysica entis rationis consistit tantum in objecto illo, quod impossibile dicitur, et quod distinctum est a cognitione, quae nullo modo ingreditur in eius constitutionem formali. ita Pater Suarez disp. ultima metaphysicae sect. 2.a Pater Fonseca lib. 5 metaphysicae cap. 7.o q. 6. sect. 2.a Pater Hurtado disp. 15 logicae sect. 1.a quem alii sequuntur. nos. probatur conclusio 1.o illud est ens rationis de quo probari possunt proprietates entis rationis; sed de solo objecto impossibili possunt probari proprietates entis rationis: quod solum objectum impossibile est ens rationis. minor probatur.

mi

Ens rationis caret tota sua essentia objectiva in intus;

sed solum objectum impossibile habet totam suam essentiam objectivam in intus; ergo solum

objectum impossibile potest praescindi a veritate [illegible] entis rationis. maior est supra ex-

plicatio entis rationis, probatur minor: quia quod est in illa [illegible] objectum impossibile non habet

totam suam essentiam objectivam in intus: ergo solum objectum impossibile habet totam suam essentiam ob-

jectivam in intus. probatur antecedens: solum objectum impossibile terminat cognitionem; sed solum

id quod terminat cognitionem habet totam suam essentiam objectivam in intus; ergo solum objectum impossibile

habet totam suam essentiam objectivam in intus. Confirmatur tertio: quia ens rationis est id, quod affertur in

recto a diffinitione entis rationis; sed id quod affertur in recto a diffinitione est solum objectum

impossibile: ergo solum impossibile est ens rationis. maior probatur: quia idem ens rationis de quo verificatur

tantum habere existentiam intentionalem; sed solum id quod affertur in recto a diffini-

tione entis rationis est id, de quo verificatur tantum habere existentiam intentionalem: ergo so-

lum id, quod affertur in recto a diffinitione est ens rationis.

Probatur 2° solutio ex probatione

quirendae sententiae [illegible] quodlibet concretum affert essentialiter duas par-

tes; sed ens rationis est concretum: ergo affert essentialiter duas partes. hic syllogismus

ab omnibus admittitur. Ita etiam: quodlibet concretum habet duas partes; ergo quaelibet pars

habet suam essentiam distinctam ab alia; sed objectum impossibile est una pars: ergo habet essentiam distinc-

tam ab alia, nempe cognitione, sed illud esse est solum, et chimericum: ergo

habet esse chimericum; sed esse chimericum et fictitium est ens rationis: ergo illud objectum

impossibile ut distinctum a cognitione est ens rationis. Confirmatur ideo; quia actus quo reflecti-

tur supra ens rationis, est ab alia cognitione non reflectit solum supra prio-

rem cognitionem: ergo supra aliquid aliud distinctum reflectit: ergo supra ob-

jectum impossibile; sed reflectit supra ens rationis: ergo objectum impossibile est ens rationis.

3° probatur

eandem conclusionem. id est ens rationis, quod tantum cognoscitur ab intus, ut ea ratione qua

cognoscitur non potest existere a parte rei; sed solum objectum impossibile ita

cognoscitur ab intus ut ea ratione non possit existere a parte rei: ergo solum objectum

impossibile est ens rationis. maior est certa, minor probatur; quia quando datur ens rationis, ut datur objectum

in

impossibile est dabilis cognitio; sed cognitio non cognoscit aliter ac est in re, ita non cognoscitur: ergo nullum objectum impossibile est, quod cognoscitur aliter ac est in re; sed solum quod dicta cognoscitur est ens rationis: ergo solum objectum impossibile est ens rationis. quod autem cognitio non cognoscat aliter ac est in re, immo quod nullam rationem cognoscat patet; quia nulla cognitio directa cognoscitur principia. insuper et si cognosceret, non cognosceret aliter ac est in re: ergo non cognosceret eam rationem, qua requiritur ut sit ens rationis: ergo solum cognoscit eam rationem, quae exigitur ad ens rationis objectum impossibile, quod dicta cognitio illud, ut ea ratione qua cognoscit, [illegible] [illegible], non vero solum exigitur ad ens rationis. principia [illegible] hanc dicendi modum arguat [illegible] sequentia; ut in [illegible] inquirimus, [illegible] [illegible] causa indubitabimus.

SECT. III

Quae requiritur causa entis rationis producti.

Eximius doctor pater Franciscus Suarez D. 54 metaphysicae sectione 2 notat optime quaestiones, quae de ente rationis instituuntur, accipiendas esse iuxta [illegible]. Unde supposito quod de natura huius entis diximus, ineptum esse, ait citatus doctor, inquirere causas, quae per se efficienter [illegible] [illegible], sive mediate sive immediate, tamen cum ens rationis non tam [illegible] modo, quae esse aliquid vere [illegible], eodem proportionali modo non est ineptum quaerere causas huius qualitatis quae est talis entis. ita doctor eximius. ex quo verbis praecedentibus distat, quae requiritur causa entis rationis, et in quo genere? ad cuius intelligentiam ex libro 2° physicorum capitulo tertio nota esse quinque causarum genera. aliae causa efficiens, id a quo aliquid fit: causa finalis est illa, cuius gratia intentione aliquid fit: exemplaris causa, ad cuius similitudinem efficitur aliquid, et tres istae causae dicuntur extrinsecae rerum [illegible]; duae autem reliquae nempe [illegible], et materia dicuntur in-

trinsece, quia per suam exhibitionem causant extrinsece compositum humanum, et ultra hoc dant illi suum causare intrinsece, quia ex mutua intrinseca exhibitione utriusque causatur compositum humanum.

His suppositis, restat statuendum, an sit causa entis rationis, et in quo genere causae. Sit 1.a nostra conclusio: intellectus est causa efficiens entis rationis. Probatur: ens rationis non semper existit, et ens rationis existere potest; ergo debet dari causa aliqua, quae illi tribuat existentiam. Antecedens certum est; probatur consequentia: eo ipso quod ens rationis sit indifferens ad existendum et non existendum ex se, quia existere potest, debet dari aliquid determinativum, ut potius existat in instanti A, quam in instanti B; sed hoc determinativum est illius productio in eo genere, quo est; ergo debet dari causa aliqua, quae illi tribuat existentiam. Major probatur: per hoc ultimum determinativum ut res sit extra causas potius in hoc instanti, quam in alio est illius productio; ergo ultimum determinativum quo ens rationis sit extra causas est illius productio. Ergo ulterius: sed haec productio est cognitio; ergo cognitio est causalitas entis rationis; ergo intellectus est causa entis rationis. Probatur haec ultima consequentia: causa dicitur effective illa entitas, cuius propria causalitas est actio illa media qua effectus ponitur extra causas; sed cognitio est propria actio intellectus, et causalitas media qua ens rationis ponitur extra causas; ergo intellectus est causa efficiens entis rationis. ~~Sit 2.a conclusio cognitio est causalitas~~.

Sit 2.a conclusio: cognitio est causalitas entis rationis in genere causae efficientis. Probatur: de ratione cognitionis est causalitas productionis entis rationis in genere causae efficientis, quia esset illius productio in genere causae formalis; sed implicat cognitionem esse causalitatem in genere causae formalis entis rationis; ergo solum est causalitas illius in genere causae efficientis. Minor probatur: si cognitio esset causalitas entis rationis in genere causae formalis, esset per exhibitionem alteri comparti, propriamque [illegible] alteram

trinsecè constituere; sed cognitio nequit esse q̃ intrinsecè obto impossibili: ergo implicat cognitionem esse causalem de se entis rationis in genere causæ formalis. maior probatur; quia causa formalis est causa intrinseca rei illius cuius causa dicitur: ergo si cognitio esset causa formalis objecti impossibilis, cognitio deberet causare obiectum impossibile per intrinsecam eius exhibitionem. probatur hanc cons; quia causa formalis nequit causare nisi in suo proprio genere; sed causa formalis est in proprio genere est causa intrinseca, quod debet causare per intrinsecam eius exhibitionem. sed nequit causare obiectum impossibile per intrinsecam eius exhibitionem: ergo nequit causare in genere causæ formalis.

Sed dices, causa- re quidem cognitionem in genere causæ formalis non proprie, sed methaforice, ex quo non requirit exhibitionem deberet esse proprie intrinsecam, sed tantum methaforicè. fateor solutionem hanc Tyronibus negotium facescere posse, quia ipsæ habet probabilitatis speciem, cui ne incipiat, nullius momenti est. quod sic ircumargo 1°. si cognitio causaliter methaforicè se exhiberet intrinsecè objectum impossibili, cognitio cognosceret, ut pariter methaphorica objecti impossibilis; sed cognitio directa, qua fit ens rationis non seipsam habet pro obto, nec cognoscit: ergo cognitio nequit methaphoricè exhibere intrinsecè obto impossibili, sive ens rationis. maior probatur, et ut arbitror, efficaciter. nequit cognosci totum aliquid, quin cognoscantur partes illud constituentes; sed cognitio si se exhiberet intrinsecè causaliter methaphoricè esset pars constituens ens rationis, sive objectum impossibile: ergo si cognitio se exhiberet intrinsecè causaliter methaphoricè objecto impossibili, sive ens rationis, cognitio seipsam cognosceret.

VI . 32.

Arg. 2°. si cognitio causaret ens rationis in genere causæ formalis, ens rationis non haberet totum suum esse objective in intellectu: ergo non causat in genere causæ formalis. probatur ant. si cognitio causaret in genere causæ formalis, cognitio esset pars entis rationis; sed si cognitio esset pars entis rationis, ens rationis constitueretur per aliquod reale: ergo si cognitio causaret in genere causæ formalis ens rationis non haberet totum suum esse objective in intellectu. maior probatur: si cognitio causaret in genere causæ formalis, cognitio esset formalitas constitutiva; sed si cog- ni-

nitio est fra illius de re et, cognitio est pars entis rationis; ergo si cognitio ca-
usaret in genere causae formalis, cognitio esset pars entis rationis. Probo nunc
minorem syllogismi. Si cognitio esset pars entis rationis esset pars de se tributa illius;
sed si esset pars de se tributa illius, ens rationis de se tribueret aliquid reale; ergo si co-
gnitio causaret in genere causae formalis, ens rationis tribueret aliquid reale.
sed si tribueret aliquid reale non haberet totum suum esse obiective in intellectu. Probo
hanc minorem: si ens rationis tribueret aliquid reale non posset verificari de
eo, quod ens rationis habeat totum suum esse obiective in intellectu; sed id de quo non potest veri-
ficari habere totum suum esse obiective in intellectu, non habet totum suum esse obiective in intellectu, ergo etc.

Dices.

Talis est causa, qualis est causalitas, quia causat; sed causalitas, qua in-
tellectus causat ens rationis est solum intentionalis repraesentatio illius; ergo solum dicit
causam illud repraesentari adaequate in genere causae formalis. Nego minorem; quia causali-
tas actus est tendentia ipsius in obiectum; sed tendentia ista nihil est aliud quam
repraesentatio obiecti; ergo causalitas actus nihil est aliud quam repraesentatio obiecti. Ideo decla-
ramus, et negando eam quoad secundam partem, quo sola argumentum machinaverit.
Verum est, ut nos ipsi supra diximus, intellectum habere vim aliquid producendi: at-
men adhuc dicitur producere illud repraesentatione causae efficientis metaphorica illi-
us obiecti; quod cum totum illius esse extrinsecus sit solum esse repraesentatum, illius productio
seu causalitas est repraesentatio, quae debet esse causalitas in genere causae effici-
entis.

. SECT. IV

"An per actus negativos possit fieri ens rationis."

Diximus quod prima in hac disputatione ista fieri solum impossibile, aut quod idem est, ens rationis, non solum
identificando per intellectum praedicata ex se repugnantia ut fit in actu iste homo
est equus, sed etiam efficiendo distinctionem, aut negando identitatem inter
praedicata, quae essentialiter identificantur, ut in hoc actu homo non est animal, effingit.

Sed

sed qª possibilitas, et habilitas doctrinæ inquirendæ, veniendo et intelligendo actus intelli-gendi, qui oppositus docet, sibi ut istorum aliquorum ex pendere, qua praeterea cum tamen tota veritas ab hunc actus *hõ n̄ ẽ al* aliorque cui mihi videt fieri errori.

[illegible] Pro

causa vero probatione et definitione suppono 1º ex dicendis Q. 1º 7 vage de iudicio mentali, actus formaliter contradictorios, licet veri, obiectum tamen parte rationis, quæ ex parte rationis, ut indique actu vicitur *pũ ẽ al*, *pũ n̄ ẽ al* idque ab affirmatione, et negatione eodem, po. ex quo suppono 2º hos actus solum differre ex modo significandi, seu repræsentandi sua obiecta; actum affirmativum significat per identificando illa tali, seu efficiendo intentionaliter identitatem inter utrumque; negativum vero eadem significat eundem per sed negando identitatem illius cum alio, seu illa ab alio distinguendo. 3º suppono ex hoc diverso modo tendendi utriusque actus requiri veram esse diversa, prius realiter se habet a parte rei, ut representat actu affirmativo *pũ ẽ al*, et falso se habet a parte rei, ut representat actu negativo *pũ n̄ ẽ al*. ergo *probationes* aliquid de duce meus nostras assertionis, quod [illegible] etiam ista actus habeant idem obiectum, posse tamen fieri per unum errorem quod per alium fieri n̄ pot.

Prob. 1º nostra ratio. *pũ* licet actus *hõ n̄ ẽ al* taliter cognoscit hõ, ut solus posset existere in intellectu errore, quare probatur; sed hoc est fieri errori: ergo possibilis actus fit errori. ma. pr. possibilis actus *hõ n̄ ẽ al* nat. intellectu eodem facti interhos et al; sed non identitas interhos et al est formaliter facere hos n̄ al: ergo possibilis actus fit a intellectu hõ n̄ al. sic eius; sed hõ n̄ al ẽ errori: ergo possibilis actus fit errori. probatur. hõ n̄ al ẽ aliquid quod sic habet esse obiectivè in intellectu: sed quod sic habet esse obiectivè in intellectu ẽ errori: ergo hõ n̄ al ẽ errori. ma. pr. possibilis actus existit hõ n̄ al; sed n̄ existit neque existere pot a parte rei: ergo hõ n̄ al ẽ aliquid quod sic existit obiectivè in intellectu. ma. ẽ indubitata; pr. min. ex lacis illa potest existere a parte rei, cui a parte rei pot. convenire de [illegible] hõis; sed hõi n̄ al minime quit convenire [illegible] hõi a parte rei: ergo hõ n̄ al nequit existere a parte rei. mi. pr. hõ qui non sit al nequit convenire de [illegible] hõis; sed hõ de quo

nat

nat. ad est hoc quin ad: q. hoi n. ali nequit a parte rei invenire de fo
rmali.

2º pr. eadem ratio. hic actus ho n. al. e impossibilis esse: q. p. ... actus ho n. al. sit error. pr. coa: eo ipso q. d. actus ho n. al. e impossibilis q. ... actus ho n. al. sit aliquid impossibile; sed ... actus ho n. al. sit aliquid impossibile ... actus sit error: q. ... actus ho n. e al. sit error. ma. pr.: ... actus ho n. e al. sit ... sed ... e aliquid impossibile: q. eo ipso q. d. actus ho n. e al. e impossibile ... actus ho n. e al. sit aliquid impossibile; sed ... aliquid impossibile sit error: q. ... actus sit error. pr. hec ultima coa: quod ... sit aliquid impossibile sit error ... sed ... actus ho n. e al. sit aliquid impossibile ...: q. ... actus sit error rationi ...

Proba 3º. ... actus ho e equus sit error, q. ... actus tribuit ho aliquid predicatum q. d. illi ... repugnat; sed ... hunc ho n. e al. ... ho aliquid predicatum ... repugnat: q. sicut ... 1m actus sit error, ita ... 2m. hec coa pr., q. n. minus repugnat hoi ee equum q. n. ee al.; sed ex eo q. d. applicet ... hoi predicatum illi ... repugnans, sit error: q. sicut ... actus sit error, ita ... 2m. ma. e certa. mi. pr., ex eo q. d. applicet ... hoi aliquid predicatum illi ... repugnans, sit ... aliquid impossibile; sed eo ipso q. d. ... aliquid impossibile sit ... error: q. eo ipso q. d. applicet ... hoi aliquid predicatum illi ... repugnans sit error.

Sed d. ... dicit, q. d. ... ut sit error ... aliquid impossibile, sed ... actus ho n. e al. ... aliquid impossibile: q. ... actus n. sit error. ... q. ... actus ho n. e al. ... q. d. ... ho e al.; sed ... aliquid impossibile: ut pt.: q. nec ... ho n. e al., ... ut ... actus ... et ... Ergo

di

distinguendo materialiter ut fiat erroneum debet cognoscere aliquid quod 2do fecit im-
possibile non materialiter debet cognoscere aliquid quod realiter ab ipso actu fiat impossibile
concedo materialiter deinde distinguo minorem eadem distinctione; sed virtute actus
homo est albus non cognoscit aliquid quod 2do fecit impossibile concedo minorem non cogno-
scit aliquid quod sit impossibile ex eo quod a re separat a subiecto actu, nego minorem itaque
aliud est quod utrumque praedicatum sit 2do fecit idem, quod non namque, quidem de
de eadem homo est rationalis et animalis: et aliud longe quod modus significandi
seu repraesentandi illud obiectum sit idem in alteroque actu, quod est falsum, quia
alter actus tendit in illud obiectum asentiendo identitati inter sub-
iectum, et praedicatum; alter vero eidem identitati dissentiendo. ex quo oritur
quod per actum qui identitati illi non asentit non faciat aliquid impossibile;
secus a actu qui illi non asentit identitati dissentit.

Hinc infertur contra eundem [illegible], per istum actum homo est lapis non fieri erroneum, ut ipse excellentissimus et ratio est
eadem; quia iste actus homo non est lapis habeat idem obiectum 2do, ac iste homo est lapis, et propterea
fiat erroneum, ad hunc modum diversum tendendi in illud obiectum facit quod a prioribus faciat
aliquid impossibile asentiendo identitati impossibili, secus vero iste actus nobis, qui non asenti-
tur illi identitati; sed potius illi repugnat per dissensum. Concludit ita ipse tanquam fir-
mus stabiliendo principium, posse actum ad ipsum quod sit in omnia remota sive impossibili fieri
erroneum, per actum vero ad ipsum quod sit in materia, ut non sit fieri ei aliquo modo erroneum. quod
mihi vehementer displiceret, et ratio est; quia in sententia huius [illegible], quia ratio erroneum
[illegible] magis propriis attendit illa habitudo et connexio quae datur inter subiectum et praedicatum
independenter a copula, quod ita sit ad hoc ut fiat erroneum illud non satis; sed ulterius
debet attendi tantum ad ultimam unionem, aut separationem formalis praedicato-
rum, quod non convenit nisi ratione copulae. Sectio 5 quod posse est quo actus
faciant erroneum utiam diversi posit illud esse fare.

S[ectio] V

Quod posse est quo actus faciant erroneum. utriam diversi posit illud esse fare.

ancidere dubiis, superiore invenimus s.m nobis progrediendum ulterius ca-
ius veritatis examinando, ut aqq. fiat pars, et aqq. pertinequa-
attandum stabiliamus. quidquid adi...veritas circa sensus exter-
nos, appetitus, voluntatis, imaginationis et apprehensionis, quod omnia
breviter enodabimus.

Sit 1a conclusio. sensus externi nequeunt errorem efficere. ita pater suares, pater hurtado, pater oviedo, pater
Ilon et alii contra patrem Arriaga. probatur conclusio: quia sensus externus nequit
nequit attingere nisi obiectum verum, colorem aut lucem etc.; sed obiectum verum
nequit esse errorem: ergo sensus externus nequit efficere errorem.
sed dices: error est illud, quod aliter accipitur, apprehenditur et cognosci-
tur; sed multoties quaedam sensibus videntur plana, quae sunt fundata; saepe
quaedam fracta, quae integra, quaedam curva, quae recta; sic virga, cuius medium
est in aqua et ea, quae in arte perspectivae finguntur: ergo sensus externus
potest aliquod errorem efficere. Resp., ut supra notavi non sufficere ad
errorem, quod cognoscatur res aliter ac est; sed ulterius requiri, ut ea
ratio, qua cognoscitur vel apprehenditur, nequeat esse: virga autem, quae cur-
va videtur, etiam si de facto recta sit, potest tamen curva esse, unde ni-
hil attingi est impossibile, etiam si curva attingatur.

Sit 2a conclusio. nec
appetitus, nec voluntas possunt efficere errorem. hanc defendunt
pater suares, barques, obiedo et communiter. probatur: quia voluntas et
appetitus supponunt essentialiter actus cognitionis: quia debent supponi
mere obiectum, in quod ferantur; quia si ferantur in errorem, supponunt
errorem effectum; sed si supponunt effectum, illum non faciunt:
ergo nec appetitus, nec voluntas errorem efficere possunt. Dices: volun-
tas ferri potest in aliquod malum sub ratione boni, quod re ipsa est malum; ergo attin-
git: quia fertur in bonum, quod re ipsa tale non est, in more intrinseci mali,

quod

qd nullarõ pot ee bonũ iucũditatis fralẽ dei: q pot facere errorẽ. probatur Log: qa cognoscere rẽ aliter, ac pot ee, e facere errorem: q amare malũ, qd n pot ee bonũ sub rõe boni e facere errorẽ. Neo ꝯcedendo 1m enthimema, et nando cõa illatiõ. Ad prob. distinguendo cõa. et nõ cõa. sub rõe; qa etiã si uolũtas ferat in malũ sub rõe boni, ipsa n efficit malũ bonũ, q hoc exigitur ut efficit error, cũ sit ꝑpriquo iuxta alios, ꝯ ne ero obũ, qd l amore prosequat, l odio habeat.

Sit 3a ꝯclusio. imaginatiua et sola nequit errorẽ efficere: pr imaginatiua, seu phantasia solũ pot ꝯcitare spẽs, seu imagines rerũ, q sensibus ꝑcipiunt; sed q sensibus ꝑcipiunt si obta realia, et phantasia nequit reflectere, et ꝯparare: ergo nequit phantasia, seu imaginatiua errorẽ ꝯtrare. Dices. possumus imaginari rẽ oĩo impossibilẽ, igniuomentẽ tauros, uolantẽ pegasum etc. et ultra perinde in amentibus, qui realiter ac ꝯo imaginant, ut ille Pentheus amentia in cognitus qui duplicẽ solẽ uidere solebat, ac duplices Thebas imaginabat. Reo distinguendo ant: possumus imaginari ut solita imaginatiõe rẽ oĩo impossibilẽ, ꝯo ant: possumus imaginari iuxta imaginatiõe in habitualiter ad iudicẽ rẽ oĩo impossibilẽ, ꝯcedo ant. Ad id, qd de mente capti additur in argũ; reo; n adeo penitus lumen rõis extinguit, ut aliquis igniculus n remaneat, cuius lucra ea fingunt, q sibi uidere uidentur.

Sit 4a ꝯclusio. Apprehensio tam incomplexa, quã complexa pot errorẽ efficere. 1a pars ꝯclusionis e ꝯtra patrẽ hurtado. eam tuen- tur Arriaga obiedo carleton et alii. 2m ibẽ ꝯclusionis partẽ docent idẽ hurtado et reliqui citati, quibus adde fran. ca dell Monaco. pr qo utraque pars. qa apprehensionẽ tã ꝯplexã, tã incõplexã pot cognosci aliqd sub uelo, et ee alitrẽ obtinuerit in uelu; qo qa apprehensionẽ pot fieri errorẽ. Tõa pt est ant pr: qa apprehensionẽ incõplexã pot cog-

no

noci q^a trinitatis persona; sed 4 trinitatis persona hanc hc est obtinuit in intu. q. apprehensione pot cognoscere aliq. casus totus ee cit ee obtinuit in orditu. apprehensione complexa potest fieri, pt: apprehensione complexa cognoscitur tho eque; sed hoc eque e enc rois: q. apprehensione complexa cognoscit enc rois; sed cognoscere enc rois e efficere enc rois. q^o q apprehensione complexa pot fieri enc rois.

Forte difficilius e iudicium ferre de 2^a parte interrogationis, an illa deus possit enc rois efficere. sed meo iudicio facta tu de pende ex eo q. de ta sua ul, cuiuscumq. generis, futura sit cognitio facta enc rois, si m. exigit, ut cognitio entis rois facta, sit falsa, certu e de fide e deu n. posse facere enc rois; q^a deus nequit habere cognitionem falsam; sed q. si n. ratio ulla q^a formant illa obtineat a parte rei. cu^o n. exigit eius modi cognitio falsa, sed solu q^d cognitio entis rois facta tantu m. e et ad aliq. impossibile, illud habeat p. obto ... possit sentire: certu e etiam deu habere eius modi cognitionem; q. deus cognoscit cognitione, qua e q^o dicta, hoc e eque q^d oblitu e impossibile. Rursus deus habet cognitionem ... hoc eque e impossibilis q. ratio tra et ad aliq^d impossibile. quae cu possit.

Pater gabriel basques 1^a parte D^e 118 capite 3° existimat deu neque cognoscere neque facere enc rois, illu sequunt^r quaestio alter fiduacater pater hurtanus in intellectu ... 7° dubio 4° et 8, et pater aviar con 1^a parte tractatu 2° D^e 3^a C^e 6. sed p^t fecto hi authores solu in modo loquendi a reliqua diferunt catholica, q^a reuera fatent deu cognoscere encia rois n^o quid ... ... sed ... ... q^d oes admittere tenemur. pater suarez D^e ... metaphysica S^e 2^a numero 13 a fat deu encia rois cognoscere, n^o u^o efficere: hanc sequunt^r pater herice D^e 8 C^e 2°. pater montoia de sci-encia dei D^e 17 C^e 2°. pater faculus hurtado et arriaga. alii afirmant deu cognoscere, et facere enc rois. ita inrricus, canarien-sis

sic pater fonseca pater molina et alii dibi bene inter prelec
1ª parte q. 14ª articulo 9 et 10, quos sedit pater Annibal ibidem,
ubi ascerit deus cognoscere ens rationis ab intra creato facto, et eo ipso
illud efficere, quia nil aliud est efficere ens rationis, quam illud cog-
noscere.

Inter alia dubia, ita breviter mentem expono triplici conclu-
sione cum patre Oviedo controversia metaphysica puncto 7º numero
9 et 10. Sit 1ª conclusio. si cognitio fictiva entis rationis debeat nario
esse falsa, et cognoscere rem aliter ac est, et esse potentia passiva, deus
nequit facere ens rationis. conclusio est de fide; quia deus nequit rem ali-
ter ac est in se cognoscere; sed natura illa ut est a parte rei cognoscit. Sit
2ª conclusio si cognitio objecti impossibilis solum pro dicens cum sufficit, ut fi-
at ens rationis, deus potest illud efformare. probatur haec conclusio; quia certum est, deum
cognoscere cognitionem, quam ego efformo entis rationis, et consequenter objectum meae
cognitionis; sed objectum meae cognitionis est aliquid impossibile: quia cognosco
aliquid impossibile. sed eo ipso quod cognoscat aliquid impossibile, efficit
ens rationis: ergo deus potest facere ens rationis. 3ª addo conclusionem, in qua
assero deum posse facere ens rationis illis cognitionibus, quae iudicant illud
exhibere: ut per cognitionem, quam asserit homo equum non esse rationalem, quia cognitionum
illarum deo imperfectionem affert; sed illa cognitio habet pro objecto aliquid impossibile:
ergo ens rationis.

Sed objicies 1º. ut fiat ens rationis debet res cognosci aliter ac est;
sed deus nequit rem cognoscere aliter ac est: ergo deus non potest facere ens ra-
tionis. Respondeo distinguendo majorem: debet cognosci aliter ac est, patiens, vel pro
dicens, concedo majorem: patiens debet, non majorem similiter distinguo minorem;
sed deus nequit rem aliter ac est cognoscere patiens, concedo minorem, pro dicens
non minorem. Objicies 2º. ideo nos facimus ens rationis, quia res per alienas species cognoscimus;
sed deus nequit res per alienas species cognoscere: ergo nequit facere ens rationis.
Respondeo negando majorem; quia est ex sua intuitione cognoscere nos, sed ob alia rea liaad-

hac poremus etiam fingere, relationis esse.

Q. IV

An ens rationis sit concretum, et cuius generis sit.

SE. I

De concretis et abstractis praemitto.

Ocasione accepta ex hac difficultate, quae prae manibus de concreto entis rationis habemus, aperire explicareque duo, praecipue, quod de concretis ab auctoribus passim traduntur, ut in unum quasi fasciculum colligerem totis quae traduntur, ut facilius quae plures difficultates, quae tum in toto hoc filosofico curriculo, tum in teologia saepe offerunt, praecipere valeatis. Diximus itaque sectione 2.a praecedentis questionis aliud esse inquirere per quod constituatur denominatio entis rationis, et aliud per quod constituatur id, quod ens rationis dicitur: statuimus in hoc constitutiva obiectiva, quod denominatur rationis, sive a ratione. Restat nunc examinandum per quod constituatur denominatio entis rationis, quae difficultas tota pendet ex eo quod sciatur quod et quotuplex sit concretum.

Pro terminorum intelligencia appartet, quod duo nomina dici concreta, et alia abstracta: concretum dicitur coniunctum aliquod, seu totum constans duplici extremo sive realiter sive ratione distincto, quorum alterum dicitur subiectum, seu subiectum, et alterum forma; abstractum vero dicitur forma illa, quae ex illo toto, sive collectione eximitur, de qua ut exempla dicitur esse abstractum: ut concretum hoc album sive calidum, quod nomen concretum dicitur, quia duo quasi in unum concrescunt, sive coalescunt, subiectum illud quod denominatur album, et forma, a qua illud subiectum denominatur album, ut albedo. ex his concretis alia dicuntur quidditativa, denominativa alia, quorum totum discrimen sic se tenet ex parte modi significandi, quia

de forma in eo consistit, quod dum concretum denominativum explicatur, partes illud constituentes non ex aequo explicantur, sed ponuntur in recto aut nominandi casu, quae in recto dicuntur, sed subiectum ponitur in recto, et forma in obliquo, ut videre est in hoc concreto denominativo album, quod ita exponendum, album est habens albedinem, et in hac etiam subiectum album, id est subiectum habens albedinem.

Secus accidit in concretis quidditativis, in quorum explicatione tam subiectum quam forma ponuntur in recto, ut concretum hoc quidditativum homo, quod ita exponitur homo est materia et forma unita. Haec diversitas ut dixi tota oritur tam ex parte modi significandi, quae ex parte obiecti non datur neque casus rectus, neque obliquus, sed tantum datur purum album, et homo, et in hoc differunt ista duo concreta; conveniunt autem 1° in eo quod tam concreta quidditativa, quam denominativa plura significent, quod mihi facile persuadeo, quia tam concretum quidditativum, quam denominativum significant unum per modum identificati, et aliud per modum formae habitae, sed significare unum per modum identificati, et aliud per modum formae habitae, est significare unum et aliud: ergo significant unum et aliud: sed unum et aliud sunt plura: ergo utrumque concretum significat plura.

Conveniunt 2° in eo, quod significatum adaequatum utriusque concreti constituitur per subiectum, et formam habitam. quod ita probo: id constituit, sine quo praecise ablato, saltem intellectu, auferitur, non intelligitur res; sed praecise ablato, aut subiecto, aut forma habita non intelligitur significatum adaequatum concreti sive quidditativi, sive denominativi: ergo significatum adaequatum cuiuscumque concreti constituitur per subiectum, et formam habitam. Maior est principium de rerum constitutione inferius examinandum. Minor quoad 2am partem patet, quia de 1a nullo [illegible] [illegible]: ablata forma huius concreti album non manet quod per [illegible] hoc significatur: ergo obiectum adaequatum

si

cognationis illius est hemi et fra. Probo antecedens: ablata albedine non manet album: ergo non manet quod abicito tro signatur. antecedens est certum, probo consequentiam: id quod signatur abicito tro est album; sed ablata albedine non manet album: ergo non manet quod abicito tro signatur ablata albedine: ergo signatum adequatum, et essentiale huiusmodi, et cuiuslibet concreti est hemi et fra, habita.

Sed nota hic, ne vocum errore capiaris: aliud est fra esse partem essentialiter constituentem totum, sive collectionem, et longe aliud esse essentiale habenti. potest enim fra aliqua esse essentialis collectioni, et accidentalis habenti; quod patet in hoc concreto album, abstracto eodem omnino accidentalis subiecto, sive habenti, et essentialis coniuncto huic; quia albedo potest abesse, et adesse habenti; tamen nequit abesse et adesse coniuncto. et ratio est; quia manente subiecto potest non manere haec denominatio, albus potest non manere paries albus, cum desinit albedo: at vero deficiente albedine, vel habente nequit manere coniunctum hoc, sive concretum album, quod designat est evidens, albedinem vero habenti esse accidentalem. quia manente subiecto sive habente potest non manere albedo: et esse quod essentiale vero concreti; quia nequit manere concretum deficiente albedine.

Ex doctrina proxime tradita alia sequitur notatu digna, ubi quod persistente eodem subiecto possibile illo negari a quo tale praedicatum, quod antea affirmabatur quamvis praedicatum fuerit tantum concretum denominativum, ut contingit in hac propositione paulus est iustus, de extractam. per peccatum iustitia pauli manet paulus, tamen non manet iustus, imo potius vera est negativa propositio paulus non est iustus. manet itaque paulus, quia manent caetera, quae cum ipso identificabant, non tamen manet iustus; quia desinit alia pars, quae licet non constituere ipsum paulum, constituebat tamen signatum adequatum huius

concre

concretiuntur. aliter esset ens in concreto quod dicabi-
lis, quod cum tamen concretum quod dicabile omnia significet in recto
tamen id, quod significatur per modum formae, quamvis id, quod significatur
per modum subiecti, ita talis etiam fiat praedicatio, quod ... proinde, quod
... dicuntur identificari id, quod afferunt in recto
ex parte subiecti, et id etiam, quod in recto venit ex parte prae-
dicati: quod omnia, quae veniunt ex parte praedicati, afferantur in rec-
to; omnia quae afferuntur ex parte praedicati debent identificari
cum subiecto ... unde ... detrahit aliquid illi, quod venit ex
parte praedicati, nam ... quod pereat, et ... extrahatur id, quod
venit ex parte subiecti; quod omnia quae afferuntur ex parte praedicati
identificantur cum subiecto.

Duo est concretorum genera: aliud
est concretum physicum, metaphysicum aliud. Physicum dicitur, quod importat
formam a subiecto realiter distinctam, quale album, nigrum et
metaphysicum, quod formam importat a subiecto solum ratione distinctam, ut
homo, rationale. Secundum hoc concretum physicum subdividitur in
accidentalia, seu adiectiva, et substantialia; physica sub-
stantialia est, quorum forma est substantia a subiecto realiter
distincta, ut persona; adiectiva physica, quorum forma est
accidens physicum a subiecto realiter distinctum, ut ... ,
dulce; alia etiam dantur concreta substantialia ... cre-
atori.

Ex dictis ... haec ratione deducere conclusionem
in ... de concretis ... tenenda, ut concreta physica
substantialia, quae accidentalia multiplicari ...
ex multiplicatione rectorum, illis autem multiplicatis ...
... sive forma in finitis multiplicentur, non multiplica-
ri concreta ... ; quia per se verificantur ratione identitatis.

ro licet, quod dat' inter recta vel ... praecisè ... quomodo multi plu

ralitatis nec hic multiplicantur concreta. ... quod sicut

est una qualitas ubi est una res habens albedinem, et una persona humana,

ubi una natura humana habens personalitatem, ita una persona divina, ubi una per-

sonalitas in natura divina: ita tria ... , ubi tres res habentes albedinem,

tres personae humanae, ubi tres personae humanae habentes personalitates, tres

personae divinae ubi tres personalitates in natura divina. Et ... quod ad multi-

plicationem concretorum personae, ... multiplicari ... sive ... differentialiter ...

... ad multiplicationem ... concretorum. ... alioquin multiplicaretur ... divi-

nitatem haberet multiplicari natura divina, quod importat ... nobis

qua ... concreto persona divina, quod haberet dici esse: quod est ...

S. E. II

... concretis ... generis ...

Facile

... hac ... tenendus est, apparet, sicut

etiam in quo ... quaestio haec discutienda est, ... non

inquirimus ... quod ... dicendum, quod dicimus ... hac ...

... manet, ... dicimus esse ... illud ... im ...

... ad ... cognitionem. modo ... inqui-

rimus de illo ... sed ut significat ab ... concreto ... an

sit concretum ... et ... generis ... ad ... distinguit,

alterum ... tres humanitates, et tres concretos. ... tres concretos

... , ... significat pluralitatem ... tres ... homines

significat plura: ... tres ... concretos ... tres homines

... significat ... quod est ... quod ... valeant ... est ... quod est

tale ... plura, quod tres ... significat plura. ... quod significat

aliquid per modum ... denominati, et aliud per modum ... denomi-

nat.

nantibus tale subiectum, est terminus concretus; sed terminus hic ens rationis significat aliquid per modum subiecti denominati, et aliud per modum formae denominantis tale subiectum: ergo terminus hic ens rationis est terminus concretus. Minor probatur, quia terminus iste significat obiectum impossibile ut subiectum denominatum, et cognitionem ut formam denominantem tale subiectum: ergo etc. Confirmatur 1°, quia per se ablata cognitione obiectum illud non manet ens rationis: ergo per se ablata cognitione non manet etiam, quod significatur ab isto termino ens rationis: ergo terminus hic est terminus concretus. Confirmatur 2°. Definitio entis rationis explicat significatum huius vocis ens rationis; sed definitio entis rationis explicat cognitionem per quam obiectum fit intentionaliter, et obiective id, quod realiter esse non potest: ergo cognitio significatur etiam ab isto termino ens rationis.

Accedo 2°. Terminus iste ens rationis est concretus denominabilis, loquendo de ipso termino, quia ex parte obiecti nulla datur diversitas inter terminos concretos quidditativos et denominabiles, idem enim ab utroque significatur; sed tota diversitas inter utrosque est penes modum significandi: ergo ita quaestio est. Iste terminus est concretus denominabilis, qui ita significat sua obiecta, ut una pars significet in recto, et alia in obliquo; sed terminus hic ens rationis ita se habet: ergo terminus hic est concretus denominabilis. Maior ex supradictis constat, minor probatur [illegible], quia de ente rationis enuntiantur praedicata illa, quae debent identificari cum eo, quod affertur ex parte subiecti; sed nequeunt identificari de omni eo, quod ab isto termino significatur: ergo aliquid, quod ab isto termino verificatur, non affertur in recto: quod affertur in obliquo. Pronuntiamus praecedentibus syllogismis, quod de ente rationis dicitur 1°, quod sit aliquid cuius totum esse est obiective in intellectu. 2° quod sit ens rationis fictum. 3° quod de eo, quod cognoscitur, nequeat existere, 4° esse medium inter ens reale, et purum nihil, et id genus alia. Sed nihil horum potest praedicari de cognitione: ergo cognitio non affertur in recto, sed quidquid praedicatur de eo quod affertur in recto ab isto termino.

Pr

2°, quia termini isti ens rationis explicant obiectum, et cognitionem earum quae repraesentant abstractivi vocibus ens, quod de ratione tale esse, se habet aliquid quod de aliqua cognitione; sed per has

uoces explat obtu in recto, et cognitio in obliquo: ergo tantum iste ens rationis explat obtu in recto et cognitionem in obliquo. min. et con. dicitur, maior prob. quia hic supponit: ens rationis est ens, quod a cognitione tallet, sed ens rationis est id, quod a cognitione habet illud esse. Confirmatur: quia ens rationis est id, quod taliter est a cognitione, ut ea ratione, qua ab illa est, neque ad extra aliter esse; sed ens quod tale est a cognitione, ut ea ratione, qua est ab illa neque at realiter esse, differt obtu in recto et cognitionem in obliquo: ergo etc. Confirmatur 2°: quia id significatur tantum iste ens rationis, et eo modo significatur, quo significatur defacto ens rationis; sed defacto ens rationis explat obtu in recto, et cognitionem in obliquo: ergo tantum iste ens rationis idque et eodem modo significatur. min. prob.: quia ens rationis dicitur illud, cuius obtu esse est esse obiective in intellectu; sed modus iste explandi affert obtu in recto et cognitionem in obliquo: ergo etc.

SECTIO III

Opponitur diluitur argumenta.

[illegible] Non pauci probabiliter accedent sententiae nostrae, ex arctam eius solutione, quod aduertentes non satis aduertunt duplicem partem distinctionis nostrae, et contra illam arguunt: si cognitio distincte esset talis partialiter significatus adaequatus huius termini ens rationis, posset dici ens rationis esse obtu et cognitio, sed hoc est falsum: ergo et illud ex quo sequitur. maior prob.: quia nihil aliud est ens rationis, quam significatus huius uocis: ergo significatus huius uocis si esset obtus et cognitio, ens rationis esset obtus et cognitio. Sed nando maior, cuius falsitas patet exemplo, nam licet albedo dicitur significatus [illegible] albus, adhuc tamen falsa est albus est albedo. Ad explicationem maioris distinguo antecedens: ens rationis nil aliud est, quam id, quod significat in recto ab intellectu ens rationis, concedo antecedens: nil aliud est quam id quod significat in recto, et in obliquo, nego antecedens. Itaque obtus et cognitio est id, quod adaequate significatur ab hac uoce ens rationis; sed id solum quod significatur in recto.

Arguet 2° instando praecedenti solutioni: partes omnes distinctionis cuiuscumque definiti possunt praedicari in recto de illo: ergo obtus et cognitio, partes distinctionis huius definiti ens rationis, possunt de illo in recto praedicari; sed non possunt praedicari utroque [illegible] immediate [illegible] partes illius distinctionis [illegible] aliqua [illegible], [illegible] distinguendo antecedens: partes distinctionis cuius [illegible] definitio distinctionis totius significati [illegible]

cuique concreti potest in recto enunciari de ipso concreto, id est, de toto significato concreti; concreta reddant: potest enunciari de concreto, id est, de illo quod a concreto afertur in recto, non autem. Aliud itaque est loqui de toto significato concreti, et aliud loqui de parte illa, quam a concreto affertur in recto: unde haec propositio est vera: significatum adequatum huius termini ens rationis est obiectum et cognitio, et haec falsa: ens rationis est obiectum et cognitio. Ratio utriusque est, quia in prima propositione affertur ex parte subiecti in recto totum significatum huius termini, in secunda vero solum affertur in recto ex parte subiecti id, quod in recto affertur ab isto termino ens rationis, quod est tantum obiectum, ut impossibile.

Arguet 3.º cognitio per quam fit ens rationis est accidentalis enti rationis; sed non accidentalis est: ergo quod fit est illi accidentalis; sed quod fit ens rationis est concretum: ergo cognitio est accidentalis concreto. Respondetur distinguendo maiorem: cognitio est accidentalis concreto, id est, toti significato concreti, nego maiorem: est accidentalis concreto, id est, obiecto, illi quod affertur in recto ab isto termino concreto, concedo maiorem. Diximus enim supra posse fieri accidentale subiecto, sive homini et equo alicui collectioni, quod ex eo probavimus, quod manente subiecto potest perire denominatio; at non est accidentale collectioni, sive toti: quia nequit manere totum, pereunte aliqua illius parte.

Arguet 4.º contra 2.am nostrae partis, in qua aseruimus cognitionem afferri in obliquo ab isto termino ens rationis. Existencia intencionalis est de esencia entis rationis; sed cognitio est existencia intencionalis illius: ergo de esencia entis rationis est cognitio. Et confirmatur: de esencia entis rationis est unio illa qua partes sibi repugnantes intencionaliter coniunguntur; sed cognitio per quam fit ens rationis est unio intentionalis partium illarum sibi repugnantium: ergo illa cognitio est de esencia entis rationis. Præterea, quod est de esencia alicuius rei potest in recto de re illa enunciari, sive in recto afferri; sed cognitio sive sit unio, sive sit existencia, est de illius esencia: ergo affertur in recto ab ente rationis. Respondetur distinguendo maiorem: existencia intencionalis est de esencia entis rationis, id est, obiecti illius quod dicitur ens rationis, nego maiorem: est de esencia entis rationis, id est, de esencia totius connotationalis ab isto termino, concedo maiorem. Distinguo etiam minorem, et clarifico gratia; sed cognitio est existencia effectiva illius, concedo minorem: est existencia obiectiva illius, nego minorem. Eadem distinctione, et rationibus diluet confirmationem. Ad præterea dico, quod loquimur de toto significato termini illius, quod de eius esencia est cognitio, et in recto præ rigore potest, ut probat hanc propositionem: totum significatum termini illius est obiectum et cognitio; at non ita loquimur de eo toto quod affertur in recto loquimur.

Arguit 5.º nisi ponat afferri in recto entitatem rationis, desinente cognitione, postquam fieri dicitur, maneret adhuc ens rationis; ex desinente illa cognitione non maneret ens rationis; ergo illa cognitio asserit in recto entitatem rationis. Antecedens probatur: quia desinente illa cognitione non manet in bestione [illegible] id, quod antea erat absolutum. Maior probatur: quia si illa cognitio non afferret in recto, etiam si illa desinente, poterit manere omnia, quae afferuntur in recto; sed ea omnia, quae afferuntur in recto sunt ens rationis: ergo etiam quidem desinente illa cognitione potest adhuc manere ens rationis, quod sine dubio falsum est. Argumentum hoc probat ab [illegible] de nominalibus, ut ex ipsis terminis patet, et ut docet [illegible] explicabo. Nego consequentiam distinctionem maioris: maneret signate totum huius [illegible] ens rationis, non minima maneret omne id, quod designatur in recto absolute, concedo minorem. At ut dicatur aliquod ens rationis, non sufficit quod maneat id solum, quod affertur in recto; sed etiam requiritur, quod maneat id, quod affertur in obliquo, quia id etiam affirmatur existere altero directo, quod dicitur aliquod ens rationis.

SECTIO IV

Reliqua de ente rationis absolvimus.

Ut disputationem hanc absolvamus, dicimus aliqua, quae nobis adnectenda restant, ut ens rationis in notitia auditoribus. Igitur multipliciter potest ens rationis fieri, cum fiat a iudicio vel apprehensione fit. Per actum iudicii potest fieri affirmando, ut in hac propositione *homo est equus*, vel negando, ut in hac *homo non est animal*. Illud ens rationis, quod fit per propositionem affirmativam, ens rationis positivum dicimus; quod vero per negativam, negativum appellamus. Per apprehensionem item dupliciter potest fieri ens rationis, aut praescindendo unum ab alio, aut comparando unum cum alio, quae comparatio etiam fieri potest per actus iudicativos ex his oritur ens rationis praecisibus, et relativis. Ferri dicimus ens rationis relativum, quod a intellectu aliquo cognoscitur, quod in re absolutum cognoscitur tamen in ordine ad aliud, quae ordinis in re nullo modo habet. Fit in cumplementis praecisibus, quod constat, si distinctio rationis ratiocinata, ut clarius ex dicendis de 2.ª et 3.ª constabit.

oīa hęc roīs ad logã ptinent; sed tantū ente roīs primis
bus, et relatibus ad illa spectant, quorum notitia maxime uti-
lis ē ad dif[ini]tionē, diuisiones que formandas, quapropter hoc utr-
umque roīs ens logũ apelat, de quo multa nobis in decursu
nostrę dialectice dicenda ũ. ens roīs, qd possibilibus diximus,
et pr illus actus hoīs eque fit, p prie ad metacam spectat, quę de
verę tum possibilitate, tum impossibilitate agit, cum de illud metaca
nuncupat. restat modo ens roīs, qd natibus diximus, qua-
lecumque fit p hunc actum hoīs realis qd lt ad metacam aliqm spec
tet, qn n solum de ente, sed de n ente etiam agit, adhuc q insti-
tissimā modica de natione, priuatione, et carencia disputant,
q spes sunt nationi enim ingressus hoc ens roīs fictum apelari li-
cebit. qua diuisione ita adequata iudicam, ut nullus sit ens roīs,
qd ad harum aliquam reducat esse.

Sed rogas 1.º an ens roīs po-
ssit constare partibus quarum qlibet sit diuisiue realis. neo
affirmatiuē. roē; q si de facto existente a parte rei a frentē equum simi-
liter a parte rei existente, afro aliqd impole: qe esstit ens
roīs pr illus actum. ans pr; identitas existentis a parte rei cum
equo similiter existenti ē oio impolis: q qui eius modi iden-
titatem affirmaret, affirmaret, seu efficeret aliqd impole; sed si effi-
ceret aliqd impole, efficeret ens roīs: q pr illus actu efficeret
ens roīs. sed dices. si partes entis impolis essent diuisiue re-
ales, nec aliquam chimericam inuolueret, sequeret, qd ens roīs
eēt qd reale potens existere a parte rei; sed hoc a nullo admittit:
q impole ē, qd ens roīs constet partibus diuisiue realibus. Resp. di-
stinguendo maiorem: sequeret qd ens roīs eēt aliqd reale 2m se, concedo maiorem:
eēt qd reale earum, qua cognoscit, nego maiorem. id m. qd cognoscit, si sci-

de

de reb⁹ 2ᵐ ie q̄d realē ab eā rōe qua ab intell.° ponit.ᵗ, et attingit.ᵗ, ult. efficiendo identitatē inter illud sub̄tū, et illud p̄datū, aliq̄ impōle intentionaliter cōstruit.

Rogas 2°, et petis ut explicem ulterius, q.ᵗ eita ab̄ tū illud, q̄d affert.ᵗ inrectoʒ et similitudinē q̄ sit cognitio, q̄ affert.ᵗ in ab̄triō ab̄strā ē enroī 2 reo, ob̄tū aliqē inrectoē illud ip̄uʒ, q̄d fertitaᵗ a cognitione enroī, cū mihi afferat. ob̄tū n̄ 2ᵐ re, sed eā rōe q̄ reprat.ᵗ a cognitione faciente enroī, sit inde, q̄d iniq̄ pōñeniat ex parte sub̄tī ob̄tū illud, et ex parte pr̄ati enroī, nam iq̄ē, q̄d ob̄tū illud veniat ex parte sub̄tī ea rōe, q̄ ponit identificatī cū pratō, et coenti sin n̄ 2ᵐ re, sed eo modo quo a b illa cognitione faciente enroī, reprat.ᵗ ug in tue frat enroī et transf. fit tiō ē aequ. in quo calciūrvā ē dicere, tiō eo modo quo reprat.ᵗ ab actu sibō ē enroī, cuius rōe, q̄ in hac 2ᵃ ... p.° afert.ᵗ tiō n̄ 2ᵐ re, sed ut reprat.ᵗ ab illo actu ..., q̄ enroī fieri dicimus.

Ex his itaq̄ colliges, eā ip̄aʒ cognitionē, q̄ afert.ᵗ in ob̄licuo a tantū rōi, afferri et aeq. eodē modo ab ob̄to impōli; nā sicut impōle ē intelligere enroī nisi in ordine ad cognitionē, q̄ qua fit, ita ē impōle intelligere ob̄tū impōle nisi in ordine ad eandē cognitionē. cuius rōe; q̄ nullū datū ob̄tū, q̄d 2ᵐ se sit verū et reale, sed dr̄ impōle n̄ 2ᵐ re, sed ex ordine et rē ad illaʒ cognitionē, q̄ illud attingit eo modo, quo pe n̄ pōt. Unde si roges, q̄d nā sit ob̄tū huius actus tiō equi no, ē tiō verū et reale n̄ 2ᵐ se sed dr̄ ratū, sed dr̄ ratū eo modo, quo attingit.ᵗ ab illo actu, q̄ quē intentionaliter identificat.ᵗ cū equo ult. tiō ē equ. sed de his satis, reliqua in metaphis. ubi de rē ... veritate agendū est tractanda. disputatio 2ᵃ logicē de distinctione rōis.

DP IIa logicae

Multa in sequentibus disputationibus occurrunt quibus haec disputatio praecederet — — — — non facile caperentur. Igitur entis rationis divisimus in logicis, fisicis, et metafisicis loquitur in realitatibus et formalitatibus principio autem sit: si plura per modum unius cognoscendo, vel unum per modum plurium, quia eiusmodi actus intellectus inest, ut non solum tribuatur virtus identificandi intentionaliter ea, quae realiter distinguuntur; sed etiam distinguendi intentionaliter ea, quae realiter identificantur: hoc utraque quaestio attinentia principium, et distinctio rationis ortum habet. Dabimus in praesenti de distinctione rationis, modo, qua potuerimus claritate, et brevitate exponimus in sequenti unitatem totam quae de universalibus doctrina in communi tradi- tur, ut pote, quae in tota philosophia, et theologia [illegible].

Q. Ia.

An detur distinctio rationis?

S. I.

Quid et quotuplex sit distinctio rationis?

Ut vero facilius distinctionem rationis dignoscere possimus realis distinctionis [illegible] praecedat notitia, quam propter [illegible] non tractandam, quid sit haec realis distinctio. Illa ad [illegible] realiter distingui, de quibus verificatur unum non esse aliud independenter ab aliqua intellectus operatione, ut independenter ab intellectus operatione verum est dicere lapis non est arbor. Haec autem distinctio solet communiter explicari per negationem identitatis unius rei cum alia, non quia distinctio in eiusmodi negatione consistat, sed quia communiter loquendo per [illegible] nati sumus clariores [illegible] quam posi-

ti

titi, quod ex eo manifeste colligit, quod cum de Deo ipsius positas tenere non facile possimus, clarius de essentia intelligamus, ex propositis explanavimus; nati hoc sic aeternitatem per negationem finis, immensitatem per negationem termini explanamus.

Multiplex est distinctio, haec realis. 1a dicitur absolute et simpliciter distinctio realis, qua duae res inter se distinguuntur, ut Petrus et Paulus, quae etiam solet appellari distinctio rei a re, quae versatur inter duas res seu entitates, quarum una non est alia. Haec eadem distinctio potest esse adaequata et inadaequata: adaequata dicitur illa, quae intercedit inter duas entitates, quarum una ita non est alia, ut neque illius sit pars, qualis est ea quae versatur inter Petrum et lapidem: dicitur inadaequata quae versatur inter duas entitates, quae licet sint res et res, attamen una dicitur, et alterius pars, ut attingit in manu vel toto, quae licet a toto distinguatur, non tamen distinguitur ab omni eo quod totum est, cum ipsa manus sit pars totius. Haec distinctio solet etiam appellari distinctio includentis ab incluso, quia ubi pars includitur in toto, a quo distinguitur inadaequate, hanc distinctionem realem inadaequatam esse vere est propria distinctione; quae ulterius ipsa intercedit vera est pro non ... unius de aliis, ut corpus spiritus est ipsum.

Alia distinctio similiter realis modalis nuncupatur; quae licet sit a parte rei nullo cogitante intellectu, non tamen dicitur realis, quia non est inter rem et rem, sed inter rem et modum rei, hoc est inter rem, et quandam ejus imperfectam, quae rem modificat, ut distinctio quae datur inter me, et sessionem meam, inter animam et unionem animae. quae sit modalis satis in fisica videbimus. 3am distinctionem adinvenit Scotus, quam acerrime Scotistae propugnant, quam licet Scotus realem appellare noluerit, admisit tamen a parte rei nullo cogitante intellectu. quare hanc distinctionem explicent, et intelligant Scotistae, infra videbimus ubi illius impugnationem dabimus.

Alia

ab auctoribus congesta sunt praecipue et infallibilia [illegible] relinquimus, [illegible] quod 1um est praecipuum distinctionis realis signum, loquendo in creatis, idea [illegible] adducunt praedicata contradictoria verificari de eadem, [illegible] currit et non currit, alba et non alba: unde haec est legitima consequentia: Petrus currit, Paulus non currit: ergo Petrus et Paulus realiter distinguuntur. Ad hoc etiam aliud reducitur, quod dedit [illegible] Augustinus 6º de Trinitate capite 6º ultimo, quorum unum perire potest altero remanente. Hoc ipsum signum [illegible] insinuatur [illegible] 7º c. 4º [illegible] quia altera potest sine altera esse non erit idem. [illegible] et vis desumitur ex illo axiomate principio impossibile est idem simul esse et non esse. Quae in creatis valere diximus, nam in divinis [illegible] alia ratione militat [illegible] theologis examinanda in materia de Trinitate, de incarnatione, scientia et voluntate.

Ex dictis colliges, solam distinctionem realem esse absolute et simpliciter distinctionem; quia sola ubi [illegible] intercedit, extrema dicuntur absolute et simpliciter distincta, et [illegible] dicere hoc non est illud. Distinctio vero rationis non est absolute talis, imo absolute supponit identitatem realem inter illa extrema, [illegible] dicuntur [illegible] distingui, quae [illegible] realiter; distinctio itaque rationis solum [illegible] analogice ad distinctionem realem, quae [illegible] quae realiter distinguuntur, dicuntur habere negationem identitatis realis, ita ea quae [illegible] distinguuntur dicuntur habere negationem identitatis [illegible] separantur, ut illa [illegible] dicemus.

§. II

Quid sit distinctio rationis, et quod illius fundamentum?

Diximus [illegible] illa realiter distingui, quorum unum realiter non est aliud, similiter modo di-

dicimus ea ratione distingui quorum unum ratione non est aliud, id est ea tenus dicuntur
ratione per intellectum distingui, quatenus unum dicitur a parte rei idem reale, et tamen
conceptus alterius non est conceptus alius. Unde coincidit distinctio rationis cum ea,
quae est idem a parte rei differentibus conceptibus intelligitur, dum quae in se illud
distinguuntur. Quaeritur hanc distinctionem rationis esse veram; quia
hac ratione potest esse reale dari realis identitas in terminis et praedicatis:
quia id quod affertur ex parte praedicati idem est cum subiecto. Probatur, quia alioqui
propositio non esset vera quoniam iudicium est falsum, quando datur eiusmodi identitas. Item
sic; sed quod concipit aliud aliquid concipitur, quod non concipit, quod concipit reale, quod
post operationem intellectus aliquid distinguitur a reali. Atque est certum in qualibet
sententia de distinctione rationis. Confirmatur, quia tunc duo extrema distin-
guuntur, quod unum non est aliud; sed post operationem intellectus conceptus alius non est con-
ceptus alius, post operationem intellectus aliquid distinguitur a reali.

Haec distinctio

rationis communiter dividitur in distinctionem rationis ratiocinantis, et rationis
ratiocinatae. Distinctio rationis ratiocinantis dicitur, quae fit sine ullo
fundamento in re, seu obiecto, quod distinguitur, ut in propria identitate cum
se ipso, in qua ipsum nullum tribuit fundamentum intellectui ad similem effi-
ciat distinctionem subiecti aut praedicati. Unde sequens [illegible], quod de
fundamento distinctionis rationis ratiocinatae dicturi sumus, dicen-
dum distinctionem rationis ratiocinantis esse distinctionem cum funda-
mento extrinseco, hoc est, non intrinseco ex ipso obiecto, in quo fit distin-
ctio rationis, sed extrinseco se tenente ex parte rerum in ordine ad quas
intellectus comparat illam entitatem, quae distinguitur. Exemplo [illegible]
torum exple: in divino nitu nulla ratione datur potentia intellectiva, quae
se habeat per modum actus primi actualis intellectionis, sicut datur
in creatis; sed datur actus purus intelligendi, sive actualis intellectio:
intellectus noster vero distinguit intellectionem et potentiam, et dicimus
[illegible] a rebus creatis, in quibus videt potentiam intellectivam distin-

cta

citus ab actu intelligendi: suscipit similiter in se dico eiusmodi pot.
et non suscipit actum intelligendi, et sic distinguit potentiam ab actu
quae distinctio est omnino cum fundamento; quia in Deo non datur potentia intellec-
tiva ab ipso actu distincta, unde fundamentum est extrinsecum,
desumptum ab a rebus creatis.

Haec diximus, ut morem recentiorum loquamur,
qui hanc distinctionem rationis ratiocinantis admittunt, quod optis-
sime notat pater Mantova tomo 6 sectione 6 de scientia Dei contra antiquos
theologos, et philosophos fuit inaudita. distinctio autem rationis ratiocinatae
quae dicitur interveniente aliquo fundamento intrinseco, obiecto ad istud diver-
sis cognitionibus distinguendum. quod fundamentum in eo consistit,
quod obiectum, licet realiter simplex sit, et intrinsecum, ob diversas tamen perfe-
ctiones, quas in se continet, potest cognosci nunc in ordine ad has, nunc in
ordine ad illas. quae obiecti fecunditas dicitur fundamentalis, sive virtu-
alis distinctio, per quam obiectum dicitur virtualiter multiplex, et pluri-
bus aequivalens, et ex tali hac virtuali multiplicitate
potest eodem modo cognosci nempe secundum hanc, et secundum illam perfectio-
nem.

Hoc fundamentum potest duplici capite provenire vel ex
parte obiecti, vel ex parte potentiae ex parte obiecti potest iterum multipli-
citer evenire: 1° dicitur entitas aliqua seu obiectum virtualiter mul-
tiplex, quia aliquo similis est uni rei, et dissimilis alteri; propter hoc om-
ne tale fundamentum in se, ut illa cognoscatur ut similis, quin ut
dissimilis attingatur, tunc quae dicitur in se illa distinguere cum fu-
ndamento. 2° dicitur multiplex, quatenus eadem entitas recipit
plures rationes distinctas, unde potest concipi secundum rationem ad unum, et
non secundum rationem ad alterum. sic actio recipit rationem producti, et agen-
tis producens, ex quo sequitur, actionem posse concipi secundum rationem ad agens,
et non secundum rationem ad passum, sive terminum, quod sufficiens fundamentum, ut istius

distinguatur una ratio ab alia, quin tamen aparitur in simplicissima entitate actionis.

3º Dr entitas aliqua virtualiter multiplex ex eo, quod possit plures effectus producere, ut sol, qui calorem et lucem producit, quo fit ut detur in eo fundamentum cognoscendi solem ut potentem producere lucem, quin illud concipiatur producens calorem.

4º denique entitas aliqua dr multiplex virtualiter, ex eo quod habet secum plures perfectiones identificatas, quin tamen ab illis distinguatur, est que illas perfectiones differentes illis pluribus equivalere. Deus namque sicut identificat perfectiones primo modo et reduci perfectiones vel creaturarum perfectiones quas in illis dirigit perfectionibus deus: misericordiam et iustitiam in creaturis perfectiones distinctas, inde unica et simplicissima entitas, que pluribus illis perfectionibus equivalet, tribuit fundamentum in se, ut illa entitas concipiatur correspondens uni perfectioni, et non correspondens alteri, atque adeo inde praebet fundamentum ad distinctionem rationis.

Et hoc fundamentum, quod se tenet ex parte obiecti, aliud desumitur ex parte intellectus, qui cum limitate virtutis sit in cognoscendo, nequit unica intuitione omnes perfectiones comprehendere; sed quasi gradatim, et per cognitiones diversas cognoscit illas, nunc illud comparando cum hic termino, nunc cum illis, donec illis diversis cognitionibus illam fecunditatem, et multiplicitatem virtualem possit equare. Ratio vero est, quia cum intellectus creatus non possit res essentias immediate in se ipsis cognoscere, sed solum ex accidentibus extrinsecis, quas sensibus percipiunt, per ista illas cognoscere, et cum alioquin nequeat simultaneum ac sicut eius species habere in ordine ad quas possit essentias illas comparare, fit inde, quod nequeat essentias aliquas simul in ordine ad omnes comparare; sed eo ordine et modo, quo ipsas accipit essentias cognoscit perfectiones distinguendo, qua ratione hac distinctio fiat

p

Q[uaestio] II

an distinctio rationis fiat per possibilitatem praecisionem

S[ectio] I

Distillat, et ponit, et Comictarum sententiae explicatur.

Ex illa, quam experimur distinctione obiectiva, secundum ea quae oritur distinctas, quae inspicimus praecisionem possibilem inter utriusque factionis propugnatores celeberrima est, quae quamvis intelligat, ut oportet, ipsum unum esse actum, et esse virtualem; ita tamen ut actus et virtuale sint idem realiter in eo praecisive, intellectus noster non semper utrumque cognoscit, sed concipit de ipso; sed modo ut actum est actum, modo ut virtuale est virtuale; et quo requiritur distinctio rationis praecisiva inter actum et virtuale, quod certe universales omnes pro aliis contrahit de ipso quod actus cognoscatur in hoc et quomodo quod dicitur per actum, per virtualem, hoc opus hic labor. An illo ratio cognoscatur, an diversas quae cognoscit radix, non erant diversae veritates per actum, et per virtualitatem, eo quod actus esse diversae evidentiae. Sic quod diversas ipsius praecisionis prima cognoscat aspectus, et inde, quod per unam cognoscat, quod per aliam non cognoscit, et ex altera quod per unam cognoscit, et virtualem, quod per aliam sequitur non esse virtualem.

Ex hac qualicumque explicatione ingeniosiores Thomistae occasionem ceperunt, qua usi effugerent Comictarum negativam sententiam, quam de praecisionibus obiectivis vocant. Asserunt quod ex eo quod homo ut eadem simplicissima sua essentia aequivalet principiis sentiendi, et discurrendi eorumque acceptis, posse intellectus concipere animalitatem, non concipiendo rationalitatem. Ut maiestatem, virtualitatem sint eadem entitate realiter, tamen est multiplex virtualiter, quae aequivalet realiter distinctis, et identitas obiectiva indivisibilis non dat potestatem dividere unam concipiendo

a littera non concepta. Et haec distinctio desumpta est ex parte objecti; quoniam formalitates objecti praescindunt et separant ab alia, quamvis tamen formalitates tam quam rei eadem simplicissima entitas. Hanc sententiam omnibus pedibus, ut aiunt, et humeris non modo fovent thomistae doctores, et nostri ac sedunt patres domini Brienses, pater Rubius, et Cardinalis Toletus omnes in logica; sed novissime illis adnumerandus est pater Carleton disputatione 24 logicae citata, ubi hanc sententiam acriter propugnat; sed acerrime eam tota luce dabit, ubi ipse ait Spinula disputatione 6a logicae sectione 5a.

Huius sententiae auctores non eodem ipsam dicunt modo; nam hac illa quaerendis pervisit unusquisque latebras, aut potius tenebras quaerit, ubi sua quae sententiae cum obscuritate lateat. Primus itaque dicendi modus quantus ex opere thomistis capere potuit, illorum est, qui asserunt, quod licet in objecto ipso 2me se, ut in ponatur divisibilitas proprie, nec diversitas, de facto ante cognitionem, post cognitionem tamen qualitates resultare in objecto, formalitates quae dicuntur seu rationes objectivas seu rationes ex parte objecti, ita ut ab ipsis actibus intellectus influant, et ea objecta pluralitate rationis distinctionem exerceant. Ita scilicet et thomistae explicant, si forte explicant.

Sed aliter ingenii mei tarditate, qui nunquam eius modi explicationem capere potui, neque thomistarum auctorum mentem alloqui, quare propter hanc huius sententiae impugnationem ex ipsius obscuritate decantatur. Impugnatur 2o illa entitas ante operationem intellectus est indivisibilis, et realiter simplex (ut ex dicendis quaestione sequenti 3a constitutus suppono) quod etiam post operationem intellectus manet indivisibilis. Probo consequentiam: intellectus, sive cognitio nihil potest intrinsece efficere in objecto: quia ante intellectus operationem erat indivisibilis, etiam post eiusdem operationem. Consequentia patet, quia denominatio cognitionis denominatio extrinseca objecto; sed intellectus, sive cognitio solum potest extrinsece denominare objectum cognitum; quia nihil potest intrinsece efficere

in

in obto: q° ex cognitione nihil intrinsecu pot in obtu resultare: q. illę fralitates acoge manantes oio chimericę et implicatorię; q. roe illarę nequit in eo obti fa distinctio fieri.

Impugnat 3° modus dicendi modum; q. q. ego cognosco pm, per cognitione illa, vl resultat aliqd in obtu, vl non resultat. si 2m; q° q. dico quod nihil nobis dat in obto, in quo eius modi roir distinctio fiat: q. aliqui illa nota fralitate a cognitione resultante fit roir distinctio: q. sine obtiva, ptione. si l. j' a l°; q. si resultad ptione cognitionis, siue efficientis distinctionis intellectualis resultat aliqd, qqd distinguant ex parte obti, ita ad ptione cognitionis efficientis identitates intentionalis et equi, resultaret aliqd ex parte obti qqd identificarent, qd supra impugnabimus. 3° dicentes roir ... 2°, q. a phico ptice, qd intelligamus ... pus 2m ... fisica, et ex parte intus cognitione ad illud ... dat vere ... cognitum: q. atque eo, qd aliqd resultet a coge ... obti fit distinctio roir: q° modus iste dicendi ad illas in ... et impossibilis.

§ II

Viadun alter explanandi et defendendi ... impugnat.

Possibiliores ... sic explant: Arcerant ... operationes intus, sive actus ... nulla fuisse in obto actualem distinctionem, sed solum aptitudinalem et fundamentalem, et ... virtuales, intus ... capacitatem ... identitate intentionali ... ita ut uno prato cognito, seu ... altero non ... sed ... accidentalia ... cum illo identificaret, non ... identitate intellectuali; sed ... cognoscendo ...

facta mentione de illa distinctione non indueobat fundari transcendentiam fecunditatem abstractam, et intuitivam abstrahibilitatem. Unde distinctio illa haec vocatur, quod tota habetur a cognitione principaliter a parte objecti, quae alias attingit objecti actionem data ...

Adhuc quaeritur dicendi modum in adeo insultu ac licet ille sit falsum, eligendum quod cui vellem, quod distinctio dicatur intrinseca principium; et extrinsecè mentaliter; intrinseca ad virtualem tantum perdirigere, quod intrinsecè extrinsecè, quod opponuntur, et sane ridiculae ejusmodi distinctio.

Sed jam arguo 1°, quod quaelibet cognitio illa attingit totum obiectum totalitate objecti, si enim procedit ex parte obiecti attingit totum obiectum totalitate objecti realiter; aut totalitate objecti intentionaliter, sive praecisionis, quod in tale praescindendo ad alterationem procedit ... indivisibilitate intentionali et reale in [illegible]. Sed contra quod illa distinctio objecti realiter et intentionaliter datur ante operationem intellectus, itaque sit intrinseca simpliciter, quod distinctio scotica a ratione ... et extrinseca tota se tenens ex parte actus. Si hoc 2° dicatur, ordinaria debet dicere quod ab objecti procedentibus ... non de ...

arguo 2°: quod cognitio illa unius sine altero praescinditur indivisibilitatem ... ex parte actus ... ante illa ... distinctio: quod tota illa distinctio est pure extrinseca et non procedit ex parte objecti. Probatur consequentia; quia illa distinctio totaliter tenet ex parte actus, et est extrinseca, quod tantum ex parte actus unum sine alio separat; sed illa distinctio ita se habet; quod illa distinctio est pure extrinseca. Probatur minor: illa distinctio, quod non separat unum sine alio ex parte objecti, unum sine alio separat ex parte actus; sed illa distinctio non separat unum sine alio ex parte objecti; quod tantum unum separat ex parte actus, et est extrinseca. Probatur minor: cum sit identitas realis ex parte objecti nequit unum cognosci alterum non cognito; quod illa praecisio, nec ergo positiva ... separat unum sine alio ex parte objecti: ... in quacumque totalitate ... unum

co

cognosci altero non cognito eadem entitas cognosci et non cognosci; sed cognosci et non cognosci nequeunt verificari de eadem entitate reali: ergo neque ex vi unionis identitatis nequit unum cognosci altero non cognito. maior probatur: altero cognito, et non cognito tali [illegible], quod dicitur pure alter, sed alter [illegible] ratione [illegible]: ergo eadem entitas cognosceretur et non cognosceretur; sed cognosci et non cognosci sunt praedicata contradictoria: ergo si verificarentur cognosci et non cognosci, verificarentur de eadem entitate duo praedicata contradictoria.

Ut argui huius adeo terreri [illegible] ad theoricam [illegible] contradictorias responsiones adegerit aliquos in [illegible], verum, ipsa quidem duo praedicata contradictoria, dummodo intencionalia sint, de eadem entitate reali verificari, secus vero duo contradictoria realia. Quod ut intelligant [illegible] praedicata contradictoria intencionalia, et quae praedicata contradictoria realia [illegible], sed [illegible] dialectici [illegible] intencionalia et realia iudicant [illegible] contradictoriis [illegible], sed [illegible] contradictoria quae sic arguo: [illegible] contradictoria [illegible] cognosci et non cognosci; quae producit [illegible] produci; sed produci et non produci nequeunt de eadem entitate reali verificari: ergo cognosci et non cognosci nequeunt verificari de eadem entitate reali [illegible], quod [illegible] simul esse et non esse; [illegible] simul esse productum, et non productum [illegible] implicat idem simul esse cognitum et non esse cognitum.

[illegible] alii
2°, quod [illegible] repugnet cognosci et non cognosci 2m idem; at non repugnat cognosci et non cognosci 2m diversas formalitates: [illegible] cognosceretur 2m [illegible], et non cognosceretur 2m [illegible]: non cognosceretur et non cognosceretur 2m [illegible] formalitatibus; sed [illegible]: ergo [illegible] similiter [illegible] produci et non produci 2m di-

[illegible]

diversas habitudines habebit, non poterit secundum eandem; quia tamen non est contradictoria
cognosci et non cognosci secundum diversas habitudines, ita etiam non est contra-
dictoria produci et non produci secundum diversas habitudines. Unde
quaelibet poterit produci secundum quod est actualis, et non secundum quod est habitualis. Sed huic
solutioni incumbendo reddit, esse disparitatem inter cognosci
et non cognosci, et produci et non produci; quod illa respectu ad idem
secundum idem est existentia rei, quae unica tantum est; non ita cognosci
et non cognosci, quae ad diversas obiectivas cognoscibilitates spectant.

Sed quaeres 1°, quia hac in parte quaerimus, an sit in eadem
re simpliciter realiter identificata diversae obiectivae cognoscibi-
litates, ita ut una cum eadem rei habitudine sit cognoscibilis
et non cognita alia ex parte obiecti. Deinde eandem rem realiter
simplicem posse cognosci et non cognosci secundum intrinsecas et illas
diversas habere obiectivas diversitates, idemque respicit quod responsio
haec petit principium. Sed ad hanc ad adversarium, ponere in eadem re
simplici duplicem vel obiectivam cognoscibilitatem et ab ipsis non-
gi quaerendum sint etiam diversae productibilitates? nec poterit removere
cum eo adversariorum dispar esse utriusque ratione; quia ipsa produ-
ctibilitas coniungitur cum existentia physica rei, quae est unica, unica
quoque est productibilitas, quae cum illa coniungitur; at multiplex
vero cognoscibilitas non coniungitur cum existentia physica rei,
quia etiam res physice non existens potest cognosci.

Hac ergo, ve-
rum habet, quod productibilitas in rebus est a priori ipsa actualis
iunctione cum existentia physica rei; ideo non potest produci, vel non produci
potest coniungi et non coniungi cum existentia physica rei; quia in re nihil
aliud est nisi productibilitas, vel non productibilitas existentiae
physicae; quae antecedit ad ipsam physicam existentiam, et tamen de eadem ip-

sa

lectibus producibilibus. Quare cum coniunctio cum existentia fisica rei toleret diversam producibilitatem inadaequatam rei; ideo esset, quia alioqui sequeretur de eadem re existente vere formaliter simul et praecise produci et non produci: quod etiam coniunctio cum existentia fisica rei tollit diversam cognoscibilitatem inadaequatam rei existentis; quia alias sequeretur de eadem re existente vere formaliter hanc praecise cognosci re existentem et non cognosci re existentem. Unde vides, eandem esse disparitatem inter cognoscibilitatem, ac inter producibilitatem, quod non minus cognoscibilitas rei ut fisice existentis debet coniungi cum ipsa existentia fisica, quam producibilitas.

SECT. III

Resolvimus adductas objectiones.

Dices 3°: potest idem ex eo quod idem cognoscatur inadaequate et non cognoscatur inadaequate nihil sequi incommodi; secus vero ex eo quod idem produceretur inadaequate, et non produceretur inadaequate, ultra idem deberet realiter distingui; sic sequeretur idem esse rem realiter eandem, et non esse rem realiter eandem. Sed haec responsio nulla est, quia eadem realitas potest habere cognoscibilitatem intrinsecam in actu exercito per quam extrinsece sicut potest cognosci et non cognosci: quare non poterit habere diversam producibilitatem in actu exercito per quam extrinsece sicut produci, et non produci potest? Quod si dicas, cognoscibilitatem esse per ordinem ad intellectum causam intentionalem et subtiliorem; producibilitatem vero per ordinem ad causam realem fisicam minus subtilem et subtilem; quia in illa cognoscibilitate non ponitur in obiecto; sed hoc nil ponit, ac proinde si non illa tollit plus in ipsa cognoscibilitate magis quam producibilitatem non plus adaequata habet in illa subtilitate quam causae fisicae ruditas.

Deinde vellem ut nobis diceretis ad

mittere tenent. paritate inter produci et non produci cognosci et non cognosci;
quia existencia ad quam productio terminatur, distinguitur obiective, et virtualiter
a ceteris virtualitatibus, et non distinguitur: si distinguitur, quia productio
potest terminari ad existenciam, et non productio ad ceteras virtualitates. Probo
conseq. quia per adversarios idcirco tantum cognoscitur potest terminari ad existenciam, et non
cognosci ad reliquas virtualitates, quia existencia distinguitur obiective
a ceteris virtualitatibus: quia ista distinctio sufficiat ad verificanda
haec praedicata cognosci et non cognosci de eadem re, sufficiet etiam ad verificanda
haec produci et non produci de eadem re. si autem dicant existenciam non distin
gui obiective a reliquis virtualitatibus, in terminis productio terminatur ad
existenciam, etiam cognitio ad eandem terminabitur.

Ulterius contra has obiectivas
precisiones arguo 3.º et ... de ipsa cognitione alicuius, quod datur in proximo; quia aliqui
adversariorum, praesertim ex Thomistis non multum reformidant concedere ei-
dem entitati reali duo praedicata contradictoria extrinseca, ut ipsi dicunt;
sive denominationes extrinsecas contradictorias, dummodo a forma extrinseca sumantur
nomen, qualis est cognitio, quare cogendi sunt, ut etiam praedicata intrinseca contradic-
toria admittant, si has obiectivas praecisiones admiserint: et ut dixi loquor
de ipsa cognitione alicuius, quod datur in proximo. cognitio haec est intrinsece vitalis tendencia
in aliquid proximi et etiam intrinsece non est vitalis tendencia in aliquid proximi. Unde sic
arguo: quod quod est formaliter vitalis tendencia in aliquid proximi est formaliter vitalis
tendencia in id, quod est aliquid proximi; sed per adversarios cognitio alicuius proximi non formaliter
vitalis tendencia in id, quod est aliquid proximi: ergo cognitio alicuius proximi non est formaliter vita-
lis tendencia in aliquid proximi. sed hoc et illud intrinsece, ergo contradictoria illi, quod
supponebatur: quia habet cognitio illa intrinsece duo praedicata contradictoria:
quod autem intrinsece implicat talis cognitio ut a adversariis admittitur.

Arguo
4.º et in exemplo cum cognitione alicuius proximi, et illam comparo cum ipso rationali:
rogo nunc adversarios, datur necessitas exercitum aliquam in terminis tunc
hoc

hac ex cogne ista estrattiexuna pte, et idiunc te illad, qd resultat
ex eadem cogne et alii; cum ipse cogno ex altia cidedant dari aliqua
diversitate, in fero: qa tota istitudi diversitas recidit intrinsece ex pte
ipsius obti; qa aliquid intrinsecum dicitr alr, qdn dicitr talis, hoc aute
absurdum e; requiu patet, cum ex pte cognis nulla diversitate supo-
namus. si m. dica, nullam diversitatem dari in uno aggregato ru al-
terius, in fero: qd si cut in uno dr alr frali ter cognitus a tali ta cogne,
ita etia dicetr in altero, tale frali ter cognitus ab eadem cogne. aut
rogo in illa dat diversitas ex pte obti in teralr et tale, quare pp
eandem cogm potius dicetr alr cognitum, quam tale. cum m arguitr hoc fun-
dat, qd fra n pot denominare unu potius quam aliud nisi supponat ipse spiciatiore
et aliud; cum fra extrinsecacit, n pot facere unum et aliud intrinsece
id qd ante n supponebat unum et aliud.

Arguo 2o. est illo quo deistis actu in bus:
ois frali tas distinguibilis in spe e ipsa realiter cum spo, qa actu est dat sine
dubio, et e contra. arguo ergo: qr ex pte cul si cognoscant dei frali tates
distinguibiles in spo n cognoscunt oes, sed aliquae manet incognitae,
si cognoscant oes frali tates cognosci, qd e ex ipsorum doctrina; qa qui illas actus n
cognoscit tam apparet ratio, tn: qa qui illas actus n cognoscit frali tates ta-
lis, seu talis spi. pt co quia iuxta eorum principia qd dr n cognosci talis spi,
qa cognoscit alr spi, et qd dr pure alr n cognosci tam apparet ratio. cum
dicant n cognosci oes frali tates distinguibiles in spo, et; quiicu frali ta-
tes distinguibiles in spo bellis ego unaditu cognoscere; nullo ex ea ad eas ipsas ec-
tendas aripore. 2o ergo si dicunt noes frali tates cognosci, ac si illas
oes cognoscant, seu ab sinuunt; n m. aliter poteni de ea busio negare.

Sn

secundum dicant, qui illas actus attingi oes fralitates distinguibiles
in spo rub una rone oi fralitatis distinguibilis: 2o si; ratio haec ro est
erit alia fralitas distincta a diversis singularum fralitatum, qd

fralitas cois cognoscit nihilominus cognoscit singularia di fre cogno-
scant; sed hedo, fre etiā fralitas distinguibiles: qd nō est, fra-
litas distinguibiles distinguuntur p illū actū, co ipso pacto, quo ipsi
sicuns nō attingit illa, qd distingvit illas. tā parcā, servi p̄t. maior
is vo: qd cognoscibile in pō̄ identitatis fral cū pō. Ergo si cap-
uoi qd cognoscibile in pō attingit ab illo actu sucedrale, fraliter
t alid cognoscibile in pō: q rā e fraliter attingit ab illo actu. qui
sillogis rectus e in 1ª figura. hinc sic: ad huc p illū actū nō
cognoscit, an pāris ē fralit: qd qd hoc ignoret, nō p̄bat nō attingi
frale fraliter. ex q ad hec varietatis p cuius obstitis p̄cisioni sicut po-
cent obsistere, sin fra sollemus, cis nostra p illa verissima sententia

Q III

Anuniversale duos habeat seu gradus immediata identitatis
de tertio sine homedia

SE I

Scotistica sententia proponitur et a priori impugnatur

In
precedenti q fere lictata nobis cū tomistis fuit, in p̄senti 1ª scotistas
agenda, quia tu contra inestimabili distinctionē quandā mediam, quā
ipsi fralē ex nā rei apellant, inbenerunt, q nō dixerunt esse realem,
neque roīs; sed mediam inter utramque. Asserunt itaque scotistae abstr
rei nō colligari res et res, modo et res; sed abstractas fralitates, et
prala vera, qd modis sunt, nec res; sed sunt qdam quidditates, qua-
rum una lt realiter identis; fit cū alia, tamen ex nā rei unam
ē alia ug in hoc nō solū dat rō entis, sed alia rō substantie, ac
cidentis, corporis etc. rō entis ex suo ipsu, et ex nā sua nō ē substan-
cia, qd enc qualitercum potuit esse accidens: substantia quatenus

nō

n e vivens potuit enim ee in animis: q una fralitas distinguitur ab alia; qua non diversos phus, fralitates ois quantitate numerica individuant, ideo realiter abs se distinguuntur: non tamen q distinguuntur fraliter, hoc est ex na rei, q quantum e ex na rei una n e alia. Hanc distinctionem defendunt scotistae oes uno esse praecipue herrera, quicumque doctorem de distinctione vocis explat, consequitur noster fonseca 5o metaph c. 6 q 6 s 1. qq etiam aliqualiter sentire videntur patres conimbricenses in phys factione porfirii q 4a articulo 2o.

Sententia haec solet scoto 1 ab ipsius sectatoribus; sed de distinctione quoad ipsum facta ipse explanat herrera particulare in metaph d. 7 s 1. pater rallas 1a 2a q 3a mactalli 2a d 4 1. 3, et alii quam plures. sane quantumcumque ipsius scoti verba ita interpretare lit eam distinctionem habitam de admissis, et sine alteratione cum de trinitate ad hoc tenio p mereat, sicut ait in 1o distinctione 2a q 7 pa sed dicere tab sine animis et dico sine alteratione, ait scotus, et pia diris sententiae melioris, quod, qua supponit in comunicabilis ex ro essenciae, ut essentia, habet aliquam distinctionem praecedentem oem actum creati et increati. haec scotus. videtur nec scotistae qua animositate debere transferant in illa distinctione quae talis more indicavit, pene polcatt ipsorum magister.

Igitur omissis scotistis legicis, qq haec impugnat sententia, non hac parte plurimis sicut in praecia arguitur 1o haec distinctio fralis ex na rei e distinctio realis; sed praeter essentiam a alia cum quae entitatis n posse habere distinctionem realem: q n datur haec distinctio fralis ex na rei. maior probatur illa distinctio e realis, q e extra intellectus, et q extra intellectus ita duas entitates distinguit, ut una n est alia; sed distinctio haec scotistica ita

se habet ita ut nullo cogitante intu sit ex na rei n e ali tal:
q° realit. realitas distinguit a realitate. neque dicant Sco-
tistae ideo distinctionem hanc n esse realem, q n e inter realita
tes, sed inter formalitates; nam 1° e l°; q distinctio modalis, quae
sic n e inter realitates, sed inter res et modos ad huc realis
e: q ut distinctio haec dicat inter formalitates e ad huc re-
alis erit: q sicut illa, q realiter identificant, n possunt
esse inter se distinctione modali: ita praedicata essentialia, q
per realitates realiter identificantur, n admitunt hanc distin-
ctionem formalem.

[illegible] e 2°, q nego scotistas, q ex parte rei realitas,
q formalitas. etenim per realitates intelligunt entitates quandam ex-
istentes a parte rei independenter ab op. intus; sed
etiam formalitas e entitas a parte rei exsistens ante operationem
intus: q° ab ipsis realitas erit. etiam, n a nomine realitatis in-
telligunt entitates illas, q habent compositionem ex pluribus gradibus
metaphysicis; nomine a° formalitatis intelligunt simplex praedicatum, aut
parte aliquam illius compositionis metaphysicae: ad hoc, ut detur distinctio
realis, requiritur, q detur inter res et res, hoc e, inter plura composita
metaphysica; q a° formalitates, et praedicata sunt simplicia praedicata, et n
composita metaphysica, ideo distinctio, q inter illa versatur, n potest
realis, sed e formalis ex na rei.

Sed 3° e; q etsi ex parte rei [illegible] sit di-
stinctio inter res et formalitates hoc modo acceptas, tamen ex
parte ipsius distinctionis n datur aliqua diversitas inter ipsam di-
stinctionem formalem, et distinctionem realem: nam nulla potest assign-
ari, q utraque e independens ab operatione intus: q° n
obstante, q inter distinctionem realem et modalem datur aliqua
diversitas ex parte terminorum, utraque distinctio realis e, q e ante

op.

opus intus: idq dicendum est de distinctione reali, et formali, siquidem utraque antecedit operationem intus. Urgeo ad versarios: quodlibet pratum est compositum metaphysicum: ergo quodlibet pratum erit rei, et realitatis iuxta ad versariorum; ergo distinctio inter illa prata erit realissima. Probo ant: aliquid ex natura rei in suo composito formali involvit eodem entis, substantiae et viventis: aliquid quo aliquid est ens, non tamen est pura nihil, aliquo aliquid substantia, non equidem accidens: aliquid in corporea quo aliquid vivens est, neque tamen est inanime: ergo etiam aliquid habet compositionem metaphysicam: ergo rei est. idque dicito de ratione: ergo si inter cedit distinctio aliqua inter aliquid et rationale ante operationem intus, ea distinctio realis erit, ut pote, quae inter rei et rem versatur aut inter compositum metaphysicum.

Urgeo ad hoc scholastic. si distinctio realis stantis intercedit inter composita metaphysica: ergo si ipote, tum posse producerentur duo prata a Deo distincta ex se in nullo subiecto, sive modi prata essent realiter identificata, et etiam separata realiter in distinctis locis, et etiam essent realiter idem; non tamen possent habere distinctionem realem, sed essent rei, seu composita metaphysica, quod est absurdum. Urgeo in tandem. si ideo distinctio inter formalitates, ut potuit dependenter ab operatione intus, non est realis, quia non est inter rem et rem: ergo neque inter formalitates dari poterit identitas realis, quod tamen ridiculum est, contra scholasticos. probo consequentiam: ideo distinctio ad hoc ut sit realis debet esse inter rem et rem: identitas ergo ad hoc ut sit realis debebit esse inter rem et rem: sed formalitates non sunt res et res, ergo inter formalitates non dabitur identitas realis.

§ II.[a]

Aliis rationibus impugnatur eadem distinctio scotistica.

Eadem scotistica distinctio impugnatur 2° ira ut ratiocinans, quia si essentia distinctissima, et quae distinctissima realis est omni principio intelligendi, non est de essentia illi

rationalis formaliter, et quod dicatur? hoc 2m dico negans separatam formaliter distinctionem
et quod dicatur principium intelligendi, ut plerumque communiter asserunt de finit.
Ostendendum itaque est 1m illius. Unde si conceperis quod omni veritate, ea
veritas est: animal homo est rationale, vera est haec, animal homo est formaliter et quod
distinctae principium intelligendi: atqui ... ipse est ratio, concipi-
atur erit ex parte ejus eo, quod sit praecise eo modo, quo ratio haec
est comparatio; si sicut abstrahendo veram est haec propositio animal homo est rationale
vera erit et haec animal homo est formaliter et quod distinctae principium
intelligendi: quod in re ipsa tamen non est: rationalis homo est formaliter et distinctae
principium intelligendi, sed animal homo est rationale homo; quod
homo est formaliter et quod distinctae principium intelligendi, si animal
homo formaliter et quod distinctae est principium intelligendi convertitur
ex parte illa formalis distinctio ex natura rei. si autem id non dicatur, recte
non sit, nil de arte illa curandum.

Confirmatur ex eodem ipso fun-
damento quo distinctio haec vocatur virtualis intrinseca definitionis:
quia animal ante operationem intellectus concipitur formaliter ratio
eodem modo, quo rationale concipitur ante operationem intellectus,
unde nulla ante operationem intellectus distinctio erit inter animal et rationale
quae formaliter ex natura rei dicatur. Argumentor: animal homo est rationale homo, sed quod for-
maliter definitur per hanc definitionem principium intelligendi est rationalitas, ergo
quod formaliter definitur per hanc definitionem, est animal homo convertibiliter, et in-
fero: quod animal homo est quod formaliter definitur per hanc definitionem principium intelli-
gendi. rursus, quod animal homo est quod formaliter definitur per definitionem rationalis: quod non e-
llius definitur formaliter animale per definitionem rationalis, sed etiam quod definitur formaliter
animal. idem dicitur esse de definitione animalis et rationalis. Unde utraque definitio utri-
que formaliter convenit, si de illis loquamur ut in actu operationis
intellectus, neque nulla datur ante operationem intellectus distinctio
accedit ...

Sr

Impugnatur 3° haec sententia ex ratione facta in contraria, hoc est, quia in sententia Scotistarum datur eiusmodi distinctio ex natura rei; sed tantum entis distinguitur ex natura rei a rebus substantiis, et arguo sic: si illa ratio entis, quae est in hoc, distinguitur ex natura rei ab aliis formalitatibus, sequitur in hoc, rationem entis posse esse creatam, et non esse creatam ex natura sua. Sed consequens est absurdum, ergo et antecedens: quod ratio entis non distinguitur ex natura rei ab aliis formalitatibus, et eo ipso tota eiusmodi distinctio ex natura rei tota corruit. Maior sequella probatur: quia ratio illa entis esset possibilis ex natura sua creata, verum independeret a determinatione illa extrinseca ex alia, quia illa ratio entis non esset creata ex natura sua; quia illa ratio formaliter ex natura sua esset distincta ab aliis differentiis: quod ex natura sua non in bolla erat esse quod creatum, quod de differentia entis: quia ex natura sua non esset quod creatum. Haec ultima consequentia probatur: quia illa ratio entis ex natura sua non est ulla differentia entis, a qua illa ex natura sua distinguitur; sed ratio creati est differentia entis: quia ex natura sua non est quod creatum; quod ~~[illegible]~~ daretur aliquid in hoc, quod nullo cogitante intelligentia essentialiter non esset creatura.

Respondebit forte ponens disputatione 20 metaphysicae § 6 formalitates istas entis non esse realiter, sed identificari Deo et creaturae, sed formaliter tantum, et propter hoc repugnantiam, idem, pro hoc quod contradictio repugnantia illa dicitur repugnantia, ad hoc ut Deo et creaturae realiter identificetur, quia ut sic nihil est creatum aut increatum, nec sic quasi illa realiter identificata, sed abstrahere ab utroque. Sed contra est 1°, quia sicut nihil est realiter identificatum, a quo realiter distinguitur, ita nihil est formaliter identificatum, a quo formaliter distinguitur; sed formalitas illa entis formaliter distinguitur a proprietatibus propriis ipsius, ut patet: quia ergo 2°, quia si formaliter illa est eadem quae identificatur Deo et creaturae: ... identificari, si identificetur formaliter Deo et etiam formaliter creaturae, ergo

e[illegible] ci realiter identificetur, deberet realiter crea[ri?] tu-
ra et e[illegible] qui de [illegible] identificari [illegible] [illegible] cum [illegible]
formale distinctionis, [illegible] [illegible] [illegible] maxime [illegible] [illegible] [illegible]
illa [illegible] [illegible], [illegible] creatura [illegible] [illegible] realiter, [illegible] [illegible]
[illegible] formaliter [illegible] [illegible] [illegible] creatione [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] formaliter, [illegible] [illegible], ac [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].

Impugnatur

[illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] poterat realiter identificari cum risi-
bilitate [illegible] [illegible], [illegible] primus: [illegible] [illegible] de facto identificatur ra-
[illegible] cum risibilitate, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de facto identificatur realiter cum rationalitate [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] poterat realiter distinguere: [illegible] de facto distingu-
[illegible], [illegible] infert [illegible]: [illegible] de facto [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] cum rationalitate, [illegible] realiter identificatur, [illegible] realiter [illegible]
[illegible] identificantur, [illegible] debent [illegible], [illegible] nunquam possint realiter di-
stingui, ut [illegible] n.° 2.^m dicant, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], inf-
[illegible]: [illegible] in illo gradu [illegible] [illegible], et [illegible] sua [illegible] aliqua exigen-
[illegible] identitatis cum rationalitate, et aliqua impossibilitas ad identitatem
cum risibilitate: [illegible] [illegible] sua [illegible] idem cum rationalitate, exigentiam
identitatis [illegible] formalis [illegible] identitas, et impossibilitas identitatis
[illegible] formalissime distinctionis [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible], [illegible] in hoc [illegible] sua, et [illegible] sua, [illegible] formaliter
identificari cum rationalitate.

Maneat [illegible] [illegible] an [illegible] operationem [illegible]
[illegible] dari distinctionem inter gradus metaphysicos, sed [illegible] [illegible]
identitatem. [illegible] [illegible] dicant [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] formaliter [illegible] distinguitur [illegible] substantia, [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] operationem [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible]

p.te

q^te rei, illarū entis formalissime ē exhibita, neque m. a parte rei 2^m re, seu ex nā rei; hęc m. verba tn pōrtant q̄ pricionę intus.

SECT. III^a

Scotistarū arguit. solvuntur.

Plura q̄ gerant scotistæ, q̄ q̄ eūa illa distinctionę mediam evadere conant.; sed certe fere nulla arg. q̄ e eorū; q̄ ad ipsiq̄ ponunt, q̄ deiatenciue incipiat, n̄ q̄ habent distinctionę reale, arguant q̄ 1° scotistæ. implicat q̄ prata 2^a dictoria q̄ ueniant eid. entitati indiuisibili ex n̄a rei ante opperationę intus; sed alie etralia ante opperationę intus q̄ ueniunt prata q̄^a dictoria: q̄ alie etrale ante opperationę intus habent distinctionę ex n̄a rei, et n̄ ei enti tal indiuisibilis. mi^r pr; q̄ alie ante opperationę intus q̄ uenit fundare q̄ uenienciā cū equo, etrali q̄ uenit n̄ fundare q̄ ueniencia cū equo siquidę fundat distinctionę ab illo; sed fundare q̄ ueniencia cū equo et n̄ fundare q̄ ueniencia cū equo sunt prata q̄^a dictoria: q̄ alie etralie ante opperationę intus q̄ ueniunt prata q̄^a dictoria. Deo t. arg. hoc id^d. probare q̄ habere quidę distinctionę reale ante opperationem intus nulla m. uerius q̄ m distinctio rationis realis q̄ capacitas aut duo q̄^a dictoria ut supra diximus; q̄ ideo capacitas naturali etrali ad duo prata q̄^a dictoria ante opperationę intus ante opperationę intus dari distinctio realis.

R. ec 2° direct. q̄ vel amd. nando mi^r q̄ ad cuius probationę nō etię m. quo ad 2^m p̄tę ult, q̄ d rale ticeum alt. ut e ante opperationę intus n̄ fundet q̄ ueniencia cū equo: rationalitas nimirum ut ē ante opperationę intus, ē tota hois entitas, q̄ hois entitas vere fundat q̄ ueniencia cū equo, cū q̄ libet fundamentū ut cognoscat. dicat. que cū equo q̄ uenire. et simul fundamentū q̄ libet ut cognoscat. dicat. qui ab equo differ-

ra

me. aliud itaque est non convenire hoc et equum, aliud differre hominem et equum, differunt qui de homine et equo; sed etiam conveniunt, fundantque differentia et convenientia. ex quo in adversarios argumentum retorqueo, qui videant ante operationem intellectus in hoc reperiri multas distinctiones reales; quia eiusmodi differentia, et convenientia agnoscunt, quae in eadem entitate fundari posse non intelligunt; reductio quae in re proportionali fundat verum aequi: cuius ratio est; quia nullum ens reale potest esse, quod cum alio ente reali non habeat aliquam convenientiam, quia aliter esset dicendum esse distincta in similitudine rationum differentialium vel aliquam differentia cum convenientia componi posse.

Arguunt 2º adversarii instando praecedentem quae hominem non minus implicat convenire et non convenire per idem quam per idem convenire et differre ante operationem intellectus; sed homo ante operationem intellectus convenit cum equo per animal, et differt per rationale: quia ante operationem intellectus animal et rationale distinguuntur realiter ex natura rei. Confirmatur 1º; quia convenire et differre per idem non minus implicat, quam esse similem et dissimilem per idem; sed implicat rem esse similem et dissimilem per idem; quia implicat rem per idem convenire, et differre. Confirmatur 2º; quia haec non minus implicant, quam rem esse aequalem, et inaequalem alteri; sed implicat rem esse aequalem, et inaequalem alteri: quia etc. minor patet; quis enim non videt, si quid videt, rem eandem non posse esse aequalem, et inaequalem alteri. Respondeo negando maiorem; quia convenire et non convenire est pravitas contradictoria; at vero convenire, et differre nullam dicunt oppositionem, immo potius ita se nectunt, ut fere nunquam accidat, aliquam entitatem ita ab alia differre, ut non habeat aliquam convenientiam. Cuius ratio a priori autem; quia hoc quod est non convenire, cum naturam habeat negativam, et naturam universalis generis differentiae; differre autem non negat, neque tollit omnimodam convenientiam; sed tantum significat differentiam istam, quae convenientiae admixtam esse potest, quod etiam in similitudine, et dissimilitudine cernitur.

Hinc ad 1am confirmationem dico retorquendo argumentum; quia ut bene notat Arriaga disputatione 5a sectione 1a in libro 4º tho.

qualitatis similis, est dissimilis eo quo qualibet aliqualitas distinguitur ab ipsa. Ad primum quod qualitas est similis eo quo in hoc convenit, et existencia, est etiam dissimilis, quia qualitas differt ab eo quo ea eadem qualitas est similis, et dissimilis eo quo distinguitur ab ipsa formaliter, quod est ridiculum. Ad 2um dicendum quod ratio secunda multum confirmat optime, quod aliquid est similis et dissimilis alteri, quia hoc quod est dissimilis non est sic indivisibile, sed recipit magis et minus, unde respondetur est aliqualiter similis, et dissimilis aliqualiter, quia de quomodo similitudo non sit summa, sed semper fiet aliqualis inter hoc et eas, eadem in entitate, quod est alius et qualitate similis eo quo est ... est hec similitudo non est summa propter dissimilitudinem quam inde currit.

Ad 2um quod fractione et equalitatis exemplum differt inter equalitatem et similitudinem, quod equalitas non potest suscipere magis et minus, neque enim aliquid potest magis vel minus esse equale alteri, sed semper est equale, vel inequale, similitudo vero patitur suscipere magis vel minus, potest enim aliquid esse magis vel minus dissimile alteri, ut videtur communiter in coloribus, et ratio est quia equalitas dicitur tantum, quantum et idem, si est tantum est simpliciter equale, si non tantum non est, sed inequale simpliciter; non autem similitudo ... dicitur in entitate ... Unde si quis non sit similis alteri in summa, hoc non est quod non habeat summam similitudinem; adhuc simpliciter habeat aliquam similitudinem ... alteri simpliciter. Ex hoc quod quis posuit esse similis alteri non summe, et quod fecit, requiritur quod possit habere similitudinem, dissimilitudinem admixtam. Si hoc sit ... ... lucidum ... qualitas, si parentes ... ... similis, et dissimilis in ... similis quidem, quia ... lucidum, dissimilis quia ... magis lucidum est, quam alter, et sic eadem

diversitatem [illegible] similis; quae potest eadem entitas esse sim-
plex et dissimilis dummodo dissimilitudo oriatur [illegible].

Arguunt

3º ea quae separari possunt distinguuntur ante operationem intellectus, seu ex
natura rei; sed abstracte separari possunt quae distinguuntur ante
operationem intellectus, sive ex natura rei: minor probatur; quia alias datur sine quo
sine realiter: quod non distinguitur a realitate ex natura rei ante o-
perationem intellectus. Verum argumentum hoc idem probare, quod secundaria scotistarum [illegible]
[illegible] Maiorem [illegible] distinctionis realis,
quam fateor, evidenter [illegible] quia [illegible] distin-
ctio cuius fuerit separationis [illegible] sententia ad tertia [illegible]
separatur realiter a realitate quae distinguitur realiter a realitate, quam
[illegible] distinguendo min.;
sed alias, quod est in hoc abstracte, quod est [illegible] separari, non minus alias quod sine quo non
separari potest realiter [illegible] similitudinem distinguo
[illegible] realiter, non antecedens aliquid datur sine quo [illegible] realiter,
[illegible] numquam datur, ne quidem potest [illegible]; quia [illegible]
tat, neque separari potest ab hoc; aliquid quod datur sine quo [illegible] realiter se-
paratur et distinguitur a realitate hominis. sed de hoc iterum eadem distinctionem [illegible]
gularitatis tota [illegible] occurret.

Arguunt 4º ad tertium ea distin-
guuntur ante operationem intellectus quae [illegible] definitiones, sed datur et
[illegible] diversae definitiones ante operationem intellectus; quia ante operati-
onem intellectus distinguuntur realiter ex natura rei [illegible] rationalitas,
[illegible], quarum definitio principium sentiendi; rationalitas principium ratio-
cinandi. Maior probatur quia ea, quae [illegible] diversae definitiones [illegible] diversas es-
sentias; sed essentia rei diversitatem independenter ab operatione intel-
quia ante operationem intellectus habent diversas essentias [illegible] abstracte; quia
ante operationem intellectus habent distinctionem. hoc arguo per [illegible]

fa

fant, collectae et spacimi cribi in plaudes etsi in tinnitus, ut vitro
uere logocdeleti, re ex penderent, potius erubescerent, quae eius m-
odi argua in publicum producerent. Mitto hic ostitiones aliquas eius-
dem argui, ne paleis paginas oppleant, et quod soluto hoc argu°, celera sp-
onte corruent, et pro illius solutione recole, quae diximus in d. statione
impugnationis 2ª huius sententiae. in sta quarto distinguendo ma. ea
distinguuntur ante opperationem intellectus, quae ante opperationem intellectus diversa
de se definiunt, omitto ma. ea distinguuntur ante opperationem intellectus, quae p-
ost opperationem intellectus diversa de se definiunt, nego ma. et in de nan-
do omnia, quae a re ante opperationem intellectus eadem exponunt de se,
quae a re ante opperationem intellectus sunt eadem entitas indivisibilis, quae inde
in taparam hac de se diversitate. plura in hanc sententiam infra dabi-
mus

Q. IIII

Quaestio distinctionis fiat ex propria sententia proponit.

S. I

Divisiones formalis sive ex parte actus explanat.

Dixisimus
hucusque aliorum dicendi et oppinandi modos quae distinctionem esse
fieri asserebant. Decet tamen ut nostram exponamus sententiam modum
que opinandi in hac difficultate. sit igitur 3ª sententia eorum qui asseruerunt, disti-
nctionem rationis fieri per divisionem formalem, sive ex parte actus. Hanc sententiam
Nominalibus tribuit, sed eam non bene donavit, et quasi divinitus
excidit nostro Hurtado d. 3ª metaph. Unde possum mirari nostrum Ar-
riaga in ..., qui patrem hurtadum asserentem hanc esse sententiam patris cum-
eius, cum posset ... divere, ... quod clarissime, ut arbitr-
or, hunc dicendi modum exposuit tomo 1° metaph. d. 6 § 9, ubi de hac

Dis

distinctione agit: sic enim loquitur n.o 20 dum proprie explicat mentem, quod scire est distingui, a terminis doctoris, ex natura rei, quam distinctionem esse probat in mobilibus, et diverso modo, aut sub diversa habitudine considerari, quod totum stare potest sine distinctione reali. Tribuitur pariter Herveus fuisse, ne demum te antiquatorum locus ubi talem relinquere. Sit tibi et aliquid sicut huic sententiae favet Tomas 1.a parte q.e 90 articulo 4.o ad 1.um et alios et thomistas, ut Herveus, Capreolus, Caietanus et alios a nominalibus et aliis non paucis refert.

Secundo dicendum de antiquo mente sit et expressius ex recentioribus pater Valentia libro 1.o de Trinitate c. 3.o pater Lu[illegible]rica, pater Peiro, pater Arriaga, P. Oviedo, P. Francus Alfonsus et alii quos etiam secuti sunt magistri nostri et Thomistae, quos etiam nos libenter sequimur, et ab aberrantes obstat propositiones. Ut autem huius sententiae mentem explicemus, exponamus quomodo haec distinctio rationis fiat, scilicet quatenus totum attingit obiectum, ubi obiectum praesentes exponimus, reuocando memoriam, quod de fundamento huius distinctionis ibidem adnotabimus, ubi dari fundamentum in re ad eiusmodi distinctionem, quod datur, tamdiu talis entitas, ut possit ad diversos effectus, seu connotata comparari in ordine ad quos eandem diversa praestat, in ordine ad quos diversos distinguntur: ut homo, qui cum producere possit operationes diversas nunc in ordine ad has, nunc in ordine ad illas cognoscitur; quod ubi tota hominis entitas per unum actum ad has comparatur operationes, per alterum vero ad alias: quando homo comparatur ad sensationes dicitur animal et quando ad ratiocinium dicitur rationalis, fitque per eos actus distinctio rationis inter animal et rationale; non quia per unum actum attingatur in homine aliquid, quod per alterum non attingitur, sed quia per unum tota hominis entitas, quae attingitur ex parte subiecti comparatur ad sensationes quando homo dicitur animal, et tota eadem hominis entitas attingitur similiter ex parte subiecti comparanda illa ad ratiocinia, quando homo dicitur rationalis.

huius explicatione a parte rei ligit tale discrimen inter illa, et alia
alias obiective procedentes, quae distinctionem ex natura rei admittentes. ex
nostra enim sententia infertur 1º in quo sensu verum sit dicere cognitionem illam
per quam pars dicitur, esse inadequatam, scilicet inadequata, non quia aliquid identificatum
cum ipso maneat incognitum; sed ea tantum inadequata dicitur, quatenus pars, quae
comparari potest in ordine ad ratiocinium, et sensationem, tantum comparatur
ad sensationem per unam cognitionem, et ad ratiocinium per aliam; ex eo enim quod ad illos
terminos comparetur, et non ad illos, dicitur cognitio inadequata, quia non comparatur
pars ad omnes terminos ad quos comparari potest. infertur 2º quod quando pars cognoscitur
per hunc actum, pars est ipso eiusmodi cognitio dicitur adequata essentialis, quia illa
comparatur pars in ordine ad omnes terminos, ad quos comparari potest, et sensationem,
et ratiocinium, cognoscit quod tota pars, seu perfectio essentia.

3º infertur,

hanc rationis distinctionem inter explicata cognitionem et omnes illos praecipue, qui
fortiter habent, quia in hoc reperiuntur, sicut, quae aeque habent, habentes,
ut trahit homines et risibilitatem, sicut etiam, quorum unum magis habet
habet quam aliud cum alio trahit, quotiens aliud magis habet, sicut quam trahit.
Inhiberi enim omnibus praecipue rationis distinctio fit, quoties dantur termini diversi,
in ordine ad quos illa entitas comparari potest. 4º infertur, quare species
sive vires formaliter dicantur, aliis vero obiective, scilicet; quia species illae, quae
dicuntur obiective, mediis illis distinctio fit in ipso obiecto, quatenus aliquid
obiecti cognoscitur, quod ipsa pars dicitur, altero incognito remanente a illo trahit,
quod licet materialiter attingat evidentiam, ut earum auctores loquuntur, non tamen
formaliter attingit. Istae autem species nostrae formales ideo dicuntur, quia in ipso
obiecto nulla diversitas, et distinctio fit intrinseca ipsi; sed tota intrinseca
extrinseca tenente ex parte actus comparantis obiectum illud nunc in ordine
ad hos terminos, nunc in ordine ad illos, ex qua diversitate cognitionum,
seu actuum comparantium diversimode resultat in obiecto

de

denominatio illa extrinseca distincti.

§ II

Modus iste dicendi aliquos attrium explat.

Hanc tot doctorissimorum sententiam menti facile animaduertet quicquis eos aut eorum aliquos cum micularis de qua tabuerit, quam uerissimam credit, et nulli alicuius nomen di... illatio tnokia, adhuc faker... pore retorsiones aliquot, quas illi in quibus de ... uello escolasticus adinueniat, atamen quo nobis cordi est ut in o fine, pede auditores nostri tradi ... curran, qui nil leuius in uera ... iis ofendi caly sit, condatimar eius modi emolire di ... quas non facile a authores a io sup eratas inuenient. uide bat ... mihi ... ali quod pi... latus, ... quod non latet, quod ... ho, ... ratis diceret. ... quo pinnisius enucleando ea in memoria reuocare, ... quod disputatione 1a q. 4a § 1a diximus de uerbis, illa multa esse nomina, quae ex speciali modo significandi plura obliqua significant aliud in recto, et in obliquo aliud, ita tamen ut tanid, quod in recto signat, qua id quod affert in obliquo uere et ... prie abillo ... signet.

... exibi dictis suppono 1o modus hunc significandi unum in recto, et alterum in obliquo, posse dupliciter contingere, 1o si signet id, quod affert in recto per modum subjecti, siue ... et id quod affert in obliquo per modum ... aspicientis subiecto ut in concreto hoc album accidit. 2o si utrumque signet relatiue ita ut id, quod significat in recto, signet per modum ... parati, aut relati; et id quod affert in obliquo, signet per modum ... ad quem ... paratio ... est alcior ... ioanne: en ... affert in recto et ioanes in obliquo, quin ... sit ... subiectus ioanis, neque ioanes ... ut modus significandi utrumque qui significat ... parando unum ad alterum; quomodo ... illa ...

comparatiuus et relatiuus. 2.º suppono, aliud esse rem intentionaliter relatiuam, aliud cognosci ab explicite comparatiuo modo, siue illam cum altera comparando: potest enim res, quae in esse est absolutissima, comparatiue cognosci: quod enim Deus sit independentius, adhuc nequit ut creator cognosci, quin creaturae cognoscantur, quibus comparantur, quatenus ut creator cognoscitur.

Suppono 3.º actus illos comparatiuos, qui obtinent illa signata unum in recto, et alterum in obliquo, eorum tres quae obiectum signare sine attingere; attingit enim id quod comparatur, et id etiam cum quo comparatur, quia hoc ex primo modo significandi habet. 4.º suppono, quaelibet actus fieri tertium distinctionem rationis esse comparatiuos: cum supponitur hoc de bonitate [illegible] doctores omnes nostrae sententiae, qui nulla alia ratione explicant distinctionem hanc, nisi quia tenuis aliquando illa entitas, in qua fieri distinctio dicitur, comparari nunc in ordine ad hos effectus connotata, nunc in ordine ad illos: quod ex illorum mente, actus quo fit distinctio rationis esse comparatiuos.

His suppositis, de quorum ueritate nemo, ut arbitror, dubitabit,

Altero

distinctionem rationis fieri per illos actus intentionales, qui ex suo modo tendendi in obliquum et illud comparandi, afferunt in recto entitatem, in qua fieri distinctio rationis dicitur, et in obliquo terminos, ad quos tota illa entitas comparatur; ita ut actus illi rationis, qui tendunt in eandem entitatem, illam comparando in ordine ad diuersa connotata, ueniunt, et attingunt in recto totam entitatem, et in obliquo terminos, ad quos comparat: unde quia habet de se hos duos actus per se et per alium rationis, quatenus fit distinctio rationis in ipso intentionali et reale. Unde per illos actus, [illegible] [illegible] exacte recta attingit res, quod per alium actum [illegible] attingit; diuersitas autem retinet ex parte eorum, quos terminat in obliquo, comparationes illas, quia in utroque actu diuersae res, ex parte uero recti eadem, parum refert quod in utroque actu sit inde quod attingatur, id idem sit [illegible], qui pro aliis [illegible] disti-

-ne

noscitur cum comparatur; et tunc ipsi distinguuntur inter se.

Quod ut intelligas, cum ... hanc esse primam potentiam, quod signatur adaequata principiis sentiendi ... hoc nam sit debet identificari recte praedicatum recto subiecti, ut ... sed ulterius ... cognitionis ... non sufficit attingere medio actu id, quod afferitur in recto ab illo termino; sed ultra requiritur etiam cognoscere id etiam, quod afferitur in obliquo. Cuius ratio est, quia non potest cognoscere ... quin intelligat cognatas ... sed cognatas ... non solum id, quod afferitur in recto, sed id etiam, quod afferitur in obliquo: qui ... cognoscat ... non solum debet cognoscere id, quod afferitur in recto, sed etiam id, quod afferitur in obliquo.

Unde erit, quod afferitur in recto ab illo termino abstracto potest cognosci ut ... diversas alias operationes, ut ipsa cognosceret et attingeret abstracte; sed ut non cognoscere ... quod ut ... cognoscat non sufficit recte cognosci, sed obliquo etiam: ut ... principii ... unde ... praedicatum: quod recte praedicatum identificatur cum recto subiecti, adhuc ut cognoscatur ... non sufficit recte cognosci, sed requiritur obliqua cognosci, quae ... quae ab illo termino signatur: quod ut cognoscatur ... non solum debet cognosci recte; sed etiam obliquo: quod ... id, quod identificatur cum ... attingit in recto, quod ... non attingit ... id, quod ab illo termino signatur ... in recto, quasi ... nominibus.

Non ... erit ... exemplo demonstrare. Ponamus ... quod simul dulce et album sit: in hoc casu dicitur recte hoc album et recte hoc dulce; in utroque ... denominans, dicitur qui per albedo album denominans, et dulcedo denominans dulce: tunc ... album et dulce, id est habens albedinem et habens dulcedinem; quod ... denominationes diversae sint ... et indistincte ... quod afferitur in recto ... attingit ab

innoachu, qd n attingat ab alio: bota autem diversitas se tenet ex parte facie, q inobliquo afferunt, et consequitur, qd si bellum cum et cretum, de albero prave non solum debeat cognoscere recte, sed etiam oblique: cum enim omne, qd recte, illud sub illa denominatione afferit etiam facit; q ut cognoscat vere recte sub illa denominatione non solum debet cognoscere recte, sed etiam facit, q denominationem quae afert.

Et respectu principii attingit et recte cognoscere, qd intellectus albus, vel ut dulce cognoscat, q utrumque cognoscat, non solum debet cognoscere, cubum, sed etiam facit; direque hoc albus, qui nasceretur posset esse dulce, ita si non entitas, q attingit ab idea reipsa differret, ut supponimus, attamen non asseris, neque asserere potes de sibi, sed in illis ad denominationem non innotescat. Et ideo accidit in abstracti; q principia a omni parte, juxtà qd afferunt in recto ab utroque extremo; diversitas autem se tenet ex parte obliquorum, in dum eadem entitas attingit ab objecto tunc alii, ad quem directe vale, alteri esse alii, et non asseris esse tale q. pactum quando dicitur esse alii non solum attingendo, qd afferunt in recto, qd est idem in utroque extremo, sed etiam attingendo, qd afferunt in obliquo.

·SE· III

Oppositorum argumenta.

Nulla alia sententia negare potest, quae ex parte nostra, est adversarios, contentiosos propugnatio, q diximus hucusque. Restat nunc, ut ea argumenta solvamus, q contra hanc nostram sententiam ab oppositis partibus doctoribus ingeruntur. Obiiciunt quod 1º: q videns a longe hominem moventem cognoscit illum esse animal, et non cognoscit esse rationale; q ex parte obliqui cognoscit animal non cognito rationali, q absolute possit non dari rationali. Probatur 2º; q si aliquis simul interrogaret, an illud qd removet, sit rationale, certe ignoraret, quia et esse animal ignoraret que, an esset rationale; q ex parte obliqui aliquis cognoscit non cognito alio. Probatur 3º; q. per hanc...

afirmet predicodirepo ee al; et tamen n a, tô neque q dico ee tale; q q illa
et p alio atingit in pa ex pte obli alio n alacto, sit 3°; q n minus d a-
dictoria est afirari et n afirari, prari et n prari, quam cognosci et n cog-
nosci; q sicut nos vestimus pnciones obliquas, q veri s carent hi eiusm-
odi prata, ita hec nostra sententia vestiendaq, si quid ei nid
vestidimus inq uenierit.

Male licet si arguq hoc contenseri q nostri doctores,
quaq pter omicir eius solutionibus, q ut arbitror, alliquatq locaq re-
stringent eiusmodi q a dictorie, fasilior nobis incedendaq via sit ta dicta
8° precedenti. Unde ex dicitis distinguendo 1 ant arguei: q in idea ho-
q a longe removentq cognoscati illaq ee al, et n cognosceri illaq ee ralq; 2m q d rale
dicit in recto, nô ant: 2m q d rale dicit in oblicuo, cedo ant. similiter distingo
consequens: q ex pte obli cognoscit al n cognito rale 2m q d rale dicit in
recto, nô cons: 2m q d rale dicit in recto et in oblicuo, cedo cons. D q rale
cognoscat, ut exprimit hac voce, l. conple rale n sufficit, q d cognoscat,
sive atingat id precise, q d afert in recto ab illo ro; sed etiaq requirit, q d
cognoscat id, q d afert in oblicuo: cuius roe, q rale ut hac voce, sive
conple importat, utraque signat: q ut cognoscat, ut hac voce sive conple
importat, debet utrumque cognosci. Exquo etiaq ro desumitur, quare in
illo casu dicat illaq entitatq cognosci ee al, n u ee rale; q ultra rale n
solum dicit, q d afert in recto ab isto ro al sed etiaq, q d ab isto ro rale af-
fert in recto et in oblicuo, unde etiaq si atingat rectum, n dicet rale
dummodo n atingat etiaq oblicum.

Hinc ad rationes argui pt responsio,
et ad 1m cedo ant et similiter distinguo consequens: q ex pte
obli alio cognoscere n cognito alio, 2m q d illud aliud dicit in recto, nô
cons: 2m q d dicit in oblicuo, cedo cons. n.m. poterit vere ee rale, q ut ita
sit, n sufficit cognoscere entitatq 2m q d precise dicit in recto, sed necessariq
ê etiaq cognoscere id, q d afert in oblicuo, et cum hoc cito operationes valida-

mi

nii, n̄ potest ita stare eē tale, cũ eiusmodi opperationes n̄ cognoscat. ad 2.ᵐ ꝯ fractione distinguo illa͡ ani quoad 2.ᵐ p̄tes: attamen n̄ assro, nec q̄ dico eē tale, 2.ᵐ q̄d tale dicit in recto, no ani; 2.ᵐ q̄d tale dicit in obliquo, ꝯcedo ani. ab iis eqꝫ dꝫ n̄ asseri tale; q͡ꝫ ꝯ plures ibi duo incompossib. ult. id, q̄d ueni t in recto, et id etiã, q̄d uenit in obliquo, et dꝫ ut illa que n̄ cognosco, n̄ possunt unquã astare.

Resꝑ ad 3.ᵐ ꝯ fractione innotesce sententia nunquã ꝯ ͣ dictoria ueri ficari de eadꝫ entitate reali; q͡ꝫ q͡ꝫ dicuntur adversari ita cognosci al. n̄ cognosci alium aerat. dic: cinchio in tertio recta utrinquere tri; sed inter cat. obliquo, ult. opperationes utriusque principii, q͡ꝫ n̄ distinguunt rõe, sed realiter, ut ante proba tũ ē ꝯ ͣ dictoria ceant, ut ille ant ueri ficari de rectis utriusque principii, q̄d nunquã accidit, nec accidere pot̄ in nostra sententia, in q͡ꝫ ut se rimus, recta utriusque ea aliq ip̄ istã, hunc alit ꝑtã, numerales, di uersi te dꝫ de aliq illatis mico, i͡ꝫ q͡ꝫ dicunt n̄ te cognosco recte, q̄ aliq redi obliqꝫ ult. ratiocinationes: attingo etiã, quin distinguat tale n̄ ꝑ ni, q̄ dicit tale, sed tantũ 2.ᵐ recte: aliud m̄ē attingere tale, sed q̄d ce ipsa tale, et attingit etiã attingere ut tale, ut attingat ut tale n̄ tale requirit recte attingi, sed etiã obliquũ ult. ratiocinia. Unde quociens aduersarii dꝫ, cognoscit al. n̄ cognoscit tale, distinguendũ ē in tertio recto et obliquo.

Obiiciunt 2.º ex Spinola

ꝑ ciuium ob tias acerrimo ꝑ pugnatore, dꝫ ꝯ ciᵖio substantia mediaꝗ quantitate illa ꝯ ciᵖio 2.ᵐ gradu existendi ꝑ se et n̄ ꝯ ciᵖio di stantias substan ciꝗ; q͡ꝫ ꝑ e carendo ex parte obti unꝗ gradũ substantiꝗ abaltio. ꝑ ane; q͡ꝫ tantũ ꝯ ciᵖio id, q̄d ꝑ se n̄ ꝑa separat; sed ꝑ se insola media quantitate tantũ separat gradũ existendi ꝑ se: q͡ꝫ nulla rõe ꝯ ciᵖio di stas substantiꝗ. miᵍʳ; q͡ꝫ quantitas solũ pot̄ separare id, q̄d est ꝑa essencialiter ꝯ ne ras; sed n̄ ē essencialiter ꝯ neca. Sed distis: q͡ꝫ n̄ separat di stas: ꝑ illã, ꝑ eꝗ quan- titate solũ cognosco substanciã corporeã, n̄ cognosco distas substantiꝗ

rebus distinguenda tum quoad 2.m pts et in principio differentia subst[antia]rum, 2.m quod differentia illa dicit in recto, non autem 2.m quod dicit in obliquo, quia redeunt ad [illegible] transcendentem, et distinguuntur specie [illegible] respect[u] [illegible] gradus existendi [illegible] ex parte rei [illegible] respectu, non [illegible] itaque ipsa [illegible] separare [illegible] illa substantia, aliquid indivisibiliter a parte rei; quia a parte rei non dat[ur] substantia [illegible] sit sed ita [illegible] differentia. Unde illa substantia est idem realiter cum illa differentia quae indivisibiliter datur, ac proinde non est [illegible] gradus illius substantiae, sed talis gradus substantiae dicit essentialiter differentiam: quia etiam respectu differentiae [illegible] ex primo [illegible] hoc convenit [illegible] ex [illegible] differentia.

Obiicies [illegible] spiritualis [illegible] et [illegible] principia [illegible] corruent dici de omni, dici de nullo; quia [illegible] eius modi [illegible] [illegible] principia dici de omni [illegible] superiori, convenit etiam inferiori; sed [illegible] hoc falsum est: quia [illegible] [illegible] convenit alicui [illegible] sed [illegible] neque convenit [illegible] eiusmodi principium. Antecedens [illegible] [illegible] [illegible] cuius [illegible] [illegible] differentia, [illegible] convenit [illegible] neque [illegible] sed [illegible] in differentia, et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] convenit id [illegible] quod convenit alicui ut est vivens, est substantia [illegible] in quo fundatur [illegible] [illegible] principium dici de omni, quod [illegible] de alio; quod est [illegible] verificatur, quod sit vivens, debeat verificari de differentia [illegible] quod sit vivens: unde [illegible] [illegible] quia est vivens.

Si [illegible] loquitur de alio [illegible]

ea

ia, n̄ ē indifferens, ut ꝑ hanc a ullis differentiis ꝗ habeat; q̄a ꝗd ē ratione suæ
ꝯnæ differentialis, sicut pius in actu, tō ꝯhet potentiam ad currendum et non cur-
rendum, q̄ potentia volitiva, si ipsa distrahatur ad cursum, q̄a actu currit, simili-
ter dic de ali: ꝗ est ꝑ rugibile, ꝗd ut ꝯ a ꝟbū n̄ ꝯhet amplius illas indif-
ferentias, sive n̄ repugnantiam. unde q̄ dico hoc ē āl n̄ dico ē illud āl, ꝗd
ē indifferens ut ꝗ habeat ꝑ rugibilitatem, sed ē āl ꝗ actu ꝑ rationalitate, ꝗd ex-
cludit indifferentia, ut ꝗ habeat ꝑ altera differentia, et in hoc sensu illud āl n̄ ē sup-
perius. Sicut vō a priori ē, q̄a a parte rei n̄ datur vō aliqua ñis ālis, sed tan-
tum dantur individua q̄ n̄ s̄t ad invicem ꝑ ratibilia, nec s̄t indifferentia, ut unum
individuum ꝑ ret de alio, q̄ vō, ꝗd ꝑ rat de pluribus, ē aliquid, ꝗd n̄ datur, nec
dari potest a parte rei ea ratione, qua dicimus.

Ex hic ad argumentum vō in ꝑ manando 1m
ans ad causam ꝑ batione ꝯcedo ma. et nō mi. ad illius ꝑ bationem distinguo
ma: nalis ꝑ missionibus obstitibus ꝯvenit āli, ut ex ꝑ plat ꝑ ea ꝑ hanc vocem,
sive ꝑ hunc ꝯ ꝑ tum āl rugibilitas, omitto ma. ꝯ venitali, ut attingitur ꝑ
hunc actum ꝑ ūs ē āl rugibilitas nego ma. itaque q̄ ꝑ dicimus distinctio rōis
inter āl et rale ꝑ hanc ꝑ ꝑ ūs ē āl, supponimus dari identitatem re-
alem inter āl et rale, q̄a alioqui n̄ daretur distinctio rōis, sed realis; q̄ si-
datur distinctio rōis inter āl et rale, datur identitas realis; q̄ illud āl,
ꝗd ꝑ ratur de rali, sive de ꝑ o, n̄ ē āl, cui ꝯvenit rugibilitas; q̄ si ē āl,
cui ꝯveniret rugibilitas, distingueretur realiter a rali, et ꝯ ꝑ sequenter ꝑ
n̄ eēt in ma. nali. vō autem quarum ꝑ hæc dicatur ꝑ rationis directe, sive
superioris de inferiori sumitur n̄ ex eo, ꝗd in hac ꝑ ꝑ signat ꝯ ꝑ tualem
sed ex eo, ꝗd 2m se et abstracte signat.

Nec videtur q̄ iustaminis hæc ꝑ arit
spinulam ꝑ missioni subsistit ad resolutionem argumenti huius; q̄a etiam si in hac ꝑ ꝑ
ꝑ ūs ē āl, āl obstive ꝑ scindatur a rali, adhuc remaneret identitas realis
inter āl et rale: q̄ si ꝑ ratur āl 2m totam suam latitudinem de rali, hoc ē, 2m ꝗd
illi rugibilitas ꝯvenit, ꝑ rat de rali āl, ꝗd illi ꝯvenire nequit. q̄ c

ni

ni fallor, euidenter ostendit, quod repugnabile est, nequit convenire alicui predicato, cui reali... reali, ... proprietatibus realibus, quibus ... repugnabile, ... quod illi convenire nequit. Unde ad nostrum conclusionem ... credebat Spinula ... chimeram aliquam ex ... ... praecisionibus obiectiuis ... ... animaduertebat.

SECT. IV

Postrema argumenta ... et absoluitur disputatio.

Ultimum

Spinulae argumentum ... meritorum ... quod ... nostra principia ... non mediocrem. Quod sic urget Spinula: illa cognitio ... ... distinctionem, ... ex parte obiecti ... praecisiones a nobis admittendas ... illa cognitio ... attingit obiectum in ordine ad ... attingit aliquam formalitatem, ... attingere obiectum in ordine ad aliquam ... ... ordinem, quem dicit obiectum ad ... ... ordo ... formalitas obiecto intrinseca ... cognitio ... attingit, ... non attingit ex parte obiecti ... praecisa ex parte obiecti. Hoc argumentum ... urget Spinula ... respondendi modos; sed ... ... distinctio ... ... praecisionibus ...

Duo igitur

... ... facile a Spinula ... ... aliquam ... ... itaque attingi entitas illa, quae ordo realis, et transcendentalis ... quin ... attingantur, ... ad hoc requiritur non solum quod attingatur ordo realis, sed etiam quod attingatur ut talis ordo ... ad ... ... ordinem ad ... attingi entitatem illam, quae realiter ordo est, ... attingi in ordine ... specialem modum attingendi, ... uerum est, quod ordo ... ad ... ... ordo ad rationem ...; at cognoscere ordinem non est idem, ac cognoscere in ordine; quia hoc ... ... entitatibus,

q ordo ēt ex cuis tris, qd n requirit ut fiat ab intellectu, et cognoscatur ordo ipse, sive entitas, q ē ordo realis.

Obiicit 5° pater Alton noster

d.a rig cen tenis [illegible] oppugnator, nec in ultimis habendus. si distinctio ronis fieret ea rōe qua a nobis explat, possit eē distinctio realis, quæ ronis distinctio: q distinctio ronis nequit fieri ut a nobis explatur. probat ans: si distinctio ronis ita fieret, tota reteneret ex pte actuum; sed si tota coheret ex pte actuum eēt realis: q etc. probat mi: actus, qq. fit distinctio ronis, si realiter differunt, sive intellectus, qq. fit eius modi distinctio, dabit distinctio realis: q si distinctio se tenet ex pte actuum, distinctio erit realis. prætereà impugnat ans; q a d. iunctis hoc entitas hois cum operationibus sciendi distinguitur realiter ab altero d. iuncto est entitas hois cum operationibus ratiocinandi: q si ipsi duo illos actus sive d. a alteri mutua fieret explari distinctionem ronis, distinctio illa realis erit, et n ronis.

Resp ad argum nando l.m ans, ad cuius probationem distinguo ma.m: si distinctio ronis ita fieret, ut tota intrinseca distinctio coheret ex pte actuum, concedo ma.m: tota distinctio tam intrinseca, q extrinseca coheret ex pte actuum, nego ma.m distinguo etiam mi.m: sed si tota tam extrinseca q intrinseca coheret ex pte actuum eēt distinctio realis, concedo mi.m; sed si tota extrinseca coheret ex pte obti, et intrinseca ex pte actuum, tota eēt realis, nego mi.m duo .m. considerandas, q do fit distinctio ronis, alterum est, qq. fit hæc distinctio, et in eius denatio, q ab illis probenit obto: utrumque est qd actus ipsi realiter distinguantur; sed cum hæc distinctio actuum fit in ordine ad explandum id, qd ē in obto, fit inde, qd obtum denominetur distinctum ab ipsis actibus et cum nihil intrinsecum ipsi obto exhibere possit, tribuunt illi tantum denationem extrinsecam distincti. Unde quoties fit distinctio ronis, intervenit etiam distinctio realis, et quidem in obto, sed in ipsis actibus aggregatis denominat extrinsece distinctum.

exaggerat ad rem, vitad alia argumenta etc.

Concessio omittimus ea argumenta, quae ad impugnandam, vel propugnandam utramque sententiam ex theologia solent adduci, quod nos theologis examinanda relinquimus, qui logici tantum in philosophia versamur. sed pro plena doctrinae huius disputationis pleniori intelligentia dubitatur, quodnam discrimen sit inter cognitionem praecisivam, et abstractivam? resp. discrimen esse, quod in illa cognitione, quae distinctionem efficit inter praedicata realiter identificata, sive ea praedicata aequalitate pateant, sive non, dicitur cognitio praecisiva; cognitio vero abstractiva non quaecumque dicitur, sed illa tantum, quae rem aliquam abstrahit ab inferioribus: uno verbo, cognitio mere praecisiva solum facit distinctionem rationis; abstractiva vero facit unitatem simul, et distinctionem rationis.

Dubitatur 2o an detur, aut dari possit ea, quae dicitur mutua inclusio formalitatum, sive an dari possint duae formalitates ita, ut una possit alteram includere, et e converso non omnino implicare eiusmodi mutuam formalitatum inclusionem. ... [illegible] ... quod in implicet aliquid esse simul ... et ... quod fundatur in eo, quod cum tota distinctio rationis ... ex ... in ordine ad tres, a quo entitates separat, implicat dari collectionem aliquam ..., quae alteram includat, et vice versa ... ab illa, quod ... in hoc ... quod cognoscit ... separatio sit ad rationem ... [illegible] ... Unde collectio illa ... ad quod ... separat, includit collectionem ..., ad quod separat ...; ergo implicet dari duas collectiones ..., quae se mutuo includant, implicat etiam dari duas formalitates se mutuo includentes.

Dubitatur 3o in quo sensu ... et admittendae ... ratione formaliter ..., ratione ... ratione ..., et aliae similes? resp. ... illas in communi ... aequivalentes esse, 2m illas in communi ... et admittendas esse; quod ... distinctio rationis ... formaliter ..., quasi dicat, ratio ... in ... importat, ... explicat, quod est idem, ac ratio ... explicat, ... aliquid, quod non ...

rit,

rundo explat. per complexionem actus; quod ut explat. per complexionem actus afert operationes sentiendi; quod explat. per alteram complexionem rationale afert operationes ratiocinandi, quod diversissimum est, et diversitas hec non est intrinseca ipsi obiecto, sed tantum extrinseca per denominationem illi provenientem ab actibus diversis.

Dubitatur 4.º quaratione explandas sit prioritas rationis inter complexus, sive formalitates realiter identificatas: maxime huius dubitationis utilitas; quod frequentissime locutiones de prioritatibus in divinis esse solent. Pro resolutione noto, duplicem dari prioritatem: aliam dici prioritatem realem, et aliam rationis prioritas appellatur. Realis prioritas datur inter extrema, quorum unum realiter est prius alio: quod dupliciter accidere potest, scilicet: prius tempore, ut dies hesterna tempore est prior hodierna die; vel realiter est prior natura, qualis est causa respectu effectus, ut sol respectu lucis, quae licet sint simul tempore, adhuc sol dicitur prior natura respectu lucis, quia illius causa est. In divinis vero pater aeternus licet ab aeternitate sit simul cum filio, adhuc quia pater est, dicitur prior origine ipso filio. Quaratione explanda, et intelligenda sit utraque hec prioritas realis in superius vidimus. Ex his tamen deducimus, quod sicut prioritas realis supponit realem distinctionem, ita rationis prioritas distinctionem rationis supponere debet, sicut complexus dicitur distingui, quod eadem entitas realis comparata ad diversos realiter distinctos, ita unus complexus dicitur ratione prior alio, quod consideratur in ordine ad quos comparatur, sint alii saltem natura prior alio.

Exemplorum illustre:

intelligere, et amare in hoc perfectum unito deo realiter principio; sed quia requirit ut actus voluntatis supponat natura actum intellectus, quia voluntas dicitur potentia caeca quae exigit illustrationem intellectus, ut operari possit. Ex hac igitur dependentia voluntatis actionis dicitur intellectus prius voluntate; ut quod in eodem principio possit dari prioritas hec rationis, sed quia complexus intellectivus explet per ordinem ad actum intelligendi, et volitivus per ordinem ad actum amandi, et actus voluntatis supponat actum intellectus, ex hac prioritate actuum in-

fe

ferimus prioritatem principii, cum nequa t ee realis realiter indivisibile principium, dicimus ee prioritatem rois. unde tota haec rois prioritas in eo consistit, qd cum n possimus entitatem aliquam concipere nisi per comparationem ad aliquod, cum entitas comparata, quo dat prioritas aliqua inter haec ipsa, eandem prioritatem in principio concipimus.

DP. III Logicae.

De unitate rationis.

Multipliciter deberi in humanis operationibus ... appositas ingredi vias, ob curas quidem tenebrosas, ... lumine illustrat. ... et indivisibile realiter, ita in ... discare, ut ... plurium appareat, ... separatio ... rois distinctio nuncupari ... de hac itaque separatione, sive distinctione hucusque in disputatione praecedenti ... est. ... realiter plura ... ita apud ... solet, ut unum appareant, et ... unitatem rois facere. ... unitate ... disputationes, ... doctrinam ... universalibus inferius tradendam, ... necnon.

Q. I.a

An detur unitas aliqua a parte rei ante opus intellectus in rebus?

SE. I.a

Aliqua de unitate reali praemittimus, et 1.a statuitur conclusio.

Ut facilius possint intelligi ea, quae de unitate rois dicturi sumus, non incongruum erit, quae unitas realis sit, praemittere, ut supra distinctionem realem ad rois distinctionem praemisimus. unitas igitur ex parte, ... et ...

di

dicit indivisionem rei inter divisionem ab alio unde illud dr unum. — — Quare quaecumque non sunt plura eiusdem rationis, sic dr unus homo licet plures partes essentiales, et integrales contineat, sicut una talis dr, licet culna contineat duas semiulnas, quia unitas compossibilis cum divisibilitate in duas semiulnas; licet non cum divisione, quia eo ipso, quod quantitas ulnaris dividitur in duas semiulnares, non manet cum quantitate ulnari; quod per ipsam divisionem formaliter destruitur.

Igitur unum et unitas analogice dividitur in unitatem realem, et unitatem rationis; cedendo hic sola unitas realis dicitur proprie talis unitas, quae propriae cuiuslibet entis realis, quia quod cumque ens reale est realiter unum, et unitas est rationis, per quam illa quae realiter a parte rei pluralia, fiunt aliquo unum abstracte, de qua unitate pertinet in Metaphysica. Sicut enim itaque cum de distinctione rationis egimus dari in rebus ipsis sive obiectis fundamentum aliquod, ut id quod in se est realiter unum, per modum pluritatis cognoscatur abstracte, similiter in praesentibus investigamus, an in rebus ipsis, sive obiectis quae realiter pluralia, detur fundamentum aliquod ut abstracte per modum unius cognoscantur, sive ut unum fiant abstracte, non positive, sed per similitudinem solum, et an fundamentum hoc, sive unitas pertineat ad unitatem realem. Pro quo sciendum est, quot modis possint ante opus intellectus plura dici unum: primo igitur plura dicuntur unum unitate convenientiae, quia ea, quae ante operationem intellectus conveniunt, ratione illius convenientiae dicuntur unum ratione unitatis illa, quae ex convenientia resultat.

Secundo plura aliqua dicuntur unum unitate compositionis et unionis, ita materia et forma unitae dicuntur unum aliquid, quia per unionem unum compositum constituunt. 3° plura dicuntur unum unitate aggregationis, ita multi lapides in unum acervum aggregati, unus dicitur acervus. 4° plura dicuntur unum unitate identitatis, quod potest dupliciter accidere 1° per identitatem cum uno 3° ut pater et filius in divinis, qui licet sint realiter inter se distincti, dicuntur tamen quia una cum natura divina, cum qua realiter utique identificantur. in hoc sensu dixit Christus dominus ego et pater unum sumus, id est unum per unitatem, cum identitate cum natura divina. quod

que

genus unita sit stat proprie e ad distimi illius mixti et ut nullatione ad creata transferre sit eat. 2º aliqua dicuntur unum unitate identitatis in terre ut a te et ratione in hoc, quam unitatem verum e dicere all homine e rationali.

Ex his patet mihi 1mo inrestitam esse solutione de dubio, est ut nam. Sat unibersalis, fundamentum, dat in re, et supponit ex parte obi unitatem aliquam convenientie aut similitudinis, quod fundamentum sit cui innixus intellectus possit plura per modum unius attingere. hec autem unitas convenientie est similitudinis non est aliud, quam illa similitudo et convenientia rerum in ordine ad quas non illa, que universalis fit dr, comparat. Solutio hec ex terminis indubie veritatis est potius explicatione, quam probatione indiget. ipsa do cuimus supra eadem distinctione vos e estimus, tum, seriem ei modi distinctionem quod entitas quibus in se una et indivisibilis, comparatur ad res distinctos, sive dissimiles: ut fit distinctio rationis in loco all extrate, quod entitas homi cognoscit quando ac in ordine ad operationes sentiendi, et quando aliquando in ordine ad operes ratiocinandi, quod operationes sunt distincte, et dissimiles: ex illa dissimilitudine operationum intellectus fecisti, quod in illis attingat all quasi est distincta rationi, et ex illa comparatione ad res dissimiles resultat in obiecto denominatio quidam extrinseca distincti.

Ex 2º accidit in unitate rationis, sive quod fit unitas rationis; tunc enim in hoc ex similitudine et convenientia, quod datur inter res, ad quas plura obiecta comparantur, fundamentum sumitur ut plura illa obiecta fundat et per modum unius cognoscat: ut cognoscit intellectus omnes homines sentire, ratiocinari, ambulare etc. ex illa convenientia et similitudine rerum, idest operationum quas petrus et paulus habet sumit fundamentum ut petrus et paulus comparando eos ad similes operationes, ex qua comparatione resultat quidam extrinseca denominatio qua petrus et paulus et ceteri homines unum quod denominantur et per modum unius cognoscuntur; quomodo autem cognoscantur illa plura quod dicuntur unum et quare importet illa convenientia et similitudo ab ac sit unitatem rationis facit ex illis,

ex

S. II.a

An ante opus intus det^r in multis unitas aliqua positiva, aut negativa.

Scotistis in hac di, ffilate[?] scotistica nes sententia, q scoto abi pri tribuit, sed mihi difficultes persuadeo scotum ita sensisse. 1o dixi meus scot. opus dent. dari in re ullis ipsis convenientia aliquam et similitudinem, ex qua intu dasit, ut plura q modo unicus cognoscat. hanc itaque convenientiam alia rone scotistis intelligunt, nis quatenus a parte rei det^r aliqd universum, qd cõe sit pluribus illis q modo unicus cognoscunt, hoc etia duplici modo explant. alii etenim tendunt illud univers. cõe tale ee positive, hoc e, quatenus illud unum sit in pluribus per identitatem realem, quorum fundamentum e ... secundum eorum ... in... reia ante opus intus o... fraliter distinctis a di... indi... ... tibus, habentes quae unitates frales pp dicta distinctione a numeri cadi... distinctis multiplicesque cos, ... unitates tamquam universalitates, nam frali... ter universales ... : ... in omnibus hominibus datur una humana natura rei una in oibus, cum quae distincta natura rei fraliter a singulari tate tum spie et pauli.

Alii in fine notissco tiste ut Ruada lomo 2o. 3 to Verin 3a A. 6, et illustrissimus ... C. 6o de universalitate 6 1a q 3a s 1o. contendunt unitates illas scoticas non ee positivas, sed eo tum negativas, q illae q habent na ex eo quia qd singularis non sit; q na cõis negative nil aliud e q na n singularis, i tamen in qualitde det^r aliqd qd ita in uno sit, ut illi n repugnet ee in alio qui dicendi modus, me iudice, prius accedit ad scotisment, qui ita ait in 1o distinctione 2a q 1a hoc et illud quid cõe n ita cõe ut sit p dicabile de multis, tam sit ita cõe, qd n repugnet sibi ee in alio, q sine eo in quo e. hec cum sit dicendi modi iste dicendi in fra anoti ...

ir

impugnabitur cum de spetitudine universalis existentis in multis nostris sermo-
nibus in praesentia ut ex prioribus modis, quia aliquid unum in multis ita videbitur
vere et positive [illegible] commune impugnandum erit. Unde dicta nostra conclusio firmatur.

[illegible]: Sit

2a conclusio. ante opus intellectus datur in creaturis aliquid, quod sit vere unum, et commune per
identitatem cum multis. conclusio haec est ad mentem sancti Thomae 1a parte quaestione 8 5a arti-
culo 20, et quaestione 29 articulo 7o et doctorum omnium, qui loco citato quibus angeli an-
geli agunt de praeceptorum. probatur 1o conclusio haec: natura humana petri identificatur cum differentia
individuali petri: ergo ante opus intellectus nihil datur in petro, quod commune sit ioanni. Anteceden-
tem manet, et antecedens quaestione 7a probatur, probatur consequentia: quia quod est idem cum differentia individuali petri non est com-
mune ioanni; sed natura humana petri est idem cum differentia individuali petri: ergo natura humana petri non est
communis ioanni. maior videtur certissima; quia quod est idem cum differentia individuali petri est ipsa petri
propria, autem nequit esse communis ioanni. Consequentiam urgeo: quia ex dicta identitate talibus
creaturis realiter identificatis nequit aliquid realiter convenire, quod alteri
non conveniat, alias idem conveniret et non conveniret realiter eidem entitati: sed
natura humana quae in petro et ipsa eadem differentia individualis identificatur; ergo ne-
quit aliquid convenire differentiae individualis petri, quod non conveniat naturae humanae
ipsius petri, sed differentiae individualis petri convenit non esse communis ioanni: ergo etiam naturae hu-
manae petri convenire debet non esse communis ioanni.

Probatur 2o conclusio nostra et simul adversa impug-
natur; quia si daretur ante opus intellectus unum aliquid, quod esset formaliter tale, vel una esset
eadem in multis individuis, et multiplicata ratione differentiarum individualium
esset eadem, et non esset eadem: esset ut supponitur non esset, quia esset multiplex. probo
autem multiplicem fore; quia illa natura cum differentiis identificata vel non destrueret
pluralitatem horum, vel non destrueret: si destrueret: ergo ipsa natura multiplex
esset. probatur consequentia; quia ideo natura divina communis tribus personis non destruit numerum
ternarium eorum, quia ipsa non multiplicatur: ergo illa natura, quae destruit numerum
nario multiplicari debet: sed natura humana numerum destruit: ergo multi-
plicatur: ergo multiplex est per numero individuorum: si autem dicant

non destrueret pluralitatem etc.; quia in increatis non destruitur infinitatis [illegible] in quo reperiuntur diversa individualiter identificata cum uno, et [illegible] identificatis in terce, et non identificata cum pluribus di-
versis individualibus in terce distinctis, quin ipsa multiplicari [illegible] tamquam natura, quod in creatis admittere plus [illegible] chimericum est.

[illegible] absur-
dis, quod ex opposita sententia inferuntur. Primo sequitur, non esse hispali
usque, et non esse ulterius quam aliquo medio identificatur, nempe romae, ubi
est natura humana Petri, quod natura humana Petri medio est realiter identificata
iuxta adversarios: unde tollitur [illegible] sufficiens distinctio-
nis realis, scilicet separationis localis duorum in terce. Sequitur 2°, me
posse naturaliter esse circumscriptive in pluribus locis, hispali scilicet et ro-
mae, ubi est aliud individuum cum quo identificata natura humana, quae reali-
ter mecum identificatur. Sequitur 3° me non posse annihilari quin creaturae
omnes, et Deus ipse annihilentur, quod cum modo [illegible] dominii in omnes creaturas,
et perfectissima Dei [illegible] repugnat. Sequela probatur; quia non possum ego annihi-
lari, nisi simul necessitas annihiletur (si cum [illegible] creatio [illegible] ad
necessitatem, ita ad eandem annihilatio [illegible] debet) sed nequit anni-
hilari necessitas, quin annihiletur quod quod realiter est idem cum necessitate:
ergo debet annihilari natura humana, quae in omnibus hominibus est realiter, quae in omnibus [illegible]
[illegible] entibus, quae [illegible] in ipso Deo atque consequenter debent creaturae omnes
annihilari et Deus ipse.

Sequitur 4° eandem esse humanitatem christi domini et tra-
ditoris Iudae, eandem ad inferos damnatam, et ad patris dexteram glorificatam,
eandem esse alitatem Petri et Bucephali: non totam panis substantiam converti in
corpus christi in eucharistia, quod est hereticum: sequela autem probatur; quia panis, qui in
christi corpus convertitur habet 2m gradum entis substantiam, qui est idem cum eo imo
est 2m altior est idem cum pane quo vescimur; sed nec deus, nec panis, quo nos ali-
vescimur, convertitur in corpus christi aut [illegible] esse 2m alius cui; quia neu-

cha

charitatem convertit in corpus Christi. cõa quia aliás desineret, et nõ desineret: desineret autem, et non desineret; quia 2us gradus entit. et substantiae in se remaneret. Dico sicque in manibus manducantium aña abeunda ex hac seotistarum consensu allegato in Mall Natione de ...

§ III

Respondetur scotistis

Ante quam ad scotistarum argumenta redeam, notandum est supra ex distinctione rei ex se, nominis, quae in hac materia frequenter utimur: aliam esse quae modo significant res quae distant a parte rei, sed illa etiam significant eo modo, quo distant: ut nomina haec entitas, realitas, existentia, res quae est, entitas seu realitas, quae homo. alia vero nomina, quae significant id, quod est in re, non tamen significant eo modo quo, sed cum aliqua in super ratione, talia sunt nomina haec alter, unitas, singularitas, et similitudo, quae ex modo significandi afferunt in suis rationibus, quae videlicet requiritur esse in re, atque ideo dicuntur a parte rei. Adverterit nominibus, ipsa ratio implicaret; quae sunt perfecte a parte rei, et hic autem quae illa significant esse a parte rei, sed at est perfecto, quae intus: quae quid est nominis a parte rei communicabilis in solidum distinctione, unde nam datur ab hoc, quae est substantia ... trahens a ... falsae.

Primo obiiciunt scotistae: genus et species dantur a parte rei et non modo quae communes, sed genus, et species dicuntur aliquae unitates; quia salte [?] realiter et ex natura rei datur a parte rei unitas aliqua ——— ——— ——— ———

Confirmatur 1a; quia antecedens intus datur id quod de uno et aliis praedicatur, ut Petrus est homo, Paulus est homo; sed id quod verum est aliquid unum et utrique commune: quia ante opus intus datur aliquid unum utrique commune. Confirmatur 2o; quia Petrus et Paulus ante opus intellectus non distinguuntur in ratione hominis: quia ante opus intellectus habent aliquid inter se commune, et quod dicuntur. Respondeo ad argumentum, nam datur ab hoc minor; quia a parte rei non dantur nisi res individua-

-lim

quod melius dicitur quando a natura maxime a parte rei datur fundamentum taliter genus et species, secundo maxime datur fraliter genus et species, non maxime similiter distinguuntur in genere et specie in modo libentaliquo unitate fraliter minime conquenit fundamentaliter secundo minime itaque a parte rei datur quod omnia diversa et distincta inferioribus similes quidem magis ac minus, ex qua similitudine in his fundamentis convenit adcipiendas naturalis illas quae madam univocas, quae in ipsis, quae maxime vel minime similitudine dantur genus et species. Unde praeter hic species, genus et similia datur praeter secundae intentionis, quae non convenit relatione tertio a parte rei, reducitur ad praedicata intus.

Hinc ad quaestiones vero et ad primam dicitur omnia non modo; nam id quod uere in illis quod ut petrus et paulus non est aliquid ante operationem intus; quae ita centum petrus et paulus centum idem realiter, quod implicat: etiam ea functione cognoscuntur ut unum alteri quod cognoscantur. Ad 2m quaestione vero distinguendo ans: petrus et paulus ante operationem intus distinguuntur realiter numerice in toto hoc non autem non distinguuntur realiter specifice, concedo ans. Vocaliter numerice distinguuntur unitatem individui divisione specie; quod eius modi habent similitudine in his in ordine ad quos parantur, ubi in his summa fundamentaliter in modo unius cognoscantur illa omnia individua quae realiter numerice distinguuntur. At specifice distingui, quae nisi illis individuis, quae maxime talem similitudine aut potius maxime non similitudine, qualis est illa, quae datur inter paulum, et equum, quia extra ad quos parantur non habent tantam similitudinem ut possint in una specie comprehendi. Unde omnia, quae identificantur cum petro tam realiter numerice distinguuntur a paulo, quam ab equo, attamen tria cum operationes in ordine ad quas petrus et paulus parantur habent maxime similitudinem, quae habent operationes in ordine ad quas petrus et equus operantur ex quo oritur quod a paulo distinguitur solum dicatur distinguitur tantum numerice, et ab equo specifice.

Obiicitur 2o petrus et paulus ante operationem intus tantum numerice, et non essentialiter distinguuntur

Sed

duntur, quia realiter et extra rem non dividuntur quoad eorum unitatem realem. Probatur antecedens: quia Petrus et Paulus non dividuntur sicut Petrus et Bucephalus; sed Petrus et Bucephalus dividuntur essentialiter: ergo Petrus et Paulus non dividuntur essentialiter. Respondeo negando antecedens, ad cuius probationem nego minorem, quia Petrus et Paulus essentialiter dividuntur et ratione unius essentialissime distinctae a natura alterius, et ratione suae principalis, neque per deitatem potuerit contrahi, quin distinctus Paulus: unde in ratione divisionis aequaliter dividuntur Petrus et Paulus, atque Petrus et Bucephalus, ut et ad hoc dicitur quod Petrus et Paulus etiamsi dividantur, sunt similes, at Petrus et Bucephalus dividuntur et sunt dissimiles.

Obiiciunt 3º natura humana quae in Petro quatenus est natura humana non dividitur a Paulo: ergo quatenus natura humana est una quae in Petro et in Paulo: ergo ante operationem intellectus habet unitatem aliquam realem. Antecedens probatur: quia si praedicatum de Petro, scilicet Petrus est homo, et de Paulo, scilicet Paulus est homo, recedunt praedicata homo quae est natura humana: ergo quatenus est natura humana habet aliquam unitatem. Respondeo negando consequentiam, ad antecedens dico supposita in argumento: pro natura humana quae in Petro est, implicat principium humanae quin tractata per abstractionem differentiae: quod est implicatorium, quia ratio considerationis supponit praecisionem intellectus: etenim a parte rei non datur natura humana quatenus natura humana, haec enim praecisio et reduplicatio convenit a consideratione et modo cognoscendi specialis intellectus. Unde a parte rei stantibus dat vera natura humana, ubi tractata talis dicitur singularis: ex quo sequitur, naturam illam quae in Petro est nullatenus dividi a Paulo, nec posse esse in illo, quia et realiter est haec vera natura humana Petri.

Obiiciunt 4º ubi cumque convenit actus, debet convenire potentia ad actus; sed naturae humanae ante operationem intellectus convenit esse in pluribus: ergo et posse in pluribus esse. Sed posse esse in pluribus est aliqua unitas realis: ergo ante operationem intellectus datur in multis aliqua unitas realis. Consequentia patet; quia a parte rei est vera haec, scilicet Petrus est homo; sed homo non supponit pro singulari: ergo supponit pro universali: ergo ante operationem intellectus homo habet aliquam unitatem realem. Respondeo negando distinguendo minorem, sed naturae humanae ut universaliter convenit esse in multis, nego minorem;

sed

sed naturę humanę et diuisę realiter, et uni per indistinctionem conuenit esse in multis, concedo antecedens. etiam distinguo consequens: ergo est apta esse in pluribus ea ratione qua in illis est, concedo consequentiam, abstracta in illis, nego consequentiam. Itaque eo modo, quo conuenit actus conuenit est praedicabilis; ut tertia propter hoc ... conuenit neque ut uniuersaliter esse in multis; sed pluribus animis distinctis esse in multis indiuiduis, eo quod ... quae natura conuenit posse esse in illis, sed quoniam una natura non ... esse in multis, nec debet eadem numero ... esse in multis.

... Ad confirmationem: nego, species est singularis, et implicat ... esse, et potest ... postponi bus. ... antecedens ... quod in illa nulla ... [illegible]. Ultimo datur ... opus in hac, quod hoc supponit ... est factum uniuersale. quare implicat ... distinctione ... et excludere ... sed dices, ... supponunt hoc uniuersale, et ... uniuersale ... ante ... operationem. ... dicentes ... Sed non supponunt uniuersale ... uniuersale ... non ... indiuidua, sed ... indifferentiam ... quod in inferioribus, sed in inferioribus non ... indifferentiam ... indifferentem ... distinguendo ... supponunt, idem ... hoc uniuersale, ... supponunt idem ... uniuersalis, sed ... uniuersale ... inferioribus, ... illa ... in illis ... modo ... sed tantum ... abstrahendo ... modo: quare in illa ... uniuersale ... illo modo, ... tamen ut tale modo dicens ... in inferioribus. ... ulterius, quod ... in inferioribus ... praedicatio ... in se est ... tamen ... ... quae unum in mente, et diuisa a pluribus.

Q. III.

quomodo, tantum ... realiter pluralitas ...

SECT. Ia

... [illegible] ... dicendi modus et explanandi [illegible]:

... [illegible] ... Quaeritur

recedentibus [illegible] intellectus dixit in rebus omnibus aliquam convenientiam et similitudinem per operationem similem [illegible] in [illegible] fundamentum [illegible]

atque plura illa individua [illegible] et [illegible] ex parte rei [illegible], et distincta per

modum unius [illegible]: [illegible] ex parte rei [illegible] reperiri, sive dari

unitatem [illegible]; sed nihil aliud dari a parte rei, quam ipsa individua [illegible]

[illegible] multitudinem [illegible], quae [illegible] universalis, nihil aliud

dari a parte rei quam ipsam multiplicitatem. [illegible] a parte rei [illegible]

universale, videndum est in quo sensu intelligendum, et explanandum veniat.

[illegible] dari a parte rei universale [illegible]

[illegible] unitatem, et multiplicitatem, sed [illegible] a parte rei

[illegible] multiplicitatem, et unitatem [illegible] intellectus, [illegible]

[illegible] intellectus, sive [illegible]; et [illegible]

[illegible] unitatem [illegible] universale.

3o dicatur

[illegible]

de [illegible] obtinuerunt [illegible] a parte rei [illegible] dari [illegible]

[illegible] magna [illegible] animali [illegible]

[illegible] illustrare [illegible]

[illegible] claritatibus [illegible] ex [illegible]

[illegible] singulares [illegible] ad

cognitionem [illegible] singularis [illegible] ipsas autem, quae emittunt ad

individua aliquo modo dissimiles, atque audio hos loquentes, et leonem rugientem,

unde mediis his speciebus intus [illegible] hos, et leonem [illegible]

[illegible] aliquo modo similes, cum video hos commoventes, et leonem etiam, recipit

intus species [illegible] leoni similem demonstrat, quia [illegible] homo [illegible]

et leo moventes, et per hanc cognitionem non distinguit [illegible] hos a leone, quia [illegible]

[illegible]

ftatē diversitatem recipit. Unde patet quod cognitio medii huius precedit acquisitam a
aliis, quia aliquid rei in homine et leone est realiter diversa, in intellectu cadit una. Nam au-
tem aliter est una, quia est apta precari de multis; quod patet in tertia, aliter etiam precindens
ab homine et leone precari de quolibet; nam de quolibet precari potest quod possit sentire
et removere, ac per hoc quod eit talis quin cognoscat id, per quod homo et leo similiter differunt,
ex quo cognitio dependens ex parte obiecti, quod aliquid homines cognoscit alioquin cognito.

Ita eadem omnis
quae precindencie mentis explantur in hac distinctione, Spinula De 3a Logica 4a Articu-
lo 4o. Sed profecto nihil hinc probari, aut explanari video; quia id quod de speculandum,
fere ab omnibus admittitur, sed ad hanc distinctionem remanet, quia ratione intellectus intellectu abstractum po-
test alii cum duobus re prave, cum ante illi rationes nihil tale esse dicit, ne quid
efficiatur intrinsece ob hoc potest. Quare cum explicat, neque reddit rationem, quare
sicut oculi a longe videntes motus illos singulares ita aut propter distanciam, sive
visionem confusionem non posit; illo dicto neque non poterit similiter intellectui accide-
re, ita ut et eius obiecta singularia cognoscat, non posit eam per actum confusionem aut
distincta explanare. Unde sit 1a sentencie huius inpugnatio, quod dicit non explicet
id, quod explanare debebat. 2a inpugnat ex principio non admisso, quod impossibilis sit
cognitio ex parte obiecti precisiva.

Sed age demus adversariis possibile esse eiusmodi cognitionem,
ad hanc tamen ad hanc unitatem, quam inquirimus, omnino inutilis est; probatur, quia etiam
si gratis deedamus adversariis posse esse cognitionem ex parte obiecti precisivam, non inde sequitur
posse abstrahi a pluribus, sive a Petro et Paulo naturam unam de utroque que uni homini
probabilis. Exemplum probatur, quia si intellectus naturam humanam Petri et Pauli abstrahat ab u-
triusque singularitate, solum adquiritur ratione huius abstractionis, quod recipiat distinctione
singularitatibus; sed esse distincta a singularitatibus non sufficit esse fo-
rmaliter obiective unam: quia etiam abstrahatur a singularitatibus non cadit una de
utroque uni homini probabilis. Ad probationem enim respondemus adversariis naturas Petri
et Pauli esse realiter distinctas, quae cum ipsi ponant per se omnino, id habent non per precisi-
ones, quae distribuit abstractione, sed abstractione solum illis tribuit distinctionem a sin-

gularitate: quia illi individui tui sunt eidem cum alterana. Sic: sed frater distinctio a singularitate non est pater identitas cum alterana: quia etiam sic obstitit quod in eadem natura petri et pauli habet quisque singularitatem non eadem tamen [illegible] utrique unitatis probabilis.

Probo 2° idque amplius; quia natura obstitit una de petro et paulo unitate probabilis debet esse obstitive petrus et paulus sed impossibilis est eiusmodi natura, quod obstitive sit petrus et paulus: quia impossibile eiusmodi natura obstitit una de petro et paulo unitate probabilissima [illegible] ; quia impossibilis est praedicatio aliqua vera, quin praedicatum identificet cum subiecto: quia si illa natura positive una est pro ibi secum necessitate de petro et paulo debet esse obstitive petrus et paulus. Probo minorem syllogismi, impossibile est quod petrus et paulus obstitive identificari [illegible] vera: quia impossibile est natura, quod obstitive sit petrus et paulus. antecedens probatur, et consequentia probatur; quia si illa natura esset possibilis, possibilis esset identitas inter petrum et paulum, sed impossibilis est identitas inter petrum et paulum: quia impossibilis eiusmodi natura.

Alii authores per speciones obstitas aberrantes, difficiliores adhuc vias ingrediuntur, asserunt ipsum obiectum immediatum actus, [illegible] quae unitas illa multis realiter distinctis tribuitur, itaut quomodo unicum cognoscant esse idolum quod Deum, seu simulacrum creamentes fictum, quod habet omnia illa praedicata, quae in obiecto reali dantur, ita ut quis hoc cognoscit comprehensive immediate attingit simulacrum illud ac si [illegible] in quo considerabat illa praedicata, quae similia sunt praedicatis quae realiter dantur in petro, paulo, et [illegible] sed tamen [illegible] bona fides eiusmodi simulacra, sicut idola reputari. Huic sententiae favere videntur pater Torres [illegible] l. 6 Logicae [illegible] quae in [illegible] tribuunt. sed eiusmodi quae illa sit vix digna mihi videtur, et praecipue cum [illegible] difficultatem enodandam omnino insufficiens sit [illegible] illud idolum seu simulacrum non identificatur cum petro [illegible]: quia requirit [illegible]: quia requirit esse aliquid unum commune petro et paulo, quod de utroque praedicetur: quia in idolo [illegible] unitas requisita ad praedicationem universalis. quod omnia [illegible] illo [illegible] decurrunt.

Nec meliori [illegible] modo [illegible] quae [illegible]

obiciendo controversia 3.ª Logicæ §.º 4.º pag. 1.ª ass[er]ere antes a nostro intellectu fingi ex pecto quodam quod loco objectorum substituunt, in quo tanquam in imagine quadam objecta cognosci, et intellectu dicatur [illegible] cognoscere, quando contemplatur spectrum illud loco aliorum substitutum, et in quo proprie relucerant prædicata aliis. Et quod deducunt, nempe [illegible] tale in pluribus fieri quod singularis intellectus producit spectrum illud in quo tantum relucent prædicata aliis, quin differentia aliqua explicetur etiam per comparationem ad illud omnia individua cui sentia per modum unius cognoscuntur. Non vacat nunc dicendi modum latius impugnare quibus vehementer dici possit, etiam quod spectrum illud, seu simulacrum mente effictum vel repræsentat possibile vel impossibile. Si repræsentat possibile: quod non solum repræsentat, sed [illegible], rationale, aut irrationale: quod non solum repræsentat rationem communem, sed etiam rationem differentiæ; quod sicut in illo cognoscitur ratio communis, quin differentia cognoscatur etiam in individuis quod poterit accidere: quod inutile est ejusmodi spectrum.

Si autem repræsentat impossibile ut dividebat, arguo sic; quod comparatio non fieret comparando etiam omnia illi entitati similia; sed etiam omnia alia possibilia et dissimilia illi entitati impossibili: quod debent ad illam etiam ut dissimilia comparari. Probo minorem: quia illa entitas est possibilis; sed alia possibilia non possibilia; quod non solum esse similia sed etiam dissimilia: quod sicut possunt juxta hos authores cognosci ut similia, quin ut dissimilia cognoscantur, etiam poterunt ipsa individua comparate cognosci ut tantum cognoscatur eorum similitudo, quin dissimilitudo cognoscatur.

SECTIO II.ª

Quare juxta nostra principia unitas omnis fiat?

Vidimus sectione præcedenti præ relatis libris dogmatum modum non satisfacere sufficienter unitatem ad universalis prædicationem requisitam; quam ampliter examinandum restabat, per quod ejusmodi unitas juxta nostra principia constituenda erit. Pro clariori intelligentia facilior [illegible] supponendum est, omnis res habere intra nostrum intellectum i[n]...

eiciendo unitatem rationis, acceptam tamen sufficientem ad distinctionem. Unde sicut eatenus dicimus facere distinctionem, quatenus idem obiectum cognoscit comparando illud cum operationibus dissimilibus, quae ab ipso proveniunt aut provenire possunt; ita debet eatenus facere, quatenus plura obiecta cognoscit illa comparando cum operationibus similibus ab ipsis provenientibus; quia sicut per primum modum comparandi in tali obiecto denominatur extrinsece distinctum, ita per 2m denominantur plura illa obiecta extrinsece unum.

Secundo supponendum est, rationem, quae in rerum natura datur, esse inter eas aliquam similitudinem aut convenientiam; quod licet sit maxime realis ex natura rei, tamen similitudinem eam, quae similitudo, cum nequeat immediate per se essentias cognosci, ad extrinseca principia necessario nobis recurrendum est, ut per externa accidentia, seu operationes ad quas substantialitas, seu essentias comparamus; quia quod percipimus dum in hac mortali vita degimus, dependenter a sensibus percipimus; et inde quae similitudinem illam aut convenientiam substantiarum per ordinem ad haec extrinseca accidentia, seu operationes explicantur. 3o supponendum est, hanc similitudinem aut convenientiam posse esse maiorem aut minorem iuxta modum perfectionis cuiuscumque rei, ex qua oritur; quod quanto maior fuerit eius similitudo, eo ad pauciora se habet obiecta, seu individua, et quanto minor fuerit eiusmodi similitudo et convenientia, eo ad plura obiecta, seu individua se extendet; quod patet exemplo; nam similitudo, quae datur inter omnia alia, minor est quam ea, quae datur inter eos homines; quia similitudo, quae inter eos homines datur ad pauciora se habet individua. 4o tandem supponendum est, in hac similitudine fundari ut plura, quae sic ipsius cognoscantur, ita ut non possimus ab aliis distinguere ea inter se, sed omnia per modum unius cognoscat; cuius ratio est, quia non aliud fundamentum cogit esse similitudo ipsa aut convenientia, a qua provenit eiusmodi cognitio.

Quod

ut facilius possit intelligi aliquo exemplo adducamus; si ponamus ita ... volentem quod quidam duo homines ita similes esse, ut si modo videat unum, et alterum, non possit discernere an is idem sit qui heri allocutus fuit, vel alter ab illo distinctus. In quo casu licet duos homines viderit, et allocutus fuerit; sed ipsa utriusque

similitudo ita me confundit, ut nequeat distinguere an duo homines sint, vel unus tantum. Similiter accidit etiam cernentibus tritici aliquantum dictantibus quod species ipsa multa tritici grana attingit immediata actu visionis; sed per ipsius actus fictionem ab ipsa granorum similitudine orta, per illa grana, quae realiter plura sunt, per modum unius attinguntur. Idem cernere licet, quod quis pratum aliquod viride mediocri distantia intuetur, in quo innumerae quidem herbae virent, distinctae inter se; sed quod propter maximam uniformitatem et similitudine herbarum, quae reipsa plures sunt, quasi unum aliquid cernitur, ita ut oculis videantur massa aliqua viridi colore per totam aream sive pratum extensa. Hoc itaque, quod in externis sensibus tam cernere videmus, accidit etiam in intellectu.

Unde asserimus, unitatem rationis fieri per illum actum intellectus, qui plura obiecta similia cognoscit, in eis tamen ipsa forte confusa propter ipsam similitudinem, neutro eius [illegible] nequit intellectus distinguere an unum [illegible] sit, vel plura, sed [illegible] illa, quae [illegible] actus [illegible] ita dilatus hanc explanant et colligunt. Circa eas doctores, qui sententiae de positionibus obstitit adversantur, ut videre est apud [illegible] Tertia 3 loco 4 pa. 2a [illegible], qui etiam [illegible] [illegible] enim non facile explanatur [illegible] quod [illegible] ita [illegible] eiusmodi unitas fore distinct[illegible] ex impugnatione aliarum sententiarum. Verum non implicare id generico cognitionis exemplo sensuum externorum, facile sedet [illegible], quod sicut oculis aspicit corpora realiter distincta videre, et [illegible] eorum similitudinem non possint distinguere an unum, an plura sint; ita similiter evenit in intellectu, qui cum primo plura obiecta cognoscit mediis operationibus sit similibus, et illorum principia nequeat discernere, sed omnia [illegible] unum [illegible] cognoscit, quod eius [illegible] nequeat [illegible] et ita simul non distincte [illegible] cognoscere illa, medis operationibus [illegible] ad quos [illegible] aspiciat, agnoscit [illegible] similes [illegible] ita [illegible] realiter distinctis per modum unius cognoscuntur.

Quorum [illegible] [illegible] [illegible], quod illa in re nostra [illegible] modo [illegible] denominationibus distributis unicae, quod [illegible] realiter [illegible] sint, debet [illegible] modo procedere. Diximus [illegible] distinctionem rationis fieri [illegible] [illegible]

a literi indivisibilis quatenus obiectum realiter indivisibile ita cognoscit illud comparet cum operationibus seu virtutibus non solum realiter distinctis, sed etiam diversis, ex qua separatione et diversitate earum resultat in principio reali ter indivisibili extrinseca denominatio distinctionis quod ita cognoscit illud indivisibile [illegible] multipliciter per quietem separationem ad illa dissimiles ... unitatem rationis quatenus dirimus abstractionem fieri, quatenus cognoscit plura, et plura ita cognoscit medio distincto ... [illegible] ... quae convenientia principiis realiter distinctis vel ab unico tantum principio, ex quo genere cognitionis resultativa distinctio, quo realiter plura [illegible] denominationes extrinseca [illegible] quod propter virtutes in multitudine [illegible] principia [illegible] modus [illegible] cognoscuntur [illegible] dicendi modum, erunt ad terminum infra quae requisitio modus eo ut videbimus

Quaestio IV^a

quod nam sit mentale abstractionis obiectum.

Sectio I

quid attingat ex parte obiecti unitas rationis fit exemplis.

Non parum lucis afferet huic difficultati decisio dicendi de sequenti ... intendit, quaerendo, in quo consistit praecise unitas, quod immediate attingit in ea quod unitate rationis ... plura individua cognoscantur, vel cognitionibus pluribus in quantum plura placet, quod plurimi ... placuit illud: quod ... vitae obiectum immediate abstractionis mentalis, sive cognitio abstractiva ... unitas rationis sit, esse plura individua ab ... placuit ita ut cognitio attingat ... plura, ideoque ... sectione ... et ... cognoscere an plura sunt, an unica tantum individua ... haec sententia ... Suarez ... sectione 4^a, cui suffragantur ... Arriaga, Oviedo et Franciscus Bonae Spei carmelita excalceatus Belga.

Quae doctrina, ut facilius intelligatur, adverto

o-

afferat hic imm ex dicto Lemma exemplum ponens quo clarior rem, nam si sint aut plures homines qui inter se simile omnino sint; ponens in superficie imagine pingi ad vivum exprimentem illorum quemlibet, haec imago omnino magis unum quam alium repraesentaret, quia perfectissima illorum similitudine diceret omnis imago. Quia haberet non magis unum quam alium exprimere, ita similiter cognitio nostra cognitiva, plures repraesentet, sed et tales omnes repraesentare debet, nam cum sint inter se adeo similes, ut nulla maior similitudo excogitari queat, nequit actus unum repraesentare, quin omnes repraesentet, atque adeo repraesentat plura, et hoc, quatenus in potius ista quam alia detrahat, et quia non repraesentat plura in actu signato, sicut cognoscat illa ut plura, sed in actu exercito, quatenus repraesentat ea, quae plura sunt in se quoniam in tendit pluralitate caret, sicut etiam ipsa imago depicta non repraesentat plura dividua nisi in actu exercito, quatenus in se plures homines sunt, quos repraesentat.

Conclusio haec sic exposita, probatur 1°, et me iudice, satis efficaciter. id quod cognoscitur per hanc vocem, sive quod per hanc praedicatur secundum veritatem de Petro, Paulo, et reliquis hominibus: quod praedicatur idem de omnibus, vel quod dicuntur de quolibet praedicatur: tunc est certum quia per haec propositio vera est; sed si non praedicaretur cum veritate non esset vera: ergo quod idem de omnibus praedicatur, dici nequit. Probatur: si idem de omnibus praedicaretur, idem cum omnibus identificaretur; sed implicat, quod idem cum omnibus identificetur: ergo implicat, quod idem de omnibus praedicetur. Maior patet, quia ut praedicatio sit vera requiritur identitas realis inter subiectum et praedicatum, ut apud omnes in confesso. Minor Theologi patet; quia implicat in creatis eadem natura identificata pluribus individuis; quia alioquin daretur in creatis ad trinitatis mysterium: quod implicat, quod idem cum multis identificetur: quod diversum quod cum omnibus identificatur: ergo quod identificatur est multiplex, sed id quod praedicatur, est id quod identificatur: ergo id quod praedicatur est multiplex: tum sic: sed id quod praedicatur, est id quod cognoscitur: ergo quod cognoscitur est multiplex. sed quod cognoscitur, est obiectum actus abstrahentis: ergo obiectum actus abstrahentis est multiplex; sed nequit esse multiplex nisi sint plura individua: ergo obiectum actus abstrahentis sunt plura individua.

eadem 3o quia terminus qui dividitur, et terminus ... dividentes; sed terminus iste homo neque terminus divisus, quia talem fuerit signat plures dividentes, sicut petrus et paulus. Maior probatur; quia terminus divisus solum differt a dividentibus per maiorem, vel minorem claritatem; sed non quod divisus obscure, et confuse signat, signant clare dividentes, ut patet in hac divisione aliud aliud rationale, irrationale aliud: quia plures dividentes distincte, et clare signant ... sed terminus iste homo dividitur, quod aliud est petrus alius paulus etc. quia petrus et paulus significant a ... ... homo. sed petrus et paulus sunt plura: quia a ... signant plura. Confirmatur 1o; quia divisus continet partes, in quas dividitur, ut patet in hac divisione ... animalia per ... aliud, aliud rationale; sed homo dividitur in inferiora: quia illa continet: sed id quod continet signat: quia signat inferiora ... ... quia per priore dividitur: Confirmatur 2o; quia terminus univocus signat plura ut unum; sed terminus iste homo est terminus univocus: quia terminus iste signat plura ut unum. Maior probatur; quia terminus univocus non signat plura aut plura: neque non signat unum tantum: quia signat plura ut unum. Ubi ad ... oportet ... ut unum ... ex parte modi signandi; non ex parte obiecti, quia ex parte obiecti plura ... quia ... signantur.

Ar 3o

... id quod cognoscitur ... est indivisum in plura, et est in plura divisum; sed non est indivisum: quia ... indivisum in plura, et ... realiter in pluribus; sed ... ut ... talem est, ... realiter unum in pluribus: quia non est indivisum in plura: quia est plura: quia ... sive terminus iste homo signat plura ... abstractionis ... plura. Probatur 4o; quia quod ... universale cognoscitur ... plures entitates: quia cognoscuntur plura. Ante probatur: cognoscit entitatem petri, et ... pauli; sed hae entitates sunt plura: quia cognoscuntur plura. Confirmatur 1o; quia illud fit unum, quod erat a parte rei plura; sed a parte rei solum erant inferiora: quia haec inferiora fiunt unum. sed non per ... alio modo ... ... definitione ... quia etc. Confirmatur 2o. id per ... fit unum intensionaliter, quod tribuit fundamentum ad talem unitatem; sed plura

ipsa individua tribuunt eius dependenter; quod plura ipsa individua fiunt unum quid multiplex; sed hoc est obliqua abstractionis esse plura; quod est etc.

Denique hec nostra sententia Aristotelis est ipsius, qui 10 metaphysicae textus [illegible] habet: et autem unum, quod quorum una ratio est, tales sunt, quorum intentio una est: id est, ideo plura illa individua unum aliquid dicuntur, quia cognitio, qua illa via attinguntur una est, sicut tota illa unum dicuntur, quia una est eorum omnium cognitio. Eandem conclusionem amplectitur divus Thomas multis in locis et in primis opusculo 55. sic habet: hec autem similitudo, cum sit res existens in anima est una numero, et singularis cuius autem universalitas non est in hoc, quod est in anima, sed ex hoc, quod refertur ad multa singularia re habentia opinata (id est cognita) eodem modo deinde paucis interiectis subdit angelicus preceptor est enim illa (idem natura) solo in intellectu singularis, et est universalis in quantum habet rationem uni formem ad omnia individua

quae extra animam, et est equaliter est similitudo omnium durcenem [illegible] eorum. Item opusculo 57 habet: homo in re est plura, quia de pluribus predicatur; est autem unum in cognitione. Ex quibus verbis facile intelliges, angelicum preceptorem eumdem te sciri, ut velet abstrahere immediate actu abstrahendi esse plura individua ipse res, quia quia in esse valde similia dicuntur, quando est omnium illorum cognitio, quia plura illa representat tanquam essent unum aliquid.

S^E. II^a

Cognitio abstrahentis obliqua ulterius explanatur.

Velitis tamen his hec nostra sententia placeret etsi aliqui aut eo qui tacitius desiderarent eam nos eamdem tedicet ipso me cravisse. Igitur ex duabus illis partibus, quas sunt nostra ratio; prima ulla quod attingit intus nos [illegible] facit unitatem [illegible] non sine sufficienter cupratur habemus; 2a vero cuius locationem non parum insinuabimus et ulterius explandam suscipimus. Igitur 1o intus, quod unitatem [illegible] efficit

plu

plura obiecta cognoscit, sed ea perfectione illa attingit, ut nunquam nequeat di

scernere ab aliis, nequeant plura, sint unum; unde cognoscit praecisive, et

abstractive, sive ea, sine denis singularia illa, quae obiecta habent. itaque si velis

scire quid et quomodo attingit haec cognitio, quae correspondet voci homo sive voci animal. dico,

cognitionem istam repraesentare omnes homines, et omnia alia; attamen illa confuse, ut vi illius

cognitionis repraesentativae ignorabuntur, an sit unus homo, an sint plures.

quod fusior ex eo oritur, quod homines omnes cognoscat in ordine ad proprietates adeo similes,

ut videantur eadem.

Igitur in cognitione attingit id ipsum, quod in illa imagine, quam superi-

us diximus, accideret, est ita omnes illos homines, qui similes debent repraesentare, ut vi

illius imaginis non posset intellectus discernere, an homines quos illa repraesentat sint duo,

tres, aut plures; sed tantum ab illa repraesentari homines illos, qui similes esse inter

se forent, qui vi illius unquam numerum cognosceret, et hoc est plura ut

unum cognosci, et unitatem rationis effici. quod ita probo; quia si plura cognoscantur

ut unum fit unitas rationis; sed si plura ea ratione a nobis in explanata cognoscantur

plura cognoscuntur ut unum: ergo quando ita plura cognoscuntur, fit unitas rationis. minor

patet ex ipsa consequentia nostrae explicationis, quia plura cognoscere ut unum est ita plura cognoscere

ut non distinguantur esse plura. confirmatur quia ratio illius unum, aut [illegible] ne

quit denotare aliquid unum ex parte obiecti in pluribus ut [illegible] probatum est; quia [illegible]

tantum cognitionem unitatem ex parte modi cognoscendi, non est ita plura in illa

abintus attingi, ut non distinguantur esse plura [illegible] fit unitas rationis

abintus, quando ea quae realiter plura sunt, [illegible] praecise abintus; sed quae

praecise ita cognoscantur plura, et non cognoscantur esse plura, neque inter

se distinguantur, fiunt praecise unum abintus: ergo quando ita plura cognoscuntur,

fit unitas rationis abintus. minor patet; quia hoc est fieri praecise unum abintus ea, quae realiter

plura sunt, et ita plura illa cognoscere, ut [illegible] sint plura, sive [illegible] non distin-

guantur abintus esse plura. quod erat [illegible]

Ex his colliges, unitatem rationis consistere in eo

quod plura abintus cognoscantur ita ut vi illius cognitionis plura illa confundantur,

ut

ut nequat intus cognoscere ancipite plura necnon distantibus cognoscat qualis et quanta distantia est, sicut actus illi quae distantes sunt multiplices, potentia et passione secundum multiplicitatem et diversitatem actus, quam magna potentia est, aut minor. Ad ista quae actus ille omnis homo habet aliquale passionem; quia illi nequit intus discernere, an homines sint illo actu significati centum vel viginti, centum, aut mille, illi animi presentia continent Petrus Paulus et etiam alter cognoscendi modus passio ad hunc, illo autem, qui dicunt nobis significat illa eadem homines: si enim quod dicere aliquis homo currit, modo passione currentem representat, quod sicut dicere omnis homo currit. Cuius ratio est quod etiam aliunde cognoscere eosdem Petrum et Paulum existere, ut illi actus omnis homo currit, cognoscere Petrum et Paulum currere; sicut habere hunc actum aliquis homo currit, etiam etiam aliunde cognoscere Petrum et Paulum existere, non posse ut illi actus iudicare Petrum et Paulum currere, quod actus ille omnis homo currit, aliquis homo currit, plures significant propter, quod ex plura debeant per actus plura actus et ex parte significantis nomine homo idem Petrus et Paulus, et aliquis homo idem Petrus Paulus et alii.

III Secundo passio-

nem, actibus vocibus importat non superficialiter unitas rationis, quod ex eo patet; quod cognitio illa propter unitas rationis sit, illa debet esse passiva, seu ita debet cognoscere aliud aut unum, ut ratione illius cognitionis nequeat intus cognoscere ancipite partia plura, quod ratione particulariter reddit passio cognitionis, sicut modus cognoscendi quod importat his vocibus omnis, aliquis homo non talis est ut haberi nocet ab intus cognoscente non esse possibilis plures homines; quod cognitio illa, sicut modus cognoscendi non talis est ut possit habere unitatem rationis. Probatur minor; quia actus cognat ob hoc aliquid esse omnino singulare, neque ut illud ex plure, seu re, pro re per voces omnis, aut per voces aliquis: quod modus ille cognoscendi, quia cognitio illa non est talis, ut possit haberi ab intus cognoscente non esse possibiles plures homines; quod ex eo provenit, quod cognitiones sic incipiant notitiam pluralitatis. Minor patet; quia nullus intus catholicus habere potest hunc actum omnis deus est omnipotens: aliquis deus est sapiens: quod ex eo provenit, quod actus intus deum scire sin-

gu

ocultare; q ꝑ fictioi illa capit aliquãlẽ pluralitatẽ notitiã.

Sed aũtẽ quare talis, ut tanta requirat, fictio ex eo venit, qd ob̃tẽ illud qd cognosc͡it, debet tali terre ꝑari, ut eo modo quare ꝑratẽ posit de quolibet indivisibiliũ cũ veritate ꝑrari independenter ab eo qd sint, & ñ sint plura alia, q eandẽ roẽ participent, ideo quod debet taliter aparere, ut ei illius cogit ñ apareat ut multiplex, nec ulla roe requirat, aut capiat notitiã pluralitatis: ergo qd in hac habet hoc iudiciũ, ꝑ̃ere tho, nihil curat an alii sint tho ꝑter pũ, imo etiã si intus crederet nullã aliã eẽ tho ꝑter pũ eodẽ modo de illo enunciaret eẽ thoẽ: sicut indivisibilis, q dico pater eternus ẽ deus, ita de patre id enunciat, acsi nihil aliud eet deus: q q intus enunciat thoẽ de pũ cũ illius cogit, ꝑ renũ ignorat, an alius sit tho ꝑter pũ; roẽ quae accidit, q dicit ꝑ aulus ẽ tho.

STE. IIIa

Ex dictis tali quadãducõ ma doctrinã exposicione.

Ex his, q in precedenti diximus, placuit aliquãdere, q ñ tibi ter, mode nostra exponunt pariter, ab illis tantũ iq de duco primo ab eã illis qdem fieri unitatẽ roĩs diaimulnẽe fraliter copulatibus neque fralitẽ disiunctibus, sed ẽtiam tibus, sive abstractibus fraliter; q placet, qui est fraliter copulatibus, aut disiunctibus fraliter, non acegit pluralitatẽ notitiã, nec illam habere posit ab intus iudicium te ca le ꝑ errorẽ ra illa, q dt cognoscere ñ eẽ universalẽ, sed singularẽ oĩa, q ẽ ab infra divina. qd si turcas in terrogat, an ac huis ille, qui unitati roĩs pacti das, cit virtualiter copulatibus, aut virtualiter disiunctibus, reo, veriusdicendũ, fore virtualiter disiunctibus, q diminuer eo ꝑi, q dat ab eo cinctu, q dicit pũ ẽ hõ ex aliis principiis, sive 4

ali

aliq actq noueritée plures hoes, poterit ex illo actu deducere: est aliquis ho. si autem n cognoscat plures ee hoes, nequit eiusmodi actum inferre, ut cu[m] predixi; sed cum de facto plures hoes sint, id quando certo sciat aliunde, de facto actus ille directus virtualis terodisiconcti[...], qui de facto pot eiusmodi actus inferri ex[...].

Sed advertas ulterius actum istum non solum esse virtualiter distinctivum eorum, quod unum hoem cum aliis fundat; sed etiam eorum quod unum et plura fundit: Unde qui intuetur praedictum hoem dicendo, n solum ignorat, an quae sit iste, ille ho, sed etiam ignorat, an solus pus sit ho, an sint alii hoes per terram; quare n satisfacit ad unitatem rois, faciendam in pluribus, sufficio illam qua cognoscitur hic ut sic hic ille ho, ita aut uno solo [...] ut actus tam quam obiectum adaequate sufficienti; sed ulterius requirit, quomodum modum cognoscendi ea, quae realiter plura sint, n distinguat, neque cum opponat nario pluralitatis notam. nec actus iste qua est aliquis ho ullus producit ad universitatem, si qua sit unus ho, ultra n distinguat quis ille sit ho, quem de [...] enunciat; quia cum opponit pluralitatis notam n satis fundit, neque omnia per modum unius cognit.

Deduco 1º rois unitatem fieri n posse nisi plura sint obiecta illa, sive inferiora, quae per modum unius cognoscuntur; si enim n sint plura realiter inferiora, quae fundant, sed unum tantum et singulare obiectum, n fiet rois unitas, ut obiectum quod illud cognoscat: sicut n fit unitas rois in isto Deus, quia deus singularis, et n sunt plures dii, qui cum illo [...] fundant. Ratio autem est, quia n cognoscuntur plura per modum unius, nisi plura sint obiecta cum illo [...] nomine, et rois fundit sentia. Universalitas [...] pue[...] ho et modus etiam cognoscendi manere posset, sive quod omnes hoes redderent[ur] impossibiles, atque in eo casu n cognosceretur ex [...] obiecti plures hoes, necesse est n universalis esse rois, sed singularis. sed de hoc [...] sequenti, cum de abstractione rois ab uni[...] tantum individuo sermocit.

Deduco 2º talis non esse cognitio illam, [...] fit unitas rois, sive talis [...]

do

est talis, q attingit, et qua spe rei pluraes, repraesentare, vel ex parte obiecti, et speciali modo tendendi unico tantum individuo, tentaciter. Ex quo fit, ut intellectus possit se dare ad praedicatum aliquid esse commune multis attributis, applicat alicui singulari individuo, vel ipsum ignoret, an praedicatum illud commune sit pluribus, ut in. Unde cum nihil sit a parte rei commune multis, et de illis praedicabile, fit ratione univocationis, ut dum in eis distincta praedicatur de multis, sibi tamen unum, et idem de omnibus praedicare videatur; quod multa per modum unius agnoscit: praedicat quod unum de multis; non tamen unum in re, sed unum in intellectu, quae re vera de multis praedicat multa, sed quae per actus operatione unum inter uidentur. Tanta quod operatio haec, ut si quis recte attendat id, quod requiritur ad illius actus uniuersitatem per accidens, quod inferiora plurant pauliora sint, imo per accidens etiam est, quod plurarent, et non unum realiter.

De duco 4

quarto, quo pacto praedicatum in se, natura humana dicatur una. Dicitur itaque praedicatum in se unum unitate rationis aut perfectionis, ex quo ea, quae realiter et distincta praedicata plura sunt, fiunt per rationem unum praecise, quae ea operatione a nobis dicta cognoscuntur. Unde natura humana fit una non quidem intrinsece, sed extrinsece per denominationem ab intellectu concipiente ac cognoscente illa plura confundente, et per modum unius cognoscente. Ingredientia concedi, et non aliquid fieri multis commune in quo nihil datur realiter commune ratione, qua fit unum a nobis, id quod est realiter plura, fit multis commune. Unde quantum est ex parte modi cognoscendi obiecti illud, quod signat intellectus, ut aliquid unum et idem, totum quod singulis attribuit, quae ab intellectu non distinguuntur, per ipsum actum, per se ipso attribuat Petro, hoc distinctum a Paulo, ut in.

Quinto tamen deduces quarto dicatur abstractio siue abstrahibilitas ab his illis, per quam fit communitas ratione. Ideo nihil aliud est abstractio, nisi separatio, aut disiunctio unius ab aliis, quod operatur maxime: haec separatio fieri dupliciter potest; aut enim unum ab altero separatur realiter, ut cum ulla pars ab altera, vel a lapide dum separari potest, et tunc separatio, siue abstractio erit realis, vel fieri potest tantum intentionaliter, quando aliquot praedicata multis communia distinguimus per intellectum a rationibus, quae differunt, quae plura-

titatem, quae obiiciebant: Itaque abstractio fit fundendo ipsam pluralitatem

in tantum, quia in se inclusa habentur, quae in tali reprasentatione, in quo dicitur in se includere

aliquam cognitionem, ad quam sufficit abstrahere. Et igitur abstractionem est talis actus, ipse in se,

qui in se repraesentat plura, ut ea omnia fundat, et quo modo universaliter indicat; inde

de quo obiectum abstractionis erunt ipsa plura, quae tali sic fundent, ac repraesentent.

T IVa

Oppositis occurrit argumentis.

Obiicies 1.o contra doctrinam

in superioribus traditam, obiectum actus faciens unitatem rationis, sive abstrahentis rationem aliquam cognitionem pluribus, est id, quod actus exprimit, sed ille actus non exprimit plura: ergo obiectum actus illius non sunt plura. Probatur, quia ut dicitur a parte rei obiectum actus abstrahentis, non requiritur dari plura: ergo obiectum actus illius non sunt plura. Antecedens probatur, quia ut dicitur a parte rei homo, non requiritur dari plures homines; sed sic se habet in re homo, de quo obiectum actus abstrahentis et facientis unitatem rationis in natura humana.

Confirmatur. Dico omissa majore, distinguendo minorem: sed actus ille non exprimit plura ut plura, concedo minorem: non exprimit plura utcunque, sive quomodo unica, nego minorem, et

consequentiam, aliter distinguo eandem minorem: non exprimit plura, quae realiter distincta plura sint, nego minorem: non exprimit plura, quae in intellectu, et eadem, quae exprimuntur, plura sint, concedo minorem: simili distinctione consequens, et antecedens dilues.

Ad probationem distinguo etiam majorem: ut dicitur a parte rei obiectum actus illius formaliter, non requiritur dari plura, nego majorem: ut dicitur obiectum ea ratione, quare equivalet ab actu, non requiritur dari plura, concedo majorem, itaque aliud est loqui de obiecto formaliter, et in se considerato, et aliud loqui de eodem obiecto formaliter, sed ut cognoscitur, et repraesentatur ab actu faciente unitatem rationis: obiectum illud formaliter est plura realiter, obiectum vero illud eo modo, quo repraesentatur ab actu unum in intellectu, non possibile, sed praecise ut dictum est. Sed tamen alii hic ut arguito solutione fugere ad obiectum verificationis

tionis, et repraesentationis obiecti, sed solum huius hoc in modo haberi debet, ideo non requiruntur plures homines tanquam obiectum repraesentationis ad hunc actum possibilis est homo, quia plures sibi repraesentantur, quia tamen per modum unius repraesentantur, unde solum sufficit ad illam veritatem, quod etiam eo modo dici iudicari debet in actu isto possibilis aliquis homo.

Obiicies 2° obiectum actus attingentis et facientis unitatem rationis est realiter, ut est in intellectu, non esset plura: ergo obiectum actus illius non est plura realiter. Probatur, quia si illud est realiter ut est in intellectu, esset realiter unum in singularitatibus, quae illud multiplicaret. Confirmatur, quia si tale obiectum essent plura inferiora, essent infinita, at quis dicat, posse attingere et repraesentare infinitos homines quos cognoscere non humana, ut operatur in isto actu homo. Argumentum hoc peccat in forma arguendi, nam ex antecedenti, quod assumit, infert obiectum actus illius non esse plura a parte rei, sed cum restrictione ut est in intellectu. Unde respondere consequenti distinguendo consequens: quod tale obiectum non sit plura a parte rei realiter absolute, nego consequentiam: non plura, ut est in intellectu, concedo consequentiam. Itaque si de obiecto illo a parte rei loquamur, plura sunt; at vero si loquamur de obiecto illo, ut est in intellectu, est unum, ut supra diximus. Ad confirmationem fateor, obiectum illud esse infinita inferiora, si possibiles sint homines infiniti, quod non est absurdum, cum eas sufficienter percipiant, quod etiam dicendum esset de hoc actu omnis homo possibilis.

Obiicies 3° obiectum actus facientis unitatem rationis est universale; sed universale nequit esse plura: ergo obiectum actus facientis unitatem rationis nequit esse plura. Minor probatur, quia universale debet esse unum in multis, ut in sua definitione. Confirmatur, quia unum realiter in multis non sunt plura; sed universale ita debet esse unum in multis, ut sit unum realiter in multis: ergo universale ita debet esse unum in multis, ut non sit plura. Minor probatur, quia universale est aliquid praedicabile realiter in multis, non autem est aliud in multis quam unum ad argumentum consequens negando distinguendo minorem universale nequit esse plura a parte rei considerata, nego minorem; nequit esse plura in intellectu, seu eo modo, quo attingitur considerat, concedo minorem: in intellectu, Aut in sui

re

que praedicatur, non est plura, quae realiter plura est. similiter dicitur ratione communis colligendum. Distinguere etiam, si velles, minorem probationem: universale debet esse unum in multis, quod sit realiter unum, nego minorem; quod sit unum per intellectum et realiter multa, concedo minorem.

Aliud dicitur, quod est, quod universale sit realiter unum, et aliud est quod sit per intellectum unum, id, quod realiter est in multis. denique igitur quod universale sit unum per intellectum, et verum etiam est quod sit realiter in multis, nec quod sit realiter multa, idcirco non est realiter in multis, quae realiter plura, sed tamen per intellectum, sive per intellectum sit unum. Unde apparet illa fallacia, universale debet esse unum realiter in multis nam vox illa realiter afficere potest vocem unum et sic erit falsa propositio, nam universale non debet, neque potest esse unum realiter, potest etiam vox illa afficere vocem in multis et sic erit vera propositio; verum enim est quod sit realiter in multis sed, quod est unum intellectum. hinc tota conversio propositionis sic distinguas: universale debet realiter esse in multis, ut sit unum realiter in multis, idest, ut sit unum per intellectum, quod sit realiter in multis, concedo minorem: idest, ut sit realiter unum et realiter etiam in multis, nego minorem; hoc enim repugnat.

Obiicient quarto. Ergo esset vera propositio: Petrus est homo, quia ex parte praedicati non afferuntur plura. consequentia probatur, quia afferuntur plura ex parte praedicati; idque esset dicere Petrus est homo ac Petrus est plures homines. probatur 2°, quia eodem modo praedicatur de Petro homo identificatus cum Petro atque homo identificatus cum Paulo; quia eodem modo praedicatur de Petro homo, quod sit Petrus; atque homo qui non sit Paulus; quae falsa propositio. confirmatur 1°, quia unum et idem praedicatur de Petro, et Paulo in his propositionibus Petrus est homo, Paulus est homo: quae significant plura ex parte praedicati, probatur; quia si non esset aliquid universale praedicaretur de uno ac de alio, distingueretur unum ab altero ratione illius praedicati. confirmatur 2° quia vox homo est communis vocum Petri et Pauli: quae debet significare aliquid unum communem Petro et Paulo, quod illis applicatur. probatur consequentia, quia ideo vox ista Petrus non est communis vocum hominis et aliis; quae debere aliquid significare singularis applicatur.

Ad argumentum

hujus termini repraesentando eodem cursus [illegible] q. [illegible] ratione nandae etiam e: nam licet idem plu-
res homines attingant, q. dicitur Petrus est homo, ac q. dicitur Petrus est plures homines; modus tamen
illos repraesentandi ita diversus est, ut non sit idem dicere unum ac aliud: ad hoc enim de-
bebat esse idem modus repraesentandi illorum ac hunc: quod etiam liberariis dis entis in
actibus, nam Petrus est aliquis homo, Petrus est omnis homo, si semel notitia cedant, aut ad illi-
cum ad[?] libitum eosdem plures homines signari explicite praet., sive sub disjunctione,
sive sub conjunctione significent; et tamen alter actus verus est, et alter fal-
sus. Ad 2^m^ argumentationem redeamus et [illegible] eodem, sicut eodem modo significat modum
repraesentandi explicite actus, dua si cadmita, nandae 2°; nam quod [illegible] hoc Petrus est homo
eodem modo significat explicite praet. hominem identitatem cum Petro, atque hominem distinc-
tum a Petro, et quod illos ita significat, ut non distinguat unum ab alio, nec ponit aspectu
identitatem Petri cum isto homine, quam cum illo; hoc autem non tollit veritatem illius
propositionis, sicut nec tollit veritatem hujus Petrus est aliquis homo.

Ad 1^m^ replicationem [illegible]
distinguendo antecedens: unum et idem praedicatur de Petro et de Paulo, unum inquam realiter
unum, nego antecedens: unum et idem in intentione, et ratione nostra, concedo antecedens. Quae solutio appli-
catur etiam potest replicationi antecedenti in hunc modum: si nomine diversum aliquid prae-
dicetur de uno ac de alio, diversum inquam a quo distinguitur, distinguitur unum ab alio,
concedo antecedens; diversum realiter, et fuse tamen, nego antecedens. Ad 2^m^ replicationem
dic, hujus esse univocum, non quia unum et idem realiter tale, multis quae coe significet
sed quia significat plura aut unum, seu plura [illegible] in unum in intentione, et ratione cog-
noscente; unde licet multis applicet ea, quae realiter multa sunt, sibi tamen unum
et idem videtur, quod non attingit in uno re[illegible], nam quod in [illegible] applicat hominis significatum
illius, advertit et distinguit aliquid diversum ab eo, quod applicat alii: unde
non solum applicat ea, quae multa realiter sunt; sed ea, quae multa etiam intrinsece,
et hoc est significare plura ut plura. Sed jam satis de unitate termini, ceterum ad
ea, quae de univocatione sequuntur, gradum faciamus.

DP IV^a^ logg.

De

Non semel supra insignuabimus multo ed difficiliorem de uni[versa]libus tractatione duabus disputationibus q[uas] in tertiis ig[itur] per [e]xp[e]rimentatione p[hilos]ophenia inde origine et a[b]strictis transfuga, ad de sem[p]ternis pramenta suas p[ri]mis Isagoge, in qua de genere, sp[eci]e, diff[erenti]a, p[ro]prio, et accidenti tractationem n[on] inutilem fecit, sed cum generis, speciei et[c]o[rum] q[ua]q[ue] c[on]tra coget et uniber[sa]lem importent apud o[mn]es dialecticos in valuit o[mn]ino usu, ut hanc de n[ost]ris uniber[sa]libus instituerent disputationem, q[uae] fortiori et ari[s]tare n[on] modicam alla tura e. u[er]um q[ui]a in p[rae]cedenti disputatione q[uam] plurima diximus, q[uae] ad hanc spectant o[mn]ia, ideo hic utiliora tantum seligam reliquis p[rae]termissis

Q[uaesti]o. I.ª

Q[ui]d sit et an det[ur] uni[ver]sale?

S[ECTIO]. I.ª

U[nde] uniber[sa]le d[e]finit[ur], et uariae refelunt[ur] sententiae.

Solet co[mmun]iter uniber[sa]le dici ex A[ristote]le unum in multis, q[uo]d p[ro] id[en]titate cum illis debes intelligere. uniber[sa]le metaphysicum aliud q[ue] aliud logicum e[st]. uniber[sa]le metaph[ysicum] d[icitu]r unum aptum esse in multis, logicum a[utem] unum aptum praedicari de multis, unde uniber[sa]le metaphysicum d[icitu]r uniber[sa]le in essendo, logicum u[er]o d[icitu]r uniber[sa]le in p[rae]dicando. aliud dici solet uniber[sa]le in causando, est Deus optimus maximus, qui e[st] rerum o[mn]ium p[rim]a causa, q[uo]d q[ui]a ad phisicam spectat, ibi eius na[tur]a examinabit[ur]. Ig[itu]r ex A[ristote]lica uniber[sa]lis de[scriptio]ne colligitur, duo ad uniber[sa]le requiri, et unitatem sc[ilice]t et multiplicitatem: n[on] solum autem multiplicitatem subiectorum participantium na[tur]am illam, q[uae] d[icitu]r una; sed etiam r[ati]o[n]u[m] eiusdem na[tur]ae: hoc e[st], requirit[ur], q[uo]d illa na[tur]a, q[uae] d[icitu]r uniber[sa]lis ex uno capite sit una, et ex alio sit diuisa; sic q[uo]d cum p[rae]cise, q[uo]d na

humana deberet ee universaliter requirere in 1° esse una indistincta et ulterius, quod eadem natura in pluribus realiter distinqueretur a se ipsa sicut in paulo; deberet ee una et multiplex et ut clarius dicam una et plura; siquidem multiplicitas est ratio ~~multiplicitatis~~ unitatis

De universale quod sic exposuit, credit divus Plato, ut dicit Aristoteles, aut dari posuit in quadistillabe, ut refertur ab Aristotele pariter in locis nostris plato. Divus nuillus plus dari eiusmodi universale, quale nos aterruit dari quaedam rerum ideas, hoc est, rerum essencias separatas ab inferioribus, que in se quidem sunt unae: ~~cum~~ dari naturam humanam non equinam etc. in se quidem unam, quae tamen postea dumque duitur aliquid individuum nec humanum, quodadmodo participaretur, et in terram deduceret et in eo individuo distingueret ab alio participans secundum naturam, qua sententia admissa, ubi quae sequitur naturam humanam esse rem universale. Ante intellectum esset una, qua separata, esset indistincta, et multiplex, quae in inferioribus distingueretur. has autem ideas, sive universales nos in Concatholicum collocabat: aquamente, sive melius amencia platonem vindicant, aut vindicare conantur, divus Augustinus seneca plus, et alii Aristotele inculcantes, qualitanto spe ... errorem inciderit, ex cuius impugnatione sibi nomen nicfacum acquireret; sed non potuit unquam mihi persuadere, Aristotelem platonistas ac ... detrahens. sed eaium cum quaerit hec sententia

Displicet 1°, quod impossibile, quod idem simul habeat unam pratum, et non habeat, ut impossibile, quod pueri simul esset homo, et non esset homo; sed admisso hoc universali sequitur, quod res simul habeat unam pratum et non habeat: ergo. minor probatur; quia admisso hoc universali sequitur, quod natura humana sit una, et non sit una: una quidem, quia ad universale requirit unitas ... non una, quia debet esse ... individuis, quod di... esse essentialiter ratio unitatis; sequitur naturam humanam habere pratum unitatis, et non habere, quod est impossibile. Displicet 2° quia natura illa separata, quae appellatur idea,

-1-

b. e realiter in ce essencialiter una, s. n. resi 2m dicas theoria contra, 8;
q na humana n habit nisi ut distincta in individuis. sibm ; q. q. par-
ticipabitur ab individuis, n pot theoria realiter distingui. Et hoc conf.
q na humana quatenus participat ab individuis n pot amittere sua predicata
essencialia: alias n amplius illa na participaret, sed alia na; q. ani-
ma compacto essenciali n manet amplius illa eadem na q prius; q. adhuc
in inferioribus erit una. quomodocunque erit distincta et n una: neque
simul pot ee unus praedicatus et nullius illius: q. impossibile ee talem esse de
re separata.

Post platonicorum sentencias reiectas sequitur Scotistarum sente-
ntia, qui ut videre est apud patrem cuarum d. 5a metaph sentenciam platonis
nisi proximius amplexabitur, asserentes in singularibus dari unam et
eandem nam pluribus comunem indistinctam realiter, colorem quidem distinctam for-
maliter ex na rei singularis a talibus. et in hoc conveniunt dari unitatem
realem aparte rei ante opus intellectus; q. vere admittunt dari aliquid unum et
aptum esse in multis. hoc autem pot dupliciter in eligi ut disputatione
proxima diceba: 1o ut admittant aliquid unum, quod vere actualiter sit
in multis: 2o si n admittant aliquid unum actualiter in aliis, sed de singu-
lorum na dicam illam ee comunem multis cum negatione, quatenus multitudine
n repugnet ee in alio quam in ea in quo e. 1m dicendi modum cum prima impug-
natione attendentes n posse dari in creatis aliquid unum, quod e ereccit in
multis. 2us iste qui Scoto per priore infra examinabitur ad aptitudinem unibus
ratio dicamus, et partim ex tali sequentibus reiicietur.

Caietanus q. nobilis admitta
dem hec essencia q. e 7., quam ticunitatem fratres Scotiani eam inque-
nunt nobam tamen ex quam unitatem attribuit, quam ipse appellat nativam,
q. ee explicari pot. na humana ut amboque intelligatur a diversis indivi-
duis: 3o tamen ad plus dicere utrasque neque intelligit divisa a paulo, neque in-
telligit positive una cum paulo; q. cum dividatur a paulo formaliter per pretermi-
ttam

bz antea ad illz nequit habere diuisionem: quia erit natura una, quam diuersis diuisa, sed hec oppinio dico falsa est, quia in memoria tantum reali potest intelligi natura humana, ut contracta per petreitatem, ut per pauleitatem nam a parte rei indat natura nisi hec: quia nullo modo potest intelligi natura una natiue, et semper positiue dicitur sine tamen semper m. positiue in habitu rerum frater diuisionis, quae est petreitas: quia sta contra frater; quia cum aliquo in tantum reali darent natura sine petreitate non modo est natiue una sed positiue una; nam m. est positiue una est, quia habere rerum frater unitatis; sed non frater unitatis precipue in sententia aduersariorum est incto diuisionis: quia hoc ipso quod natura haberet natiuam diuisionis, hoc est non haberet necessitatem, quae est frater diuisio, esset una positiue. praeterea haec sententia implicat in adiecto; ex una m. parte dicit, et loquitur de natura a parte rei, et postea loquitur de natura ut precisa; loquitur m. de natura ut sic, de natura communi, quia loquendi formale, ut alibi dixi, conueniunt tantum natura in statu intencionali.

Noster fonseca 5° metaphysicae c. 28 q. 3ª et septimo metaphysicae c. 12 q. 2ª docet naturam humanam esse habere duplicem statum; unum quod immediate est ab inferioribus, et a secunda differentia indiuiduali: in quo statu concedit nullam intercedere unitatem multitudinis; quia in hoc statu non intelligitur nisi natura petri, et natura pauli. alium vero statum docet habere naturam in eo signo, in quo est prior singularitate, et in quo est indifferens ut contrahatur ad istam, ut ad illam differentiam, cum hac veritate in quo statu docet, naturam ut sic esse indifferentem, unam, et communem pluribus: unam quidem ut prius, communem pluribus, quia esse indifferens ut contrahatur per petreitatem, ut pauleitatem. sed haec quoque sententia falsa est, quia implicat, quod natura quae est in petro non sit essencialiter haec sed tantum accidentaliter: quia intelligibile est, quod detur natura in aliquo signo reali, in quo sit indifferens ad petreitatem. antecedens evidens, quod hoc communis, quia enim intelligibile, quod aliquid in aliquo signo reali sit indifferens ad habendam suam essenciam: quia intelligibile est, quod in aliquo signo reali natura humana sit indifferens ad habendam petreitatem, quae essencialiter ipsi conuenit, et ordo reali ter

ce

cui illa accidenti ficatur.

[illegible] II^a

Mentem nostram exponimus circa universale a parte rei.

Recitatis ubi calamo 8° praecedenti praecipuas in hac difficultate sententias, quas quidem fusius impugnare iam nunc non est operis, ne eremus angustiis, sed ut mentem nostram explicemus, praemittenda est universalis distinctio fere ab omnibus admissa, sed ab aliis quam breviter correpta. Alibi dicitur quod universale, in universale, quod fundamentaliter (aliis fundamentale) et aliud universale quod formaliter (formale aliis) universale est. Universale fundamentaliter est illud, quod in pluribus est fundamentum ut intellectus ea plura cognoscat per modum unius. Cum autem fundamentum hoc sit ipsarum rerum similitudo et convenientia, sit inde quod universale fundamentaliter dicatur ipsis pluribus per unitatem illarum convenientiae et similitudinis: at universale hoc non est rigorose universale, si proprie loquendum est; quia non est unum in multis, sed multa similia in multis. At vero universale formaliter, quod proprie tale est, illud est, de quo universalis definitio verificatur, ita ut quod dicitur unum, vere in multis esse dicatur, et e converso ita ut id, quod dicitur esse in multis, sit formaliter unum.

Hinc iuxta ea, quae de unitate rationis diximus, facile nostra mens apparet: asserimus quod universale formaliter dari post intellectus operationem; ante istam vero solum fundamentaliter dari. Duplici ergo parte constat haec nostra conclusio. Et quod attinet ad 2^m, quod ante solum fundamentaliter detur universale ante operationem intellectus, satis constabit ex dictis de unitate rationis, et in hac ipsa quaestione et sequenti, ex quibus omnibus planum fit, nihil dari ante intellectus operationem, quod, cum sit unum, aptum sit esse in multis, ut requiritur ad universale formaliter. Diximus itaque ante operationem intellectus dari universale fundamentaliter; quia vere datur fundamentum, ut ab intellectu fiat universale, quod de facto fiant unum ab

abintr, ea, q realiter plura ē, sicut q antē opp intus diximus dari fundamentaliter distinctionem in partes realiter distinctas, q antē opp intus dat fundamentum, ut ab intus fiat rei distinctio; ita similiter diximus antē opp intus dari fundamentaliter universale, seu dari fundamentum ut fiat ab intus formaliter universale id, q non erat formaliter universale.

Unde intelliges, q̄d nam sit illud fundamentum, q̄d dat antē intus opp, ut fiat universale formaliter, nempe illud ipsum, q̄d ad unitatem rei faciendam dat; q quoties ab intus fit unitas rei, fit universale formaliter: unde dat formaliter universale, quoties ab intus plura fiunt unum. q̄d pt; q antē opp intus nihil dat in multis, q̄d sit formaliter unum; sed tantum fundamentaliter: q antē opp intus nihil dat q̄d sit universale formaliter. cōa pt; q universale ē unum in multis: q ut sit formaliter universale, debet ēē formaliter unum in multis. Ant. u° pbat; q q̄d q̄d realiter ē in multis p identitatem cum illis realiter ē multum; sed q̄d q̄d realiter ē multum ē solum fundamentaliter unum: q q̄d est realiter ē in multis p identitatem cum illis solum ē fundamentaliter cum illis: q n ē unum formaliter in multis, ut ēē debet ad hoc ut sit universale formaliter, p ut universale formaliter opponit universali fundamentaliter.

Dixi ad ii° hoc universale formaliter, p ut opponitur universali fundamentali. de hoc m. p ... : nam unitas formalis opponitur in ... unitati fundamentali, n unitati numericae, q male appellat ... , q̄d ab aliq obiici solet. nā humana habet antē opp intus unitatem formalem: q ē antē opp intus formaliter una. pt ant; q nā humana n solum het unitatem numericam in singulis individuis, sed etiam unitatem specificam in omnibus, sed hec ē unitas formalis: q het unitatem formalem. R. distinguendo ant: nā humana antē opp intus het unitatem formalem, p ut unitas formalis opponitur numericae,

et

et mali unitati oriri bani: habet unitatem realem quam ut unitas realis fundamentali opponit unitati, non autem. habet itaque natura humana ante operationem intellectus unitatem, quam realiter distinguitur ut a numerica, et mali distinguitur, quae unitas realis, et essencialis nil aliud est, quam ipsa individuorum similitudo, et convenientia, quam nos fundamentum unitatem appellamus, quia ab illa remittuntur fundamentum, ut ea omnia individua per modum unius cognoscant.

Ex hic colliges universale dici unum unitate rationis, quia apud nos nulla est alia unitas preter unitatem realem, et unitatem rationis; quidquid enim est unum aut est unum realiter, aut est unum ratione, et cum in creaturis nihil detur a parte rei, quod realiter sit unum in multis, sequitur universale quod est realiter in multis debere esse unum ratione, quia unitas haec rationis non opponitur cum realiter multiplicitate unum, atque non possit evenire cognoscentem plura illa, quia cognoscuntur, et unum; sed unum per ... plura illa confundentem ut non appareant, neque distinguant plura illa. Unde natura humana fit universalis realiter a cognoscente plura distinguente ut unum, quia licet natura humana ante operationem intellectus nullam habeat unitatem realem, de qua loquimur, accipit tamen post intellectus operationem esse realiter unum in multis; quia ab illa cognoscente accipit esse realiter extrinsece universale, a qua accipit esse extrinsece realiter una.

Sed oritur dubitatio, quod utilis est illud, quod inde fit universalis definitio a ... rationem nostra, dupliciter per nos loqui dicitur, primo loquimur ... 2a consideratis, id est ... loquimur eo modo attentis quo a mali distinguuntur, seu repraesentantur cognitionibus quae praedicata illa, quia obiective 2m consideratis cum veritate attribui possunt, dicuntur praedicata 1ae intentionis ... praedicata quae non possunt cum veritate attribui rebus 2m, sed hoc aut alio modo considerati, dicuntur praedicata 2ae intentionis, quae conveniunt rebus, ut subiiciuntur, et concipiuntur per aliam cognitionem, quae dicuntur intentiones in hac ... praedicata intentionis

ogenice, quod venit hoc 2^m re aliter tum; sicut per aliquem actum alter tertio qui

est eo modo cognoscitur in illo, cum dicimus, hoc aliquid unum in mul-

tis, loquendo de hoc in 2^m re, sed de hoc eo modo, quo prius cognoscebat,

illo alter per modum unius: unde praecise hoc, quod dicitur, praecise 2^a inten-

tionis. Dicitur 2^a intentionis non quod necessario debeat praecedere illa cognitio,

sed quia resultat eo modo, quo cognoscitur [illegible] illa cognitio, aut aliud

simili, si praecesset.

Ex his constat, debere universali afferre praedicatum

2^a intentionis, quod tribuit ei non 2^m quod dicitur, sed 2^m quod est ab intel-

lectu; de facto convenit rebus 2^m re, eo modo attenta, ut consideratis,

quia ab aliquo actu intellectus praecisa ei [illegible] plura 2^m re re-

lata de universali definitio, quod est aptum esse in aliquo uno, in mul-

tis realiter identificatum ac illis. Ac enim est, quod in multis est identi-

ficatum, ac multis similibus multa, ...inde; quod ibi definiatur mul-

tum 2^m re, sicut 2^m quod dicitur, sed multa eo modo, quo cognoscuntur,

praecisa unum; multa aliquid eo modo sunt aliquid unum per intellectum, quod est re-

aliter in multis, aut ut [illegible] in multis sit collectio universalis,

[illegible] unius cuius hoc ac illa praedicatum universalis ideo

[illegible] illo non universale definimus, sed quotquot fieri possunt

universalis ab intellectu. Et hoc de universalis unitate, ad aliqua alia de

illius aptitudine dicamus.

Quaestio II^a

De universalis aptitudine ad essendum in multis.

Sectio I

Aperitur status quaestionis.

Multa de universalis unita-

te hactenus diximus, nunc vero de universalis aptitudine, ut sit

in

in pluribus indicamus, relictis quae in hunc locum reservantes. Quaerimus itaque — quatenus univocatione, si verum quod dicunt, unum quod ratione sit aptitudinem in multis, et quod in superiori disputatione illam recolit clarum sententiam, quod aliquid vere unum in multitudine apprehendit, repugnabat; sed cum sententia illa aliter etiam ex se habet, quatenus non reperiebat diversas quidem essentias in singulis individuis, ita tamen ut natura humana, quae in Petro habet non repugnantiam ut sit in Paulo, etc. Secundum ut supra diximus, ait, non dari aliquid ratione, ut sit praedicabile de multis; sed ita esse, quod non repugnet sibi esse in alio, quod in eo in quo est, isto modo sit dicendi et etiam impugnandum est, quod quaeritur.

Sit nostra conclusio: nulla datur, nec possibilis est in natura unitum divisi in repugnantia, seu aptitudo ante opus intellectus ut sit in multis. Probatur 1°, quia nihil potest realiter identificari cum eo, a quo realiter distinguitur; sed natura humana Petri realiter distinguitur ab eo, quod non est Petrus; ergo nequit identificari cum aliquo quod non sit Petrus; sed Paulus non est Petrus; ergo natura humana Petri nequit identificari cum Paulo. Maior et syllogismus patet; probatur 2°, quia, et alterius demonstratur a

— nihil est —

— tertio, quia nihil potest esse realiter id, a quo realiter distinguitur. 2°: quia quod idem est, per se ipsum est id, quod est, ut praecisa non esse id, quod non est; ergo sicut non potest non esse id quod est, ita non potest esse id quod non est. Confirmatur: natura humana, quae in Petro, est realiter ipsa Petreitas; ergo est realiter essentialiter divisa a Paulo; ergo ipsa habet essentialem divisionem a Paulo; ergo habet negationem unitatis cum eo essentialem: atque inde sequitur in hac sententia, naturam humanam, quae in Petro est, essentialiter unam et essentialiter non unam, habere et praedicato essentialem unitatem, et negationem unitatis, quod implicat.

Probatur 2°, quia si natura humana, quae in Petro, habet essentialiter divisionem a Paulo, et non habet, esse essentialiter non habet divisionem a Paulo; ergo accidentaliter tantum divisa

e a paulo: q° distincta individualis quae est formalis quae est formalis divisionis a paulo ē accidentaria humana, quae in petro, quod absurdissimum ē. sicut natura humana, quae ē in petro habet esencialiter divisionem a paul. ly: q° ex esencia rei dicitur a paulo, ac proinde ex natura rei, et per consequens formaliter: q° nulla datur eiusmodi unitas naturae ex terna, petri et pauli. Pr 3°; et rogo scotistas, an natura humana, quae ē in petro potuerit eo realiter in paulo, seu identificari cum paulitate, et esse realiter natura pauli. Si dicant, quod non; q° in hac natura specifica accepta est aliquid quod non ē in natura pauli itidem specifice accepta; haec. n. potest identificari cum petreitate, illa uero non: q° ex re ex natura rei distinguitur a natura pauli. Si uero dicant, naturam quae ē in petro realiter potuisse identificari cum paulitate: in primis hoc manifeste ē falsum; q° aliás potuit petrus esse paulus, in quo ē implicatio in adiecto, et ulterius hoc ē manifeste impetu; q° quae semel realiter identificantur nequeant nec per dei potentiam ullo pacto realiter distinguii; q° natura, quae realiter identificatur cum petreitate non potuit ab illa distinguii: et proinde sicut natura quae ē in petro, potuisset esse in paulo ac identitaliter petreitas, et par ratione individuitas esset accidentale, et non minus absurdum quam ridiculum ē.

Sed obiicient scotistae, natura humana [illegible] ex natura rei petri atque pauli: q° dicenda formaliter una. Probatur consequentia; quia quod esse non in hoc ubi indistinctas distinguuntur, evidentem est realem naturae unam. Antecedens probatur; quia natura humana [illegible] est petri ut [illegible] potest unquam esse diuisa a petro: q° non potest reperiri in paulo sed de facto in paulo reperitur natura humana: q° natura humana [illegible] ex natura rei petri. Respondendo cum pocis antecedens; q° non datur natura humana [illegible] realiter, et ad [illegible] ad interrogationem in [illegible]. etenim quod aptitudinem rei datur non est natura [illegible], sed natura [illegible] illa, quae quidem esencialiter diuiduntur ad inuicem; nam in [illegible], hoc ē petri, nullo modo potest esse diuisa a petro ac proinde nullo modo potest esse in paulo seu quia ex statu positionis, hoc ē in eo quae in [illegible] quae in eorum [illegible] accidentis

da

dat nã 2m ic. ~~obiicies 2o ex cap. peti dici~~

Obiicies 2o ex capite quod deus qui uelit dare tali quam homo uerum esse indiferente ad creandum petrum et paulum: quare per id arguitur deum non esse indiferentem ad creandum naturam humanam: quia natura humana in mente diuina est tamen non est determinata ad petreitatem: quia natura humana ~~quae~~ (est determinata in mente diuina, et tamen non est determinata ad petreitatem) est dicere indiferentem ad petreitatem, cum non esse dicere indiferentem ad petreitatem, supposito quod natura humana esset determinata, esset determinata ad petreitatem. Respondeo distinguendo antecedens: deum non esse indiferentem ad creandum naturam humanam collective, concedo antecedens; uerum deus debet creare aliquam naturam humanam, atque inde indiferentia non complectitur omnem naturam humanam. deum non esse indiferentem ad creandum naturam humanam disiunctive, nego antecedens, et simili distinctione omnes subsequentes propositiones. Exemplo, dicendum est, quod deus sit indiferens ad creandum petreitatem supposito quod iam esset determinatus ad creandam naturam humanam, ita intelligendum est, ut indiferentia non cadat tantum supra petreitatem ut distinctam a natura, sed supra naturam affectam petreitate. Unde ille erit sensus Antecedentis: Deus uult creare unam naturam humanam uerum non est determinatus ad hanc uel illam. ex quo sequitur non solum esse indeterminatam petreitatem; sed etiam naturam: atque inde nullo pacto esse naturam indiferentem ad petreitatem.

Obiicies 3o. de complexu totali non est diuisio nec a petro, nec a paulo: ergo est natura una. Probatur 1o; quia natura, quae est in petro, deus non est diuisa a paulo; alias non posset cognosci uera apprehendi sub opposito modo unitatis; sed in deo cum ueritate apprehenditur natura petri, et pauli ut una: ergo supponitur una ex parte naturae. Respondeo argumentum 1o, in nullo casu realitatem dari complexus tantum totales verum, unde consequentem argumentum. 2o distinguendo antecedens: de complexu totali fisico natura non est diuisio nec a petro, nec a paulo, nego antecedens: de complexu totali metaphysica natura non est diuisio a petro, nec a paulo, concedo antecedens. Et atque inde eadem dicitur ad probationem sicut natura 2m complexus metaphysicus, sed 2m fisicus est in hoc sicut essentialiter diuisionem

videro nullo modo deri[?] una natura, sed semper mai[?] ... individuis ... (ua)m pu-
tionem distinguuntur: non quod in ipso ... divisa a... ... ... hic ... ...
[illegible] ... ... divisa a ... ... et ... ...
... ... sepa-
ratam.

SECTIO IIa

De aptitudine universali, ubi an possit a[b] ... individuo abstracta dici universalis?

Sit in hac difficul-
tate

2a notandum: natura universalis antecedenter ... ... aptitudine seu potentia logica,
ut sit in multis; ... ... intelligentia nota, aptitudine sive potentia logica nec ali-
... ... in ... ... in quo fundatur illud axioma ... ...
abstracta ad potentiam, ... in hoc ... ...
universale habere aptitudinem, et potentiam logicam, ut sit in multis, ...
... ... realiter ... ... aptitudinem, ...
... ... natura huma-
na antecedenter ... ... non repugnantiam ut sit in multis; sed
illa non repugnantia ut sit in multis est aptitudo, et potentia logica ... ut sit
in multis; ergo natura ... ... aptitu-
dinem ut sit in multis. Maior patet; quia ... ... ad potentiam, in qua
actu fundatur; sed natura ... ... in multis; ergo natura ... ... esse in
multis: ... habet non repugnantiam, ut sit in multis; sed illa non re-
pugnantia ... est aptitudo et capacitas ... ergo universalis dicitur ... ...
na, quia universalis ... habet ... ... aptitudinem ut sit in multis.

Pro 2o;

quod ... humana ... ... in multis non est aliud, quam identificari reali-
ter cum multis; ergo aptitudo ut sit in multis non est aliud, quam aptitudo,
seu non repugnantia ut identificetur cum multis. sed antecedenter in-

het

habet natura aptitudinem et potentiam, ut identificetur cum multis; quod ante operationem intellectus habet aptitudinem, et potentiam logicam ut sit in multis. Confirmatur 1º: quia natura humana, seu universalis esse in multis est esse realiter multa; sed universalis natura aptitudinem habet ut sit realiter multa: quia habet aptitudinem, seu potentiam logicam ut sit in multis. Maior patet: quia natura universalis esse in multis est esse in multis per identitatem realem cum multis, sed esse in multis per identitatem realem cum illis est esse realiter multa: quia ista est hic nota, aptitudinem, quae datur in natura universali ut sit in multis, nihil aliud est, quam aptitudinem ut sit in illis realiter multiplicetur, seu ut realiter sit plura, cuius ratio a priori est; quia quod natura humana sit in multis est, quod multi sint homines; sed quod homines multi sint, est quod natura humana identificetur cum multis per suam realem multiplicationem: quia quod natura humana sit in multis est quod identificetur cum multis per suam realem multiplicationem: quia quod possit esse in multis est quod possit identificari cum multis per suam realem multiplicationem; sed quod possit esse per suam realem multiplicationem in multis est, quod possint esse multi homines, et in illis multae naturae humanae: quia quod natura humana possit esse in multis solum est, quod possint esse multi homines, et in illis multae naturae humanae.

Sed opponitur 1º. quod convenit superiori, convenit etiam inferiori; sed inferiori, ut ipsi non convenit aptitudo ut sit per identitatem in multis: quia superiori neque homini, sive naturae humanae non convenit aptitudo ut sit in multis. Respondeo distinguendo maiorem: quod quod convenit superiori ut sic et distributive, convenit inferiori, concedo maiorem: non perfecte distributive, nego maiorem. potest namque superior dupliciter considerari, scilicet 1º considerari in natura ut perfecte distributiva, ut quando dicitur animal est sensitivum; quod quod taliter convenit superiori, convenit etiam inferiori. potest item considerari in alia, ut non perfecte distributiva, qualis est simplex suppositio, iuxta quam, inquantum plura per modum unius attinguntur, ut quando dicimus, natura humana est una in multis, in quo casu praedicatum, quod convenit superiori, nequit inferioribus convenire.

Opponitur 2° tota superior

includitur in inferiori: quod quod dicitur de illa dicitur de illa debet parti. sed de to-

ta natura superiori dicitur, quod est apta, ut sit in pluribus; ergo de inferiori

debet dici, quod est apta, ut sit in pluribus. etc. Probatur 1° antecedens ratione,

nam aptitudo rei naturae universalis: ergo aptitudo rei non habet aptitudinem ut sit in

pluribus. Probatur 2°: quia quod quod est aptitudo rei, ut ex opere nos dicimus, est singulare;

sed quod quod est singulare non habet aptitudinem ut sit in multis: ergo natura aptitudo rei non

habet aptitudinem ut sit in multis. Respondeo distinguendo antecedens: natura su-

perior tota totalitate rationis includitur in inferioribus, concedo antecedens: natura superior

tota totalitate reali includitur in inferioribus, nego antecedens. Vel aliter distin-

guendo antecedens: natura superior tota totalitate fundamentali, seu totalita-

te fundamentaliter sumpta includitur in inferiori, nego antecedens. natura superior

tota totalitate formali, seu formaliter sumpta includitur in inferiori, concedo antecedens.

Itaque

natura superior sumpta totalitate reali sive fundamentali est multa in inferio-

ra realiter aptitudine rei, quae participant illorum rationem quae sunt in eis [illegible]. Et hoc

plura in inferioribus includuntur in unoquoque inferiori. Aliter potest sumi natura supe-

rior tota, et totalitate rationis, quod totum illud quod datur in unoquoque individuo

non est sumpto, sed ea ratione quam probatur a cogere natura in inferioribus, videlicet

intellectus ita ut habeat unum non realiter sed intentionaliter, quod unum videatur [illegible]

intus singularia participare. Ad minorem probationem respondeo distinguendo antecedens

natura aptitudo rei non est unitas formaliter, concedo antecedens; non est unitas fundamentaliter,

nego antecedens: et haec unitas sufficit ad eam [illegible] aptitudinem a nobis adquiritur.

Ad 2am probationem respondeo distinguendo minorem: quod quod est singulare sic sit

unicum singulare non habet aptitudinem ut sit in multis, concedo minorem: multi-

plex singulare, nego minorem. Talis aptitudo rei multa singularia, quae [illegible] multa

sunt [illegible] materialiter esse multa, sed esse in multis potentialiter quae [illegible]

in multis, quod in multis potest esse unum, non unum realiter, sed unum ratione.

Ma[illegible] adhuc di-

stat

fluas circa 2m istud dico, quod duplicem ratio pertinet. 1a est an possit albus in individuo abstrahi ratio aliqua quin ad ... pertineat a ratione, eo quod etiam ... 2a an aliquid, quod non sit commune multis, ita possit abstrahi, albus, cuius est color, ut fiat universale, ad 1m ... ratio non posse abstrahi rationem aliquam multis communem, quin a pluribus eiusdem rationis abstracta convenientibus abstrahatur. Verbi non posset non bene mente dissipare ... S. 6 alteras modus posset hoc applicari in certitudine de proprietatibus ... quas in nostra de ... 1o autem ratio a priori; quod cognoscere aliquod praedicatum, in quo plura individua conveniant nec distinctae substantialiter plura illa inter se confundere, ita ut non cognoscant per se plura in una perfectione abstrahere rationem a pluribus communem; quod requirit abstrahi ratio aliqua ab unico solo individuo, quin ab aliis similibus abstrahatur. 1o patet a nostra principia ... 2a ... quod ... in ... ab unico solo individuo ... in ipsa cognoscit praedicatum in quo omnia conveniunt, sed cognoscere praedicatum in quo omnia conveniunt est cognoscere omnia convenientia, et ea alterius rationibus communi: quod omnia confunderet omnia illa individua, ut non cognoscant ... plura est facilius mente abstrahere rationem a pluribus communem, ut ab aliis similibus abstrahere.

2a pars distinctis ... in hypothesi in qua forma abstrahi ab unico individuo, quin ab aliis similibus abstrahatur, in quo casu, ... abstractam non fore universalem. ... illa natura ab unico solo individuo abstracta, unitatem individui identificatur: non est universalis. Ante probatur; quod abstrahere naturam ab unico tantum individuo est cognoscere naturam ut uno tantum identificata. ... quod quod unitatem identificatur est una realiter; sed quod est una realiter, non est universale: quod natura ab unico abstracta individuo non est universalis. ... quod universale est unum aptum esse in multis, aut de multis praedicari; sed quod unitatem identificatur non est aptum esse in multis, aut de multis praedicari; quod quod unitatem identificatur, nequit esse universale. Ex quo etiam reiicienda est Thomistarum sententia, quin angelicas species esse universales, ... sententiae in multiplicabiles ... ...

SE. III

satisfacit argumento et quaestionem absolvit.

Sed contra 1° arguitur contra solutio-nis illius, natura quae identificatur cum persona, non abstrahitur ab aliis; sed natura quae abstrahitur a persona identificatur cum persona: ergo natura humana, quae abstrahitur a persona non abstrahitur ab aliis. Maior constat; probatur minor, quia natura quae ab aliis distinguitur non potest ab illis abstrahi; sed natura quae abstrahitur a persona, distinguitur ab aliis: ergo natura quae abstrahitur a persona, non abstrahitur ab aliis. Resp. distinguendo maiorem: natura quae identificatur cum persona, non abstrahitur ab aliis, cum quibus fundatur cum aliis, et auctoritas natura fiat in individuum, nego maiorem: si ita fundatur cum aliis, concedo maiorem. Similiter probationis maiorem distinguo: natura quae distinguitur ab aliis praeter personam, non potest abstrahi ab aliis, si cum aliis confundatur, itaque unum fiat, nego maiorem; si cum aliis non confundatur, concedo maiorem. Itaque natura humana, quae identificatur cum persona, si abstrahitur abstracta, fit una et eadem in individuo natura Pauli, cum qua confunditur, et inde quia abstrahitur etiam a Paulo, a quo apud individuum non distinguitur.

Obiicies 2°: sicuti res quae esse videntur, potest ab illis rationem hominis abstrahere; sed tamen non abstraheret illam ab hominibus, quos non videret: ergo illam non abstraheret ab aliis praeter personam. Minor probatur 1°, quia species ab uno emissa nequit deservire ad cognoscendum alterum. 2°, quia cognitio non repraesentat aliud, nisi id quod emisit speciem. Resp. concessa maiore, negando minorem ad 1am probationem, distinguo antecedens: species emissa ab uno nequit deservire ad cognoscendum aliud, si fundendum unum est aliud, nego antecedens: distinguendo unum ab alio, omitto antecedens. Exemplo patet, quia si duo homines sint valde similes, species ab uno emissa deservit ad cognoscendum alium et fundendo utrumque, unde solet intellectus per modum unius utrumque cognoscere et per speciem unius alium repraesentare. 2am probationem forte locum habet in sensibus externis, sicuti in illorum cognitionibus, quae immediate causantur a speciebus proxime ab obiectis emissis; in cognitionibus intellectualibus abstractis experientia, quae valde remotae sunt ab illis speciebus, falsum id omnino; immo ita fere semper contingit, ut in illis ab uno singulari via quadam sibi faciat ad universalia fienda.

ad individuum vagum in qua dic flatu sic supponant dari, aut posse esse aliquod individuum, quod sit de facto hoc vel illud, falso omnino dicunt; si autem dicant collectionem omnium individuorum habere hanc aptitudinem, est hoc falsissimum; nam tota collectio non habet aptitudinem a parte rei ad identitatem vagam cum aliquo individuo, sed aptitudinem determinatam ad identitatem cum omnibus individuis determinate sumptis. Si dicunt distributive dari naturam Petri et Pauli, et tamen ipsi habere aptitudinem ad identitatem cum vago individuo, hoc est aptitudinem, ut identificetur vage cum hoc aut illo, et hoc etiam falsum est; nam per nihil est a parte rei vagum, et unde habens ad identitatem cum alio, et reciproce. Quare dicendum est naturam humanam dari aptitudinem ut identificetur realiter cum individuo, quod intellectus cognoscit vage; non autem datur aptitudo ad identitatem cum individuo, quod realiter sit vagum. Patet explicatio: quia a parte rei non datur individuum vagum, quod libet non determinatum, et a parte rei determinatum est id, quod est; denominantur ergo haec individua vaga abstracte, quatenus intellectus cognoscit ea modo individua indeterminate, est res dicitur in eo vertitur Paulus, aliquod individuum, aliquis homo: unde ergo natura humana identificari cum his individuis, quae significant vage et non identificari cum aliquo individuo, quod realiter vagum sit, quia hoc est impossibile, et natura humana non datur aptitudo ad aliquid impossibile.

Q. IIIa

De potentia et actibus animae sapientibus.

SECTIO Ia

Distinctione proponit, et ad veriorem eligit sententiam.

Triplex in hac quaestione nobis examinanda occurrit. 1a est, an sit anima in se potentia distincta in tribus hoc triplex potentias. 2a, an hoc sit actu proprius in intellectu humano, et non possit etiam animae fieri ab intellectu divino, et angelico. 3a tandem an aliqua potentia sit in nobis animae sapere possit.

sed antequam dicamus de spiritualitate, duo praemittenda sunt ne sinapsis deceptionem. Primum est quod intellectus alias dicitur intellectus agens, et alias intellectus patiens, aut passivus, sive ut vulgo dicitur corrupta voce possibilis. Duplicitur enim operatur noster intellectus: primo elaborando sibi species spirituales, quae ad cognitionem producendas adiuvant: 2° producendo ipsas veras cognitiones, quae imagines sunt et intencionales obiectorum representationes. Prima illa operatio elaboratio dicitur operatio intellectus agentis; quia ad illas elaborandas est efficiendas, solum agit intellectus, nihil quae recipit, aut patitur; at vero ad producendas cognitiones non solum agat, sed etiam recipiat, et patiatur inde (ut loquuntur philosophi) species illas, quae adiuvant; ideo cognitio ipsa dicitur operatio intellectus patientis, aut possibilis.

2°

quod praemittendum est, hanc eandem intellectus possibilis operationem triplicem esse, scilicet apprehensionem simplicem, iudicium et discursum. Et quidem omnes doctores per distinctas, aut potius hoc cognoscitive intellectus possibilis operationes generalia spiritualitatis sufficienter; quod de discursu specialiter non est difficultas, nisi ea, quae oritur ex iudicio in discursu contento: de simplici apprehensione in complexa fere nemo omnino dubitat pro illa spiritualitate universali, et merito; nam per apprehensionem simplicem, quae convenit huic homini, et alteri, natura humana representatur ut una in individuis non distinguitur ab alio. De apprehensione autem complexa quatenus est universalis, negant patres conimbricenses quaestione prima in prooemio factionis porphyrii articulo 4°; sed quoniam, ut rationem capere non possum, cum necessitas universalis, quae fundantur in individuis, non videantur, ac dixi, ita apprehensio hominis. Unde praecipua difficultas ad actum iudicii reducitur, quae attribuendus est ad litem difficultatis.

Dico 1°. Non satis universaliter spiritualiter omnes intellectus agentis; sed solum per 2m illa intellectus patientis, aut possibilis. Non utriusque est; quia omnes non representant spiritualiter obiecta: quia operationes nihil habentes intentum: quia illae plura non sunt, nisi intellectus, vel iudicia convenientes cognitionis. Aristoteles libris de anima, et alii exquisiverunt, legitimi ergo. Dico 2° quod omnes tres intellectus possibilis operationes fieri possunt non spiritualiter universaliter. Et primo de apprehensione simplici incomplexa

pl

pliexa constat quadiero. et 2° q̃ bo scrip. ap̃ hencione q̃ illa est manca̅ti valle, q̃ certa q̃ ... renit huic uoci hō sicri unale: q̃ dig. sit p. apte venit huic uoci bus alt valle. q̃ hoc q̃ q̃ uoces istr cognoscunt illa illa ipsa in testiora et eod modo I fundg a ... hō; sed p̃ istamq̃ situnale: q̃ p̃ illa etia sit. pr 2°; q̃ ideo q̃ manca p̃ hen tione hō sit unale, q̃ ita cognoscun et reprsan toia illa indiuiduaria humana, et n̄ distinguat unu ab alio; sed id accidit in ista app̃ hentione alt valle: q̃ etia q̃ illa situnale.

Deac huiu dicit ma e di flasan ut q̃ ro aliqua coir accuri in teriori hu prat, maneat unalis in actuali pratione inqua di flat p̃ placet a statu ba parr, cu palre Su hio q̃ 6 danaliba ... cencibus q̃ etia d° 4°. spinola D̃ ... s 4ª articulo 4°, a quo expñt dirensio, ... n̄ pou hoc admetti a ... alitur; sed tali ... hic authos. prq. 1°: q̃ manca p̃ p̃ue hō taliter cognoscit ... hoc ut ex uiribus cogir n̄ ... an p̃uerit hō distincte a paulo, t n̄: q̃ ex uiribus cogir taliter cognoscit ... fundat ... paulo, et ceteris hoi bus; sed qualis taliter cognoscit unu indiuiduu, et uiribus cogir nequeat in ... cognoscere, an sit distincte ab aliis t n̄, et an plura sint, et unica situnale, et oia cognoscunt ... modo, uniu q̃ ... 2°, q̃ ... hic p̃ue hō distincte a paulo di ... ab ista p̃ue hō; sed nulla adhuc diuersi ... si q̃ ... distinguit inter p̃ et paulu, seu distinguat hoc ille, q̃ ... ab illo, qui e paulus: q̃ hic 2ª ... talis huiusmodi distinctione, imo unu ... alias ...

Con fu. 2°; q̃ unu et ide a p̃ue ... enunciat de ... actu p̃ue hō a t quedi paulo ... paulus hō: q̃ utrq̃ que situnale. plica, stat mihi ... q̃ etia ... hoc ... duos illo actus, uiribus nequit ... an p̃ue et paulus in ... hoc, an unu ... qui illo ... n̄ distinguit aliqd ... aut in

paulo, quod esset duos esse homines; hoc ultimum antecedens, quod ultimum sit, ut possit paulus esse duo homines, debet habere hunc actum, qui non est paulus actualiter, equivalenter etiam, per errorem intellectus, quod esset paulus est paulus, intelligeret etiam eos non esse duos, sed unum hominem. sed hic rationabiliter concipio illa quae possit universale, sit formaliter comparatibilitas, non loqui materialiter comparatione illa, quam variae, ut efficiat unitatem rationis, quatenus est illa, quae illa, quae unam efficit, comparat ad aliquos homines communiter; sed loqui materialiter comparationem non universalis eius, in te riorizetur. sinequa concreta ad rationem spinulla bona spectat aliis fieri non posse universale per eiusmodi cognitionem comparativam. probatur; quod iuxta nostra principia sunt sit universale, formaliter, quod dicitur unitas rationis; sed unitas rationis non sit per eiusmodi cognitionem comparativam: quod universale sit per eiusmodi cognitionem. consequentia dictat ex nostris principiis. probatur 2°; quod ista comparatio nequit fieri nisi per actum formaliter exprimentem ipsa plura; sed quod ultimum sit universale ut tale formaliter sit, non debent exprimi plura: quod ista. probatur 3°: quod universale non cognoscit cognitione comparativa, haec cognoscit eam ordine et aptitudine ad praedicari de multis; sed non taliter positive coordinata, et taliter comparata apta, impossibile, quod sit universalis: ergo. minor probatur; ad hoc ut naturam universalis debet posse praedicari de multis, 2m totum, quod concipit; sed non cognita et ordinata positive ut apta praedicari de multis nequit de illis praedicari: ergo ista. minor probatur; nequit de pomo praedicari non apta positive praedicari de paulo; neque enim. pomo potest convenire aptitudo ad praedicari de paulo.

SECTIO II

Apposita solvimus argumenta.

Asseruimus non in exhalipratione non amittere universalitatem, quod posse esse omnes fere nostri, ex quo argues 1°. quod dicitur sit universale per non accipiuntur omnes homines etc.; sed quod praedicatum homo de pomo non concipiunt omnes homines: ergo quod praedicatum homo de pomo non sit universale. minor probatur; quod omnes homines de singulis possunt dupliciter praedicari, scilicet totum illud, quod concipit, praeter de

et singulis, quod stare nequit cum veritate propositionis. 2º sicut totus, sed aliquid illius totius preter singulis, applaudo ultimum unique posse aliud paulo. Ideo distinguendo maiorem: si capiuntur omnes homines pro actibus realibus virtualiter disiunctis, concedo maiorem: pro actibus formaliter aut virtualiter separatis, nego maiorem. Unde colliges quo pacto distinguenda sit minor, et vide quod diximus quaestione 2ª precedenti, ubi adnotabimus aliquando duas funciones actus facere identitatem rationis, sic intelliges privari de omnibus unum et idem non realiter, sed unum et idem ratione; quod licet de pluribus pluraliter dicantur, dicuntur tamen eo modo unius, et sine ulla distinctione a quolibet.

Arguitur 2º: non potest privari de Petro nisi id quod est; sed Petrus non est nisi aliquid singulare: ergo non potest privari de illo nisi aliquid singulare: ergo universale non potest privari de Petro: ergo quod aliquid privatur de Petro non potest fieri universale. Ideo distinguendo maiorem: non potest privari de Petro nisi id quod est et eo modo, quo est distinguendo id quod convenit ab omni eo, quod non est, nego maiorem: non potest privari de Petro nisi id, quod aliter accidit, sicut tamen confundendo illud id, quod est aliquo, quod non est, concedo maiorem. Unde concedo minorem, distinguendo consequens: ergo non potest privari de Petro aliquid singulare distinguendo illud a quolibet alio singulari, nego consequentiam: sed confundendo illud cum aliis singularibus, concedo consequentiam; et eo ipso quod privatur ita illud singulare cum alio confundatur, fiunt unum: sic fit universale per actus illos id, quod 2m esse erat singulare. Et sine dictis quod Petrus et Paulus est aliquid quod 2m esse singulare, et tamen universale eo modo, quo cognoscitur, quod unum cum alio confundit.

Arguitur 3º et opponendo de Scoto, qui ingeniosos non abiecta sententia, sed immerito, ut habet, et aberrare quidem a veritate fecit: eam. m. dicamus ex simplici tali iudicii mentalis, quod cum sit qualitas distincta indivisibili dividi simul et cum mens cognoscit cum hoc et pro [illegible] faciendo in terminis quae ~~[illegible]~~ identitatem, ex qua sic et formatur [illegible] unicuique et idem actus nequit confundere et distincte unicuique et idem omnes cognoscere; sed si hoc est tamen talis quod est hoc, sit simplex qualitas, faciat que

quo a nale unicuique et idq actu claret 2 sue cognoscet idq obtz; q̄ d.
n̄ e simplex qualitas, ū n̄ sit ma unalis. mi pr̄; q° sia actus iste faciat
unale, cū sit simplex qualitas, cognoscet unctq pīq ea claritatē
qua signat hac uoce pūs et ea 2 fusione qua signat hac uoce hō; sed
hoc ē claret 2 sue cognoscere idq obtq; q° sig̃ pmentalis sit simplex
qualitas unicuique et idq actu claret 2, sue cognoscet idq obtq, q̄d ex
2 speie tris repugnat. hęc dī fiat, ut dicimalē terit, quo tres rīq inge
nia creosinpartes trancit diuersas, sedultuerq fateat, n̄ a deo me
teruit ut acertencia remouere poe, qua pter illq emolere ostend
dant.

Ad 2° q̄ rd argū 2 sequamr̄, nandomī, ad huius pbationq nō
etiq ma. vō ē pdaticq imentali actz sit simplex qualitas, ad hac in illam cog
noscit dīcrubto, nisi id, et eo modo quo uenit in prato; q° apud oēs pratq in q dr
fata cubli, quatenus actz cubtq distrat ad haec, t illq dnabionq a bendq.
Vnde in illo iudicio mentali pūs ē hō, n̄ cognosci t pūs ea clari tate qua sig
nit hac uoce pūs, sed ea 2 fusione, qua signat hac uoce hō, sed 2 fundendo
illu cū reliquis hoībus q̄d ex eo 2 clareuid, q̄d roē illius ppr̄, solū cognoscit
inter pūq ee hoq, quia aliqd aliud dr ipso poscit a parte; q̄d ut plenius intelligas, ad
uerte, q pprii tendendi modq iudicii mentalis ē enuntiabilq: unde id dicet cognosci
ex pprio et speciali modo iudicii mentalis q̄d enunciabitur, sicuti enunciationi
cognoscit; cū q̄ ui enunciationis solū cognoscat eē hoq, solū dicet d̄ pū ee hoeq,
atq inde solū cognosci ea 2 fusione, qua signat hac uoce hō.

Aduerto in ea pq ar
gūq supra factq tolli ab aduersariis oq uis distinctionq, et ex hoc pede claudicat etiā
argū. Resōr; q̄ in hac pp° pūs ē hō sit distinctio rationis inter pūq et hoq: q° dat
distinctio inter cubtq et pratq: q° cubtq pūs n̄ cognoscit ut sidq fraliter
cū prato hō: q° lz sint idq realiter, fraliter tamen sī diuersa, ac
p inde pratq hō fraliter pcindit a pūo et coenter nasilla, q° beniter
ipse prati s cica fo territ ee unalis, etiā sia cheid iungat t cū ipso pbodl

sidi

ridicas: qui ignorat in hus diquo loquatur, qui dicit pur ē hō, ignorat inqua, an illud dr̄ de pō, an de paulo dicat. Reŏ nando coq: nō ē q' ut in fra dicemus actus iudicii, siqualitas simplex eit, nunquam explat ita clare subiectum ac exprimit hac uoce pus, sed solum refert ad precedentem apprehentionem subiecti, ac si dicat id, quod p apprehentionem cognoscō ē hō, in hus actu neq apprehentions pus cognouisse, n qui dem formaliter per iudicium aliud, sed solum virtualiter. Unde colliges quod actus illius iudicii nihil crariud de pō cognosci, nisi quod heni ex pli prati, hac que propter diuersas ee pus ē hō, et hoē hō, qui actus iudicii, qui illis correspondent in diuersas rerum apprehensiones ferunt.

S. Ē III.ª

Respondet duabus reliquis difficultatibus initio questionis propositis.

Secunda difficultas initio questionis proposita fuit an efficiencia universalis ita sit propria intellectus creati, ut nequeat universale fieri ab intellectu divino? cui difficultati affirmatiue respondeo, assero que deum nulla ratione posse universale efficere. Cuius efficacissima mihi ro ē, quia nulla ē in deo cognitio, que non sit omnino clara sui obiecti, ita ut exhauriat totam obiecti cognoscibilitatem, sed cognitio effectiua universalis non est cognitio clara sui obiecti: ergo cognitio diuina non potest esse effectiua universalis. Confirmatur primo; quia nulla ē cognitio diuina, que non distinguatur suum obiectum ab omni eo, a quo realiter distinguitur; sed cognitio universalis effectiua n distinguit suum obiectum ab omni eo, a quo realiter distinguitur: quia nulla ē diuina cognitio, q possit efficere unale. Confirmatur 2º; quia quo clarior ē cognitio, eo plus distinguit suum obiectum ab omni alio: ergo cognitio, que fuerit omnino clara sui ob

obiti distinguet et secernet suum obiectum ab omni alio. sed cognitio, quae sic distinguit suum obiectum non efficit unale: ergo cognitio divina non efficit unale. probatur consequens: cognitio quae distinguit, et secernit suum obiectum ab omni alio non efficit unale; sed divina cognitio distinguit et secernit suum obiectum ab omni alio: ergo divina cognitio non efficit unale. hinc deduco unale posse fieri ab intellectu angelico; quia non vero; quare illi tantam perfectionem, ac dono tribuamus. sed de hoc satis.

3a di-

fficultas de voluntate, oculis, et sensibus externis inquirit, an illi efficere possint unale? cui difficultati per varias conclusiones respondeo. 1a sit: voluntas nequit efficere unale. probatur; quia si voluntas aliquid posset facere unale maxime quando amat bonum ut sic; sed in hoc casu non facit unale: ergo. probatur minor; quia per illum actum non sistit bonum illud in esse abstracto, et privato a differentiis, sed tale iam supponit obiectum ab intellectu proponente: ergo per actum voluntatis non fit unale. Secunda: per actum voluntatis non redditur natura abstracta proxime praedicabilis in multis; sed si ita non redditur natura non fit unalis: ergo per actum voluntatis non fit unale. maior probatur; quia solus intellectus habet vim praescindendi unum praedicatum ab alio: ergo per actum voluntatis non redditur natura abstracta de multis praedicare, et illis inesse.

Circa sensus corporeos, ius quae praecipue maxime difficultas, in qua sit 2a conclusio cum patre Arriaga disputatione 6 logicae sectione 1a, quod si plura simul videat, ita tamen confuse, ut oculis singula apparere non possint, et ideo, nec possint distingui per illum actum, tunc fiet ab illo actu unale. ratio est; quia in illo casu plura cognoscuntur et repraesentantur ab actu visionis eadem, eodem modo unice: ergo fiunt unum ab illo actu visionis: ergo fiunt unale. nec nobis adversatur Aristoteles asserens intellectum posse percipere unalia; sensus vero singularia tantum: nam non asserimus singularia percipiat sensibus, tantum abstractis fiat unale; intellectus vero non solum efficere, sed etiam cognoscere, et percipere unale. sed maxima hic difficultas, an quando oculi unus tantum singulare viderit, ita tamen confuse, ut non distinguat id, quod videt, ab aliis quae non

n videnf, faciant unale: ut q^do aliquis procul a longe videns, dubitet, an sit petrus vel paulus, aut aliud quid, vid. hom. duo hic certa denotat: 1.^m in illo casu unq tantu videri, illud est qd e, sive ego petrus sive pro, et n paulus, sed tm e, nemq, et n paulum videre. 2.^m vero debet esse de re ipsa, illud acquisionis ita esse confusus, ut non ictu n possit intus distinguere petrus a paulo. an hoc sufficiat ad unale constituendum, judicon pareq denominne constinuere. Ex quo

Sit 3^a 2°, melius loquitur, qui dicunt n fieri unale, sed mediu illo actu fatabiu, quia h illud, qd videt^s, et aliud, qd n videt, repet utrq confundendo. ro a priori e; q^a id qd ab actu visionis perspicit et repreat, e unq tantu singulare: q n e aliqd, qd possit esse in multis: q n e aliqd, qd fiat unq ab actu visionis, sed unq reali ter tale. sed dices: tunc fit unale ab intu, q^do unq confundit cu aliis, ita ut unq n distinguat ab alio; sed q^do video petrum a longe ita ut ignorem an sit petrus, vel quid aliud, confundo petrum cum aliis: ergo tunc fit unale ab illo actu visionis. Neg omnia ma. distinguendo mi: n sed q^do video petrum a longe, ita ut ignorem an sit petrus, vel quid aliud, ita ut ignorem, inquam, an sit verum multiplex, confundo illum cum aliis, concedo mi: ita ut ignorem an sit hic vel ille, confundo cum aliis, confusione requisita ad unale, nego mi. itaque dupliciter potest cum aliis petrus confundi: 1° ita confundatur petrus cum aliis ut n cognoscatur an sit petrus, an sit aliud: 2° ita confundatur ut n solum ignoretur an sit petrus vel aliud; sed etiam ignoretur, an sit unum vel multiplex: ut fiat unale n sufficit 1us modus confundendi, sed requiritur 2us.

DP. V^a Logicæ.

De quinque prædicabilibus ex porphirii isagoge.

Hucusque egimus de unali in comm., atq ut recto ordine procedamus, ad unalia in particulari gradu faciendum debuimus, quæ ea præcipua enumerabimus quinque

que a porfirio in cuatea go generumeravit: ea, s. genus, difra, spes, proprium et accidens, quae divisio ex variis praedicationum generibus, quae ex diversis praedicationibus quae rebus tribuunt, surgit. quod quidem de multis praedicatur, v. praedicat essencialiter, vel non praedicat essencialiter: si essencialiter dicit, vel est tamquam tota essencia, et appellatur species, ut homo de petro et paulo: vel dicit tamquam pars essenciae, et erit genus aut difra, genus ut animal, difra ut rationale. si vero praedicatur tamquam quod non essencialiter, sive extra essenciam, praedicatur, aut tamquam quod debitum essenciae, et erit proprium, ut risibile in homine, aut tamquam essenciae indebitum, et erit accidens, ut album: sed iam haec praedicabilia in particulari examinabimus.

Q. I^a

De genere et difra 1° et 2° logo praedicabili.

S.E. I^a

Genus definitur, et illius explatur definitio.

Genus definitur porfirius cum his verbis: genus est quod praedicatur de pluribus diferentibus specie in eo quod est. cuius definitionis sensus est genus esse praedicatum illud, quo respondemus ad interrogationem huius, quid est, quae specie diferunt. tale est animal respectu hominis et equi. sed ut clarioribus verbis Aris et porfirii mentem explemus libet ex hac definitione alia eruere, quod difcultates aliquas in ista valeat importunas procedat. dicimus ergo sic genus definiri: est unum aptum praedicari de multis tamquam pars actualis essenciae quae essencialiter in illa cum aliis essenciis convenire. Ad 1^m modum genus est animal respectu hominis et equi de utraque praedicatur tamquam pars actualis essenciae utriusque faciens illas convenire, ac illis similitudinem tribuens. Praeterea in definitione est exclusio essenciae, non tamen hic analitis definiro genus logicum, quod de multis aptum est praedicari, ideoque praedicabilitatis in definitione ponit. Nota 2°, quod 1° illa definitionis verba, genus convenire cum aliis praedicabilibus, quae omnia divisim debent unum aptum praedicari de multis diferentia per reliquas particulas definitionis et aliorum definitionibus infra exhibendi

distabit.

Nota 1° nomina haec nomen et pars cum possit multipliciter dari, m. totum actuale et potentiale, totum physicum et totum metaphysicum. Totum potentiale dicitur id aliquod commune multis quod in inferiora dividitur per se illius potentiales. Totum actuale exigit actualem existentiam partium. Totum physicum constat partibus realiter distinctis. Totum metaphysicum partibus coalescit sola ratione distinctis, hinc intelliges verba illa tamquam per actualitatem essentiae. Dicitur itaque genus parte tamquam per essentiam non quidem physica, quae non distinguitur realiter, sed metaphysica, quae sola ratione secernitur ab alia cum qua essentiam constituere. [illegible] genus explicatur tamquam per actualitatem hoc est tamquam per metaphysicam actualiter distinctam [illegible] actualiter ratione [illegible] actu intellectus. In quo sensu loquuntur arbitror [illegible] essentia [illegible] non est totum, quod non [illegible] cum nulla perfectione [illegible] toto.

Denique noto inde, haec generica constituenda non apposuisse verba illa de multis differentibus specie in aliquibus usurpari solita etiam [illegible] generica explent, et illorum loco substituisse alia ut [illegible] essentiae [illegible] essentiis convenire, quibus aequivalent quae aliis genus definiri contradiscriminant, quia asserunt genus praedicari tamquam partem essentiae materialem [illegible] [illegible], [illegible] multis in quo [illegible] sit facit convenire hoc est [illegible]. Hic itaque vocibus de [illegible] [illegible] clarioribus: 2° quia me iudice prius genus talem ea, ut una essentia cum alia faciat convenire, ex quo quasi potentiis requirit, quod [illegible] pars multis, et quod de multis essentialiter diversis [illegible]. 3° demum, quia sic facilius ad explanandum definitionem, et definiendam iuvaremur.

Sed hic rogari solet:

quid definiat de se generis, quod intelligas interrogationem, ad [illegible] [illegible] [illegible], cum quaequemodi cadat de se. Diximus m. genus [illegible] [illegible], sive universaliter, quod idem est, duo importare sicut naturas aptas rei existentes, quae aptae rei [illegible] dividi, et multiplicari in inferioribus, et in eisque cogitantibus [illegible] [illegible] [illegible] ut abstrahendo a differentiis, hoc est praedicatum essentialem [illegible]: unde quaeri potest an definitio generis cadat in primas naturas; an in prima cogitatione

scilicet quia in toto genere, cantando eius quae aggregatis convenientes ex natura et communi, quod idem est ac definitio definiri quando ipsa communis generibus: sicut quod definitio definiunt omnia alia a rebus quando communis ... unde etiam vere poterit quod illi, quaerogari solet an praedicabile sit medium inter genus et quinque praedicabilia; neque idem, quod sit praedicabile in communi genus ... illorum, genus in communi et species ... praedicabilis. cui dissimili etiam praedicatio ... rio, cui explicationem in traditionibus, procedamus habe ... eius illud definiri a bilitate sive generis, quod ita probo.

Haec definitio generis explicat, quod sit praedicabiliter genus in quantum genus; sed genus praedicabiliter probat genus dicit essentialiter unum, et communis praedicabiliter per idem ... quod quando definitio praedicabiliter definit convenit ex natura et communis praedicabiliter pertinente. maior et communis ... terminus genus probat praedicabiliter genus est additum aliquid supra unum: quod genus praedicabiliter tale dicitur unum et aliquid aliud. sed illud aliud potest ... praedicabiliter, sicut abstractio: quod genus praedicabiliter probat tale dicitur unum et ... sed ... quod non dicitur in recto et ... in obliquo, quod convenit hoc est ... naturalis ... et communis ... abstractis ... quod ... de ... afferat in recto unum, et ... in obliquo ... quod ... debet ... definiri: quod ... debet afferre in recto id, quod in recto etiam affert definitio, sed definitio ... genus solum dicit in recto unum: quod definitio solum id debet in recto afferre, et nihil aliud. sicut ... ex doctrina ... inculcata.

Sed dices ex ... quae ... de ... definitio in ... generis, quod ... praedicabile de pluribus differentibus specie; sed sola praedicatio essentialis unum ... praedicabilia de pluribus: quod sola haec praedicatio definiunt in ... generis. fateor, me ... in hoc auctore ingenium mira ... sed ... etiam memoria desiderabilis ... illud ... a ... auctore ... rei ... nec praedicatum ... ipsum ...

...

[illegible] e contra [illegible] dicibilet [illegible] rerum dari [illegible] illa

[illegible] nisi [illegible] quin quo illa praedicari [illegible]

[illegible] praedicari, [illegible] loqui [illegible]

[illegible] rei, [illegible] ut loqui debet, supponit in [illegible] praedicationes

[illegible] intelligi praedicata [illegible] praedicatione, [illegible] definiri

praedicatum [illegible], asserere debet, [illegible] definire praedicata illa

[illegible] substantia in [illegible] praedicationes et [illegible] abstractia. Unde in [illegible]

[illegible] definitione generis, quod praedicatur de pluribus, et earum

quodlibet [illegible] praedicabile; [illegible] non [illegible]

[illegible] praedicatione [illegible] praedicatae [illegible]

[illegible] intelligitur.

SE. II.^a

Circa generis quaestiunculae aliquot expediuntur.

1.^a quaesti-

uncula est, an generis definitio sit de genere. [illegible] genus definitum

[illegible] definitio praecipua: quod erit [illegible] illa [illegible] est malia, quod ingre-

ditur definitum; et tandem genus ex plurali praecipua. Unde ulterius sequitur, quod [illegible]

superius et inferius [illegible]: et quidem superius, quod genus in communi [illegible] genera in par-

ticulari [illegible] continet; inferius [illegible] genus in particulari, [illegible] quod

definitum [illegible] superior [illegible] generis definiti, aliqui [illegible]

[illegible] generis de [illegible] genere [illegible]; sed [illegible] fundamentale

[illegible]. [illegible] generis divisionem [illegible] dividitur [illegible] ge-

nus in genus 1.^ae intentionis et genus 2.^ae intentionis; genus 1.^ae intentionis est

[illegible], 2.um praedicabile [illegible] praedicabilis [illegible] dividitur

2.º in genus in [illegible] medium et [illegible]: genus [illegible], quod [illegible] primum

appellatur, illud est, quod [illegible] habet aliud genus, quod minus extendatur [illegible]

[illegible] genus [illegible] est illud, quod supra se non habet genus aliud, quod plus

se extendat, [illegible] substantia: medium denique, sive subalter-

num

ens genere, quod generat aliud in natura [illegible] et aliud cum prole, ita [illegible] in hoc [illegible], quod [illegible] aliud, et a quo proc [illegible] tamquam.

Hinc ad [illegible] dubitandi [illegible] [illegible] [illegible] genus [illegible] definit [illegible] genus quod [illegible] definit, [illegible] definitur genus [illegible] intentionis, et definit [illegible] genus [illegible] intentionis genus [illegible] definit, [illegible] praedicabile genus [illegible] quod definit [illegible] universale [illegible] praedicabile quod genus [illegible] quod in quo de [illegible] praedicabilia, et [illegible] genus, [illegible] [illegible] genus neque genus definit [illegible] [illegible], [illegible] definit [illegible] [illegible] [illegible] definit [illegible], quod etiam genus, quia [illegible] [illegible] quod [illegible] genus in [illegible] et definit [illegible] [illegible] alternis [illegible].

Quaeritur 2º quaenam immediata de genere in inferiora, [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], an genus immediate [illegible] [illegible] et immediate [illegible] [illegible] [illegible], an immediate [illegible], [illegible] individua [illegible] [illegible] [illegible] ratione [illegible] [illegible] [illegible] individui [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible], quae individui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] individuis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hoc [illegible] hoc [illegible] [illegible] substantia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] singularibus [illegible] [illegible] [illegible] realitatibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] individua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] genus [illegible] [illegible], neque [illegible] [illegible] [illegible] genus [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] genus [illegible] [illegible] ad inferiora.

Dico 2º [illegible] hoc tamen [illegible] genus [illegible] [illegible] ad inferiora, [illegible] genus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad inferiora, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] immediate, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] significandi

de

relatibus, et genus explanti coordinea distinctiora cum eidem, sicut quidam alii in hoc
dicunt cum rationalitate idem esse specari, alitate ex quo vario modo cum per nandus eo casu. Magis
re fertur ad rationalitatem, quia ipse praedicatur idem, licet animalitas cum rationalitate
esse vel animalitas ad rationalitatem. Dico 3°, genus immediate idem est cum specie
individuis, et de illis specierum immediate praedicari. Probatur; quia genus identificatur immediate
cum specie; sed species est omnia individua completa; ergo genus identificatur cum
eis, praedicatur immediate de individuis completis.

Dico 4° logice loquendo, individuum
completum est subjicibile immediate generi, sed immediate speciei, et mediate generi.
Probatur; quia logice loquendo inter species genericas est species individua alias species mediate
completas, sicut homo; ergo logice loquendo individuum completum subjicibile est immediate
speciei, et mediate generi. Probatur; quia logice loquendo completus species, sicut homo, est in-
ferior animalis, et superior Petri; ergo logice loquendo completus species sicut medius inter
genus et individuum. Probatur consequentia; quia intelligitur mediare inter duo completus, quod inferi-
us sit unius, et superius alterius, unde species homo dicitur esse immediate substantialis,
quia non est alius completus superior homine, et inferior animali; sed completus species sicut homo po-
nitur contra quantitatem et in praedicamento; quia intelligitur ratione media inter animal et species.

Quaeres

3° quare genus supremum et genus infimum distinguant diversa praedicabilia, cum
ejus enunciatio non dubitandi, quia si genus distincta sunt diversa praedicabilia, cum quod genus
de speciebus, species autem de individuis praedicatur; quia genus infimum, et supremum
duo pariter distinguent praedicabilia, et erunt sex. Confirmatur; quia differunt praedica-
ri de generibus, et praedicari de speciebus solum, ergo differunt praedicari de speciebus, et
praedicari de individuis; sed genus supremum praedicatur de genere subalternis, et
genus infimum solum de speciebus; ergo genus infimum et supremum constituunt diversa
praedicabilia necessario, falsit P. Arriaga D. 2ª logica s. 1ª subs. 3ª asserens,
genus a specie differre non solum in hoc quod genus de speciebus, species de individuis
praedicatur; sed etiam in hoc, quod genus praedicatur in quid complete per modum, species per modum
solum. quamvis genus supremum de generibus, et infimum de speciebus
...co.

ratibus praecisis, conveniunt tamen in hoc, quod utraque incomplete praedicatur et [illegible]. hanc convenientiam non constituunt diversa praedicabilia.

Non inquam satis-

facit, quia ad rationem generis constituendam in esse unius praedicabilis requiritur utraque praedicari in complete, et praedicari de speciebus, tunc tamen requiritur: cum 1um: quod genus infimum, et supremum erunt diversa praedicabilia. Probatur: quia quoties ad constitutionem unius praedicabilis plura requiruntur altero deficiente, non remanet unum praedicabile: quod genus infimum et supremum differunt in hoc, quod praedicari de speciebus, et generibus non potest constituere unum praedicabile. Si vero dicat 2um: inquiro, an hoc quod requiritur est praedicari incomplete, vel praedicari de speciebus? Si 2um, recurrit eadem difficultas: si 1um: quod male Porphyrius distinxit speciem a genere, ac proinde constitutivum generis in esse unius praedicabilis ponit in praedicari de speciebus: quod Arriaga fatetur, et Porphyrium. Quare ad difficultatem resolvendam ex mente Porphyrii, tam genus supremum quam infimum praedicari solum de speciebus, formaliter loquendo: quia licet genera subalterna sint genera respectu inferiorum, hoc materialiter est per accidens est ratione generis superioris, a quo solum respiciuntur in quantum sibi subsistunt, ac proinde in quantum species ipsius. Verum 2o nullus alius esset causa cur eiusmodi distinctio non sit, quam quia Porphyrio placuit et ita de vocibus ac vocibus [illegible] facile discedendum est.

SECTIO IIIa

Differentiae essentialis definitio, et speciei in ea libri contra faciliora explicantur.

Solet ab auctoribus hoc loco speciei

non generis expositio essentia enucleari, nos tamen rectius iudicabimus, si postea pleniorem generum tabulam discutere loqueremur et tradita notione, faciliora ad haec essentia [illegible]

[illegible] aliquis est differentia [illegible] et aliquam [illegible]

melius intelligatur, de quo prius [illegible] primi modi praedicamentalis, et quae intercedit

2

q dat in hoie albus et nigrus, inter sapientes, et insipientes. Rursus accidentalis differentia dividitur in aliam communem et aliam propriam: communis dicitur ab accidenti, quod separari sive recedere potest a re cui inest, et sicut albedo in homine albo, quod albedine dicitur, quia potuit esse in homine non albo. Differentia propria est, quae ab accidenti inseparabili propria dicitur, ut esse ridentem aut plorantem, quae propria hominis sunt. Sed quia haec ad duo usque tantum pertinent extrema praedicabilia, ad differentiam substancialem revertamur.

Igitur differentia substancialis communiter loquendo dicitur id, per quod una entitas substancialiter differt ab alia: haec autem differentia potest esse aut infra eandem speciem, aut infra idem genus: infra eandem speciem dicitur differentia numerica, qualis datur inter petrum et paulum: infra idem genus dicitur specifica differentia, qualis datur inter hominem et equum. Differentia autem specifica apud logicos differentia essencialis, aut formalis dicitur; numerica vero non dicitur essencialis neque formalis, sed tantum materialis differentia. Cuius ratio ea esse potest, quod essencia apud logicos sit praedicatum commune ut homo ad considerandum hoc praedicatum, seu essenciam, per accidens et materialiter se habent petrus et paulus, et consequenter differentia quae inter utrumque datur per accidens et materialiter se habet ad eorum essenciam considerandam. Rursus differentia haec essencialis alia est infima, et subalterna alia: infima est, per quam una species ab alia differt; subalterna vero per quam unum genus ab alio, seu per quam aliquid differt ab non alio. Ubi notabis differentiam propriae sumptam importare non solum rerum distinctionem, sed etiam diversitatem, aut dissimilitudinem.

His notatis facile quidem differentiam essencialem intelliges et definitionem, quam ex porphyrii mente sic conformo. Differentia essencialis est unum aptum praedicari de multis tanquam quod essenciis tribuere illis diversitatem ab aliis. Ut est rationale in homine, et discolet, et in leone rugibile. Rugibile enim dicitur leoni tanquam quod illius essentiae per quod differt ab homine eo, quod non est leo: quod intelligendum est non solum de differentia infima unius speciei ab alia, sed etiam de subalterna unius generis ab alio; sensibile enim praedicatur de omnibus aliis facere ut differre ab omnibus aliis. Desto hoc etiam de mente doctoris, qui

Ili

libro 5° metaph. c. 9° ait, differre dicuntur ea, quae diversa sunt idem quid sint modo non sint idem numero, sed aut specie, aut genere, aut proportione. Et item libro decimo c° 8: differentia dico, generis diversitatem, quae diversa hoc ipsum facit ceu alterum: differentia hoc facit alteritatem diversam ab eo quo. Unde facile deducitur quod ... proprie dicitur aliquo genere, de quo loquimur, ex quo etiam distinguatur aliquis ex dicendis ... habit.

Circa hanc definitionem 1° advertendum est, nomen illa non ab nominibus illis demum aliis solo numero differentibus; quae eiusmodi voces solum infimis differentiis aptari possunt, eo tamen etiam quae ... differentia essentialis sunt. Advertendum 2° quod voces illas dando illis diversitatem ab aliis significare voluisse id, quod alii dicunt tamquam per formalis essentiae; ut sicut forma ut anima rationalis in composito physico distinguit hominem ab aliis non homine, ita differentia essentialis distinguit essentialiter hominem ab omni eo, quod homo non est, et non homo inseparabiliter quaevis possint. Et hac sola ratione intelligendum est id, quod differentia est causa omnium, differentia una forma, hoc est ad similitudinem materiae, et ad similitudinem formae; similitudo autem illa est, quam respective diximus; non tamen ita intelligendum est, ut aliqui intelligunt, etc. aliquid quod est genus decumi ... corpore, et tale, quod est differentia ... anima.

Sed ulterius est in hac definitione tan differentia infima, quae est alterum prius diximus, facile negat alia distinguens, sive ut alter radicari praedicari de multis eiusdem generis, de infima vero praedicari de multis eiusdem speciei. Unde colliges differentiam essentialem infimam solum posse praedicari de multis individuis solo numero distinctis; differentia autem alia alterna, praedicari potest de multis individuis specie distinctis etiam ... ; quae cum ... ad hoc ... praedicatis ... colligere aequiparari potest. An autem inter individua eiusdem speciei dari possit differentia aliqua substantialis, quae non solum distinctionem, sed dissimilitudinem dicat, et ... individuorum

oris diffinitio alii qui dicimus distinguendi, sed inutilis est, praeterquam quod alterius loci quaestio non nihil ex dictis, et ex dicendis, rimari poterit.

Tandem colliges, quare porphyrius in eiusmodi distinctione differentiarum in quale est; quia cum si rogetur aliquis quid sit homo, recte possumus esse animal, cui responsioni statim sequitur haec interrogatio, quale animal? ex quale quid: tunc autem rendiderit esse rationale assignantes differentiam constitutivam hominis, quae ita ad hanc ultimam interrogationem. Et hoc est igitur illud est, quod alii dicunt; ultimam differentiam praedicari per modum alterius adiacentis; genus vero ad modum per se stantis; quia cum differentia sit tota forma generis faciens illud aliud differre, semper differt quasi adiacens alii. Demum regulas, quod sit differentia divisiva, et quod constitutiva differentia, eandem differentiam divisivam superioris generis, seu totius superioris, quia in plura dividit; et dicitur constitutiva speciei, seu totius inferioris cui essentialiter, et perfectionis: sicque idem est differentia divisionis, et constitutionis.

S. IV.ª

Circa differentiam duplicem examinat.

Duplicem diximus dari differentiam, ad aeque dictam infimam, sive ultimam, aliam non ultimam sive subalternam: differentia ultima est illa, per quam una essentia ab alia ita ipsa distinguitur, ut inde in homine illa est differentia, per quam homo differt ab homine non autem, in animali illa est differentia subalterna per quam animal differt ab alio: ex quo statim infertur, differentiam ultimam constitutivam esse differentiam non ultimam constitutivam hominis. Quo supposito 1º difficultas est an ipsa ille per quam 1ª differentia explicatur, solum dicat id positivum quod exprimitur, an etiam debeat dicere negativum aliquid, quod reticet, sicuti ubi excludatur quodlibet aliud praeter differentiam? quod difficultas ulterius proponi solet utrum an differentia ultima ex aliquo positivo tantum resultet; an vero ex positivo, et negativo, et completive? Ut haec melius sequimur de differentia infima, sed etiam de ulti-

alternã; neq sicut dif.a infima e ultima dif.a respectiva dif.a ult-
alterna e ultima dif.a generis.

Cum dif.a sit cum distinctione judica-
rendum, quid in 2a ries reclamet, non quidem, quam supra tetigit la. 1o. utra-
que dif.a in suo esse entitativo constituitur per positivum, quod est, quod dicit, quin
per aliquid negativum constituatur. pr. 1o, quia quaelibet entitas per se ipsam est
idque est; sed per se est aliquid positivum: ergo per aliquid positivum est idque est. ma est cer-
tissima, mi pr; quia quaelibet entitas existens aptitudinem est per se unam; sed est
una per aliquid positivum: ergo quaelibet entitas constituitur per aliquid positivum.
pr mi; quia quaelibet entitas est una per id quod constituitur; sed nulla entitas posi-
tiva constitui potest per aliquid negativum: ergo per aliquid positivum constituitur in esse uni-
us. pr. mi; quia positivum et negativum opponuntur; sed ea, quae opponuntur, ne-
queunt coniungi ad constituendum: ergo nulla entitas positiva constitui potest per
aliquid negativum.

Pr 2o eadem 1a; quia quaelibet entitas constituitur in suo esse for-
mali per id, per quod a qualibet alia distinguitur; sed per aliquid positivum a qua-
libet alia distinguitur: ergo per aliquid positivum constituitur. ma est certa. pr
mi; quia petrus distinguitur a paulo ante ad quem eius negationem resultantem
per suas entitates petri et pauli: ergo per suas per aliquid positivum distinguun-
tur. pr ans: omnis ratio praesupponit in aliquo priori subiectum ex quo re-
sultat, et quod afficit. in eo autem priori in quo intelligitur petrus et paulus
ante ad negationem resultantem, vel petrus identificatur cum paulo, vel non, ita
clarius vel petrus est paulus, vel non 2 si 2m ergo distinguuntur ante ad negationem re-
sultantem. pr 1m. distinguitur a paulo, et petrus non est paulus. sit 2m ergo nulla re-
sultabit negatio in 2o cum illam. quia semel si idem in nullo cum esse consequenti
positive distincta: quia in entitate positiva desistit distinctio: ergo quaelibet
entitas distinguitur ab alia per suam positivam entitatem, sed quaelibet distin-
guitur per id quod constituitur: ergo distinguitur per positivum per positivum
debet constitui.

Sit 2a. 2o. q[uod] licet in infima diff[eren]tia, qualis est rationale in hoc et in leone rugibile, ut vere et adequate explet, n[on] colligi debet explicari p[er] positivum q[uo]d dicit; sed e contra p[er] negativum, q[uo]d relicet. pro 2o. diff[eren]tia ultima, et infima unius speciei infimae e[st] prout illud ita q[uo]d primus unius speciei infimae, ut n[on] possit intelligi in alia; sed est illud prout explet q[uo]d rationale per positivum q[uo]d dicit, n[on] intelligit ita q[uo]d primus unius speciei, ut non possit esse in alia; ergo nullum prout, sic explet q[uo]d rationale per positivum, q[uo]d dicit, intelligi potest diff[eren]tia ultima alicuius speciei. Verum discursus legitimus est; sed ad hanc mi[noris] pro[bationem] mihi certissima videtur; q[uia] rationale, et rugibile p[er]fice de[te]rminant positivum, q[uo]d dicunt, ut est principium ratiocinandi, et esse principium rugiendi, nulla poterit ostendi repugnantia in eo, q[uo]d detur substantia aliqua, q[uae] simul principium sit ratiocinandi, et rugiendi, ut de facto homo est principium ratiocinii, et cenationis; si [igitur] in istis intelligamus exclusionem alterius principii rugibilis n[ullo] pacto intelligemus hoc ipso differre ab illa substantia, q[uae] id utrumque haberet. sed de hoc fusius dicendum p[er]tinet in metaphysica.

Secunda diff[eren]tiae ante dictae inferiores includant genera superiora? procedit diff[iculta]tis resolutione p[re]mittenda est celebris diff[eren]tia divisio in hac materia. igitur diff[eren]tia essentialis dividitur in non extrahentem, et extrahentem; diff[eren]tia extrahens a[lia]s illa, q[uae] ratione aliquid extrinsecum addit, q[uo]d operatur extra essentiam illius, ut rationale est diff[eren]tia extrahens animalis, n[am] cum animal ex se solo dicat potestatem ducere ac brutam cenationis, rationale identificatum animali facit, q[uo]d illud animal possit etiam actus ratiocinii producere: unde animal extrahi, et veluti extrahi. Diff[eren]tia n[on] extrahens ita appellatur, q[uia] ratione illius q[uae] ad plura denotata, sed tantum ad diviniendum explicant, comprimit, contrahit quod ad haec vel illa determinat. sic in viventibus, cum viventes ex se in ordine ad omnes et quosque actus vitales sub divisione expleti, vivens sensibilis

hit adar ... sciendi.

Dubitat q. in species & differentiae in suo conceptu generis aut reg. superiora, q. aliter ... genus transcendat differentias ... differentia contrahens claudit essentialiter in suo conceptu generis superiora; seu in differentia extrahens. pr. quoad utrumque p. hoc dicitur; q. ... praedicata, q. tamquam superior, et inferior, seu differentialis essentiam ... : aut alterum illorum claudit in altero, aut neutrum: si neutrum claudit in altero, q. ... erit differentia extrahens ab alteris, ... si alterum illorum claudit in alio id, q. includit aliud erit differentia contrahens: q. omnis differentia contrahens includit genus contractum, et nulla differentia extrahens claudit genus extractum.

Pr. 2º quoad 1m p. rationale quatenus rationale ... habet principium sciendi: q. rationale quatenus rationale ... in ... differentia propria, sicut ... in suo ... genus. ... q. rationale in quantum rationale ... 2º q. rationale quatenus rationale ... principium sciendi: ... ad ... ; q. id in ... illa ... , q. ... , sed ... rationale ... genus, ... q. in conceptu rationalis, et in conceptu omnis differentiae contrahentis claudit genus.

Pr. 3º; q. differentia non pot. magis late patere, q. genus; ... sub genere; sed si differentia contrahens non clauderet genus magis late pateret q. genus: q. differentia contrahens non pot. non claudere genus. ... q. si rationale ... non clauderet ... : q. in suo conceptu ... esset indifferens ad ... et ad non ... , q. ... : q. magis late pateret q. ... ; q. ... essentialiter ... , et ... indifferens ... : q. si rationale ... in-

di

differentia ad illa et non ad illa magis late pateret quam illa quae contrahit; quia ideo corpus non claudit formaliter viventem, neque e contra; quia vivens indifferens est ad corpus et ad spiritum, et corpus etiam ad vivens et ad non vivens: quia ut vivens non est indifferens ex se ad corpus, et ad spiritum debet habere formaliter includere corpus, aut spiritum.

Sed dices 1° genus quod scinditur a differentiis: quia differentiae praescindunt a genere; ergo praecisione mentis aufertur genus a differentiis. Ad quod differentiae manent sine genere absque reali distinctione. Negatur 1m; quia hoc esset ridiculum: quia in intellectu differentiae maneant sine genere, quod formaliter inclinet a genere praescindere. Nego consequentiam, et mando cognitionem, cum ratio disparitatis est quod inter genus et differentias non datur mutua inclusio; si enim daretur, tunc argumentum valeret. Praescindere autem genus a differentiis nihil est aliud, quam genus posse concipi sine differentiis, unde illa separatio est intentionalis, non vero realis, seu separabilitas qua intellectus genus cognoscit in ordine ad connotata propria generis, et non in ordine ad connotata propria differentiis quae ita eveniunt non possunt in differentiis, quorum connotata a corpore differunt connotata etiam generis.

Dices 2° ex nostra doctrina sequitur quod species eiusdem differentiae contrahat, sive differentia contrahens dicat rationem genericam, et differentialem. 2° tollit compositionem metaphysicam ex genere et differentia tanquam ex partibus metaphysicis. Respondeo ad 1m inconveniens omittendo sequi quod species eiusdem differentia contrahente constituatur; nando tamen quod species eius differentia constituatur, et hoc satis est ad distinctionem horum praedicabilium. Ad 2m tollit compositionem metaphysicam ex genere et differentia contrahente tanquam ex partibus, realiter adaequate distinctis, et reciproce excludentibus; concedo; compositionem quod differentia contrahens excludat genus ..., nec ex inde sequitur quod species sit omnino simplex; nam differentia contrahens nequeat concipi sine genere, adhuc genus potest concipi sine differentia contrahente et ab illa praescindi.

Q. IIa

2

Circa reliqua examinata praedicabilia

SE. Iª

Quid sit species, et eius ex genere et differentia compositio.

Propter eos in initio procedentes, quae insignavimus, post genus et speciem, quae 2º loco expendimus, et omissa Porphyrii speciei definitione, quae asserit speciem esse quod praedicatur de multis solo numero differentibus in eo quod quid, clarioribus terminis illam definimus: species logica est unum praedicabile de multis tanquam tota essentia. Igitur species consideranda est ad modum cuiusdam concreti ex genere et differentia constantis; sed non consistit species per veram realem compositionem, neque per formalem compositionem ex natura rei antecedentem intellectum; quia ad illam compositionem requiritur distinctio partium componentium: at inter genus et differentiam neque datur distinctio realis, neque distinctio ex natura rei, ut supra manet probatum; ergo nec ulla realis, vel formalis compositio. Componitur ergo species per rationem, quatenus intellectus diversis conceptibus concipiendo genus, et differentiam et unum gradum distinguendo ab altero postea utrumque coniungit, et annectit; totumque 3um hanc entitatem, sive 3um compositum, quod dicitur species.

Itaque species duplex est: alia dicitur species specialissima, et ultima, et est illa quae sub se solum habet individua: ut species humana, quae sub se tantum habet Petrum et Paulum, de quibus praedicatur: alia dicitur species subalterna, quae sub se habet alias species: ut animal quod habet sub se speciem humanam, equinam etc. Praeterea species dicitur subiicibilis, et praedicabilis: dicitur praedicabilis in ordine ad inferiora, quatenus in linea praedicamentali directa ponitur supra ista ut praedicatum; dicitur subiicibilis in ordine ad gradus superiores, ut quando sit subiectum superioris, ut in ista homo est animal. Enim in 1ª propositione, homo quia species dicitur praedicabilis, quia de suis inferioribus praedicatur; in 2º vero dicitur subiicibilis, quia de illa praedicatur realis superior nempe animal. Unde colliges eandem speciem in termino diversimode subiicibilem, et praedicabilem secundum diversos respectus.

Sed

constare duplici praedicato divisibi generico, hoc est an homo exempli gratia possit ultimo modo differre ab homine eo quod homo non est compositus aliquo, quin constet duobus speciebus, quorum quilibet seorsim sit conveniens homini cum aliis speciebus. interrogationi a[...] respondebo, et fateor me numquam dubitasse, posse dari differentiam, sive speciem infimam ex duplici praedicato divisibi generico constante. Res exemplo est homo 1°; quia differentia, sive species infima hominis componitur ex duplici praedicato divisivo generico: quod non est impossibile eiusmodi speciei compositio. Probatur: homo definitur animal rationale; quod illa definitio explicat differentiam hominis ab homine eo quod homo non est. Probatur evidens. tum sic: in eadem specie tantum afferunt duplex compositum divisivo genericum: quod species infima hominis constituitur ex duplici praedicato divisibi generico. ostenditur antecedens quia homo per animal convenit cum equo, et per rationale cum angelo, ergo in eadem specie hominis tantum afferunt animal rationale: quod in [...] hominis tantum afferunt duplex compositum divisivo genericum.

Sed obiicies 1°

quod Arist. dixerit in praedicamentis c. 3° quod species, quae continentur cum diversis generibus non valent esse ordinatis sibi invicem disparatis; quod nequeant duo genera non subordinata venire in compositionem unius speciei infimae. 2°; quia impossibile videtur, compositionem non subordinatorum sive cuiusque ad identitatem realem; cum unitas, sive unio fisica requirat aliquem ordinem, et proportionem inter extrema quae uniuntur. ad 1m respondeo Arist. loqui esse de speciebus, quae continentur sub diversis generibus disparatis adaequate distinctis; non vero de generibus illis disparatis, quae sint adaequate distincta, ut qui dicit in aliquo individuo idem sit carissimum, ut patet in actu fidei simul et amore dei et religionis, et quibus illis in persona amore dei et religionis [...] disparati et non subordinati sit.

quod duo compositum non subordinati realiter aliquo identificentur, cum attributa divina identificentur inter se realiter nec tamen ulla ratione subordinantur; quod sapientia divina non est compositum superior ad immensitatem, neque aeternitas est inferior voluntatis.

Rogas 2° an speciei praedicabilitas essencialiter

requirat plura individua saltem possibilia, ita ut sine illis non maneat species

praedicabilis. Videatur affirmative. quae resolutio, fere evidenter militat contra Thomistas,

qui ex una parte asserunt naturas angelicas non esse multiplicabiles in plura

individua; sed singulares naturas esse veras species constituere, et ex alia parte non

verentur asserere singulares naturas analyticas esse praedicabiles. Demente angeli-

ci [illegible] ad hunc interpretationem [illegible] clamavit, et docere [illegible] inter ipsos

non modica [illegible] sententia aliis affirmantibus, et negantibus aliis. Nostra vero senten-

tia militat Scotus et eius sectatores, quos fere omnes sequuntur;

probatur nostra 2°, et a fortiori [illegible] efficaciter; quia si [illegible] aliqua non sit una-

bilis, non erit praedicabilis; sed si non sint possibilia plura individua sub aliqua

natura [illegible] non erit unabilis: ergo etc. Maior probatur: unabile [illegible] aptum esse in mu-

ltis per identitatem: quod idem quod non est aptum esse in multis per identitatem non erit

unabile. sed si non sint possibilia plura individua sub aliqua natura [illegible] illa non

erit aliquid aptum esse in multis per identitatem: ergo non erit aliquid unabile.

Ex quo

principio alii [illegible] Thomistarum sententiam veriores, qui [illegible] species an-

gelorum non esse praedicabiles, quia unabiles non sunt [illegible], dicunt tamen esse species sub-

sicibiles, quod [illegible], sic argumentantur: etsi quaecumque possibilia sint plura in-

dividua eiusdem speciei cum Michaele, adhuc Michael specie differt a Gabriele:

ergo Michael habet eandem speciem, licet non praedicabilem, subiicibilem. Confirmatur quia etiam si eius-

modi pluralitas individuorum impossibilis sit, adhuc Michaeli [illegible]

convenit differentia essencialis: ergo habet utraque essencia [illegible] ergo habet

eandem speciem. Respondeo dicendo in possibilia esse plura individua similia Michaeli; neque quod-

libet creatum individuum [illegible] habet inter possibilia aliud sibi simile.

Respondeo 2° casu quo impossibilia essent plura individua similia Michaeli, in

illo casu solo numero differret a Gabriele: itaque differentia essencialis

[illegible] numerica distinguitur in Michaele, non erit [illegible] illa, quae possibilia illius solius,

sed [illegible] alia superior utrique [illegible] et hinc patet ad [illegible]; Michael non differt[illegible]

[illegible]

bilis erit quam genus et differentia essentialis sicut vivit de sensibilis est. addi[tio] quod essentialiter loquendo in te, merito prima unica individui unde ultima differentia quae sequeretur quod haec ut talis erit compars cum altera, et ideo cum quaesitibi solum quo proprie est singularis, non cum.

3° tandem rogas: an sit possibile pro potentia aliquam creatam, in quantum sint possibilia plura individua? rationabile est pater Henao libro 2° de caelo empyreo exercitatione 5a § 1°. Et ratio, quia simpliciter una species finita est in erit possibilis alia illi omnino similis, et quod in ulterior perfectione similia, si finita sint in perfectione, non potest dari repugnantia. Probatur 1°, quia una species creata non exhaurit totam perfectionem speciei sequitur, sicut nec genus: quod non exhaurit totam perfectionem individualem, sicut neque compars. Probatur 2° quia ideo repugnat alia non omnino similis est specialis nec divina, quia cum haec sit in finita simpliciter exhaurit totam perfectionem tam specificam quam individualem, ita ut non possit dari alia, non possit dari duae compares distinctae, sed necessario potentia alterius est numero distincta: unde sicut infinitas perfectionis est in ratione possibilis aliquas perfectiones, ita neque aliquis sibi aequalis, aut omnino similis possibilis est.

SE[CTIO] IIa

quid sit proprium et accidens

Proprium [pro]babile dicitur proprie hoc est pars essentiae sive quod est de essentia. Secundo quatuor modis potest aliquid esse proprium: 1° quod unicuique speciei convenit, non tamen omnibus convenit individuis illius speciei, ita esse logicum, aut musicum convenit soli homini, non tamen omni homini convenit. 2° quod convenit omni, sed non soli ut esse bipedem convenit omni homini, sed non soli, quia id etiam aliis animantibus convenit. 3° quod convenit omni et soli, sed non semper: sic ridere convenit omni et soli homini, sed non semper, quia non semper ridet. 4° demum quod convenit omni, soli et semper: quod antonomastice proprium dicitur, sicut risibilitas est proprietas hominis in 4° modo, quia convenit omni homini, soli homini, et semper illi

convenit cui proprio in 4° modo rigorose convenit per finitionem, ut

proprium, quod praedicatur de pluribus inaequaliter, ut risibile, et convertibiliter;

quod ut sit clarior idea, accipe hanc: proprium est unum praedicabile de multis tan-

quam quod est convertibiliter.

Accidens 5m praedicabile definitur per prius, quod

albedo, et adeo pot[illegible] per certis correctiones. Sed [illegible],

haec non minus explicat accidens physicum quam logicum, quia propter convenientiam

ad dicta de ceteris praedicabilibus, ita 5m haec definies: est unum prae-

dicabile de multis tanquam quod est contingenter, ut est albedo, aut est

[illegible] rationalitas. Unde colliges 1° porcum praedicabile esse proprium

unicum, et accidens logicum albedinis: albedo enim est praedicabile proprium nivis,

et accidens rationalis. Colliges 2° accidens logicum [illegible] in concreto

[illegible] in abstracto illud in [illegible] de quo praedicatur, et non di-

[illegible] aliquid accidentaliter illi, ut est albedo, [illegible] etc. Colliges 3°,

accidentia physica in abstracto sumpta non praedicari accidentaliter

de suis inferioribus, sed essentialiter: haec enim praedicatio essentialis est

albedo est color, sicut et haec homo est animal; color enim est genus albedinis,

sicut animal hominis.

Sed hic rogatur 1°, an accidens et proprium differant in modo

praedicandi ab accidentali proprio. Respondeo non differre, quia utrumque praedicatur inaequaliter

[illegible] accidentaliter: extrinsece tamen differunt, quatenus

proprium ita convenit uni speciei, ut non conveniat alteri; sed accidens est

albedo [illegible] convenit, et simul alteri: attamen extrinsecus est [illegible]

speciei, ut accidens reperiatur, et non reperiatur in alia specie. Rogatur

2°, an proponere [illegible] accidens in pluribus [illegible] albedo est

inaequaliter [illegible], quod albedo designata abstracte non est inaequalis, quia albedo

non multiplicatur, et [illegible] albi, ut potest [illegible] est inaequalis, quia

de pluribus aequaliter praedicatur.

Rogatur 3° an requiratur ad 4m et 5m

praedicabile, quod actu existant plura inferiora, ut de illis dicantur propri-

um et accidens absolute praedicatum. Respondeo [illegible] est, quod ut vere sint praedi-

[illegible]

tiones accidentales requirit existentia ... agitur erit, antequam existat, et antichristus non, sed tamen verus, de antichristus est albus. sed hoc spectat ad quaestionem, spectat de ... pluribus ... aliquis sit probabilis, de ... pluribus ... veritate ... plura existant. Unde ... albus ... non existat albus, quod potest ... veritate de pluribus ... nullis modo quando existerint.

SECTIO III.ª 3

Deindividuo speciei ...

Ultimus in serie praedicamentalis substantiae locus sibi vendicat individuum, subiicit enim immediate speciei ... duplici ... definiri, ... quid ... rigore logico ... ad ... carmina ... reducere solet.

Forma, figura, locus, stirps, nomen, patria, tempus.

Unde perpetua ... rei ... solet.

aliter dicitur Thomas 1ª parte quaestione 29 articulo 4º individuum definit quod est indivisum in se et divisum a quolibet alio, sed hic ad ... individuum definies unum aptum ... in uno ... aut ... individuum ... unum ... de uno ... praedicari.

Praecipua sit- ... individuum ... individui ... individui, quod sit ... individuis ... et quidem ... nomine ... de ... solent ... individuis ... de uno enuntiat individuo ... de alio ... enunciat ... Nam ... patet ... ca ... 8 ... cardinalis ... 35 ... spinula ... logice ... ultima. A ... Thomas ...

pte q. 3a art. 4o, et turrian. disp. 23a d. unica, q. 3a [illegible] Arri-
aga [illegible] et illustrissimus merinero [illegible] q. 1a [illegible]
[illegible] distinctionem [illegible] tales [illegible]
[illegible] facile [illegible] ergo [illegible]

Potest abstrahi ratio communis indivi-
dui, quae sit univoca [illegible] individuis. Prob. 1o, quia ratio communis [illegible]
aliquis, [illegible] et habeat [illegible] plura, inter [illegible] similitudine; [illegible] individuus [illegible] communis et univocus. [illegible]
[illegible] nec requirit [illegible]
[illegible] convenientia et similitudine [illegible] individui. [illegible], quia similitudo [illegible] sicut [illegible]; sed [illegible] quolibet alio, et paulus [illegible]
quolibet alio: [illegible] convenientia [illegible] quolibet alio [illegible] individuus [illegible] plura [illegible] similitudine
et convenientia.

[illegible] 2o individuus [illegible] communicabilis [illegible]
[illegible] individua [illegible] individui conveniunt. [illegible] individuus [illegible]
et non [illegible] esse in uno [illegible], [illegible] individuus [illegible],
et [illegible] quolibet alio. [illegible]
[illegible] 3a
[illegible] ratio communis individui [illegible], quia est [illegible] individuus,
quia [illegible] individuus. [illegible] 2o, potest abstrahi [illegible] ratio
communis [illegible] specifica: [illegible] ratio communis [illegible] numerica. [illegible]
sicut ratio communis [illegible] numerica [illegible] numerica, ita
ratio [illegible] specifica [illegible] specifica; sed [illegible]
ratio [illegible] specifica [illegible] numerica [illegible].

Sed [illegible] individuationis [illegible]
[illegible] et paulus [illegible] individuationem [illegible]

coa

coa; quidquid qd aliqd ab alio differt fraliter, nequit ee utrique coe; sed p indibiduationē fraliter differunt petrus et paulus; ergo illa nequeunt conuenire petrus et paulus, et consequenter nequit abstrahi rão coīs indibidui. Rsp. 1° ans falsū ee; quia indibiduatio, siue indibiduū n. est id quo differre, sed quo distingui, quae duo diuersa st. Rsp. 2° distinguendo ans: indibiduatioē rão fraliter differens realiter, siue ex pte rei, omitto ans: indibiduatio signata hoc vel indibiduū signatū ut differens, nego ans. sicut enim p humanitatem petrus ab alio, a paulo distinguitur, nihilominus si humanitas signetur ut est coīs hoīm repetita ex pluribus, et illa re pluribus propria, sed ut coīs, quae eis conuenit ut abstracta rão coīs hoīs. ita ubi p sua indibiduationē petrus differat a paulo, si tamen ea signetur ut aliquo n. magis exprimente unum quam alium, sed utrumque conueniente abstrahitur rão coīs indibidui.

Opponis 2°. si daretur rão coīs indibidui daretur rão coīs talis indibidui; sed hoc n. datur; ergo neque illa. Mi. pr. 1°; quia nulla ē rão coīs, quae signet ut tale hic hō; sed tamen id est, ō ac tale indibiduū; ergo etc. pr. 2°; quia sequeretur processus in infinitum; possent etiam abstrahi rão coīs talis indibidui, quae esset 2m. aliquod distinctum adhaereret. Ad argum. rsp. distinguendo ma. daretur etiam rão coīs talis indibidui, si tale indibiduum signetur ut tale, et in pticulari, nego ma.: si in signet ut tale, sed ut tale, concedo ma. simili distinctione mi. excipies: ad cuius 1m probationem concedo ma., distinguet mi.: sed tamen hic hō idem ē ac tale indibiduum, si tale indibiduum ut tale signet, concedo mi.; si ut tale oia signentur, nego mi. Ad 2m probationem dicas, n. sequi processum in infinitum; quia si tale indibiduum n. signet aliquid in pticulari idem erit quod indibiduum. Rão m. coīs indibidui signat eius libet distinctiua ultima, sed illa ex aliis conueniendo.

Opponis 3°. indibiduatio ē ipsa fralis rão incommunicabilitatis; sed rão fralis incommunicabilitatis n. pot ee communicabilis; quia n. pot ee multiplicabilis, quare indibiduū ē incommunicabile fraliter, ergo ipsa in

indiuiduationis: q. ipsa indiuiduatio taliter negat communicari.
Resp. distinguendo maiorem: est talis ratio incommunicabilitatis uni-
us indiuidui de facto, nego maiorem: est talis ratio incommunicabilitatis
omnis q. fuit, concedo maiorem: concessa minori distinguo, talis ratio incommuni-
cabilitatis omnis q. fuit non potest esse communicabilis, nego minorem, unius in-
diuidui de facto, concedo minorem et militando rationes distinguo consequens. Conce-
dunt: q. ipsa indiuidualitas unius indiuidui de facto non potest taliter commu-
nicari, concedo consequens: ipsa indiuidualitas omnis q. fuit, cum ratio ipsa indiuiduatio-
nis, nego consequens. nam cum ipsa differentia indiuidualia, et ipsa incommunicabilitas
indiuidualis omnis esse nullus in praedicamento adducit. q. argum, et
solutio rationi cui unicus omnibus aptari debet.

DP VI^a Logicis.

De praedicamentis ad Aris categorias.

A porphyrio tandem ad Aris
regredimur, ut potiores doctrinae logicae fontis ca origine pleno
ore bibamus. Igitur Aris. librum hunc in tres partes diuisit. 1^m de Antepraedicamentis, si-
ue ante praedicamentis inscripsit: 2^m de Categoriis, siue praedicamentis: 3^m denique
de hipotesis, siue de postpraedicamentis. considerabit autem communis
praedicata omnia, q. de re dicuntur quaedam, aut enuntiari possunt, horum etiam considera-
tiones in praedictis eorum Porphyrio fecit, ut illa facilius explaret, certa
tamen res omnes, q. de aliquo possunt dici aliqua sint, omnia includere et comprehendunt.
diuisit igitur in decem praedicta, seu summa genera, quae praedicamenta, siue ca-
tegorias uocare nuncupant, de quibus tractaturi initium sumimus Dis.

Q I^a

Antepraedicamenta exponuntur, et praedicamentorum natura breuiter elucidatur.

SE I^a

Vocis

De

hoc titulo [illegible] in [illegible] potest tractari; hic vero non tanti [illegible], quod de rebus ab illis significatis in Metaphysica tractatione, non tamen de rebus ipsis quodammodo sumptis, sed de rebus ut ab illis vocibus significantur. Id vero res synonima, seu univoca definit dicens univoca esse, quorum nomen commune est, ratio vero significata per nomen omnino est eadem. eadem intellige per [illegible]. ut vox illa [illegible] non sufficit [illegible] ad univocationem quæ requiritur unitas nominis, quatenus plura eodem nomine appellentur, et ulterius similitudo per se facta in illa, quæ significat tale nomen.

Æquivoca ab Aristotele definiuntur, quorum nomen commune est, ratio vero significata per nomen omnino diversa. Ex quo deducitur æquivoca esse nomen [illegible] plura significans quæ plura [illegible] significata [illegible] nomine tamen conveniunt, quia uno et eodem nomine appellantur: sic vox ista canis est nomen æquivocum tum canis marini, terrestris, et cœlestis; quia licet canibus omnibus hoc nomen conveniat, diversa tamen est substantia [illegible], quam importat hoc nomen in uno cane, atque in alio. Sic hoc nomen gallus dicitur æquivocum tum gallinacei, et hominis in Gallia nati; quia licet utrique [illegible] conveniat; in substantia tamen quam hoc nomen importat, differunt essentialiter. Unde sequitur ad æquivoca requiri et unitatem nominis et diversitatem eius quod per nomen significatur.

Analoga definiuntur, quorum nomen commune est, ratio vero significata per nomen partim eadem, partim diversa est. Ubi attente notabis verba illa rationis significatæ per nomen, hoc est ad veram analogiam requiri quod in illa ratione, quæ significatur per nomen, analoga [illegible] partim conveniant et partim differant [illegible] quæ nomen analogum significat. Analogia vero est duplex: altera propria, altera impropria. Impropriam, [illegible] analoga [illegible] propria, et impropria [illegible] alterius; quæ in uno tantum proprie reperiuntur, unde metaphorica dicuntur,

Ita

itaricuu ug vocxanaloga impropriae dicuntur praedicantur; q[uia] licet hoc proprie dicatur, tamen quatenus in proprie praedicatur, nec de illis solum per metaphoram.

Analogia itaque proprie in multiplici diversa alia m[odo] dicitur analogia attributionis alia attributa q[uae] est q[ua] hic pluribus proprie conveniant, conveniunt tamen per ordinem ad principale analogatum, hoc est, ad rem illam, q[uae] per se primario participat rationem analogam. hic tamen advertas, q[uod] cumque participat rationem analogam dici analogata, illud vero dici principale, seu attributionis in ordine ad quod cetera attributa, sic hoc nomen sanum est nomen analogum, q[uod] convenit animali, medicinae, et pulsui; velut animal, medicina, et pulsus dicitur sana, verum animal dicitur principale analogatum, quia animal per se sanum dicitur, quatenus intrinsece formaliter sanitas; dicitur medicina dicitur sana, quatenus est causa sanitatis alicuius; pulsus vero sanus dicitur, quatenus sanitatem indicat in hoc, ut vides, exemplo medicina, et pulsus sana dicitur in ordine ad animal, et sic ad animal dicunt attributionem, unde animal dicitur principale analogatum; quoad vero analoga attributionis, quotiescumque nomen analogum [illegible] per antonomasiam stat pro principali seu famosiori analogato.

Varieas analogia alia est inequalitatis, alia proportionalitatis, quae vere participant rationem significatam per nomen, sed per illam diversa inequaliter perfectas: haec vocatur in rigore univocatio. proportionalitatis q[uae] licet conveniat eadem ratio importata per nomen, convenit tamen cum quadam proportione, sic nomen hoc gubernator est analogum proportionis quia licet conveniat gubernatori provinciae et civitati, domui et navis convenit tamen

Tandem denominata, seu denominativa, philosophi definiunt q[uae] ab aliquo nominis appellatione habent cum differentia casus. et clarius illa dicuntur denominativa, quae ab aliqua forma tale accipiunt denominationem, sic sanctus dicitur nomen denominativum, quia nomen desumitur a sanctitate, sicut album ab albedine; forma vero illa a qua desumitur de-

no.

nominatio dr, sed denominans. Unde dico ista habitin sic reducunt, tam
ea, quae ab aliquare nomen accipiunt; quam vero ea, quae nomen accipiunt,
et rea quae accipiunt nomen dicuntur concretum non tamen; ergo albedo, quae alba
dicitur, et albedine denominatur, tamen illa in recto, albedo tamen in obliquo.

SE. II^a 2

Ad roeet creaturis substancia et accidenti potest abstrahi ratio communis praedicta univoca.

Conclusio statuitur
quod; sic ea quae iuxta nostra principia tam ratio aliqua univoce communis, quod omnia
inferiora vere conveniunt in aliquo predicato, et ita de facto cognoscunt, ut cognoscatur
discernatur inter illa plura; sed de creatura substancia et accidente
vere et proprie conveniunt et cognoscuntur cognitione sua; ergo ratio entis est illis univoco
communis. Probatur quoad primam partem: de creatura, substancia et accidente vere
potest existere sine prius contradictione et repugnantia; quod de creatura vere et proprie
in hoc predicato conveniunt. Probatur quoad 2^{am} partem; quia stante, quod ens non possit ex-
plicari creatura, substancia, accidens, immo nulla exhiberi, sic specialiter
explicatur in ordine ad propria ratione, sed in ordine ad nostras; quia solum explic-
antur in ordine ad rationem repugnantiae: quod haec omnia cognoscuntur per proprium entis
conceptum; ergo per illa abstrahitur ratio communis univoca abstracta ad creaturis,
substancia et accidente.

Dices 1° quod substancia et accidens non differunt in-
ter se ex eo, quod sint ens 2^m se; et non differunt in ratione entis abstracta importa-
ta per nomen ens. Differunt enim substancia et accidens, quod unum est ens per se, aliud
vero ens in alio; sed haec praecise ratio non exprimitur in praedicato importato per nomen
ens, quia formaliter praescindit ab illis: quod in ratione precisa entis inferiora non conveniunt, ergo ratio
entis erit aequivoca: inferiora non modo conveniunt in nomine entis, sed etiam in-
cisa importata per nomen entis. Dices 2°, quod bene potest intellectus cognoscere de re
aliqua, quod verum sit aliquid seu quod ens sit in rerum natura, quin tamen distinguat sciat,

qd

dd cit, ugancit substancia, aracciden a substancia distinctis; q cognoscit intellectus eos entis abstrahendo a distinctis substancie et accidentibus. cum per inquantitatem; q aliqd est cognoscit, et tamen dubitat an sit substancia vel accidens.

Sed arguunt 1° adversarii pro sententia [illegible]. Ratio entis est analoga ad substancie et accidentis; ergo non est aliqua ratio univoca; conse[illegible] probant 1° ex Arist. 3° metaph. cap. 2° ubi inquit: ens multipliciter dicitur, verum ad unum, unamque quamdam naturam est non equivoce, sed quemadmodum est sanum ad sanitatem. quedam enim quoniam substancie, principia, entia dicuntur, quedam quoniam passiones substancie, quedam quoniam via ad substanciam. idemque ferme 7 metaph. cap. 1° [illegible] tum in textu 4° metaph. cap. 2°. Probant 2° idem sic; quia accidens non dicitur ens nisi, quatenus est, aliquid substancie, vel ad substanciam pertinens. [illegible] quia [illegible] ad [illegible] distinguendo: ratio entis est una [illegible], quae est [illegible] aliquid, non una [illegible] aliquid [illegible] signet, omittam. [illegible] ex [illegible], et [illegible] probationem dico, ea [illegible] solum loquitur entis per se, quae est [illegible] attributionis immediata, [illegible] ut ex Arist. colligitur, et [illegible] substancia, et illa quidem [illegible], quas [illegible] explandas [illegible] explari, quatenus aliquid substancie sit, vel ad illam pertinent. 2° probatur nostram sententiam; quia id, quod ad aliqd est, vel alicuius est, aliqd tamen; sed accidens ad aliqd, vel alicuius est; ergo aliqd.

Arguunt 2°. nulla potest esse ratio communis [illegible] et creaturis; ergo neque ratio entis [illegible] probant ante [illegible], 1°; quia [illegible] creatura si [illegible] diceretur; [illegible] in nullo posset convenire; ergo [illegible]. 2°; quia vel ratio illa est aliqd creatum, vel aliqd increatum; si aliqd creatum non erit [illegible] communis [illegible] increatum non erit communis creaturis. 3°; quia illa ratio esset perfectionis finita, et [illegible] creatura; sed [illegible] infinita perfectionis et [illegible] quia ratio entis [illegible] participatio [illegible] primario. [illegible] a creaturis [illegible] 2° [illegible]

dependentia a Deo quod ens est formaliter analogum. 3° quod est genus univ. dei, quod implicat; quia inde implicat compositionem ex genere et differentia, et quia inde daretur aliquid perfectibile per differentiam. Respondendo 1m argum: ad cuius 1m probationem dico, ens dici 1° diversa ratione, quia ratio conveniendi incipit diversificari, cum nulla alia ratio communis habeat nisi illa, est suprema; cum enim ratio entis sit 1a et omnium suprema, in illa conveniunt Deus et creatura, quia ratio 1a est immediate dividitur in ens infinitum, et ens, quod est Deus, et in ens finitum et ab alio, quod est creatura: Deus itaque et creatura dicuntur 1° diversa, quia illa ratione suprema 1° dividuntur.

Ad 2m dico, rationem illam formaliter abstractam, neque esse formaliter creatam, neque increatam formaliter, sed ab utroque abstrahentem. Ad 3m similiter dicendum, rationem illam abstrahere a perfectione infinita et infinita, a perfectibili, et ratione perfectibile, sicut abstrahit a Deo et creaturis. Ad 4m probationem, quod magnificet Deum [illegible] ratio modum hunc praedicandi esse ipsius entis specialiter dicitur, [illegible] aliquid abstrahit ratio illa entis, quod quoniam sit tale, [illegible] aliquid dat ultra communem rationem entis. Ad ... ad summum dici esse analogiam inaequalitatis, quam supra diximus, et veram univocationem. Ad 5m dico, rationem entis esse genus analogissimum dici, quod dicitur quod non sit genus, hoc intelligendum est de genere aliquo limitante, ac per se trahente rationem aliquam superiorem. Ad 6m quod de divina compositione affertur, nullius momenti est, quia licet inde compositionem in eadem admittamus, nulla dici debet imperfectionem, quia est modi compositio cum summa Dei simplicitate compatitur. Nec sequitur inde dari aliquid, quod possit perfici, sed tantum concipi inde aliquid non exprimendo totam illius perfectionem.

S[E]CTIO IIIa

An tollatur entis univocatio per plures [illegible] transcendentia.

Ratio aliqua communis transcendentiae est ratio, nihil aliud, quam quod ad rationem [illegible] [illegible] [illegible]

talis ratio cōis transcendentis; si aut transcendentalis, q hoc requi-
reret, quin ipsi ... inferioribus, inquirimus an ratio entis sit transcen-
dens ultimate distincta, ut includatur in ultimis ... quin simul
ratio entis includat, est ...transcendentia ratio entis ... per
fecte univoca. inquadistate ... qui tuentur pater suares ... 2a
metaph. ... ... 1a metaph. quaestio 7° et alii ... phi-
losophi ... ... Hurtado ... 2a metaph. ... ... Arriaga
... ... 3a ... ... distinctione.

Sit nostra

... entis univocationem tollit transcendentia. eam explicat ... obi-
edo ... hurtado ... q transcendentia non tollit quominus ratio illa
entis abstracta ... q transcendentia non dicit aliquam
distinctionem impedientem univocationem. Probo ant. transcendentia solum
intervenit in statu ... sed diversitatem ... univo-
cationem in statu separationis aut abstractionis non impedit: q trans-
cendentia non tollit quominus ratio illa abstracta ... differentiis.
... diversitas in statu ... non tollit quominus ... ratio
univoca: q diversitas in statu ... non tollit quominus ratio entis
sit univoca ... ad univocationem tantum requiritur q ratio signata
per nomen sit omnino eadem, quatenus per illud non signata; sed ratio signata
per nomen ens quatenus per illud signata tantum est ratio entis ... differentiis.
q transcendentia non dicit diversitatem oppositam univocationi. ... ex
univocorum ... supra tradita ... ratio ... differentiis
q non cognoscitur in ordine ad ... differentias; sed ratio entis, ut
hoc nomine ens importatur non cognoscitur in ordine ad ... differentias,
sed in ordine ad ... entis: q ...

... fundamentum, quod ... adversariis ad ... univocationem; ... trans-
cendentia, q ... substantiam et accidens ...

ens

ens 2m re ista, ita qd nihil sit in substantia, per qd formaliter differat ab accidente, qd non sit formaliter ens: ergo substantia differt ab accidente per ens. Rursus supponimus, substantiam conuenire cum accidente per hoc, qd sit ens: ergo substantia et accidens conueniunt et differunt in eadem ratione entis; qd est formaliter esse analogum, aut non transcendere. 3o qa fundamentum sic arguo: ratio entis ut sic non explat differentiam entitatis, neque differentiam entis [illegible] conceptu entis nullo pacto est formaliter ratio differendi. Probatur consequentia [illegible]: solum differt substantia ab accidente per esse in alio, et esse per se; sed in conceptu entis non explatur formaliter esse per se, neque esse in alio: ergo in conceptu entis non explatur formaliter differentia substantiae et accidentis. Maior est certa, et minor non negatur ab adversariis; qui ipsi dicunt ens non explare differentias, quia hic differentiae explent ens: ergo ens illud, qd non explat formaliter differentias, [illegible] illo conceptu imperfectum est, ergo perfecte univocum sine [illegible] etiam supposita transcendentia.

Confirmatur; quia differentiae substantiae et accidentis etiam iuxta adversarios, sunt extra conceptum entis: ergo in conceptu entis nulla involvitur differentia. Probatur consequentia; quia si involveret differentiam in conceptu entis, differentia non esset extra conceptum entis, sed intra illum: ex quo infero: quod in conceptu entis non reperitur analogia. Unde mirabilis [illegible] est adversariorum consequentia, qui ita argumentantur: ens explat in differentia substantiae: ergo ens est differentia substantiae; [illegible] [illegible] ens [illegible] admodum esse substantiae esse rationem differendi [illegible] formaliter abstracta ab illis modis. sicut supra dicebamus de his ente, qd licet transcendat differentias et intellectionem, nihilominus est univocum; quia licet cohaereat differentiis et intellectioni, tamen est, formaliter explat abstractum a sensitivo, et intellectivo, ut patet [illegible] conceptu [illegible] est formaliter ratio conueniendi, et non est formaliter ratio differendi in sensu explato.

Ex [illegible] [illegible] particulari [illegible] sic arguendo: ratio entis [illegible] est diversa: quia ratio entis non est omnino eadem. Nego consequens, et distinguendo consequens: quia ratio entis non est omnino eadem, ut significata hoc nomine ens, [illegible]: ut significata

di fracig nn, secum entis est di fracy, stec bcoq; q n e uni boca nc cogelt tinnestig co libus in por bmq aliud arg; quo trancendentaliq colit in quq ri, q distri ens trancendat di frat, di frq di revent ens, et aliqd aliud q rerens, qd implicat; q alt hoc aliud e fraliter ens, t n o ii ma i fralit ens dabitr aliqd indi fra; qd ens n trancendat. Sid o cit fraliter ens, in stavat argqq; q a erit ens et aliqd aliud, et sic in infinitq. Rdeo q di frat apud intq n e aliqd aliud ab ente, sed e fraliter ens, ens q q taliq dc bq di fra; sive taliter p di fraq modificabq: n m distinguunt in intu sicut res et res, sed sicut res et modus rei. Diversitas q scilit in eo, qd q rdo entitatis trahit, stundunt diversia, quatenus modi eius stundunt ag sfunditr id, qd e ens ratio cinando cu eo, qd e ens vagiendo. Et e s de evenire n poit, q d ult modus entis cognoscat, quin cognosca t ens. qd expresse docet Sanctus Tomas q de veritate articulo 1o ubi ait: Ztm hoc aliqua dicitur addere supra ens, inquantum exprimunt ipsius modus, qui nomen entis non exprimit.

SE IVa

4

De sempramentalibus bitteraplant.

Pramentaoia brevitor sictav, pbendi re de rebi, p hor relationi pramentq q e requenti fucius examinandq: id pramentq, ut recte ex per, i rio notarunt omnibus re nres ni lat idē q ? Binaria seri clarami mo genere usque ad individuum p spes et genera intermedia. Itanq qd quegenus supremu habt suboe stinuataq seriq pratorq usque ad individuq, q substantia incoi dabt ordo et series stinuata usque ad pq adquantitate incoi datr eiq ordo, et series usque ad taleq numero quantitate. dividitr q ens incoi in decem categorias, seu pramenta, ad q oia, q sunt aliqua dimoti; reduci: sc substantia, quantitas, relatio, qualitas, actio, passio, ubi, q do situs, habitus, quorum omnium qd quaeat nobis dignis cohaereri iq habere poit.

sin

in ipsa res. Si autem eorum tam ijs de suo adueniunt, q(uae) proprie ad eas pertinent de cura nostra physicam, suo examinant.

Pro substantiis autem ijs unus tantum est appositus praedicamentorum, non tamen reliqua accidentium, q(uae) omnia summa sunt accidentium genera. Substantia q(uae) consistere sine [illegible] praeexistere independenter accidentibus: horum hic de [illegible] restantibus q(uae) [illegible] materialis, q(uae) substantia [illegible] dependet accidentibus, in q(ua) erre [illegible] pits, sed in [illegible] respiciat, suo loco examinanda. Quantitate prius seu radix impenetrabilitatis est haec quantitas mollis dicitur, de qua hic sermo; etiam dicitur quantitas virtutis, q(uae) [illegible] est unicuique rei, q(uae) [illegible] esse solet. qualitate, [illegible] q(uae) daturum accidens naturalis certo modo afficiens subiectum, sibi substantiis, ut albedo, cuius species innumerabiles sunt. Actio est ratio illa formalis agentis media qua operatur: passio vero ratio formalis media qua patiens aut subiectum aliquid in se recipit. Ubi est ratio formalis, qua sumus in aliquo loco, ut in templo, in foro, in aula. q(uan)do est duratio rei in tali tempore, ut hodie, heri, nudius tertius. situs est dispositio partium in ordine ad locum. habitus denique est quod ex circumadiacentia vestibus. q(uae) omnia ut memoria retinentur, [illegible] ea carmina accipe, q(uae) tales [illegible] hoc loco tradidere

Arbor sex natos ardore [illegible] figerat ustos.

Rursus [illegible] stabo nec mantica [illegible] ero.

Aliqui conditiones requiruntur, ut aliqua in praedicamento collocetur, et ut praedicamentorum series aptè disponatur. 1° q(uod) requiritur est, q(uod) vox sit univoca; nam aequivoca voces minime aptae sunt ad veritatem explicandam. 2° q(uod) vox simplex sit non composita, ideoque compositio non poni in praedicamento, ex qua vocibus [illegible] reducere [illegible] 3° requiritur ut [illegible] in modo explicandi; nam si vox significat qualitatem, illa [illegible] significari debet, et nulla ratio est in concreto; q(uia) in qualibet serie praedicamentali ratio cum superiori praedicamento essentialiter debet esse in inferioribus, cum q(uo) ipsis [illegible] qualitati [illegible] ut numero calor [illegible] hoc

ca

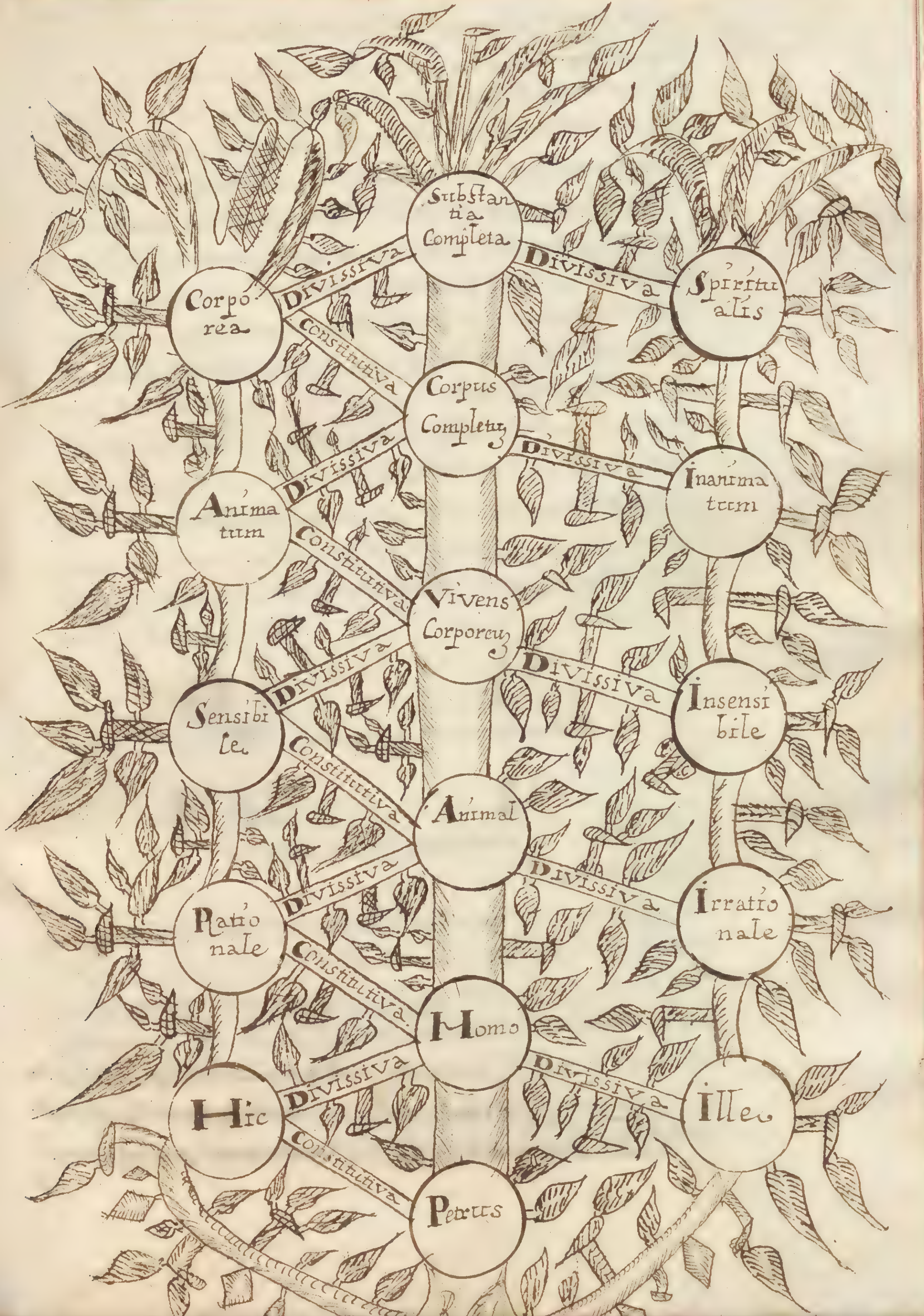
calore in actu, vt ac 8vi practicali dicitur, sed aliter vtrique, 4o exigi-
tur relatio ipsius, qd sit entia ipre, vt hinc talis, qd sint ex se ipsa signif.
eius facile explebis, 3 dictio erit omnino impertinens; quare eam ma 1a, et animus
talium in praementis collocandum. alt 2o sic clausis significatio de vere significari
res non habe tantibus, et non adiectibus, nam nullius vtilitatis erit, tran...
3 dictio. 5a etiam dictio displicet, qa tollit locum quaestioni, quare ipsum
ande ea possit collocari in praementis.

6a dictio, qd maxime arridet, exi-
git, qd entia realia sint. cuius rao e; qa haec praementa sunt membra diuiden-
tia entis realis; sed forte rao haec excluderet a ratione praementi relationes
iuxta ea, qd diximus in sequenti. de 7a dictione, qd dicit sint entia totalia,
sicut complete iam diximus, et propter 4m dictionem de significatione abstracti et in-
fimi, qd nominibus exprimuntur adiectiuis ad latera ponuntur lineae prae-
mentalis. Vtque applicata praementorum series in lacunis, ponas in arbore sie-
tera phorum commendationem celebrem, ipsam quae sacra theologia habe
cui in lacunis ... 3o de ...

Inde timor, numen que loco nemoris que venerit.

Pareitur. =

qui dicit

Substantia Completa
Divissiva
Divissiva
Corporea
Spiritualis
Constitutiva
Corpus Completum
Divissiva
Divissiva
Animatum
Inanimatum
Constitutiva
Vivens Corporeum
Divissiva
Divissiva
Sensibile
Insensibile
Constitutiva
Animal
Divissiva
Divissiva
Rationale
Irrationale
Constitutiva.
Homo
Divissiva
Divissiva
Hic
Ille
Constitutiva
Petrus

Nonde, fuere tn aliqui, qui arbo-
rem hanc recusi [illegible] ; sed inuesti-
[illegible] exempli [illegible] dialecticis ponatur in ea q
est

quidq[ue] vel linea recta tam collateralis directa, siue media, et duas laterales: in linea directa siue media, locantur genera, et species ordinatae in serie, quae ab infimo nostro cognoscuntur, et tandem omnia individua complectuntur. Signea directa, et laterales distinctae, quae duo ex excentes manera: 1m diuidere, et continere ratione superiorem: 2m genus, species subalternas, aut individuum constituere: ut corporeum diuidit, et constituit rationem substantiae, et corpus constituit. Laterales vero in illa continent distinctas differentias diuidentes, et constituentes, quae non sunt conuenientes, imo repugnantes, ut aliquis dicti in ipsa arbore notantur, imo repugnantes, ut aliqui dicti in supra arbore notant. Substantia ab aliquo rogaverit, et an deus possit in praedicamento substantiae collocari, quod distinctas, et non magnis momenti sit, ad hoc in illis placet ipsa substantia 1°; quia ratio substantiae abstrahens a creata et increata, sicut finitas et infinitas, entia dicto et creaturis: quod per increata, sicut finitas infinitas entia deo et creaturis: quod porro substantia increata, sicut infinitas ad illam rationem substantiae accedere. 2°; quia ratio substantiae praestat creata et increata tam per se faciens illas conuenire: quod ita. nec aliquid substantiae in ordine hac usque uidi.

Q[o] I[a]

Relationis praedicamentum in examen uocatur.

S[E] I[a]

Aliquid de relatione promittimus.

Dupliciter ab

Arte dicitur ad aliquid definitur relatio 1°. ad aliquid vero talia dicuntur quae cumque sunt hoc ipsa, quod sunt aliorum esse dicuntur, vel quomodolibet aliter ad alterum. Aliter et iam definit relatiua: 2° ad aliquid sunt quae hoc ipsum esse ad aliud, quod est modo se habere. sed definitiones contra ab autoribus reiiciunt, quare ex ipso Arte clariorem, et ad rem explanandam aptiorem dicimus, quod abstrahat ab omnibus relationibus: relatiua dicuntur ea quae id quod sunt aliorum esse dicunt, seu quorum esse est ad aliud. quod de facto omnibus de relationi-

ni

nibus cuiuscumque generis sit facile accomodabitur, ut speculanti patebit; quia quilibet rellatio est ad aliud, sive sit realis, sive rationis, transcendentalis, aut praedicamentalis. Ubi advertes tria in qualibet relatione reperiri, scilicet fundamentum, terminum, et rationem fundandi. Fundamentum est illud subiectum, sive illa entitas, quae denominatur relata, et aliud respiciens. Terminus vero illa entitas, quam respicit, seu in quam tendit rellatio, denique ratio fundandi est entitas per quam fundamentum respicere terminum dicitur, et terminus rursus appellatur. Ut Petrus dicitur similis Paulo in albedine: Petrus dicitur fundamentum relationis, Paulus terminus, et albedo ratio fundandi, quia media albedine Petrus respicit Paulum, et Paulus dicitur rursus a Petro. -

Multipliciter dividitur relatio, et 1° dividitur in relationem realem, et relationem rationis. Relatio realis, est cuius esse, est esse realiter ad aliud, hoc est esse ad aliud independenter ab opere intellectus: ita relatio filiationis, et paternitatis, sive quae datur inter causam et effectum; relatio rationis est illa, quae tantum est ad aliud per intellectus operationem, sive dependenter ab illa. 2° dividitur relatio in relationem secundum esse, et relationem secundum dici; quae divisio diversimode a doctoribus explicatur, ut videre est apud patrem Obviedo; nos brevitatis gratia meta[...] [...] nec illam possibile explicationi, cum eadem sit cum praecedente, et eadem rationem utramque exponendo. 3a eaque celeberrima relationis divisio fit in relationem transcendentalem et praedicamentalem. Praedicamentalis relatio ea est, quae specialiter hoc praedicamentum constituit, et inter illam et transcendentalem discrimen adhibimus. Itaque autem relatio praedicamentalis, quae ad [hoc] pertinet, dicitur quae positiva desita ab utroque extremo, unde relatio praedicamentalis est illa, quae importat in praedicato accidentaliter relationem, ut Petrus est similis Paulo: ubi nam inaequalitate remittuntur. Relatio autem transcendentalis seu realis[?] [...] dicitur quia transcendentalis, quia omnia entis praedicamenta transcendit, et ad nullum praedicamentum specialiter reducitur.

Denique in tria genera partiuntur a nobis relationes praedicamentales, siveri illarum funda-

me

menta. 1.mo enim relationis praementalis fundat in unitate, q. unitas n. e. formaliter talis, sed tantum fundamentaliter, qualis est q.da in Iustitia oppositis omnibus, quae cum respectu et pauli referunt relationem identitatis. haec fundamentalis unitas, potest esse in multis rebus, q. pluribus sint oppositis omnibus, et fundat relationem identitatis, talis, q. intercedit inter petrum et paulum. 2.o unitas haec esse potest 2.m qualitatis eiusdem speciei, qualis est in duo subsistentia albedinis, ad quam unitatem sequitur relatio similitudinis. 3.o unitas haec potest esse 2.m mensuram quantitatis, quae tenent duo subsistentia eandem quantitatem, ad quam unitatem sequitur relatio aequalitatis. Et in hoc eodem genere ponuntur relationes his oppositae, cuius relatio diversitatis in iis q. non differunt. ut in homine et leone, relatio dissimilitudinis in iis, q. differunt qualitate, ut albus et niger: relatio inaequalitatis in illis, q. differunt quantitate, ut palmus et ulna. 2.m genus relationis fundat in actione, ut relatio causae ad effectum, effectus ad causam, patris ad filium et filii ad patrem. Alia etiam relationum genera assignant aliqui, q. cum praementales non sint, in praesenti omittimus, nec loco dicemus.

S.ᵗⁱᵒ IIᵃ 2

Duplex sententia impugnat circa esse relationis praementalis.

Po-

tissima huius q.ᵒⁿⁱˢ difficultas in eo tendit, ut inquiramus in quo formalitas consistat relationis praementalis, ... [illegible] ... quo subjectum albus refert ad simile tertio albo? In ea difficultate coiter docent thomistae, atque inter illos Dom. D. 11.a metaph. S. 7.e et 8.e relationem praementalem consistere formaliter in accidentia quae necessario realiter distincto a fundamento, tertio est res ... [illegible] ... sed adhuc in terminis ... [illegible] ... distinguunt hoc accidens a fundamento proximo tanquam res a re, alii volunt tanquam formalitatem modalem, q. sententia mihi probabilissima videtur, 2.o q.

Sic arguunt. 1.o q.ᵃ in hac relatio distincta a fundamento

actio, est plene in actibus nec tegit in albedine. Unus paries est similis
alteri: supponamus enim tamen quod duo parietes afficiantur albedine, et tol-
latur omnis quicumque modus rei alterius; deus enim potest impedire ne resultet
adstractus omnis quicumque modus mente distinctus, adhuc illi parietes
erunt formaliter similes, adhuc unus erit formalissime sicut alter.
quia sicut nihil est formaliter simile nisi habere eandem qualitatem. Arist. m.
similia dicit, finit quorum qualitas est una. Adhuc absque modo aliquo
superaddito haberent eandem albedinem; ergo formalissime erunt similes sine mo-
do superaddito, esset enim unus formalissime sicut alius: ergo si in illis sicut
intelligit aliquis modus hic permanet sine modo superaddito.

Arguitur

2o; quia supposita hac sententia, sequitur quod per quamlibet mutationem quantum-
libet minimam cuiusque rei, vel productione alicuius entitatis de novo fiant
innumerabiles productiones aut corruptiones modorum, nam rei de novo productae sta-
tim fiunt similes et dissimiles quotquot existunt entitates in rerum natura; ergo
per nova modorum ad quirent. quamquam talis modus iste nobis resultat.
Itaque est causa productiva, aut debent ut modus iste resultet, quia in
ad productionem, pulicis aut formicae in India, debet sancire mediate potest
inscienter ut producam in me modum istum nobis certe ego nunquam sensi.
Praeterea quaelibet entitas tot modos haberet, seu accidentia realiter distincta,
quot sunt entitates in rerum natura existentes; quod omnibus est aut similis aut dissimilis,
quod sane viro philosopho incredibile videtur.

Arguitur 3o; quia ex hac sententia sequitur processus in infinitum accidentium; sequitur autem probatur; quia Paulus est dis-
similis Paulo per accidens superadditum, sed Paulus est dissimilis illi accidenti super
addito; ergo erit illi dissimilis per aliud accidens superadditum. Probatur; quia ante
quam haberet illud accidens non erat illi dissimilis; ergo similitudo illi dissimilitudine
per aliud accidens erit; ergo erit dissimilis per aliud accidens, ut idem talis erit dissi-
milis, et requiret 3m, et huius etiam dissimilitudo erit per aliud, et sic in infinitum.

sive reptilium, quae est dissimilis ac vel illis quae sua esse se gerit et qua accidit: et de est; quia ideo currunt eadem argumenta, quae faciunt habere granum relationes dissimilitudinis accidentis illorum per addita: cuius ratio, me iudice, manifesta est; quia quaere relatio dissimilitudinis non collocabitur inter ipsum et illud accidens quod per ista illo negatur, et non collocabitur relatio eadem dissimilitudinis inter ipsum et formicam quae per illa eius negatur; certe disparitatem non video.

Dicent forte quamvis accidens illud cum additis esse ratio formalis dissimilandi ipsum formicae, ideoque reciproce erit ipso dissimilis; quia effectus formalis quem alteri quaerebat, in reciproco ipsum habet: sed contra est, quia effectum quem accidens illud tribuit ipso est esse dissimilem formicae: quia ipso solum poterit tribuere eius modi dissimilitudinis: quia modus ipse, si vi accidens tantum dicere debebit esse dissimilem formicae: quia ipso sicut dissimilem debet id quod aliud accidens spectare. ergo: modus quo Petrus est similis Paulo non efficit Petrum dissimilem Paulo, sed similem. necessario requiritur quod modus ipse sit similis Paulo: quia non habet effectum, quem cum eo spectat, quod illum in se habeat, et non habeat: quia ad hoc ut in se habeat eundem effectum, aliud accidens respectu additum requiritur.

Authores alii duce eximio doctore Francisco Suarez disputatione 47 metaphysicae sectione 2da numero 25 docent relationes praedicamentales non distingui realiter a fundamento, non nude sumpto, sed connotante terminum. Aiunt enim: per hoc dicere quod fundamentum connotet terminum intelligitur vera relatio praedicamentalis: ut Petrus quia similis Paulo ad Paulum refertur; haec autem relatio est eadem quae est intrinseca ipso non secundum se sumpto, sed prout connotat Paulum eadem quae existit fundamenti intrinseca variatio modo connotat modo non connotat. Nisi autem adesset ulla intrinseca variatione, quo hoc dicere, de termino modo existat modo non existat; et ita quod hoc quod dicere, de terminus modo sit, modo non sit, fundamentum ad illum refertur, et non refertur; quia relatio in hac connotatione consistit. At illa sententia, et explicandi modo, praecipue ratione celebre et dicta ratio est, disputata, adnotabo dicebant: ratio enim ... lectoris exc.

ex positam adstruere ut videntur relationis in solo fundamento consistere, ita ut tota relationis non essentialiter, sed solum de connotato importaret, et consequenter in quadam habitudine per ordinationem aliquid denotando adextrinsecam vel de sterre ex solo ad quem, aut de te connotationis sufficientibus tantum, aut terminationis.

Sententia haec in universa philosophia distincte resplicit, quare genitus hic status pandanemo hic sit requiro, tendit celebris et omnibus autoribus adeandis explanandas in exemplis adducere scientiam Dei, eiusque actus liberos, cuius sacramentis mortalibus adhuc in variis, ex quo cognoscere mobile necessitivi videtur foret. Arguo vis: Ergo illa haec denominatio similitudinis dicta potest perire manente pro albo: ergo haec denominatio realiter distincta sine ipsa pro albo. Consequentia patet; quia nullus evidencius signum realis distinctionis, quam realis separatio. Antecedens probatur; quia potest manens [illegible] realitate dictae, et paullum nigrum fieri; nec in illo casu manente pro albo non maneret denominatio similitudinis dicta: ergo manente pro albo, potest perire denominatio similitudinis: quia illa denominatio dicitur aequivalenter ipso albo; quia aliquid aliud dicit praeter ipsum albus.

Procedo

Ulterius connotationis, quae extendere ex parte fundamenti, in qua consistere praedicamentalis relatio est aliquid reale, tale aliquid non referentis fundamentum ad terminum: sed praedicamentalis relatio praedicamentalis, realiter consistit in actibus realiter comparantis fundamentum ad terminum. Probatur; quia connotatio, in qua realiter consistit relatio, actus in te realiter comparans: ergo in connotatione in sententia similitudinis, quae repugnat. Probatio consequentiae: haec connotatio est aliquid distinctum a fundamento, siquidem potest fundamentum manere in variabilis [illegible] cum entitatis eius connotationis realitas non existat: quia connotatio illa est modus aliquis, aut accessoria superaddita ultimis accessoriis entitatibus fundamenti

itaṡe habere, ut posito termino illo mutetur, non posito non mutetur et ... consequenter ... illo posito referat, illo non posito non referat, sed consequens est ... hoc eadem mutatione ... et ad illum terminum dicitur ... intrinsece ... iuxta adversarios, qui tribuunt relationem adequate intrinsecam fundamento; quod termino non posito, perit illa relatio, et mutatio a fundamento adhuc in ... esse inalterata manent ... adhuc mutatio ... adhuc non fore ... adversariorum ... relationem ... non manet effectus formalis ... quod ... mutatio, et relationem erit identificata cum fundamento; quod erit ab illo ... paradoxum. et cum aliunde ... esse ... reale ... aliqua entitas realiter ... addita, in qua relatio ... ut ... diversi.

Dices

... posse relationem manere adequate identificatam cum fundamento, non tamen tribuere eius effectum formalem, nec fundamentum ... termini posito non quod intrinsece ... ipsum, sed quod actu ... ab ... conditione dependet ... tamen, quod ... ... communicata ... ... requirit pendere ab aliqua conditione, ut tribuat eius effectum formalem ... quod ... effectus formalis ... capaliter ... communicata ... ... identificata cum fundamento ... et ... mutatio ... hoc eadem fundamentum ... termini non dicitur ... fundamentum ... fundamento identificata; quod ... posito solum fundamento ... quod implicat ... adequate ... ... quod ... termini, et ... non referat ... hoc, quod ... termini ... ab aliqua ... fundamento distincta; sed non dicitur ... iuxta adversarios ... ... et ... quod ... causa efficiens ... dependere ab aliqua conditione ... quod hoc eadem causa efficiens ... non solum dicitur existentia causae efficientis, sed ulterius requiritur actio, quae actio ... ... mediante ... conditione ... ex ... causa ...

... scientia et dicione de ... [illegible] reperet.

§. IIIª

3

Vera sententia de ... relationis praedicamentalis.

Restat ultimo mentem nostram in hac de re ... exponamus, ut ... non ... dicendum ... ignotescat ... incrementis, ut credam relationem praedicamentalem formaliter sumptam non esse aliud quam terminationem rationis, quae fit a partibus formaliter comparantibus, seu referentibus unum extremum ad aliud, ad quod nullum dicit relationem realem, ... in talia ... portat. Quoties itaque ... accidentale ... ..., ... relationem praedicamentalem, ... rationis: exemplum est in similitudine Petri et Pauli, sive Petri ad Paulum; ... in hac ... Petrus ... similis Paulo ... relationem praedicamentalem ... relationem nihil aliud esse ... nisi ... formaliter ... Petrum ad Paulum; etiam si inter illos nulla detur relatio realis. Placuit sententia haec ... ingeniosis nostrae provinciae, ... exempla, et ... eam tenet ... 2ª metaph. ... 3ª ... 2ª.

Deinde explicemus ... 1ª est, similitudinem ... rem aliquam realem, ... referat, ... Paulum. 2ª in eo modo similitudine Petri ad Paulum non dari relationem aliquam ... comparationis ... cum Paulo comparando ...; quod duo parietes albi neque ... nec ... albedine ... referentes referunt, quia ... potest esse ... albus sine alio, et pro hoc, quod simul existant, non acquirunt ... aliquam ... remanent ... quod ... non fiunt formaliter relativi, sed remanent absoluti ..., quia tam paries ... quam ... albedo ... relativa: quod neque albedo parietis A respicit albedinem parietis B, neque paries A respicit parietem B ... remanent absoluti ...

aliud est, esse formaliter simile, et aliud esse formaliter relatum: verum est, quod duo illi parietes sunt formaliter similes; sed non formaliter relati, cuius ratio est; quia ad hoc ut sint formaliter similes sufficit, unumquemque habere albedinem, sibi eandem speciem qualitatis, ut exacte notabamus supra; at vero ut sint formaliter relati, requiritur ulterius, quod unusquisque comparetur ad alterum, quod nequeant habere, nisi mediante actu intellectus formaliter comparantis, [illegible] nos consideramus in ordine ad aliud; quia utrumque comparari cum albedine [illegible] 2m [illegible] [illegible] alius, quia evidentissime esse entitatem absolutam; quia [illegible] [illegible] quod formaliter relatum [illegible], dum [illegible] [illegible] ad quod refertur.

Secunda [illegible] [illegible]; ad [illegible] parietes albi [illegible] relatio similitudinis [illegible] alius; [illegible] paries ille similis, [illegible] relationem; nam [illegible] [illegible] similitudinem [illegible] [illegible] ad aliud [illegible] nihil aliud [illegible] [illegible], quam [illegible] aliud; [illegible] duo parietes requiruntur [illegible], quod sit paries, et [illegible], quod paries sit [illegible] [illegible] relatio similitudinis [illegible] importat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex quo fit, quod [illegible] duo parietes importent [illegible] et [illegible]; [illegible] relationem [illegible] alius, [illegible] comparans unum cum alio; [illegible] relationem, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] relatio similitudinis [illegible] relatio 2m dicti, [illegible] [illegible] [illegible]

Explicatur doctrina haec: in relatione similitudinis duo [illegible] [illegible]: 1m reliquum est fundamentum ac relationem: 2m [illegible] ipsius relationis, seu referendi. fundamentum in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fundandi [illegible] [illegible] [illegible] est ipsa

paulus, et in albedine albedo, quoad formalem similitudinem constituunt, et ita formalis similitudo est fundamentalis relatio, quae ex hac simi-litudine realiter est in his fundamentis concipiendi duo illa extrema compa-rantibus, hoc est unum ad aliud comparando; ac proinde est fundamentalis, et actualis re-latio rationis quae [illegible] consistit in actuali comparatione [illegible]. quod comparari potest eo, quod de distinctione rationis docuimus, ante similitudinem utrorumque esse in fundamentis adhuc a parte extremorum [illegible] et unus cum alio per modum unius, ac proinde similitudo est unitas funda-mentalis, quia ipsa extrema sint formaliter unum, sed formaliter realiter distincta.

Ex quo colligitur [illegible]: illa, formaliter dicta, est relatio rationis, a quo provenit, quod Petrus cum sit fundamentum respici-ens, et paulus terminus, qui respicitur; sed actu comparante id provenit quod comparando unum ad aliud comparans est relatio rationis, sicut formalis relationis [illegible] hominis; quod a parte rei ante comparationem constituta [illegible] unus et alius extremus, secundum [illegible] unum ad aliud per intellectum nulla datur ratio quare Petrus sit fun-damentum, et paulus terminus, et Petrus [illegible] respiciens; neque [illegible] ne-que Petrus respicit paulum, neque paulus respicit Petrum; a parte rei non datur ratio quare Petrus dicatur fundamentum respiciens paulum, neque cur [illegible] respiciat Petrum, [illegible] optime explicatur cum Petrus comparatur ut [illegible] et paulus ut terminus; [illegible] Petrus est similis paulo [illegible] respicit [illegible], et paulus ut terminus.

Petrus

Petrus et paulus sunt quidem formaliter similes, non tamen formaliter relatione reali referuntur, sed ita realiter [illegible] existe-nte paulo non existente, [illegible] existente paulo sit illi similis; quia simi-litudo dicit duas entitates habentes eandem qualitatem unde cum [illegible] plura, sed plura [illegible] ordinata [illegible] plura [illegible] sit eadem qualitas [illegible] idem dictum esto de [illegible] quantitatibus

[illegible]

a el mari has realiter aut de equalitate; cedunt ita istae relationes, quae colo fundamentales sermo dever plat. Vitandis adverte, in vendicesti re patre Arriaga hic numero 32° a nostra sententia, ubi ingenue fatetur relationes praementales esse in rigore relationes, hoc est intrinsece eadem cum relationes reales, [illegible] rationes, ut dicta hac aeque.

SECTIO IV[a]

Argumenta oppositae sententiae.

~~[illegible] quae probant relationes praement. [illegible]~~

Nunc ea argumenta in [illegible] diversamus, quae probant relationes praementales videre inaccessibiles, reddito neque ita, quae in solo fundamento [illegible] adstruunt, [illegible] sufficientes esse. [illegible] ea ad [illegible] et aliam, quod hanc specialem dicendi modum militare videntur. Opponitur 1° 10° nostra sententia: posito quod sint ambo utraque extrema similitudinis nihil ponitur relationis [illegible]: ergo non ponitur in [illegible] utraque relatio. [illegible]; quod implicat [illegible], quin [illegible] ponantur relationes [illegible]; quod [illegible] ponatur [illegible], et [illegible], posita ponantur duo extrema [illegible] relatione. [illegible] dicitur vero [illegible] ambo utraque extrema [illegible] nihil ponitur [illegible]: nihil ponitur relationes [illegible], [illegible] similitudinis [illegible]: non ponitur in [illegible] fundamentalis [illegible]: non ponitur [illegible] fundamentalis [illegible]. [illegible] non ponitur [illegible]: non ponit [illegible] similitudo [illegible], [illegible] similitudo et [illegible] fundamentum relationis, [illegible] relatio fundamentalis.

Opponitur 2° si relatio fundamentalis esset relatio realis, nihil aliud esset [illegible] comparationes [illegible], sed hoc [illegible]: [illegible] relatio [illegible] mentalis [illegible] similitudinis [illegible] relationes praementales [illegible]

pramentalis, talitér constitant, e actu visse talites, o variante unus eius ratio. Cea
est et huc ita, q̃d d.º quis n̄e similitudo, de nequit pramentali ter re-
riad vaulis, rea n. ... n. ... adeptinae apie distinguant: n̄ q.
nect talitér relatio pramentalis eius fundamento vero redundant in
dure l.º sine fundamento, ñō ant eadē rōe relationē ante distinctae:
n̄ potius eius fundamento inre pramentaliter vé riad vaulis,
o redundant: sine fundamento, ñō ant. ist. sug pramentaliter re-
rériad vaulis, sibi hoc talites sit, nihil absidenit: in eiusd ñō [illegible]
a [illegible] pradus, addixit e modus significantur ptineat ad pramentus rela-
tionis, loco ... teri pot aal eius fundamento inre, et erit vera p.º
dat sine fundamento est erit, talia q. d.º sine fundamento deficit rela-
tio fundamentalis similitudo; n̄ v.º deficit relatio talis, ... sit
in actualitate variatione unius eius alio.

Opponit 3.º pramentus relationis
pramentus reale: q.º relatio pramentalis talis ... realis. pr.º cōa; q̃ relatio
... pramentus relationis, nihil aut rōis ... aliquid reale ... here.
o frat; q̃ indivisionis relationalis ... relationes reales: e ... menda
nominationes ... ptineat ad pramentus relationis: q̃ est ... deo
dictis redundant: pramentus relationis é reale, quo ad rēs significat ... credi
ant: quo ad ipsā relatione, q̃ ... in modo ... illag, ñō ant. ... itaque
... realiter aliquid reale, ... pramentus reale, q̃ ...
... id, q̃d pra ... pra ... relationis ... adaptatione
ñō relationes illas indivisionis ee relationes pramentales: denominationes
... q̃ d.º n̄ significant actualē generatione, ptinent ad pram-
entus relationis: sed actualē generationē ... indivisionis ... ,
ptinent ad pramentus actionis, et passionis, ... relatio rea ..., et tama
... .

Opponit 4.º ... similitudo ..., ... relatio-
... .

realiter quo huic significatur relatio realis praedicamentalis; quia similitudo est formaliter relatio; sed illius actus significat similitudinem: quia per illius actus significatur relatio. ma[ior] pro[batur]; quia similitudo est formaliter ad aliud reo[spectus]; non dando ans[am]; quia per illum actus non significatur relatio nisi fit ex formali modo significandi. pro[batur] et per aut: actus significat in recto actu homo est albus non significat unitatem, sed fit. aliud quid est significatum relationem et aliud fieri: quia per illius actus potest similitudo significare albedini, quia significat per hanc particulam similitudo pauli: sed 2um sit realiter 2 intentio, quia significat modo dicto; loquitur m[odo] dicto non 2um, sed eo modo, quo cognoscitur ab aliquo actu facienda relationem. praedicamentalis significa[ta], nandum m[odo] est ma[ior], cum per hanc distinguendum est: similitudo, formaliter est unica ad aliud, id est similitudo formaliter dari non potest, nisi unus referatur formaliter ad aliud, non ans: cognosci formaliter non potest, nisi unus formaliter per intentionem referatur ad aliud, predoan.

Opponitur 3o ex parte relationis praedicamentalis, sequitur circa actio praedicamentalis ita debitum cum ad terei esse patrem et esse filium; sed hoc implicat: quia implicat relationem actionis ut anti[...] mihi certissimum est: quia principalis realiter esse patrem et esse filium de quodam que verificaretur, verificaretur de alio, quae manifeste falsa. ma[ior] vero pro[batur]; quia pater seu esse patrem in hac sententia, nihil aliud importat, quam duo: scilicet actionem generationis ad ea et aliud cum actione generationis ad abeli sit; sed filius, seu esse filius hoc ipsum importat, sive haec ita entitates, quia idem est Adam generans et Abel, quam Abel generatio ab Adam: quo ideo erit realiter esse patrem et esse filius. Hoc argumentum ita dictum curcet in illud videamus, quae adducitur solutiones undecimo. nisi recte exponatur, nihil probat, nisi sicut fundamenta ad has relationes, sicut causa heres en ita te vero quaeres in ita potentiarum alteraeparare. quod adverte in his relationibus patris et filii de hereditando dicit relationem, non est transcendentalis, quam praedicationem generationis, et aliae praedicamentalis, fallacia manifestae.

De

Relatio transcendentalis qua constituitur pater

in esse patris, et constituitur filius in esse filii, est actio generationis a patre tamquam

a principio generante et tracta ad filium tamquam ad terminum genitum. ex quo

sequitur, quod non possit constitui filius independenter a quacumque entitate in-

trinseca ipse pater, pater, et filius filius, quia independenter ab aliquo ac quae

intrinsece ipsa actio procedit a patre et trahit ad filium, quod ipse concernere non

poterit, nisi ce [illegible], unde semper manet distinctus pater a fi-

lio, et filius a patre, quia inde pater accipit producit filium, nec est filius esse

patrem, etiamsi pater dicat illas tres entitates, et filius easdem. aliter

vero distinguuntur relatione praedicamentali patris ad filium, quae fundamentum habet il-

las easdem entitates earum, quatenus a [illegible] terminati, qua tamen in [illegible] pa-

tres, [illegible] ad filium, qui similiter [illegible] actio-

nis. hinc intra [illegible] distinguendo modum, esse [illegible] patris et [illegible] filii,

hoc est [illegible] pater in esse patris, ac filius in esse filii transcenden-

talitera non [illegible] sicut [illegible] separatio [illegible]; nec tamen hinc in-

fertur, quod [illegible] nominationes;

STE V^a^

[illegible] de veritate et falsitate [illegible]

in [illegible] dicendum est.

Nullus aptior locus examinandae

[illegible], quam iste in quo de relatione praedicamentali agimus, [illegible]

[illegible] praecedenda est [illegible] intelligentia, nota [illegible] varietatem alte-

[illegible] propriae cuicumque enti et transcendentalis etiam [illegible] aliquo-

[illegible] non etiam praedicamentalem appellamus [illegible] transcendentalem [illegible]

et [illegible] convenientia, ita nos [illegible] veritas ac [illegible]

[illegible] praedicamentali fundamentalis, [illegible] constituitur [illegible]. Unde

[illegible], et tale [illegible] ideo veritas [illegible]

in [illegible] et in utroque simul [illegible]

itaq veritas cog[nitionis] per exprimentem tale obiectum, et tale obiectum a parte rei esse[...] per exprimit[ur], hinc [...] positis omnibus [...] obiectum esse uerum. [...] falsitas [...] dicit[ur] [...] formitate actus cognitiui [...] tale [...] tali pacto exprimentis obiectum, et obiectum a parte rei aliter se habere ac exprimit[ur]; unde falsitas est [...] cog[nitione] [...]. ex quo [...] veritatem et falsitatem esse [...] intrinsecam, et [...] extrinsecam cog[nitioni]: intrinsecam [...] quatenus importat [...] cog[nitionis] [...], extrinsecam [...] quatenus [...] obiectum [...].

[...] veritatem

conformitas actus cognitiui; [...] conformitas actus cognitiui dicit[ur] actu et obiecto; [...] veritas [...] actus et obiecti [...]. [...] conformitas actus cognitiui [...] intencionalis [...] actus ad obiectum; [...] intencionalis [...] actus ad obiectum dicit[ur] [...] actu et obiecto; [...] conformitas actus cognitiui dicit[ur] [...] actus et obiecti. [...] esse uerum [...] falsum; [...] ueritas [...] falsitas [...] importat [...] cog[nitionis], [...] obiecti. [...] a priori; [...] positio [...] tali actu [...] esse a parte rei [...] impossibile est esse uerum [...] actus et obiecti [...] uerum. [...] ueritas; [...] ueritas [...] dicit[ur] illa [...] obiectum [...] ueritas [...] actus et obiecti [...] illa duo [...] significari actus [...] et obiectum [...] formaliter [...] falsitate [...] actus [...] actus et obiecti, [...] actu [...] uerus, [...] obiecti [...] ad illud relationis et [...] actus [...] [...].

Obiicies [...] ex [...] veritas non est relatio [...] non [...] utrumque extremum. Antecedens [...] actus uerus

sine relatione praementali, sed solum quod terminatur ex obiecto. 2° quia
quia relatio praementalis fundatur in extremis mentis liberae ratione funda-
ndi eadem quae [illegible] quo referuntur, ut relatio similitudinis in albe-
dine ex parte albedinis: ergo relatio veri requirit eadem actu vera. 3° quia
relatio praementalis est inter extrema actu existentia; ergo debet utrumque aliter
veri esse per existentiam. Pro quo distinguendo 1um ant.: veritas non est relatio prae-
mentalis fundamentalis, transeat: quod est relatio praementalis formalis, con-
cedo ant. Et negatur consequentia, quod actu vera sit debet intus fundamentum et
relationem, ex comparatione facta actu ad aliud dicendo actu esse
vera: cognoscitur quia veritas fallendo relationem: sufficit ad relationem esse
fundamentum inesse, quod fundamentum est iste conceptus, quod cognoscit.

Ad 1um pro-
batio non distinguendo: debet actu esse sine relatione praementali formali,
concedo ant.: debet actu esse sine relatione praementali fundamentali, nego ant. Et ter-
minatio actualis ex obiecto est relatio praementalis fundamentalis. Ad 2um proba-
tionem, concedo ant. et distinguo consequens, quod relatio veri, id est, ipsa fundamenta-
lis relatio, quae actu sit, ex parte actu vera, nego consequentiam: relatio veri,
id est ipsa formalis relatio, quae debet fundari veras, ex parte actu vera, concedo
consequentiam. Itaque veritas debet [illegible] in utroque extremo esse ratio fundandi relationem
similitudinis, quia non fundatur, quod unum extremum sit album, et aliud etiam al-
bum sit, ita [illegible] explicatur, et ad obiectum [illegible], fun-
dant relationem et comparationem quae fit inter utrumque, quod actu sint vera.
3a probatio omnino fallax; quia propositio haec *Adamus fuit prior Christo Domino*
affert relationem praementalem inter extrema, quorum nullum realiter
existit: Unde ad relationem praementalem fallendam cum fundamento [illegible]
solum requirit, quod [illegible] utrumque extremum, sit vere [illegible]
praedicatum illud, quod cum ea relatione attribuit.

Obiicies 2° veritas est in-
trinseca actui, quia veritas est conformitas imaginis cum obiecto; sed conformitas

haec

hoc est tali certa actus, quae recta actus, est talis imaginis talis ex primentis obiectum; quod veritatem talis actus. Ad eo nanc. mod.o falsorquidam directa actu esse, est talis obiecti repraesentationis, sed nec de illius esse, quod obiectum sit ut actui proreperatur; pot. in. obiectum aliter se habere: at vero veritatem non tollunt obiectivi quo hoc, quod obiectum tali se reperit, sed aliter vero hoc, quod obiectum sit, ut repraesentat actus. Unde est optime actus esse talis obiecti repraesentationis, ut obiectum non sit ut repraesentat ex quo fit, actus esse talis repraesentationis, et esse falsus: quod quod verum sit aliud aliquid ad dictum esse talis repraesentationis; quod licet actus esse imago, et haec habeat ab intrinseco, attamen non habet praeviam certam, et ab intrinseco esse imaginis certae. Objicies 3°. actus, qui dicit objectum existit praeviam certam et repraesentatio existentis: quod praeviam certam est verum; quod praeviam certam exprimit ut est a parte rei. Nego actum hanc praeviam certam exprimere quam existentis, non tamen praeviam certam imponere, quod sit existentia a parte rei; quod enim non existit [illegible] quod [illegible] fieri [illegible] actus, unde cum hoc non [illegible], ne qui [illegible] praeviam certam esse verum.

DP VII^a et ultima Logicae

De iudicio et discursu mentali ad libros Aristotelis peri hermeneias, seu de interpretatione, et de priori et posteriori resolutione.

Et[illegible]

per Aristotelis libros [illegible] communicaretur, [illegible] quod illorum materia adeo intricata est, ut non facile possit [illegible]. in scripsit [illegible] de in [illegible], quod [illegible] egit illiusque indagandae. De qua nos reliqua [illegible] dicemus, reliqua ad libros de anima, ubi propria sedes habent actus. In libris tandem de priori et posteriori resolutione, quorum prior analiticum nominabitur, egit in 1° de argumentatione in communi: in 2° vero de demonstratione, illiusque [illegible], [illegible] sententia, de quibus nobis in praesenti disputandum est.

Q. I^a

SECTIO Iª

An mentalis cõpositio sit simplex qualitas?

Non est dubium apud philosophos, eam esse qualitatem [illegible] reddatur [illegible] in quantum est [illegible] quam ut non est dubium apprehensionem simplicem esse simplicem qualitatem; itaque [illegible] illo [illegible] quod loquitur [illegible] principio; ita [illegible] de apprehensione formali [illegible] cõpositis [illegible] cõpositis. Difficultas itaque ad [illegible] cogitatur circa cõpõem mentalem, an sit qualitas realiter simplex, an realiter cõposita. Prima sententia quae docet iudicium mentale esse qualitatem cõpositam, cõmuniter tenent [illegible] Hurtado et Arriaga, quibus adhaerent Spinula [illegible] de anima S. 1ª, quos [illegible] Sect. 2ª sententia, docens iudicium mentale esse qualitatem simplicem et indivisibilem. Probatur 1º; quia non potest dari actus exprimens copulam, [illegible] quin exprimat indivisibiliter [illegible] [illegible] [illegible] ut illam [illegible] [illegible] ergo iudicium est omnino simplex qualitas.

Probatur 2º; quia iudicium [illegible] [illegible] requirit ex pluribus apprehensionibus [illegible] [illegible] quod tres apprehensiones nequeunt [illegible] [illegible] quod iudicium mentale qualitas simplex. 3º probatur; quia non potest [illegible] quomodo haec cõpositio in mente fieri possit, quomodo unitas [illegible] unio duorum; certum non potest esse [illegible] quod debet esse intentionalis unio. Sed est unio intentionalis duorum est illa [illegible] unitatem exprimere; quod actus exprimens copulam [illegible] inquantum indivisibiliter exprimeret extrema ut unita. Sic in hoc actu simpliciter [illegible] iudicium; quod iudicium qualitas simplex.

ves, videri hoc primo tres distinctos, et concernentia verbi et relatione: q
iudicium ex tribus actibus distinctis constat, ex quibus distinctis ... et non est com-
natione; q si audiendo tres illas voces, tres actus exprimentes, et tamen
intelligere sit iudicium, aliud est iudicare, quod quod audio, et eiusdem
hanc audire hac sententia, Petrus est impius, iudicare deum esse impium,
dubitari. Ex his enim sententiis apprehensionum ... actus iudicii in-
divisibilis intellectus ... exprimeret, unicuique pars actus ...
to, ... ratio ... iudicium.

Dices 2º: implicat, quod unicus et
indivisibilis actus exprimat totum, quod exprimitur his vocibus
Petrus est homo, et eadem unitate, qua in illis exprimitur: ergo implicat,
quod ... mentalis his vocibus correspondens sit simplex qualitas. Antecedens,
quod implicat, quod unicus et indivisibilis actus exprimat totum, quod exprimitur
voce Petrus, et ut exprimitur a voce homo; nam iuxta hanc nostram propriam vox
ista homo repraesentat Petrum illum confundendo cum aliis hominibus; vox autem ista Petrus
significat Petrum non confundendo illum cum aliis; implicat enim quod idem actus cog-
noscat Petrum illum confundendo et non confundendo cum aliis hominibus; ergo ista
... contradictoria, quod unicus et indivisibilis actus eodem modo cog-
noscat ... et ... ; ergo nulla erit in actu quaedam distinctio;
... quae ... non ... ...

Fortasse
... nulla ... est, sed ... in his vocibus
amo et lego, quae ... me amantem, aut legentem repraesentant, non ...
ego cum legens. Nonnulla circa hanc difficultatem diximus, cum de uni-
versalibus egimus D. 4ª ... 3ª, et ex ibi dictis ...
illius iudicii mentalis non ... ea claritate, qua repraesentat
voce Petrus ... , qua repraesentat voce homo; quod ut ibi diximus
... cognoscitur ... iudicium ... , qua ... : ...
2º

qui cognosco cognitio requirit similitudinem ad hoc, ut in [illegible] significare

qua talis, de quo iudicatur verae: id [illegible] apprehensio realiter

iudicio distinctam, quae cum clare cognoscat, et repraesentet, et repraesent

ute [illegible], postea quae iudicium ac [illegible] simplicissimo [illegible] [illegible] prae-

cedentem apprehensionem dicatur, quod modo apprehendit, est [illegible] [illegible]

et dicatur iudicare de [illegible] eo [illegible]. Ad [illegible] non [illegible]; quod ut [illegible]

[illegible] bene [illegible] unicuique indivisibilis actus diverso modo cogno-

scere [illegible] et [illegible]; imo [illegible] et [illegible] correspondentem in me-

nte diversitatem, quorum singuli [illegible] modum simplicis apprehensionis

sunt, et [illegible], [illegible] ita bene possit illa diversitas

[illegible] [illegible] in mente [illegible], sicut in [illegible] evenit, [illegible]

[illegible] [illegible] est aliquid [illegible] [illegible], [illegible] in [illegible] [illegible].

Sectio II

2

Disputatur [illegible] prima [illegible] et [illegible] ex [illegible]

Non facile

[illegible] di[illegible] [illegible] aliqui expediunt, a qua ex qua [illegible] brevi-

tate et claritate me expediat. [illegible] est, [illegible], quod [illegible]

inter [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] ex [illegible], [illegible] ex

modo enuntiandi? hoc est an idem obiectum significent

diverso modo, vel an diversum obiectum eodem modo?

quod aliis terminis rogari potest an videlicet [illegible]

[illegible] esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], et

[illegible] [illegible] tendentia in obiectum [illegible], quia [illegible] [illegible] nomina [illegible]-

nes [illegible] et [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible]

[illegible], [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] differre [illegible], sed ex intrinseca, et [illegible]

[illegible] tendentia, sive esse intrinsecum, et [illegible] modum tendendi [illegible]

[illegible]

3.º mi videtur ita pro 1.º in 3.ª dictoris,

quia dicens, quod dari dico propositionem quam propter exicbit dico quod dari quod ita, quia non

exicbit; sed per illum propter dico dari propter: quia 2.m dico non dari propter. sed hoc non signat

oppositiones, aut assensus: quia propter nationem, et dicens: quia idem propter asserens

dari, et per dicens non dari signat ... a priori; quia propter 1.ª dictoris

contendunt ut idem sit, et non sit idem; cum 3.ª dictoris vera erant, idem

esset idem, et non esset idem, hoc est, idem subsistenret, et non teneret idem privatum:

quia in utraque propter signat idem subiectum, et idem privatum. ... 2.º et explicatur

exemplo de eum plo ... voluntatis; quia voluntas circa idem obiectum,

potest habere actum amoris, et actum odii; ita ut illud idem, quod per actum amo-

ris amplecteretur, postea per actum odii fugiat et abhorreat: quia similiter

intellectus circa idem ... asserens et dicens ... ita ut idem quod per unum actum

affirmat, per alterum neget.

Pro 2.º eadem ...; quia possit dari due propositiones 3.ª dictoris,

quae non habeant obiecta 3.ª dictoria: quia possit dari propositiones affirmativa et negativa, quae

non habeant obiecta possibilia et negativa. Probatur; quia ista propositio homo exicbit, homo non

exicbit sunt 3.ª dictoris; sed istae propositiones non habent obiecta 3.ª dictoria: quia possit dari

propositiones 3.ª dictoris, quae non habeant obiecta 3.ª dictoria. mi pro; ... per te rei non habet

3.ª dictoriam, sed tantum ...; quia illud est 3.ª dictoris, quod ... requiritur

ad falsificandam 3.ª dictoriam propositionis: sed ... homini ... a parte rei non

datur a parte rei illicitam 3.ª dictoriam. ... mi; quia ... non requirit determinati-

one quae determinati natio ..., neque determinate negationis, sed quid ... illa-

rum ...: quia a parte rei non datur 3.ª dictoria homini. ... 3.ª dictoriam

... determinatam, ... determinate

... ; sed ... habeo, aut ... a parte rei ...:

... , et ... 3.ª dictoria ... illam na-

tionem indeterminate, ... neque dari possit a parte rei, ... dabit

a parte rei 3.ª dictoriam homini.

Sed dices 3.ª ... ,

nēc la pi[?]n ē frali ter natiuas, nec frali ter diceneias: q nullus ē in in [?] qui frali ter natiuauit. Anr pr; q si eet natiuus, et diceneias negaret, et dicentiret nationi identitati in [?] illa pid; et e contra affirmaret et asentiret identitati: ꝯ frali; q ille actus signat nationem identitati inter illa extrema: q illa signat aut p[er]ticencia, aut p dicencia, illa aut affirmando illa, aut illa nando sed illa nando p dicencia: q affirmando p[er]ticencia; q actus illa affirmatiuus erit. Vel nando anr, cuius illa [?] nationem nō; nam q actus natiuauit, nēc q̄ noset, aut dicenciat nationi identitati; sed q̄ noset, et dicenciat identitati, q sit p[ar]tes affirmatiue. Confirmationi cetiam anr nandum ē iuxta dicta; q actus natiuus directus nō signat nationem, sed efficit: nare m. et facere nationem id est, facit itaque nationem, nando illud, q̄ p aliqua actua fiat.

Dices

2°. Nec ergo actus non existit exigit ad sui veritatem nationem, p̄ q signat nationem p̄; prob. q actus signat actum, q exigit ad sui veritatem; sed ad sui veritatem exigit nationem: q signat nationem. Resp. distinguendo anr exigit ad sui veritatem nationem fundamentalem, seu ē p̄, sed non: exigit formalem, nō anr. Distinguo etiam cōns: q signat nationem fundamentalem, seu ē p̄ faciendo formalem nationem, concedo: aliter nō concedo. Sic etiam actus intentionalis p̄us ē similitudo pauli, signat fundamentalem relationem, nempe talem similitudinem faciendo talem relationem.

Qo IIa

2

An p̄ d[?] p̄ substantia[?] neant de veritate in falsitatem.

Ubi an propositio transire possit de vera in falsam

Sio Ia

1

Du

Remagre dimus grauissimis

planam difficultatibus, et quamvis summe theologi discordent, feci sententiam

[illegible] auctoribus, et [illegible], in ea tamen non aliam a ueritate [illegible] recessimus,

nec in theologorum [illegible] segetem falcem mittere videamur.

tempera[illegible] [illegible] in[illegible] ulterius [illegible] ardore, [illegible]

Quid si hec 1a aris [illegible] agitatur, ut intelligas, scias oportet du-

plex dari futurum contingens: aliud dicitur futurum absolutum, aliud conditionatum.

futurum absolutum dicitur quod absolute erit independenter a qualibet conditione, ut pe-

catum antichristi: futurum conditionatum illud est, quod licet absolute futurum non sit

esset tamen sub aliqua conditione, v. g. casu quo talis poneret conditio:

si daretur in mundo alio, qui reipsa non est futurus, [illegible] ille

[illegible] produceret. circa [illegible] futurorum genus [illegible], tamen de futuro

contingenti, quod absolute dicitur, quod independenter a qualibet conditione erit, [illegible]

[illegible] futurum esse absolute: ut antichristus peccabit, Paulus curret.

De his

[illegible] propositionibus [illegible] inter duas contradictorias de futuro contingenti, si

[illegible] singularis sit, nulla est determinate vera, aut determinate fal-

sa, cum [illegible] propositio de futuro etiam contingenti, quarum una ex contradic-

toriis esset universalis. [illegible] quod quandoque dormitat Homerus,

et philosophorum princeps in re ista [illegible], aut [illegible]

in [illegible] aut [illegible] aut [illegible]. igitur dicendum est 1a [illegible]

et iuxta fidei principia, propositiones de futuro contingenti absoluto etiam de [illegible]

singulari esse determinate veras, aut determinate falsas. [illegible] posita &c.

ut hec propositio antichristus peccabit sit determinate vera, [illegible], quod anti-

christi [illegible] tempore futuro ponat ex his extremis contradictoriis peccatum

non peccatum 1m et non 2m: sed antichristi [illegible] tempore [illegible] futuro ponet

1m ex terminis et non 2m: quod propositio est determinate vera.

[illegible]

certificat .. ... q. q. ... ... certificitur ... p. de futuro tempore antichristi de trate uera. Mi. pr.; q. antichristus ... existat n. re suspendet absoluto que 1a dictoria, ita ut neque peccet, neque non peccet, neque ponet simultatem que. q. existitiam ponet et n. aliud. dat. q. d. ponat peccatum: in illo in tantum potius peccatum q. n. peccatum; sed hoc ... de trate peccatum: q. in illo in tantum de trate peccatum antichristi: q. modo e. futurum de trate. Ut ... q. e. futurum de trate, et erit de trate ... q. p. ... concipientes.

Pr. 2o; q. in tempore antichristi ... scientia dei de trate uera ... omnium contingenter futuris: q. in tempore antichristi uerae futuri ... alias cogo diuina posset falli: q. ... q. p. nostrae erant de trate uerae, ... falsae; nam q. p. nostrae de futuro contingenti ... formant cogi diuinae ... 1ae erunt de trate uerae, et 2ae erunt de trate falsae. q. ... .

... q. p. 1a dictoria ... currat eras, ... n. e. curret eras, ... falsit: q. altera de trate uerae et altera de trate falsa. ... q. p. ... 1a dictoria ... opponant q. ... affirmationem et negationem eiusdem de eodem, ut opponantur, necesse sit, quoad ueritatem et falsitatem. Rogam. q. d. ... illa ... et quare dicat n. e. de trate uera, nec de trate falsa? ... iuxta ... n. erit de trate uera, nec de trate falsa, q. ... cursum futurum. ... n. e. de trate futurum, cum n. e. potius futurus, q. n. futurus. ... illam e. de trate falsam; q. ita a ... cursum futurum, ut illum ... futurum de trate: q. ... n. sit de trate futurum, illa erit de trate falsa, et ... illius de trate uera.

Sit 2a. ... p. de futuro ... conditionato ... de trate ueritatem, ... falsitatem. ... ipso societatis ... primordio ... fratres ... nostros ... dominicanae familiae ... asserentes

is

ic si in eē ueritatez; s. fas. ita lz eiusmodi app. nostri oppositez defen-
dentes, qa rem esse vera ic sicut modi ueritate putabant quorum mod.
p destinatione et reprobatione hoc abstrusa misteria reuelabuntur.
Prob. q. 1o. 1o. rāe dialectica; qa melancolicus, res in quacumque casu,
et cum quacumque conditione eē. in rēe: q cum quacumque conditione res erit
aut n erit: qo ei quivalet erat, qd in aliqua conditione res erit, uera di-
cit, l. falsa: ueram cum res futura sit cum illa conditione, falsam cum n sit
futura. Prob.; qa ut pp. sit uera, n requirit, qd modo det res sicut illa
sed qd det qd pp. enunciat; sed ablata huius pp. sic gathero, amicus
calamum accomodabit, dabit, qd enunciat pp.: ergo nunc uera. pr ma.;
qa qd ad eēt sic, tunc amicus dabit calamum, l. n dabit. si dabit, hoc
intendo, et erit uera pp: si n dabit, erit falsa; qa illa pp nunc e fal-
sa, quia ultimo n dat eo casu et cum ills conditionibus, in qq. asserat da-
ndum: q. etta.

Pr. 2o rāe theologica; qa deus determinati scit futura sub
contingentia conditionata: qd qd propositiones enunciant, habent determinata
ueritatem l. falsitatem. Coā constat, et ante pr ex illo Math. 11o: si in
tiro et sidone factæ fuissent virtutes, qæ factæ sunt in te, olim in cilicio et cine-
re penitentiam egissent. quæ uerba aug. sic ita exponit ita fatt. libro
2o de bono perseverantiæ Cp. 9o. Utique possumus dicere etiam tirios, aut
sidonios tali eadem que audicet et uidisse, sic factu credere nolui..., aut credi-
disse n fuisse, ni forentem eis ipse dominus dixisset, qd de tua magna
mirabilia facit penitentiam eis factæ essent diuinæ illæ quibus...
omitto auctoritate alias, quas apud nos Doctores reponunt facili uideri
sicut et argumenta reliqua, quæ maxime ex ipsa theologicæ, et theologis in
linquenda.

SE. IIa

2

Utrum que de ... caritatis ... calumniis.

Obiicies 1° contra 1m. conclusionem ex Arte. quod quod est contingens, indiferens est ad utramque partem contradictionis: sed est indiferens ad veritatem et ad non veritatem: quia non est possibilitas ad hoc, quam ad illud: quia potentia illi conuenit determinati, sed carere potest oratio tamen est contingens: quod erat. Resp. distinguendo antecedens: quod contingens, indiferens est ad utramque partem contradictionis ita ut neutra pars contradictionis illi determinate conveniat, nego antecedens: ita ut una determinate conveniat, cum altera illi potuerit convenire, concedo antecedens. Et cuilibet quae-cumque ad propositiones contingentes de praesenti, ex quibus esse argumentum in contradictionis solutionis. Ipsae de praesenti distinguentur, non quod neque determinate sint, neque determinate non sint; sed quod sint indifferentes, ut sint et non sint, taliter ut una pars contradictionis determinate illi conveniat, cum altera posset ei convenire, non tamen quod neutra determinate de praesenti conveniat: quod idem dicendum est de contingentibus de futuro.

Obiicies 2° in favorem Aristotelis: deus cognoscit hominem peccaturum: ergo potentia non potest non peccare. Probo consequens; si potentia homo non peccaret, falleret dei scientia; sed scientia dei nequit falli: ergo non potest homo non peccare: quod quod peccat non peccat liberum est naturae. Resp. concedendo antecedens, et nego consequens: ad probationem nego minorem; quia si potentia homo non peccaret, non cognosceret deus hominem peccaturum, sed non peccaturum: quod si potentia non peccaret, non falleret scientia dei. Fateor, quod cum coniungeretur cum hypothesi, scilicet quod scientia dei cognoverit potentiam esse peccaturam, et quod potentia non peccaret, falleret scientia dei; celerum potentia non potest fallere, quod haec duo coniungantur, sed tantum potest ponere non peccatum.

Sed instas.

Si supposita scientia dei de peccato futuro, potentia non peccaret, falleret scientia dei; sed supposita scientia dei de peccato futuro potest potentia non peccare: ergo potest falli dei scientia. Resp. concedendo maiorem, distinguendo minorem: supposita scientia dei potest potentia non peccare coniungendo non peccatum cum scientia de peccato, nego minorem, coniungendo scientiam de peccato cum potentia ad non peccandum,

credo mi.m Advertendum diligenter hic duo esse dicenda. 1m dari in po-
pria ad conjungendum simul scientiam de peccato, cum non peccato: 2m conjun-
gi simul scientiam de peccato cum potentia ad non peccandum. Primum est falsum,
2m vero minime falsum est, quia potentia conjungitur cum scientia dei de peccato potentiam ad non
peccandum in sensu diviso; sicut quia potentia currit libere conjungit
cursum cum potentia ad non currendum, sine non currendo; non tamen datur in isto
composita ad conjungendum simul cursum et non cursum.

Obiicies 3o. bene infer-
tur deus hodie scit petrum cras esse peccaturum: ergo petrus cras peccabit: ergo scien-
tia antecedens unde infertur ratio petrum peccaturum. Sed antecedens infert necessa-
rio operationem; possibilitas potentiae libertatem ad operandum: ergo petrus
non habebit cras libertatem ad operandum, et consequenter destruitur libertas
humana, et dicendum tollit rerum contingentiam. Resolutio: quod gra-
vissima est, solutione nota, duplicem esse necessitatem alia, quae facit ip-
sa voluntas libere operando, et haec vocatur necessitas consequentiae; alia
quae non facit ipsa voluntas, et haec dicitur antecedens. 1a non modo non obest li-
bertati, sed illam supponit. 2a extrahit libertatem: ut illi, qui
tenetur in vinculis, est necessarium omittere cursum inde proveniens. Haec ne-
cessitas, quae provenit ex impedimento, quod non ponit ipse libere, vocatur
necessitas antecedens, et facit necessario cursum vocatum libera. Illi autem,
qui pilla sua ludit ludit ipse, necessarium est omittere cursum, sed quia haec
necessitas provenit ex ludo, quem libere exercet, est necessitas consequens,
quae sequitur post usum libertatis, quem exercet voluntas in ludo pilae.

Ita-
similiter dicendum est, quod, quamvis necessarium sit post scientiam dei petrum peccare,
non est tamen necessitas consequens, quia non est, quod petrus peccet, quia deus sciat deus hodie
petrum peccaturum esse cras, hoc enim prorsus non est in peris, sed deus sciendo scit,
quia libere peccabit, quod scientia fecit ista, quia petrus ex causa, quia petrus peccaturus
cras, deus hodie scit petrum esse peccaturum; haec vero causa propositio ita

ē ... [illegible] ... erat peccaturus, q[ui]a Deus scit illum eē peccaturum. Unde cum scientia Dei de peccato [illegible] futuro sit posterior praecedentia habitudine ad peccatum, unde fit, q[uod] praescientia Dei neque necessitas ulla aut existentia ... [illegible] ... non habitudine contrahentia, ad q[uae]m sit peccatum ... [illegible] ... indifferens ad peccandum et non peccandum; q[uod] n[on] est ... [illegible] ... quod non est ... possibilitatem aliquam contrahentia ad peccandum ... poterit libere contrahentia cui ad peccandum. Unde ... [illegible] ... contrahentia ad peccandum ... [illegible] ... liber peccandi est liberior; q[uia] contrahentia ad peccandum erit libera. ... [illegible] ... alia vero est pure theologica, et ... [illegible] ... omittenda.

SECTIO III

An propositio semel vera possit transire in falsam, etc.

Quaestio

... [illegible] ... sententia, ... veritatem, et falsitatem ... intrinsecam et essentialem ... [illegible] ... vera ... falsitas ... non posse mutari, quia verum esse ... [illegible] ... non est ... [illegible] ... vera, potuerit falsa ... [illegible] ... veritate ... [illegible] ... propositio, quae semel vera, ... possit mutari in falsam, etc. ... Suarez ... in ... non posse mutari ... vera in falsam ... [illegible] ... Arriaga, Oviedo, ... [illegible] ... adhaerentes ... [illegible] ... et aliis.

... [illegible] ... propositio quae semel vera fuit nec ... Deus potest mutari in falsam, necessario ante ... probationem ... duplex ... [illegible] ... aliud ... tempus, hoc ... [illegible] ...

et asserat futura, quia non futura in aliqua differentia temporis aliud ita obiectum signat ut ois differentia temporis abstrahat, et praescindat, sed tantum enunciat praedicatum subiecto convenire. Cuius generis sunt propositiones, quas aeternae veritatis appellamus, ut homo est animal, neque enim talis propositio signat illi convenire homini p aliqua temporis differentia, sed absolute enunciat animal esse de essentia hominis; quod talis est connexio inter complexa, non vero inter incomplexa: unde non signent existentiam rei, sed etiam esset bene etiam absolute non existenti. De utroque igitur propositionum genere loquitur obiectio, ut asserit, nullam ex his propositionem posse transire de vera in falsam, nec contra.

Respondeo quoad propositiones 2.ae generis: has propositiones signat rerum essentiam simpliciter consideratam; sed rerum essentia ita considerata est immutabilis: quod propositiones quae illam signat est immutabilis. Respondeo contra; quod cuiusmodi propositio semel vera fuit, signat praedicatum esse de essentia subiecti; sed si praedicatum semel esse de essentia subiecti semper est de illius essentia; est enim impossibile, quod aliquid de essentia possit transire esse falsa: ergo talis propositio, quod asserat essentiale esse, si semel vera sit impossibile est, quod mutetur in falsam. Idem dicendum est de propositionibus huius generis, quod aliquando falsa est nunquam potest in veram transire.

Respondeo eadem ratione quoad propositiones 3.ti generis; quia istae enim signant tempus determinatum, et indeterminatum vel signant praedicatum convenire subiecto, in hoc instanti vel in hac hora, non indeterminate in aliquo instanti, vel in aliqua hora; sed quacumque ratione tempus signet, propositio semel vera nequit transire in falsam: ergo etc. Minor probatur; quod signat tempus determinatum ut Petrus currit in instanti A si in hoc instanti currat, propositio evadit vera; sed haec propositio nequit transire in falsam: ergo. Probo homini; quod si Petrus currit in instanti A nequit non currere in instanti A impossibile est enim simul currere et non currere, quod autem Petrus non currat in instantibus subsequentibus non est ad rem; quod talis propositio non signat Petrum currere in subsequentibus

sibus, sed in instanti A et eo in hoc instanti currat, nequit non curre-
re ex suppositione quod currat. Ideo dices citius per dictam horam si tu maius
eam horam aut semihoram ut si quis dicat Sortes currit per illam horam,
si tamen per illam horam currat erit vera propositio, si vero per horam illam non currat
erit propositio simpliciter falsa, nec poterit esse vera; quia ex suppositio-
ne quod non currat in ista hora non potest currere.

Sed dices potest Sortes currere per
illam medietatem, et tunc erit vera propositio: et non currere per secundam medietatem
et tunc erit falsa propositio. sed contra est; quia si Sortes non currat aliter per totam horam
totam propositio etiam per illam medietatem, in qua currit, erit falsa. cuius ratio
manifesta est; quia propositio non asserat Sortem currere per illam medietatem, sed per integram
horam: ergo si integram horam non currat propositio erit absolute falsa; in illa media medieta-
te, in qua Sortes currebat, erat quasi suspensa veritas propositionis quo ad usque im-
pleretur tempus propositioni comparatum.

Si tamen propositio significet tempus indeterminatum, ut
si quis dicat Sortes currit in hac die non intelligendo totam diem, sed aliquam illius
partem, aut aliquod instans indeterminatum, quod nempe sit illud dico. si supponit Sortem
currere in aliquo instanti, tunc si illam propositio illa a principio vera fuit, etiam
si Sortes currat in aliis instantibus. ratio est; quia propositio non asserat possibilis cur-
rere sed in aliquo indeterminato, et eo supponat in aliquo currere, hoc
est quod exigit ad veritatem. si vero supponat in nullo currere in illo
instanti falsa erit propositio, et semper falsa fuit, quin potuit esse vera quia si suppo-
nit in nullo currere ex suppositione, quod non currat, nequit currere.

Obiicies

1°, si propositio haec Sortes currit durante hac hora et in 1° quadrante currat, et in a-
liis fuit falsa: ergo propositio ex dictis potest de vera in falsam transire. Nego conse-
quentiam, ... haec propositio tempus significet ... si totam horam determinate significat, ...
neque erit vera propositio, sed semper falsa, non vero verificatur per hoc quod in 1° qua-
drante currat. si ipsius horae significet ... nunc ... illius quadrantem

re

destrati: sem quex erit uera prop; quia re uera dabit quandocumque aliquis, in quo currit, ei quadrantis trati signet, rego, and 1m 1. 2m sillam semper erit uera, quia in illo currit, sic ex reliquis aliquod, semper erit falsa; quia in illis non currit; et cetera.

Sed re hic signare tempus presens loquenti, in quo, quod sortes currit et postea non, ideo propositio quia prius uera est postea falsa. sed contra; quia quod propositio signat totum presens loquenti, et ista erit propositio absolute falsa, quia non currit omni tempore loquenti presente, si signat aliquod instans presens loquenti indistincte, et sic semper erit uera propositio; quia uere sortes currit in aliquo instanti presente loquenti: si quod signat alterum partis temporis destratum loquenti presentis in illo currit sed non currit si currit semper erit uera, si non currit semper erit falsa.

Nec est distinctio ex ingenio eo quod aliquod non possem dicere quod plura instantia signari possunt modis uariis, ita ut in tres nullo modo distinguat unum instans ab alio, quod presens re ab illo hoc dicitur ad hoc presenserit propositio, necessario distinguit pluralitatem eorum, sed ita de omnibus, aut quis ad hunc loquatur accipiunt instans modo presens ac illi correspondet, signatur quod. concludit uero ille propositio presente de presenti instantia omnia, quia illi presentia sunt, non distinguendo hoc potius quod modo presens est ab illo, quod postea presens erit. sed contra; quia dicere instans presens abstrahens ab hoc presenti indistincto a preterito et futuro, est manifesta eorum implicatio, quod; si non est hoc instans distinctum est preteritum aut futurum, non. m. sunt plura instantia simul presentia, sed unum presens est reliqua uero preterita uel futura.

Ex quo stat ut signare aliquod instans presens abstrahens ab hoc et illo, idem esse signare instans presens preteritum uel futurum, quia omnia presentia sunt quod instans quomodo est futurum aliquando erit presens, et ipsum est preteritum aliquando fuit presens, ac quia inde currens futurum in instanti tum hoc dicit respondens alicui instanti presenti, non quod modo presens est, sed quod

[illegible] erit [illegible] modo [illegible], et haec doctrina [illegible] tradi [illegible] solucio; q[illegible] [illegible] significat currere ... in hoc numero instanti ... in aliquam abstrahente; [illegible] illo significat currere ... praesente ... praeterito vel futuro, qui [illegible] alicuius [illegible] praesentis ... in de corpore ... currere [illegible] praeterito ... vel futuro ... ordine ad illud instans [illegible] realiter [illegible].

[illegible] aliquis homo currit indifferenter significet petrum vel paulum currentem ... non magis significat petrum quam paulum ... eadem [illegible] indifferent ad diversas significationes ... temporibus; ... in hoc instanti ratione istius significationis potest esse vera, et ... alia ratione ... falsa. Ratio ... aliquis homo currit ... non esse indifferens ... sed tantum esse indifferentes ad diversas significationes; ... cum ego dico aliquis homo currit, et de facto currit ... petrus verificatur ... et si currit paulus et non petrus verificatur in paulo et non in petro, semper tamen eodem modo significat petrum et paulum ... et cum aliis hominibus; ... si petrus currat cum ego dico aliquis homo currit non dico ... petrum currere, sed currere [illegible] petrum vel paulum ... satis ... [illegible].

Q III

De discursiva argumentatione in com.

SE I

Quid et quotuplex sit discursus, ubi de [illegible] et [illegible] syllogi.

Discursus ... argumentatione ... alios ... quia sicut alia ... ab uno ad aliud movente ... ita ... discursus ab una ad aliam ... cogere ... syllogismus ... definitur esse orationem in qua ... positis ... aliud ... necesse est contingere

eodem sint, quod defectu syllogismi recti est quia in ter[illegible] pro illa necessaria necessarie requiritur eadem esse sint ex primis terminis [illegible] connexione cum praemissis. Syllogismus quoque realiter exigit plures cognitiones; quarum una ex alia infertur. Unde dicitur non posse discurrere, nec syllogizare; quia omnia simplicissima intuetur cognitione.

Alteque autem progressio intellectualis una ad aliam cognitionem duplex est, alia formalis, virtualis alia; virtualis progressio reperitur quando intellectus unico quidem actu realiter indivisibili [illegible] cognoscit, sed unumquodque attingit, et ad [illegible] cognoscendum dummodo est ex alio prius cognito; sic enim virtualiter progreditur, quia [illegible] non realiter progreditur sicut enim se realiter progreditur, ex una cognitione aliam inferens virtualiter tantum progrediendo, [illegible] ex alio cognoscit. Discursus vero formalis est, quando ex cognitionibus inter se realiter distinctis [illegible].

Hic rogari solet an syllogismus constare debeat tribus ac binis distinctis, duplicis scilicet praemissa et [illegible]; an vero sufficiat unica praemissa et [illegible] illas vocales arguendi, [illegible] multas, [illegible] unica tantum praemissa et [illegible] constant [illegible] enthymemata, non vero syllogismi; ac proinde aliter debet esse syllogismus vocalis duplicem exigere praemissam. Quoad vero syllogismum mentalem, dico, nullum dari in mente discursum, qui non constet duplici praemissa saltem virtuali, ratio est quia nullus datur in mente discursus, ex quo non infertur [illegible]; sed nequit inferri [illegible] nisi ex duplici praemissa saltem virtuali: ergo etc. Minor probatur; quia nequit inferri [illegible] ex praemissis, nisi [illegible] percipiatur unio cum [illegible] praemissarum; [illegible] [illegible] medio [illegible] ac proinde duas [illegible], et duas uniones: ergo non potest in [illegible] dari [illegible] discursus, qui non constet duplici praemissa saltem virtuali.

In syllogismo autem [illegible] reperitur [illegible]; [illegible]

duplex, ma a [illegible] remota et alia proxima, ma remota p̄t̄ propositiones qq̄ componunt q̄ p̄l, proxima v° [illegible] q° eaqq. componit syllogum. Similiter duplex ē alia dr̄ figura et ē dispositio medii tri cū extremis 3c. alia dr̄ modus et ē dispositio ptiū inē universalitatē, vl particularitatē, affirmatiōne vl negatiōne, idē rectitudo syllogi consistit in isto qd mā syllogi, nempe tri et p̄p̄al sint in bona fra, bona figura, bono modo. cuius ratio ē; q̄a tota rectitudo syllogi consistit in rectitudine p̄p̄; sed rectitudo p̄p̄ consistit in hoc, qd ma cit connexa cū mi extremo, et mi cū mi ibi qd p̄p̄ sint affirmative, vl negative, generales, vl universales, q̄ oia sūt de esā cuiuslibet p̄p̄: q̄ tota rectitudo tam & tr qq syllogi consistit in aliquo superaddito, sed in ipsa p̄p̄ esā.

Sed rogas an mā et fra syllogi realiter distinguant. Probabilius iudico mā et frā syllogi eē realiter idē. Pr 3°; q̄ mā syllogi nihil ē aliud, qz expressio talis obiti; sed fra syllogistica nihil ē aliud, qz talis expressio: ē mā et fra syllogistica idē realiter tr. mi pr; q̄a fra syllogistica nihil ē aliud, qz nectio medii tri cū extremis 3c; sed hec connexio medii tri cū tr̄ in rationalis nihil ē aliud, qz expressio talis obiti. Rursus syllogistica, fra nihil aliud ē, qz universalitas, et particularitas, affirmatio vl negatio p̄p̄; sed hec oia sūt expressio talis obiti; neque m. alia universalitas reperit in p̄p̄, qz separando, et idē dic de reliquis: q̄ etc.

Sed

dices pōt syllogus eē bonus ex pte mē et malus ex pte frē et e3ª: q̄ mā et frā realiter distinguant. Rsō syllogū bonū ex pte mē eē syllogū verū et malū ex pte mē, eē syllogū falsū; ac proinde bonitas vl pravitas ex pte mē eē veritas et falsitas ex pte p̄p̄; dico itaque hanc bonitatē n̄ solū distingui a frā, sed etiā a mā, q̄a cū veritas n̄ consistat adequate in p̄p̄, sed partim in obiecto, ut supra diximus, ideo distinguit ab ipsa mā p̄p̄. Unde n̄ sequit, qd mā et frā distinguantur

S^ctio II^a

De prioritate et causalitate antis ad cogni.

Coiter d[icu]nt auctoribus cogn antis praecedere compositionem, quod cognitionis nomen, quod et ipsum antis nomen et cognitionis ratio indicat. Difficultas igitur prcincipalis, quam prioritas aut posterioritas sit hic intelligenda in actu cognoscendi. Repeti in hac quaestione 4^a et cap. 1° de cognitione dicti sunt, quod alle merit, mod^m prius tempore, mi^m simul cum cognitione cognoscitur directe tam terminorum, utrorumque nihil ibi ad plus, quod tractat. Area; sed agim aliqua distinguitur, quidem cognoscunt, quia aliquid aliud prius cognitum est; alia vero, quae simul et semel cum alio cognoscunt, quae cognoscunt in alio.

Ut autem in hac difficultate mentem exponamus, iudico 1°, posse talem antis cognitionem simul et eodem tempore esse cum cognitione conclusionis; non video quare intellectus cognoscat rerum a cognitione antis, quae eadem est in cone, si eadem potentia simul habere possit plures actus. Iudico 2°, posse dari cognitionem conclusionis habitam post terminos, et ex illius detractione non percipere antis cognitionem, sed praecederit prius. Ratio est quia ut cognitio conclusionis habeatur ex antis derivatione, ratione, quod meminerit intellectus, vel aliquid eius per huius iudicii premissas, quarum actum non meminit. Sufficienter modo dicatur ex vi earundem premissarum, licet eas non noscat in praesenti ad attendendum iterum; et hac ratione non semel nobis experienter accidit, quibus actualiter non recordemur modo sibi, quod aliquando habuimus ad credendum, credimus tamen, quia aliquando propter illam rationem credimus, quam olim audivimus, licet ea non nisi in fine veniat in memoriam.

Ex his infertur prioritatem aliquam necessario requiri in antis cum conclusione, et haec esse pri-

ori

oritatem, quae ex rae causae iunctae, ratio; quia dicitur causa essentialiter
et tribuit ob hoc, quod una cognitio intrat ex alia, vel propter aliam, aut ex de-
terminatione alterius, quod necessario importat aliquod genus causalitatis uni-
us ad aliam. An autem haec prioritas exigat aliquam temporis prioritatem al-
terius altera quaestio est. Sed hinc alia suboritur difficultas, in quo sit causa genere
reducitur antis cognitio ad contra cognitionem. Aliqui volunt reducere in genere ca-
usae efficientis producendo scilicet ipsam cognitionem, quia non aliam rationem intelligunt
determinationem antis ad conem. At hoc non est necessarium, ita ut, quia sufficienter intelli-
gitur quare ans determinet ad conem, si antis cognitio detur intellectui; ~~quatenus~~
in genere causae formalis, sive per sui exhibitionem, hoc est informando ipsum intellectum
qua ratione nequit ipse intellectus habere ince cognitionem antis, sive illius assensum, quin
determinetur et cognoscatur ad assentiendum etc.

Supposita hac determinatione
et coactione intellectus ad assensum etc. et antis assensu sequitur explanare
quomodo cognoscatur, aut necessitetur intellectus ad eiusmodi assensum. Et est
duplex est necessitas alia quoad eius, seu quoad specificationem, quae fit
quoties causa taliter est determinata et non solum non possit ponere actum oppositum,
sed ut non possit etiam se ab oppositione suspendere, seu cohibere, ab omni
productione actus huius speci. Asserimus itaque 1° intellectum necessitari ab antis quo
ad speciem ad assentiendum etc., si ans sit sufficienter propositum, et motibus
applicatum. Probatur; quia intellectus ita assentit huic premissis omnis equus niger currit,
Bucefalus est equus niger, ut intime penetret illarum veritatem, non
potest cohibere actum etc. oppositum, quo scilicet iudicat Bucefalum
non currere: quia sicut illis premissis aliquem habeat actum, non erit discursus,
sed assensus. Confirmatur; quia idiotas antis etc. dicens premissarum extorquere co-
namur, ut intelligunt se non posse assentiri premissis et etc. dicentibus.

Asserimus 2°
intellectum necessitari etiam quoad exercitium ab antis sufficienter proposito,
ita ut neque directe neque indirecte possit a voluntate assensum etc. impe-
di

dire stante p̄micarum assensu. Resp. quando causa naria sufficienter aplicata ad operandum cum omnibus requisitis nequit non operari; sed intellectus est causa naria; ergo si sit sufficienter aplicatus, et habet omnia requisita ad operandum narie operabitur; sed sufficienter proponitur p̄missis sufficienter cum ... aplicatur: ergo illis sufficienter propositis narie opperabitur, et assentiet conclusioni. Confirmatur; quia non minus subditur voluntati intellectus, quam oculi subduntur; sed oculi quoad rem euidenter propositam non possunt per liberam voluntatem non uidere: ergo nec intellectus assentiat.

Sed rogas an ad assentiendum conclusioni requiratur cognitio bonitatis illationis. Resp. id non esse necessarium, ratio est; quia ad hoc satis est, id, quod actu est, ut eliciat conclusionem ex antecedentis deductione; sed absque cognitione illa de bonitate illationis potest conclusio eliciri ex antecedentis deductione: ergo. Probatur minor; quia si intellectus cognoscat duas extremitates cum uno tertio identificari, debet naturaliter ad cognoscendum illas inter se identificari. Cuius ratio a priori est, quia deductio haec p̄missis ingenere causae naturalis determinantis intellectum per sui habitum exhibitionem, et informationem ad conclusionem deducendum.

§ 3 III[a]

An actus conclusionis attingat p̄missarum obiectum.

Resp. disputatio circa actum conclusionis distillatione est, an actus conclusionis attingat p̄missarum obiectum, hoc est, an ita conclusio modo non affirmet identitatem extremitatum inter se, sed etiam attingat formaliter causam talis identitatis scilicet identitatem extremitatum earum cum medio, quam cognoverat per p̄missas. Affirmative docent P. Arriaga disputatione 20 logicae sectione 4 sub sectione 2 P. Oviedo Controversia 3 puncto 3, et alii, quos refert P. Ilton a posita et ueram sententiam defendit a patre Suarez, Marquez Hurtado, et Ilton ipso disputatione ... logicae sectione 4 Spinula disputatione 11 logicae sectione 3 huic adhaereo sententiae

quia iam nostri communiter pugnant.

Probatur 1° conclusio adeo communiter talis quod nunquam cognoscit veritatem ex deductione et maiori alicuius prius cognitam, sed premissae alicuius prius cognitam; sed in hoc nulla ratio affertur, quod conclusio attingat obiectum premissarum quia non est necessarium quod conclusio attingat premissarum obiectum. Maior est certa, et minor probatur quod conclusio eliciatur propter premissas, non est quod cognoscat conclusio suum obiectum causari ab obiecto premissarum; sed quod conclusio ipsa formaliter causetur tanquam a causa motiva ab obiecto premissarum: quod in hoc quod est elici conclusionem ex deductione premissarum non includitur, quod conclusio attingat premissarum obiectum. Probatur antecedens; quia possum sine discursu cognoscere per tres simplices apprehensiones quatuor ista quae immediata sunt et quod omnis homo est animal, et quod Petrus est homo, et similiter quod Petrus est animal, et quod datur connexio inter duas priores veritates cum 3a, et quod ideo Petrus est animal, quia est homo: quo quod sit casu quo Petrus est animal, sit conclusio, non scit tamen eo, quod cognoscam Petrum esse animal, quia omnis homo est animal, requiruntur apprehensiones plures distinctae causales, quae immediate deducuntur ex premissis.

Probatur 2°

quia ut in intellectu causaliter conclusio propter plures premissas non est necessarium quod per eundem actum regrediatur in premissas: quia ad intellectum talem necessaria est eiusmodi premissarum attingentia. Probatur antecedens; quia si id necessarium esset requireret, quod nunquam posset in tertia conclusione deducere nisi per actum, conclusio regrediatur usque ad 1a principia ex quibus intermedie deducerentur premissae; quod falsum esse nemo non videt. Probatur 3°; quia ex opposita sententia sequitur, quod libet conclusionem esse causalem, ita ut non solum deducere rem ita esse, sed rem ita esse, quia res alia ita se habet; sed hoc est falsum: ergo et sententia opposita falsa est. Probatur minor; quia licet obiectum premissarum causaverit obiectum conclusionis formaliter tamen non infert illud esse illius causa. Exemplo est in hoc; quia licet anima sit sole sit causa huius motus dicere ex illo tamen non deducit quod dies sit quia sol est: hoc enim antecedens non est sole: quod quia sole dicere.

Sed obiicies

1° ex tribus quae in intellectu existentibus aliqua debet assignari ratio

qu

quare non adicat 3o. et reliquas pmissas, sed nulla alia actio nostri-
bile, nisi qd 3o attingat obtum per quas cum; et pmissae n attingant 3o
obtum qua de est quia dicit, ut attingat pmissarum. Ad 3o concedendo maiorem et ne-
gando minorem. Ad probationem qd 3o n vertitur in eo nullo modo attingenda,
sia, sed pcise in hoc, qd 3o ex detractione et motione pmissarum elici-
tiat: qd si roges in quo nam sciat hoc detractio, et motio, reo
n scibere in hoc, qd pmissae ingenere causae faciunt illuminant
in hoc ad 3o; et sint rao, et dispositio ingenere causae efficien-
tis ut in tu simul eas spectu pmissarum 3o eliciat, et hoc
e dependencia qua habet a pmissis 3o, nec aliud in hoc actu amen-
tum supplicandum e.

Obiicies 2o. 3o qualitas est aliter intelligit
itinere ex illationis qua adeo significat nam per actionem faciliter
dum discurrit, experiatur, cum n posse 3o elicere, nisi in 3o apprehen-
dat significatum quibus vocis ergo; sed hoc ergo nihil aliud videt impor-
tare, nisi hinc sequitur, id est idem ac dicere ex his ex tremorum inexi-
one cum medio sequitur, qd e faciliter de uno apprehendere extremorum nexionem cum
medio, ac proinde obtum pmissarum: qd 3o qualitas intrinsece attingit obtum pmissa-
rum. Resp. 3o qualitatem esse intelligere significatum vocis illius ergo, sed n illam in
lectionis notam in mente significare qd 3o simul attingat pmissarum obtum, sed ta-
ntum dico significare dependentiam 3o a pmissis. Et ratio e; quod vox externa ergo in
mente supponit eundem conceptum, ac vox haec hinc sequitur, ut etiam adver-
sarii concedunt; sed per hanc vocem hinc sequitur solum ex primitur dependentia 3o
a pmissis: sequitur faciliter supponi idem e ac dependentia.

Hinc tandem
rogabis utrum pmissae seriores, et evidentiores necessario sint quam 3o ex vi illa-
rum solum elicita. Ao multi affirmant plurimi, qd 3o certior, Ao 3o debere
equale in certitudine et evidentia cum pmissa certa et evidenti. Duplice
ptem obtinet nostra 3o 1a e, qd si pmissae sint inequales in claritate, quae maior sit evidentia
ut

ut octo, et mi ut quatuor, sicut pot cua deri clara et euidens ut octo. 2°

pte, qd sc° in illo casu nam ea adit clara et euidens ut quatuor, nempe equalis ey

mi: Vnde sicut atque p mira eet certa et euidens ut octo sc° euaderet clara et euidens

ut octo. R. 1a pt; qa sc° semper sequit deuiliorey ptey: g si p mira sine qualis certi

tudini sicit sc° sequet p missa mines certa, et euidenty, il- saltey n equali-

t incertitudine euidenciori p misa. Ar. pt; g si altera p missarum sit euidens

et altera p babilis sc° euadit p babilis: g sc° semper sequitur de biliorey pte

p missarum. R. ar; g si qlibet sc° deducta ex una saltey p missa euiden-

ti qz lis reliqua mo tiba seent dubia, foret euidens, et certa, nulla da ret sc°

que eet euidens et certa, siqui dy oes deducunt ex illo pric°. g it eadz uniter sic

etc: g ad sc° euidenty n sufficit una euidens p missa.

R. 2° sc° pt; q si certitudine

ut quatuor e certa et euidens an tei; qd ait hoc al, eadz certitudine et eui-

dencia e illi certa et euidens puy e unum ex hoi bus: g e illi certa certitudi-

ne et euidencia ut quatuor, qd pure al. Coa ut certissima, q si certitudine

ut quatuor iudicat euidens, qd pure ait illud, qd q certitudine ut quatuor iudi

cat euidens puy e al; sed in p dic to casu iudicatur puy e illud qd d. al: g eadey

certitudine iudicat puy e al: sed direi: g p ter qd ung qd quet ale, et illud ma-

gis; sed sc° e certa p ter p mirar: g p mira magis certa qz sc°. R. distingu-

endo ma p ter qd ung qd quet ale et illud magis in tencive, no ma, magis

principaliter omitto ma. hoc e certitudo p missarum princ exi cit, qz certitudo

sc°: sed axioma scholasticum in his ut explandum.

Q. Na et ultima

Antea fides et opinio circa idey obiecty in eodey intellectu pugnent.

SE. Ia

Aliqq p missis quoad plures actus questio decidit.

Vt difficultatis sic

in

intelligatur status, At in quo articulo versetur difficultas, suppono 1° posse in eo-
dem intellectu dari simul actus scientiae fidei et opinionis circa diversa obiecta. Ratio est;
quia actus isti cum sint de diversorum obiectorum nullam inter se dicunt repugnan-
tiam; sicut enim non repugnat Aethiopem esse nigrum et album de diversarum cor-
poris partium, ita non repugnat dari diversos actus scientiae fidei et opinionis
de diversarum veritatum, ut possum evidenter scire Deum esse visibilem, op-
pinari logicam esse practicam, et credere Deum trinum et unum esse
verum. Suppono 2°, idem etiam posse accidere de eiusdem realiter entitatis, sub
diversis tamen praedicatis, aut de diversorum praedicatorum, ut possum evidenter
scire hominem esse intellectivum, et opinari aut credere filios diligere. Ratio est;
quia illi actus terminarentur ad eandem entitatem realiter, sed per entitates di-
stinctas ex ratione quae omnis explicatum est D. 2a.

Suppono 3° difficultatem non an
successive dari possint in intellectu eiusdem modi actus de eodem obiecto; quia hoc indu-
bitatum esse debet, cum nulla appareat repugnantia, in eo, quod rem quam opina-
bar cognosco decursu temporis scientia evidenter. Totum quod difficultas est, an in eo-
dem instanti de eodem indivisibili obiecto possint in intellectu dari tres actus, fidei
alter, alius opinionis, et tertius scientiae, ut an eodem instanti possit quis plura
simul credere, scire, et opinari de eodem existere. 1a sententia affirmat, quam se-
quuntur sanctus Bonaventura, Alensis, Enricus, Baconius, et nomina-
les, e nostris Suarez, Molina, Valencia, Hurtado, Arriaga, Ovet et opi-
nata D. ultima logica l. 2a, et innumeri alii. 2a sententia negat, hanc co-
mmuniter defendunt thomistae, Scotus, Caietanus, Bañez, Medina, Canus et alii,
quibus e nostris accedunt P. Ruiz, Torriana, Amicus et alii. 3a sen-
tentia, quam tenet P. Vazquez 1a parte D. 4a cap. 2° asserit scientiam posse cum
fide componi, si actus scientiae per alienas species sicut fides, non vero si per species
proprias.

Cum autoritate 1ae sententiae est 1a nostra: ratio non repugnat in eodem
intellectu dari scientiam, fidem et opinionem circa idem indivisibile obiectum. Probatur 1° ex
illo

illo ad Hebreos 11º; q.ª de fide, q. accedentem ad deum oportet credere q. est; et q.ª remunerator est; sed si esset naliter inpossibiles actus scientiæ et fidei, requeret, q. etiam supposita dei gratia ad credendum n. posset vir phus sine nobo miraculo credere, q. ab surdi dicimus. q.º naliter n. repugnatt actui fidei et sciæ. Pr. mi.; q.ª phus euidenter scit, et cognoscit dei existentiam; sed iuxta ad uersarios cum actu sciæ n. cōpatit actus fidei: q.º phus etiam supposita dei gratia ad credendum, ad huc credere n. poset dei existentiam.

Vrgeo: vir phus nulla ratē poset credere misteria fidei: q.º etiam supposita dei gratia sine nobo miraculo saluari nequit; q. coā directe pugnat cum apostolo aserente, se oia posse in eo, qui illum confortat, hoc ē cum dei gratia. Ant. pr.; q.ª ad credenda fidei misteria requirit. etiam supponi ex sci revelationi diuinæ et ueritati ipsius credita etiam p. fidem; q.ª fides ultimo resoluit. in illa pria d. ut revelat deus ueracē, q. pria credi etiam debent fide di bina. Sed phus etiam supposita dei gratia n. posset pro illa credere dibina fide: q.º etc. Mi.r pr.; q.ª phus het sciam euidentem ueracitatis diuinæ: q.º illam n. pot. credere fide diuina, ac p. inde nullum poterit assensum hre diuinæ fidei etiam supposita dei gratia, nisi p. nobum miraculum suspendit. cogs illa scientifica.

Sed dices phum posse credere fide diuina tunc q.º n. het cogs scientificam de obto aliquo fidei diuinæ; q.ª phus n. semper durat in actu scientifico, sed dico; q.ª etiam si phus n. semper perduret in actu sciæ, attamen quotiescumque fiat mencio de obto p. sciam illi cognito, statim resurgunt apprehensiones antecedentes sciæ, q.ª rapiunt intellectum ad asensum, ut pt. in simili: si m.ti. tam spes intencas faciei pi., q. alias ad usserim. tlie potim ces ari a contemplatione faciei pi.; si tamen quis mihi dicat. pius het talem faciei fram, et lignoamenta, statim surgunt apprehensiones, et spes, q. me ad asensum mouent obi euidentiam, q. de facie hec: q.º similiter, si phus possit cesare a contemplatione existenciæ dei, quotiescumque aliquis dicat

de

dum existere, statim surgunt species illae in terminis, et apprehensiones scientificae, quae in eis habent adhaerentiam, atque inde ad actum scientiae: quo sic actum fidei impossibilitate exactum scientiae, quis nunc credere non poterit.

Pro 2o 3o arguo communiter a nonnullis doctoribus usurpari solito. si aliquid obstaret ut non compararentur simul actus scientiae et fidei, maxime evidentia, et inevidentia, claritas et obscuritas; sed haec non officiunt: ergo etc. Probatur minor; quia obscuritas et inevidentia non consistit in simplici negatione lucis, et in meris tenebris, atque inde non consistit formaliter in negatione evidentiae, cuius ratio a priori est, quia tam obscuritas quam claritas, evidentia et inevidentia sunt positivae actuum entitates, atque inde non se habent tamquam forma et ratio privativa specie, sed tamquam duae formae, quarum una magis perfecta, altera minus perfecta diversi tamen ordinis: unde evidentia se habet ut magna lux, et inevidentia, seu fides, et opinio, ut lux parva: est quod opinionis et fidei obscuritas positiva non privativa, et est taliter modum tendendi obscurum et debilis: ea gravitate; quia solum dicit lucem ut nocte, et lucerna lucem est dico ut latius in resolutione argumentorum dicam.

§ [illegible] IIa

Circa eundem actum indirectum tero.

Aliter potest difficultas haec examinari, an scilicet idem numero actus possit esse fides opinio et scientia: hoc est an ad eundem actum eliciendum possint concurrere tria motiva, quorum quodlibet specificet actum illum, itaut actus possit dici elici sub ratione trium motivorum unum fidei, alterum opinionis, hoc est probabiliter inferens actum, et 3um scientificum. Pro difficultatis solutione oportet in memoriam revocare ea, quae de opinione et fide diximus disputatione nostra [illegible] 1a 6 ubi fidem definivimus esse cognitionem alicuius veritatis, cui ex aliquo medio extrinseco assentimur ut est ex auctoritate attestantis; opinionem vero diximus esse cognitionem [illegible] seu veritatis alicuius ex medio quidem intrinseco cum tamen formidine probabili-

tà

rem causaliter.

Ex hac opinionis definitione infertur, assensum illum opinabilem esse natura obscurum, et formidolosum, quia actus opinabilis formido potest esse radicalis et formalis. formido itaque formalis est, qua ita assentitur quod cum probabilitate aliquem actum dubitet an de re ipsa ita se habeat ut animo iudicat. radicalis formido est, assensus ipse, ita tamen ex modo tendendi imperfectus obscurus, et debilis ut nulla ratione convincat intellectum, sed illum relinquit debilis assentientem, quia ex se tantum, nec exigit per motiva aliquam rationem certitudinis. Dicitur autem radicalis formidolosus, quia si intellectus supra actum reflectat, advertet sane ipsum iis nisi principiis, ut non excludant formidinem de veritate extremi oppositi.

His suppositis sit 2a nostra conclusio. potest idem numero actus si causa idem obiectum elici ex triplici motivo fidei opinionis, et scientiae. conclusio haec ex parte defendit Pater Carleton D. 50 logicae sectione 4a, et Pater Oviedo controversia 5a de anima puncto 3o parte 2a controversia 5a et 10a. Probatur 1o. quia appositis illis motivis potest intellectus determinari ad assensum, dependenter ab illa; sed si intellectus determinet a triplici illo motivo, actus ab illis specificaretur: ergo actus ille esset fidei, scientiae, et opinionis. Maior probatur, quia quodlibet illorum motivorum sufficiens est ad specificandum illum actum; sed quod sit potens ad specificandum actum, est potens determinare intellectum ad illum actum: ergo actus esset specificatus a triplici illo motivo, et consequenter esset scientia, fides, et opinio.

Probatur 2o, quia si ex aliquo capite repugnaret eiusmodi actus maxime ex oppositis denominationibus, quae ex ipso resultarent; sed non resultat aliqua opposita denominatio: ergo etc. Probatur minor; si aliqua opposita denominatio resultaret, maxime denominatio evidentis et formidolosi; sed haec non resultat, illo enim actu ille esset ab illo et simpliciter certus et evidens, et non formidolosus; sed cum hac exigentia opponitur actum esse obscurum et simpliciter evidentem: quod aliquis exigat esse

for

formidolosa, ut a priori motivi pot ee absolute et simpliciter certus et euidens.

Aliud itaque ē motivis fidei, seu opinativis n̄ inducere certitudinem et euidenciam, ira racione ratione cuius opponitur cum formidine, quod ex necessitate ē illud motivis opinabile, et nunquam ex illo euidens deducere actus, nisi ab alio motivo scientifico eleuaretur ad specificandum talem actum, ac proinde ex illo motivo pot actus dici n̄ habere incapacitatem ut coniugatur cum formidine; n̄ tamen pot dici habere capacitatem absolute, quia illam inde n̄ habet: sicut quando duo principia concurrunt unum spirituale, et aliud materiale ad effectum spiritualem producendum, effectus spiritualis 2m se totum tenus ē ab utroque principio; pot tamen dici n̄ ē spiritualem ex principio materiali, hoc ē, n̄ trahere spiritualitatem, quam habet ex illo principio materiali formaliter loquendo; quia principium materiale talis ē, ut ex illo effectus materialis euaderet, nisi eleuaretur ab alio principio spirituali ad effectum 2m se totum spiritualem producendum. ita similiter triplex illud motivum ineundum actum influit incapacitatem formidinis deductam incapacitatem formaliter ex motivo scientifico et tantum materialiter ex opinativo, quatenus eleuato ex alio principio scientifico.

S. III.

Argumenta soluuntur, et aliqua obiter.

Obiicies 1° contra 1m et 2m et istius euertas 2m probationem. ideo lucerna et sol possunt ee in eadem parte aeris, quia utrumque est corpus lucidum, et 1m unum magis, et aliud minus, de neutro tamen pot nasci lux, quia si de lucerna posset nasci quod est lux, n̄ posset ee simul cum sole; sed scientia et fides sunt talia se habent; ut id, quod scientia ponit, negetur per fidem: quod est absurdum. Minor patet; quia scientia habet simpliciter euidenciam; sed fides simpliciter n̄ habet euidenciam; uerum enim ē dicere fides diuina n̄ est euidens: quia fides diuina n̄ se habet ad scientiam

ad sciam sicut parva lux ad lucem magnam; sed sicut natio ad fidem: quae non potest esse simul. Ideo objectionem hanc fallaci niti fundamento existimat m., quod assidencia sit simpliciter lux, ac proinde inevidentia sit simpliciter natio lucis, quod est fallax: evidentia quidem non dicit simpliciter lucem, sed lucem utcumque, lucem summam, et similiter inevidentia non natat lucem, sed dicit lucem parvam, utcumque, et ad summam natat illam eiusdem lucis: sicut quod licet lucerna habeat nationem ad necessitatem lucis utcumque, tamen potest esse simul cum luce utcumque, quia utraque est lux: sic pariter licet fidem non dicat evidentiam, hoc est lucem utcumque; quia tamen dicit simpliciter lucem; appellatam m. ad ipsam lucerna, ideo poterit esse simul cum evidentia scientiae, hoc est cum luce utcumque.

Objicies 2° quod eandem rem nequit intellectus simul esse liber et necessitatus circa idem objectum; sed si darentur simul modi actus in intellectu simul esset liber et necessitatus: quod etc. Probatur minor; quia intellectus esset liber parte fidei et opinionis et necessitatus parte scientiae. Confirmatur, quia si in intellectu possent dari simul scientia et fides, possent etiam dari assensus et dissensus circa idem objectum; sed non possunt dari assensus et dissensus: quod. Ideo ad argumentum concessa maiore nego minorem. Ad probationem distinguo: an esset liber parte opinionis et fidei si sint in exercitio actus scientiae, concedo an si sint in exercitio actus. nego an. ille enim intellectus actu et simpliciter diceretur necessitatus; quia habet in tali priorem necessitatem ad assensum ultimum actus scientiae, quia non evadi potest rapit ad assensum illi- citum. Ut e contra potest dici liberum actum, sed cum ea restrictione nempe quia actus fidei, et opinionis, quia non evadi necessitatum. Ut autem dicatur libertas, sequitur, quod nullam habeat necessitatis priorem, quod nunquam in illo casu verificabitur. Abstrahendo a maiore ita eque licet; quia maior oppositionem habet assensus et dissensus, quam actus scientiae et fidei. Ideo est manifestum quia fides quam scientia sit assensus eidem veritati, licet unus obscurus et alter clarus duplex m. assensus eidem veritati non repugnat;

licet

ut repugnet assensus et dissensus.

Obiicies 3° ex nostro cardinali s...-
ria libro 3° numero 104 autoritas dei revelantis est medium ad hoc ut creda-
mus fide divina: ergo non se extendit ad ea, quae aliunde scimus saltem in eo casu, in
quo ea scimus. Probatur consequentia; quia nullus adhibet medium ad hoc ut credamus alicui
obiecto, casu quo scimus necessitati ad assentiendum illi: ergo in eo casu in quo
necessitamur ex motivis scientificis ad assentiendum alicui obiecto. Deus non inter-
ponit suam autoritatem ut illi assentiamus: ergo nequeunt dari simul
scientia et fides respectu eiusdem obiecti. Respondeo concedendo antecedens, et negando consequentiam. Ad huius pro-
bationem dico posse subtilissime negari antecedens distinguo tamen claritatis gratia
sia nullus adhibet medium ad hoc ut credamus alicui obiecto cui assenti-
ri scimus necessitati ex illius motivis, quo necessitamur, concedo antecedens: ut asse-
ntiamur medio alio motivo, nego antecedens.

Exemplo distinctionem. existentiae dei possumus assentiri ex motivis evidentis, et ex motivis fidei, sed diverso modo;
quia assensum evidentem assentimur naturaliter, et non meritorie; per motivum
vero fidei assentimur meritorie deus ergo interponit suam autoritatem,
non ut assentiamur naturaliter; quia ad hoc aliunde necessitamur; sed ut
assentiamur supernaturaliter et meritorie ad quod non necessitamur; quia
etiam supposita hac revelatione, et autoritate divina revelante
possumus non assentiri ex illius motivis supernaturaliter, sed mere naturaliter.

Obiicies 4° et 1° contra 2m: si idem actus est scientia fides et opinio idem ac-
tus est clarus et obscurus, certus et incertus; sed hoc implicat:
ergo implicat quod idem actus sit scientia fides et opinio. Minor est certa et
maior probatur; quia ille actus ex eo quod sit scientia fides et opinio debet habere praedica-
ta scientiae fidei et opinionis; sed praedicatum scientiae est clarum, et fidei est ob-
scurum, et opinionis est incertum: ergo ille actus qui est scientia fides et opi-
nio habet haec omnia praedicata. Respondeo negando maiorem: ad huius probationem conce-
do

do modum et distinguo min. probatur fidei esse obscuram, et opinionis in-
certam et positive, non min. esse obscuram et incertam permissive, concedo min. ita-
que actus fidei non dicit obscuritatem, sive rationem lucis positive, quate-
nus illam a se excludat, sed solum permissive ut dicit esse obscuram ex pro-
prio motivo, a quo praeclaritas provenire nequit. sicut et permissivum non dicit
positive negationem, seu exclusionis rationalis, sed tantum permissi-
ve.

Sed ecce iam ~~auditores~~ auditores anni huius curriculi metam attingi-
mus, fateorque albo lapide priore, quod minime tantum auderet ingenii mei tardi-
tas, praesertim cuius temporis angustiis ab ipso anni exordio premerer laborave-
rim, ut pene recogitare potuerit, quod semel [illegible] maxi-
mo animi angore et merore non semel, et ut verum fatear saepissime ingemui
ingemuerim suppono de re simul, quam propter solum vestra auditores humanissi-
mi amplam indulgendi manum ostro. Unde quaecumque parte, cum quo labora-
t dialectica haec nostra est, si qua vero parte veritatis scopum collim-
atimus Dei optimi maximi munus agnoscimus, cuius lau-
di, cuius honori, nec non et beatissimae deiparae sine
originis labe conceptae, sanctissimoque patre
nostro Ignatio defertur, quidquid
in hisce commentationibus positum
est laboris et operae an-
no Domini Millesimo
sexcentesimo sexa
gesimo nono
in collegio
supra
dicto

Tr.us singularis de n.ra et proprietatibus logicae.

C.o 1.a logicae naturam et proprietates examinat.

S.o 1.a quid sit logica eiusque divisiones expono.

S.o 2.a Aliquas logicae divisiones in docentem et utentem

S.o 3.a an logica sit scientia, et ut scientia ab aliis distinguatur?

S.o 4.a absolbit difficultates, et d.a riji removet objectionibus.

S.o 5.a an logica sit practica, et quae cum aliis?

S.o 6.a aliqua de virtutibus intus exponit et dubitationibus aliquot circa dicta resolbit.

C.o 2.a quid nam sit materiale logicae objectum?

S.o 1.a brevis objecti notitia et divisio premittitur

S.o 2.a utrum voces sint logicae materiale objectum?

S.o 3.a an et quae nostrae operationes intellectus sint objectum materiale logicae?

S.o 4.a an apprehensio sit objectum materiale logicae? ubi de rebus iudicium fert.

C.o 3.a quid nam sit objectum formale attributum et attributionis in logica?

S.o 1.a varias autorum sententias circa objectum formale logicae proponunt, et veram eligit sententiam.

S.o 2.a nostra et veriori sententia prius, et adversariis vindicat calumniis.

S.o 3.a quid nam sit logicae attributionis objectum?

S.o 4.a premittit aliquam doctrinam absolbit.

Tr.o 1.o logicae de ente rationis.

C.o 1.a quid sit et an detur ens rationis?

S.o 1.a aliqua de objecto impossibili premitto.

S.o 2.a argumenta impugnantia.

S.o 3.a objecti impossibilis existentiam examinat.

C.o 2.a de essentia et existentia entis rationis.

S.o 1.a de ente rationis statuit et ~~[illegible]~~ ...

S.o 2.a contra argumenta de existentia entis rationis enervantur.

S.o 3.a principalia argumenta enervamus et explicite retorquemus.

C. 3ª ulterius examinatur esse entis rationis et illius causa productiva

§ 1ª duplicem opinandi modum circa esse entis rationis explicamus.

§ 2ª propria sententia circa esse entis rationis.

§ 3ª quae sit causa entis rationis productiva?

§ 4ª an per actus naturales possit fieri ens rationis?

§ 5ª quid possit et per quos actus fiat ens rationis, ubi an Deus possit illud efformare?

C. 4ª an ens rationis sit concretum et cuius generis sit?

§ 1ª de concreti utiliora promitto.

§ 2ª propria sententia circa concretum ens rationis.

§ 3ª opposita diluit argumenta.

§ 4ª reliqua de ente rationis absolvimus.

D. 2ª logicae de distinctione rationis.

C. 1ª an detur et quid sit distinctio rationis?

§ 1ª quid et quo duplex sit distinctio rationis

§ 2ª quid sit distinctio rationis, et quid illius fundamentum?

C. 2ª an distinctio rationis fiat per obliquas positiones?

§ 1ª diversas proponit, et communiorem sententiam explicat.

§ 2ª modus aliter explicandi et defendendi positiones obliquas impugnat.

§ 3ª reiicimus adhuc obliquas positiones.

C. 3ª an inter gradus metaphysicos, seu praedicata in re identificata detur distinctio media?

§ 1ª scotistarum sententiam proponit et a priori impugnat.

§ 2ª aliis rationibus impugnat eadem distinctio scotica.

§ 3ª scotistarum argumentis fit satis.

C. 4ª qua ratione distinctio rationis fiat et propria sententia proponitur.

§ 1ª positionem fratrum, sive ex parte actus explicant.

§ 2ª modus iste dicendi aliquanto altius explicatur.

§ 3ª opposita enervant argumenta.

§ 4ª residua argumenta solvit, et absolvitur disputatio.

Dº 3ª log. de unitate rat.

Cº 1ª an det unitas aliqua ex pte rei ante operationem intus in ~~rebus~~ in rebus?

Sº 1ª aliqua de unitate reali pmittimus, et 1ª statuit ... .

Sº 2ª an ante operationem intus det in multis unitas aliqua positiba aut natiba?

Sº 3ª ret scotistit.

Cº 2ª quomodo fiant unum ab intus ea q realit plura sit?

Sº 1ª refelimus aliquot dicendi modos et explandirem istam.

Sº 2ª qua rae ex nra pria unitas rat fiat?

Cº 3ª quomodo sit modu abstractionis obtru?

Sº 1ª qd atingat ex pte obti q unitas rat sit explat?

Sº 2ª coqit abstrahentis obtru et na ulterius explant.

Sº 3ª ex dictis aliqua deduco pp ma doctrm explatione.

Sº 4ª oppositis recurrit arguis.

Dº 4ª de nis unalibus.

Cº 1ª qd sit et an det unale.

Sº 1ª unale definit et uariu refelunt sententiu.

Sº 2ª mentem nram exponimus circa unale a pte rei.

Cº 2ª de unalis aptitudine ut sit in multis.

Sº 1ª nra 3º 2ª scotu et scotistas pr.

Sº 2ª de aptitudine nu unalis, ubi an posit ab uno indibiduo abstrahi rao unalis?

Sº 3ª satis facit argis et questionem absolbit.

Cº 3ª de posisetas tibus unalis facientibus.

Sº 1ª distas pponit et ueri orelligit sententia.

Sº 2ª aposita solbimus argua.

Sº 3ª ret dua abus relequis distatibus initio q propositis.

Dº 5ª log. de quinque prabilibus ac porfirii isagoge.

C° 1ª de genere et diffa 1° et 2° loys probabili.
l° 1ª genus definit et illius explat diso.

arguit 2º: demonstratio est obiectum atributionis: ergo non modus sciendi qui complecti-
tur definitionem et divisionem: probatur ans. illud est obiectum atributionis ad quod ordinantur omnia
quae in tali scientia tractantur sed ad demonstrationem ordinantur omnia quae tractan-
tur in logica: ergo argumentatio est obiectum atributionis: probatur min. definitio et divisio
ordinantur ad demonstrationem: ergo ad demonstrationem ordinantur omnia quae in logica tra-
ctantur. probatur ans. definitio et divisio sunt [illegible] dem. ergo ordinantur ad demonstra-
tionem probatur ans. in hac definitione homo est animal rationale: ergo visibile ordinatur
definitio ad demonstrationem: ergo demonstratio ordinatur definitio.